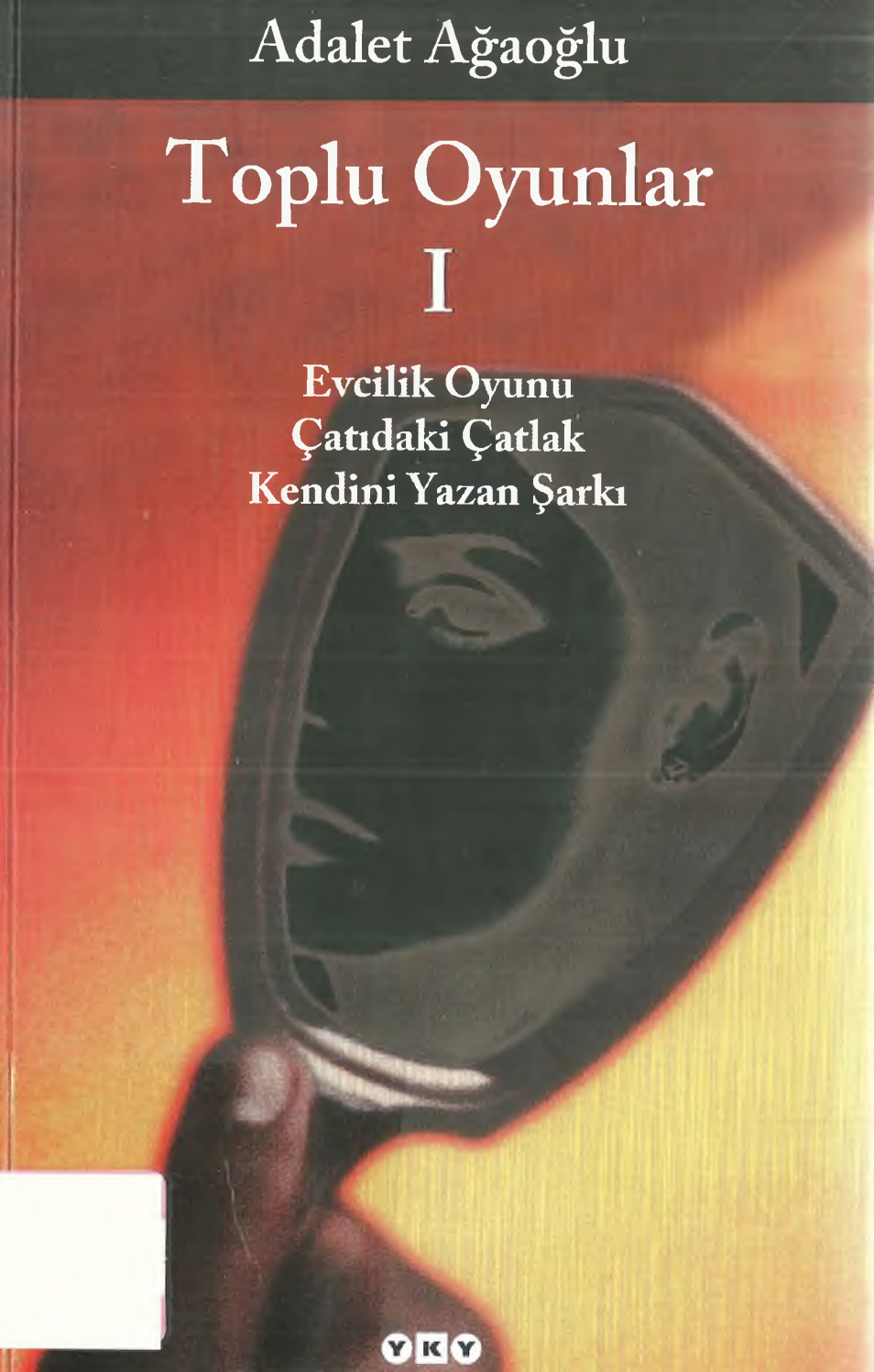
Adalet Ağaoğlu

Toplu Oyunlar
I

Evcilik Oyunu
Çatıdaki Çatlak
Kendini Yazan Şarkı

YKY

TOPLU OYUNLAR I

Adalet Ağaoğlu 1929'da doğdu. Ortaöğrenimini Ankara Kız Lisesi'nde tamamladı. Ankara Üniversitesi DTC Fakültesi'nin Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1950). Açılan bir sınavla Ankara Radyosu'na girdi; burada ve kuruluşundan sonra TRT'de çeşitli görevlerde bulundu (1951-70). TRT Radyo Dairesi Başkanlığı'ndan, kurumun özerkliğine el konulması sonucu istifa etti. Öğrencilik yıllarında başladığı yazarlığını 1970'ten sonra başka hiçbir işle paylaşmadı. Radyo ve sahne oyunlarını romanları, öykü, anı, deneme kitapları izledi. Bu çalışmalarında hayatın değişim ve dönüşümlerine duyarlı yaklaşımlarıyla dikkat çekti. Doğa, toplum, zaman ilişkilerinin insanın iç dünyasındaki yansımalarını düşünce üretebilecek boyutlarda irdeledi. Değişimler karşısında edebiyatın yapısal durumu bakımından da arayışçı davrandı; kendine özgü anlatım biçimleri geliştirdi.

Kitapları:

Oyun: *Bir Piyes Yazalım* (1953), oynanmış, basılmamış; *Evcilik Oyunu* (1964); *Çatıdaki Çatlak* (1965); *Sınırlarda* (1970); *Tombala* (1967); *Üç Oyun: Bir Kahramanın Ölümü, Çıkış, Kozalar* (1973); *Kendini Yazan Şarkı* (1976); *Duvar Öyküsü* (1992); *Çok Uzak-Fazla Yakın* (1991); *"Fikrimin İnce Gülü"* (1996).

Roman: *Ölmeye Yatmak* (1973); *"Fikrimin İnce Gülü"* (1976); *Bir Düğün Gecesi* (1979); *Yazsonu* (1980); *Üç Beş Kişi* (1984); *Hayır...* (1987); *Ruh Üşümesi* (1991); *ROMANTİK Bir Viyana Yazı* (1993).

Öykü: *Yüksek Gerilim* (1974); *Sessizliğin İlk Sesi* (1978); *Hadi Gidelim* (1982); *Hayatı Savunma Biçimleri* (1997).

Anı: *Göç Temizliği* (1985); *Gece Hayatım* (Rüya Anlatısı, 1991).

Deneme: *Güner Sümer Toplu Eserleri* I.-II. Cilt (1983); *Adalet Ağaoğlu Seçmeler* (1993); *Karşılaşmalar* (1993); *Geçerken* (1996); *Başka Karşılaşmalar* (1996). Ayrıca basılı olan ve olmayan çevirileri vardır.

Ödülleri: *Üç Oyun*, 1974 Türk Dil Kurumu Tiyatro Ödülü; *Yüksek Gerilim*, 1975 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Bir Düğün Gecesi*, 1979 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü, 1980 Orhan Kemal Roman Armağanı, 1980 Madaralı Roman Ödülü; *Çok Uzak-Fazla Yakın*, 1992 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü (Tiyatro); *ROMANTİK Bir Viyana Yazı*, 1997 Aydın Doğan Vakfı Roman Ödülü.

1995 Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat (Edebiyat) Büyük Ödülü. 2002 Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü.

Unvanlar: TÜYAP Onur Yazarı (1994), Eskişehir Anadolu Üniversitesi Fahri Doktora Unvanı (1998), ABD OSU (Ohio State University, Humane Letters) Edebiyat Fahri Doktora Unvanı (1998).

Adalet Ağaoğlu'nun
YKY'deki öteki kitapları:

Duvar Öyküsü
Karşılaşmalar
Seçmeler
Yazsonu
ROMANTİK Bir Viyana Yazı
Ölmeye Yatmak *(Dar Zamanlar I)*
Bir Düğün Gecesi *(Dar Zamanlar II)*
Hayır... *(Dar Zamanlar III)*
Geçerken
Başka Karşılaşmalar
"Fikrimin İnce Gülü"
Üç Beş Kişi
Ruh Üşümesi
Göç Temizliği
Gece Hayatım
Toplu Öyküler I - II

ADALET AĞAOĞLU

Toplu Oyunlar I

EVCİLİK OYUNU
ÇATIDAKİ ÇATLAK
KENDİNİ YAZAN ŞARKI

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 1684
Edebiyat - 169

Toplu Oyunlar I / Adalet Ağaoğlu

Kitap Editörü: Özen Yula

Kapak Tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Şefik Matbaası
Marmara Sanayi Sitesi M Blok No: 291 İkitelli/İstanbul

1. Baskı: Remzi Kitabevi, 1982
2. Baskı: Mitos-Boyut Yayınları, 1993
YKY'de 1. Baskı: İstanbul, Haziran 1996
3. Baskı: İstanbul, Haziran 2005
Set ISBN 975-08-0451-1

© Adalet Ağaoğlu
© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2004
Tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://yky.estore.com.tr
www. teleweb.com.tr

İÇİNDEKİLER

Adalet Ağaoğlu'nun Oyun Yazarlığı / Prof. Sevda Şener • 7
Evcilik Oyunu • 15
Çatıdaki Çatlak • 89
Kendini Yazan Şarkı • 195

Adalet Ağaoğlu'nun Oyun Yazarlığı

Prof. Sevda Şener

Adalet Ağaoğlu üst üste yazdığı oyunları ile altmışlı ve yetmişli yılların önde gelen tiyatro yazarı oldu. Oyun yazımına ara verdiği seksenli yıllarda roman, öykü, anı dallarında önemli yapıtlar verdi, adını yurt içinde ve yurt dışında duyurdu, ödüller kazandı. Doksanlı yıllarda roman ve öykü yazımının birikimi ile yeniden tiyatroya dönmüş olması, kendi yazarını özleyen tiyatromuz için bir kazanç olmuştur.

Adalet Ağaoğlu'nun çalışmalarını incelerken, onun toplumа dönük bir düşünür, cinsinin sorunları ile ilgili bir kadın yazar, titiz bir sanatçı yönlerini dikkate almak gerekir. Çünkü Adalet Ağaoğlu'nun ilerici aydın ve güçlü yazar kişiliği oyunlarına yansımıştır.

Düşünür Adalet Ağaoğlu toplumsal sorumluluk bilinci gelişmiş kişidir. Gerçek bir yurttaştır. Yurdunun sorunları ile içten ilgilidir. İnsanın dramını toplumsal bağlamı içinde görüp değerlendirir. En bireysel özelliklere eğildiği, en özel durumları sergilediği, en soyut biçimleri denediği yazılarında bile toplumsal boyutu ihmal etmediği görülür. Denebilir ki, topluma karşı sorumluluk bilinci moral kişiliğinin doğal bir parçası olmuştur. Bütün gözlemleri, bütün yorumları bu kimliğin süzgecinden geçerek sanatına ulaşır.

Adalet Ağaoğlu, sahnelenen ilk oyunu olan *Evcilik Oyunu* için Program Dergisine yazdığı tanıtma yazısında şöyle demiş-

ti: *"Toplumun her bir sorunundan o toplumu yapan her bir kişi tek tek sorumlu.* Evcilik Oyunu*'nda tek tek sorumluları sorunlarıyla ortaya getirmek istedim. O sorumlulardan biri de benim.* (Yoksa siz değil misizin?) Onun için göstermekle yetindim. *Akıl vermek bana düşmez."*[1]

Evcilik Oyunu ilk kez 1963-64 mevsiminde İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda, ertesi mevsim Devlet Tiyatrosu'nda sergilendi. Yazar bu oyununda gelenek baskısının, daha doğrusu geleneksel namus anlayışının özellikle aile içinde gençlere acımasızca uygulandığını ve onları ileriki yaşamlarında da mutsuz ettiğini gösteriyordu. Büyüme yaşlarında en doğal güdüleri ayıplamalarla çelmelenen, sevme ve sevişme hakları ellerinden alman gençler evliliklerini başarı ile yürütemiyorlardı. Bu oyunun ilk basımına yazdığı önsözde Adalet Ağaoğlu şöyle demişti: *"Umarım* Evcilik Oyunu *yıllar boyu kadın erkek ilişkilerimizde, aile sistemimizde, ahlak düzenimizin gelişiminde bir arpa boyu yol almadığımızı düşünmeye zorlar seyredenleri."*[2]

Adalet Ağaoğlu sığ ahlaka her zaman karşı çıkmış, daha yüce insani değerleri savunmuştur. Bütün eserlerinde insan ilişkilerinin daha dürüst, daha insanca olması üzerinde durur ve okuyucusunu, seyircisini bu konularda düşünmeye çağırır.

Yazarın seyirci önüne çıkan ikinci oyunu *Çatıdaki Çatlak* oldu. 1965-66 mevsiminde hem İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda, hem Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenen bu oyunda ev kadınının, küçük esnafın, emekçinin sorunları, bu kesimlerden alınan karakterlerin inandırıcı ilişkileri içinde ele alınıyor, bu sorunların altında yatan temel soruna, insanın ekonomik güvensizliği sorununa işaret ediliyordu. Yazar, oyun kişilerine sevecenlikle eğilmiş, orta sınıfın pısırıklığının ve beceriksizliğinin altında da, emekçi kocanın karısının emeğini sömürme eğiliminin ve tembelliğinin altında da aynı güvensizliğin yattığını göstermişti. Ne var ki yazarın bu akılcı ve bilimsel yaklaşımı o dönemin siyasal ortamı içinde yadırgandı. Oyuna, basının ve seyircinin sahip çıkmasına rağmen, sansür uygulamasına çalışıldı, tartışmalara yol açıldı. Oyunun 1979 yılında Bursa Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu'nda yeniden sergilenişi dolayısı ile hazırlanan Program Dergisine yazdığı yazıda bu tatsız serüveni nak-

leden yazar, bir yandan sanatı düşünceden soyutlamak isteyen dar anlayışa karşı öfkesini dile getirirken, bir yandan da oyunun geçen yıllar içinde eskimiş olabileceği endişesini belirtiyordu: "Çatıdaki Çatlak'ı *işte böylece, bir dehşet duygusuyla, hemen yeniden okudum. Okudukça oyundaki insan ilişkilerine bakıyor, belli belirsiz bir soluk alıyordum. İnsanın yaşamında, insanda değişmeyen şeyler var: İşte bu dayanışma duygusu, işte bu saflık, işte şu kaba görünüm altındaki sevecenlik, işte zifiri karanlıkta çakan çocuk sevgisi, işte bu tür dar boğazların insanı yozlaştırması, işte şu koşulların salt günü kurtarmak zorunda bıraktığı insan savunusu, onun ikilemi, iç çatışkısı... Bunlar, koşullar değişince de başka bir düzeyde var olacak insana özgü gerçekler.*"[3] Yazarın bu çok yerinde saptaması öteki oyunları için de geçerlidir ve onun sorunlara politik ilhamların sınırları içinde kalmadan, insan olmanın gereği olarak yaklaşan düşünce yapısını gösterir.

Adalet Ağaoğlu oyun kişilerini geliştirirken güncel gözlemlerinden yola çıkan gerçekçi bir yazardır. Bu oyun kişileri hem toplumun belli kesimlerinin temsilcisi olarak tipik özellikle, hem de karakter boyutuna ulaşan özel ayrıntılarıyla donatılmıştır. Örneğin, *Çatıdaki Çatlak*'daki Fatma Hanım, hep vermek için koşullandırılmış, orta halli ev kadını tipidir. Hiç evlenmemiş oluşu, sevecenliği, yardımseverliği ise onu özel bir kişi yapan kendine özgü nitelikleridir. Dramı, taşıyamayacağı kadar ağır bir yükün altında kalmış olmasında yatar. Bu dramın toplumsal boyutu ise, bu yükü, bu yorgunluğu, bu yıpranmayı kadına layık gören insanlık anlayışındaki çarpıklığı gösterir. Fatma Hanım karakteri bizi, onun dramının ardındaki kadın sorunları üzerinde durmaya çağırır.

Adalet Ağaoğlu ülkemizdeki kadın sorunlarına eğilen, fakat bu sorunları, erkeği de içine alan asal sorunsalı göz ardı etmeden ele alan bir yazardır. *Evcilik Oyunu*'nda da, *Çatıdaki Çatlak*'da da temelde eskiyip geçerliğini yitirmiş değerler sistemi ile ekonomik düzensizlik vardır. Yazar, oyun kişilerine anlayışla, hoşgörüyle yaklaşırken, onları bu düzensizliğin farkında olmadıkları için eleştirir de. Fakat eleştirinin büyüğü aynı bilmezlik içinde olan seyirciye yöneltilmiştir. Oyun içindeki, bu düzeni kendi çıkarlarına araç edenler ise kınanırlar.

1969-70 mevsiminde ilk kez Ankara Devlet Tiyatrosu'nda sahnelenen *Tombala*'da[4] yazarın karakter ile tema, öz ile biçim, malzeme ile biçem arasında mükemmmel bir uyum kurduğu görülür. Oyunun konusu, son günlerini, onları bir türlü arayıp sormayan çocuklarını beklemekle geçiren çok yaşlı bir karı kocanın acı tatlı çekişmesini içerir. Bu çekişmede, yaşlanmanın, gücünü yitirmiş olmanın, yaşlılık için gerekli olan düşünsel birikimi sağlayamamış olmanın dramı gizlidir. *Tombala*'nın yaşlıları, ölümü bekleyiş süresince geçimsiz ve huzursuzdurlar. Çocuklarını bekleme umudu ile, ölümü bekleme umutsuzluğu, yaşamlarınını son günlerinin temel çelişkisini oluşturur. Tombala gibi, çok kişiyle oynanırsa tadı çıkan bir oyunun yalnızca iki kişi arasında oynanması yaşlıların yalnızlık duygusunu iletecek biçimde kullanılmıştır. Ayrıca, insancıkların, tombala gibi zekâ gereksiniminden yoksun bir zavallı oyuna kendilerini mahkûm etmeleri ise, toplumumuzda büyük bir kesimin ömrünü ne kadar boşa harcadığının göstergesidir.

Adalet Ağaoğlu yetmişli yılların başında *Kendini Yazan Şarkı* ile güncel bir konuya el attı. 1976'da İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda sahnelenen bu oyunda daha adil bir toplum düzeni kurma idealine inanmış, fakat eylemlerinde gerçeklerle uzlaşmayan bir yöntem izlemiş gençler, onların korkulu serüvenleri ele alınıyor, bu serüven yoksul bir köylü evinin samanlığına yerleştiriliyordu. Kahırlı, özverili, dayanıklı köy kadının dramı ile korkmuş, toy gençlerin dramının kesiştiği yerde evrensel bir gerçek su yüzüne çıkmıştı: İyi niyet ve erdem, insanın çetin koşullarını yenmesine yetmiyordu.

Adalet Ağaoğlu, romanlarında olduğu gibi oyunlarında da hep yeniyi arayan, yürekli denemelerden kaçmayan bir yazardır. Gerçekçi oyunlarının yanı sıra gerçeküstücü öğelere, soyutlamalara yer veren, absurd oyunlara özgü anlatıma başvuran oyunlar da yazmıştır. *Üç Oyun*[5] başlığı altında yayımlanan ve özellikle amatör tiyatroların dağarına alınan *Bir Kahramanın Ölümü, Kozalar, Çıkış* bu tür tek perdelik oyunlardır. Yazar bu oyunlarında dönemin toplumsal karmaşasını, insanların bu karmaşa içindeki farklı tepkilerini gerçekötesi bir görüntü içinde vermiştir. Bu oyunların en belirgin özelliği,konunun soyut

bir ortama yerleştirilmiş olmasına karşın, insan ilişkilerinin gerçekçi ve inandırıcı olmasıdır. Gerçek dışı durumlarla alt anlamlara gönderme yapılmıştır. Alt anlam ise güncel gerçeklerden, evrensele doğru uzanır. *Bir Kahramanın Ölümü*'nde, toplumun, bunalımlı dönemlerinde kahramana duyduğu gereksinim ile kahraman konumundaki kişinin duraksamaları, korkuları irdelenmiştir. Oyun, toplumsal boyutu ile kahramanın işlevini sorgular: Kahraman neden gereklidir, toplum kahramandan neden büyük özveriler bekler, kahraman kendini nasıl kanıtlayabilir, gibi sorular sorulur. Oyunun bireysel boyutunda ise kahraman durumundaki kişinin korkuları, yalnızlığı, inançlarını yitirmesi sergilenmiştir Alt anlam katındaki, öz ile biçim, görünüşle asal gerçek arasındaki çelişki düşündürücüdür. Bir iç hesaplaşma olarak başlayan ve iki erkek arasında gelişen oyun giderek toplum-kahraman ilişkisine uzanmış, oradan da daha genel bir gerçeğe, biçimsel beklentilerle özde var olanın uyuşmazlığına dikkati çekmiştir.

Kozalar, tıpkı *Bir Kahraman Ölümü* gibi, günlük yaşamdakine benzeyen bir durumla başlayıp, genel bir toplum sorununa, oradan da evrensel bir insan gerçeğine uzanan oyunudur yazarın. Aylak, sorumsuz, toplumsal kişiliği gelişmemiş, gösterişe düşkün, üç orta sınıf kadınının günlük konuşmalarının arkasında yetmişli yılların bombalı, eylemli karmaşık ortamı bulunmaktadır. Yaklaşan tehlike kadınların bencilliğinin, bastırılmış cinsel isteklerini, para ve mal tutkularının daha çarpıcı olarak ortaya çıkmasını sağlar. Sahip olduklarını ellerinden kaçırmamak için bütün delikleri, bütün çıkış yollarını sıkıca kapayan kadınlar, sonunda kendilerini kozalarına hapsetmiş ve çıkışsız bırakmışlardır.

Çıkış, aynı boğuntulu ortamı daha karanlık, daha soyut bir mekânda yaşatır. Her yanından böcekler fışkıran bir odaya kapanmış olan baba ile kızı, çıkışsızlığın kemirip insanlıktan çıkardığı kişilerin temsilcisidirler. Baba bu ortama alışmıştır. Kızını da bu kapalı mekânın güvencesi içinde tutmaya çalışır. Kız ise henüz çirkinliğe, pisliğe karşı tepkisini yitirmemiştir. Masallarla avutulmak istemez. Kapının dışındaki tehlikeyi göğüslemeyi göze alır. Bu oyunda da belli bir ortamın güncel gerçeğin-

den yola çıkılarak güvenlik ve tutsaklık ile özgürlük ve tehlike ikilemi gibi çok genel bir gerçeğe gönderme yapılmış, insanın hep bu ikisi arasında bir seçim yapmak zorunda kalışı gösterilmiştir.

Sınırlarda Aşk-Kış-Barış, yazarın, sınırların ve duvarların ortadan kalktığı barışçıl bir dünya özlemini dile getirdiği şiirli oyundur. Gerçekçi anlatımdan iyice uzaklaşmış, insanlığı simgeleyen oyun kişileri Adam, Kadın, Çocuk, Erkek gibi çok soyut tiplere indirgenmiş, düşünceler, çiçekli tebrik kartı gibi, pembe balon gibi, kâğıt uçak gibi yalın göstergelerle iletilmiştir. Yalın ve naif anlatımına bakarak bu eseri bir gençlik oyunu olarak değerlendirmek olasıdır.

Duvar simgesi, yeni bir anlamla donatılmış olarak bir kez daha karşımıza çıkar: Adalet Ağaoğlu'nun, *Yüksek Gerilim* adlı eserindeki aynı adı taşıyan öyküden yola çıkarak yazdığı *Duvar Öyküsü* çocuk seyircilerin anlayıp değerlendirebileceği açıklıkta ele alınmıştır. Bu oyun, görsel yanının zenginliği, renkliliği, dilinin şiirselliği, dansla ve müzikle bezenmeye elverişli oluşu ile çocuk tiyatrosunun başyapıtları arasında yerini alabilir. Bu göz alıcı anlatımın ilettiği dolgun öz ise oyunu yetişkinler için de ilginç ve anlamlı kılmıştır. Oyunda, kışın zor koşulları içinde bir duvar kovuğuna sığınarak büyümesini gerçekleştiren bir andız tohumunun yaşama savaşı yansılanır. Özgür ve laik düşünceyi sınırlayan duvar, serpilip genç bir fidan olan tohumun gizli gücü karşısında yenik düşecektir.

Adalet Ağaoğlu, roman ve öykü yazımına ağırlık verdiği on beş yıldan sonra *Çok Uzak Fazla Yakın* ile yeniden oyun yazarlığına döndü. 1992 yılının İş Bankası Tiyatro Ödülünü'de kazanan bu oyun ilk kez Kenterler Tiyatrosu'nda sahnelendi (Şubat 1993). Bu oyunda karmaşık gibi görünen, fakat son derece incelikle işlenmiş bir yapı içinde, iki kardeşin sevgi, tutku, kıskançlık, hatta nefretle yoğrulmuş ilişkisi ele alınmıştır. Sanat dünyası ile iş dünyasını birbirine karşıt değer ölçülerinin de sergilendiği bu oyunda, insanın sevdiğine bağlanma dürtüsü ile bağımsızlığını koruma tercihi arasında kalışı incelenmiştir. Yazarın uzun roman yazımı birikimi ile çizdiği derinlikli karakterler, hiçbir soruyu yanıtsız bırakmayan titiz oyun kurgusu ve

oyunculara hünerlerini gösterme fırsatı yaratan anlatım inceliklerı, *Çok Uzak Fazla Yakın*'ı çağdaş oyunlarımız içinde özel bir yere oturtmamız gerektiğini gösteriyor.

Adalet Ağaoğlu'nun oyunlarına bütünü ile baktığımızda hep kendini yenileyen, yeni konular, yeni biçimler, yeni anlatımlar deneyen bir yazarla karşı karşıya olduğumuzu görürüz. Bu oyunların ortak özelliği, yapılarının sağlamlığıdır. Oyunun konusu yalın da, karmaşık da olsa, konuyu dokuyan bütün iplikler düzenli biçimde işler ve sonucu ulaştırılır. Oyunların malzemesi her bölüme aynı ağırlıkta olmak üzere yerleştirilmiştir. Oyunların temaları, açık ve anlaşılır biçimde olay ve durumlara sindirilmiş, olayın gelişimi içinde olgunlaştırılarak seyirciye sunulmuştur. Adalet Ağaoğlu, olay kurgusunda olduğu kadar kişileştirmede de tutarlılığa dikkat eder, ayrıntılara özen gösterer. Onun yazarlığını belirleyen hesaplılıktır.

Oyunların özünde gördüğümüz gibi, biçimlenişinde de ciddiyetin ağır bastığı hissedilir. Yanıtlanmamış sorulara yer vermemek, hiçbir ayrıntının işlenişini rastlantıya bırakmamak, akıcı bir yol izlemek, dengeleri korumak, onun yazarlığının belirgin özelliğidir. En deneysel çalışmalarında bile düzen kaygısını elinden bırakmamıştır. Adalet Ağaoğlu, düşünür, yazar, sanatçı kişiliğini aynı sorumluluk duygusu ile yoğurmuş oyun yazarımızdır.

Notlar

1 "Sevgisiz Törelerle", *Devlet Tiyatrosu Dergisi*, Ekim 1964, Sayı 24, s:26
2 İzlem Yayınları. Mart 1964
3 "On Beş Yılda Çatıdaki Çatlak", Devlet tiyatroları 1979-80 dönemi, program broşürü.
4 *YENİ TÜRK TİYATROSU*, Hazırlayan Ali Püsküllüoğlu, Nokta Yayınları, Ankara 1969. (Oyunun ilk yayını: *Türk Dili Dergisi*, 189; Haziran 1967 - Yazılış: 1963)
5 *ÜÇ OYUN*, Yankı Yayınları, İstanbul 1973.

EVCİLİK OYUNU

(2 Bölüm; 6 Tablo)

KİŞİLER

ERKEK (Ahmet, Ömer, Ali)
KADIN (Çiğdem, Nilüfer, Yasemin)
BEKÇİ (ve Gardiyan)
GAZETECİ ÇOCUK
LÂLE (Mine, Kız Çocuk)
ANNELER
BABALAR
I.MİSAFİR KADIN
(Kaynana, Sokaktaki Kadın)
II.MİSAFİR KADIN
(Yaşlı Kadın, Düğüne Giden Kadın)
HASAN (Mehmet, Erkek Çocuk)
I.ERKEK ÖĞRENCİ
II.ERKEK ÖĞRENCİ
BİR ADAM (Ali'nin Arkadaşı)
YAŞLI ADAM

Oyun, İzmir Devlet Tiyatrosu'nda, Ankara Devlet Tiyatrosu'nda ve çeşitli okul tiyatrolarıyla Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü tarafından da sahneye konulmuştur. Prof. Özdemir Nutku yönetimindeki bu sahnelenişinde, oyun özerinde bir dramaturji çalışması da yapılmıştır. Bu metin, yazarın şimdi finalde yaptığı küçük değişiklik dışında, ilk özgün metindir.

TABLO 1

(Seyirciye göre sahnenin sol önünde, sol geriye doğru park: Bir bank, bir ağaç. Yıkık bir duvar. Sol dipten sahnenin ortasına doğru açılan dörtyol ağzı. Bir sokak feneri. Sahnenin gerisinde ve sağ dibe doğru küçük bir kentin çatıları görünür. Seyirciye göre sahnenin sağ önünde, sağ dibe doğru orta halli bir ailenin oturma odası. Dipte, karşıda küçük bir pencere. Sağda bir kapı evin diğer kısımlarına açılır. Perde açıldığında sahne karanlıktır. Dekor görünmez. Sahnenin önünde Kadın ve Erkek, yüzleri seyirciye dönük, bir yargıcın karşısında oturur gibi, tahta birer iskemlede oturmaktadırlar. Lokal birer ışık sadece Kadın'la Erkeği aydınlatır. İkisinin de dizleri bitişik, elleri dizlerinin üstünde, yüzleri ciddi, saygılı ama ne kederli, ne de heyecanlıdır. Donuk. Kadın otuz yaşlarında. Ne güzel, ne çirkin, saf. Hatta insana zaman zaman aptalca gelen konuşması dışında hiçbir özelliği yok. Erkek otuz beş yaşlarında. Onun da hiçbir özelliği yok. Yargıcın karşısında belki Kadın'dan biraz daha saygılı, biraz daha ölçülü biçili. İkisinin de giyinişleri ne belli bir zenginliği, ne belli bir yoksulluğu gösterir.)

ERKEK : Karımı seviyorum Hakim Bey. Fakat birlikte yaşamamız imkânsız. Ayrılmak istiyoruz.

KADIN : Kocamı seviyorum Hakim Bey. Ama ayrılmamız gerek.

ERKEK : Doğrusunu isterseniz sebebini pek iyi bilmiyoruz. Düşündük ki, madem ayrılmak istiyoruz, elbet bir sebebi olmalı.

KADIN : Saçmalıyor Hakim Bey. Doğrusu bu. Şimdiye kadar kaç ev değiştirdik. Çaresiz.

ERKEK : Ev değiştirmemizin sebebi... Şey... *(Karısına döner, usulca)* Sen söyle.

KADIN : *(Aynı şekilde)* Hayır. Sen söyle. Sen erkeksin. Senin söylemen gerek.

(Yargıcın tokmağının sesi)

ERKEK : Kızmayın efendim. Söyleyeceğim. Karım ille benim söylememi istiyor da ondan. Ev değiştirmemizin sebebi Hakim Bey... Şeyden... Bir uğursuzluktandır belki de...

(Yargıcın tokmağının sesi)

KADIN : Ama Hakim Bey! Peki. Haklısınız... Kesmem efendim... beklerim...

ERKEK : Evet efendim. İşte ben de onu anlatmaya çalışıyorum. Kaç kez ev değiştirdik. Hangisine girsek, girer girmez evin havası çekiliveriyor.

KADIN : Öyle ki Hakim Bey, ikimize de bir nefes darlığı geliyor.

ERKEK : İyi ama efendim, havasız bir yerde nasıl yaşanır? Siz olsanız yaşayabilir misiniz?

KADIN : Evet efendim. Doğrudur söylediği... Bütün pencereleri ardına kadar açıyoruz da yine boğulur gibi oluyoruz

ERKEK : Yanılıyorsunuz Hakim Bey... Biz birbirimizi seviyoruz. Elimizde olsa hiç ayrılmak istemezdik ama... Evlendiği-mizden beri başımıza böyle garip bir hal geldi işte.

KADIN : Tam kocamın söylediği gibi. Tek yalanı yok. Ne zaman birlikte evimize girsek, evin havası boşalıveriyor.

ERKEK : Efendim? Şey... Kaç yıllık ha?.. *(Karısına eğilir, usulca)* Kaç yıllık evliyiz biz?

KADIN : *(Aynı şekilde)* Bilmem ki... Sahi kaç yıllık evliyiz?

ERKEK : İki miydi?

KADIN : *(Aynı şekilde)* Yoo... Sanmam. Galiba üç.

ERKEK : *(Aynı şekilde)* Yok canım. Üç olur mu? Beş falan olması gerek.

KADIN : *(Aynı şekilde)* Bence yedi. Ama ne çıkar? Sen on yıllık deyiver.

(Yargıcın tokmağının sesi)

ERKEK : *(Yüksek sesle)* On yıllık! On değilse bile dokuz buçuk olmuştur Hakim Bey. Çocuklarımız...*(Usulca karısına)* Sahi, çocuklarımız var mı?

KADIN : *(Aynı şekilde)* Çocuk mu? Dur bakayım...A, tabii... Var elbet. Sen de her şeyi unutuyorsun canım.

ERKEK : *(Yüksek sesle)* Var efendim. Çocuklarımız var... Kaç tane mi?

KADIN : *(Usulca kocasına)* Bir.

ERKEK : *(Aynı şekilde)* Bir olur mu? Sen de unutmuşsun işte.İki tane. *(Yüksek sesle)* İki efendim. İki çocuğumuz var. Bir oğlan, bir kız. Evet. Bir kız, bir oğlan... Bir oğlan bir kız, evet... Yoksa bir kız, bir oğlan mıydı? Hayır, hayır. Bir oğlan, bir kız.

KADIN : *(Usulca kocasına)* Aa, a!.. Bir oğlan, bir kız olur mu? Bir kız, bir oğlan...*(Yüksek sesle)* Şey... Bana mı sordunuz Hakim Bey? Kim bakacak?..Öyle ya, kim bakacak?.. Aslını isterseniz efendim, unutmuşuz. Gerçi çocuklarımız vardı... vardı ama öldüler.

ERKEK : Doğru söylüyor efendim. Öldüler. Karım öldüklerini düşünmek istemez de ondan. Kusurumuzu bağışlayın.

KADIN : Bana kalırsa ölmelerinin nedeni Hakim Bey... Ölmelerinin nedeni...

ERKEK : Bunu bilmeyecek ne var efendim. Havasızlıktan. Evimizin havası sürekli çekilmeye başlayınca, dayanamadılar. Ne olsa küçüktüler efendim. Biz büyükler gibi dayanıklı olmaları beklenemezdi...

KADIN : Ayrılmazsak korkarım bizim de sonumuz bu olacak. Hakim Bey.

ERKEK : Onun için ister istemez ayrılmalıyız... İster istemez... Kimbilir, ayrı yaşamak için doğmuşuz zahir... Birlikte yaşamaya alışmamışız belki de... Hayır... Özür dileriz... Terslik olsun diye söylemiyoruz... Bilmiyorum. Asıl nedenini bilsem, böyle söylemem belki de... Bildiğimi söyledim, efendim. Birlikte havasız kalıyoruz dedim... Tanıklarımız... Demek tanık gerekli, öyle mi?

KADIN : Bunu düşünmemişiz. Özür dileriz. *(Kocasına eğilir. Usulca)* Kız tanık olabilir bize?

ERKEK : *(Aynı şekilde)* Evimize gelip gidenler belki de.

KADIN : *(Aynı şekilde)* Hiçbiri havasızlıktan dert yanmadı ki. Hiçbiri bir şey anlamadı ki...

ERKEK : *(Aynı şekilde)* Gece bekçisi!..Onu söyleyelim bari.

KADIN : A, evet. Sahi. Onu söyle.

(Yargıcın tokmağının sesi)

ERKEK : *(Yüksek sesle)* İyi bir tanığımız var efendim. Gece bekçisi.

KADIN : Evet efendim. Son oturduğumuz mahallenin bekçisi.

ERKEK : Bildikleri belki işimize yarar, diye düşündük.

KADIN : Benim de başka tanığım yok efendim. Bekçiden gayrı tanığım yok.

ERKEK : Bakın, Hakim Bey... Evimizin havası en çok da geceleri çekiliyor. Dediğim gibi... İkimiz birlikte içerde olduğumuz zamanlar. Yalnız kalınca...

KADIN : Oysa, ben evde yalnız olduğum zamanlar hep kocam eve gelsin istiyorum...

ERKEK : Eve gelince de bir türlü birbirimizi bulamıyoruz. Havasızlıktan kaybediyoruz birbirimizi...

KADIN : Hep, eve gelsin istiyorum oysa... Eve gelince de...

ERKEK : Evden kaçmak istiyor...

KADIN : Evet. Kaçtım Hakim Bey... Ne yalan söyleyeyim, kaçtım... Önceleri daha seyrek sanırım. Ama son günler daha sık.

ERKEK : Geceleri... Gece olunca... El ayak çekildiğinde...Tam yatacağımız sırada, bir de bakıyorum, karım kaçmış.

KADIN : Doğrusunu isterseniz nedenini pek bilmiyorum. Kaçmadığımı sanıyorum. Bir de bakıyorum, kaçmışım... Kaçmak için kaçmıyorun anlaşılan. Kaçmak için kaçmıyorum da, kocamı bulmak için kaçıyorum. Yani, öyle sanıyorum. Diyeceğim efendim, bir de bakıyorum, kaçmışım. Gece, sokakta bekçiyi görüyorum da, kaçtığımı o zaman anlıyorum.

ERKEK : Dedim ya, bir uğursuzluk var bu işte, ama ne? Önceleri neden kaçtığını ben de anlamıyordum. Müthiş öfkeleniyordum, Hakim Bey... Sonraları Baktım ki karım haklı. Hoş, gel zaman, git zaman, ben de dayanamadım... E, ne olsa ben erkeğim Hakim Bey... Daha dayanıklıyım havasızlığa. Ama kadın dediğiniz çocuksu bir şey...

KADIN : Sonraları kocamla hep sokakta buluşmaya başladık işte. Bütün gece sokaklarda yürüyorduk. Yorgunluktan, uykusuzluktan bitkin düşene dek...

ERKEK : Demek istediğimiz, bekçi bizi hep sokaklarda dolaşırken gördü. Bunun için, isterseniz onun tanıklığına başvurabilirsiniz.

KADIN : Ama Hakim Bey! Tanık dediniz. Tanık gösterdik size işte!

ERKEK : Karımın ne kusuru var bu işte? Evden kaçtığı için diyorsunuz ama Hakim Bey... Dinleyin hele... Evet, evden kaçıyor. Ama ben de kaçıyorum. Neden olduğunu da anlattık size.

KADIN : Deli, hasta falan değiliz. Önceleri biz de hastayız ya da deliyiz sanıyorduk. Doktora gittik. Değilmişiz.

ERKEK : *(İç cebini karıştırır, acele bir kağıt çıkarır)* Buyrun, işte sağlık raporlarımız. Bunlar da doğruluk kâğıtlarımız.

KADIN : Mahalle muhtarından.

ERKEK : Geceleri evden kaçtığımızı, sokaklarda dolaştığımızı söyledik ama, mahalle muhtarı, mahalle bekçisinden sormuş. O da nikâhlıdırlar, kimseye zararları yoktur, deyince , bize bu kâğıdı verdi. Bakın "Zararsız, binaenaleyh iyi insanlardır" diye yazıyor kâğıtta. Belki de geceleri ayak seslerimiz sokak üstünde oturanları rahatsız ediyordur, diye düşünmüştük, ama rahatsız etsa de, nikâhlı olduğumuzdan kanunen bir cezası yokmuş dolaşmamızın. Gerçi bu noktayı pek iyi anlayamadım, ama önemli olan doğruluk kâğıdında yazılanlardır, değil mi efendim?

KADIN : Hiç bile aptal değil! Kocam hiç bile aptal değildir, efendim! Size doğrusu neyse onu söylüyor. Anladığına anladım, anlamadığına anlamadım.

(Yargıcın tokmağının sesi)

ERKEK : Niye kaçtığını anlattım ya efendim. Kendim de kaçıyorum üstelik. Hı? *(Karısına eğilir, usulca)* Hakim Bey, başka bir sevdiğin var mı, diye soruyor.

KADIN : *(Aynı şekilde)* Bilmem ki. Belki de vardır. Hiç düşünmedik ki. Bak şimdi aklımıza geliyor.

ERKEK : *(Yüksek sesle)* Bilmiyoruz, efendim. Belki de öyledir. Belki de siz isabet buyuruyorsunuz Hakim Bey. Bakın, bizim aklımıza gelmeyen, sizin aklınıza geldi.

KADIN : Boşuna dememiş atalarımız, "akıl akıldan üstündür" diye... Efendim? *(Kocasına eğilir, usulca)* Senin başka bir sevdiğin var mı acaba?

ERKEK : Bilmem ki. Hiç düşünmedim. Seni seviyorum. Başka bir sevdiğim olup olmadığını düşünmek hiç aklıma gelmedi.

KADIN : *(Yüksek sesle)* Bilmiyorum Hakim Bey. Başka bir sevdiği vardır belki. Belki de yoktur. Vakit olup da düşünmemişiz.

ERKEK : Bankada memurum efendim. Zaten kâğıtta da yazıyor... Eh, geçinip gidiyorduk işte. Karım da arada bir

konu-komşuya dikiş dikiyordu. Her gün bal kaymak yemesek de, ölmeyi düşünmüyorduk. Şu havasızlık belimizi fena büktü, yoksa...

(Arada bir başlarını sallayarak dinler gibi yaparlar. Sonra Erkek, birden)

ERKEK : Fakat Hakim Bey! İmkânsız bir şey bu! Birlikte yaşayamayız. Ölmemizi isteyemezsiniz herhalde.

KADIN : Çok çalıştık. Elimizden gelen her şeyi yaptık.

ERKEK : Durmadan ev değiştirmekten, geceler boyu sokaklarda dolaşmaktan yorulduk.

(Kısa bir süre dinlerler.)

ERKEK : Kadın da, erkek de boşanmak istiyorsa boşamanız gerek. Kanun böyle diyor. Değil mi ki ikimiz de boşanmak istiyoruz...

KADIN : Boşamanız gerek. Ölmemizi isteyemezsiniz.

ERKEK : Evet. Haklısınız. Gerçi birbirimizi seviyoruz. Seviyoruz ama Hakim Bey, havasız da yaşayamayız ki...

KADIN : Madem öyle, tanığımızı dinleyin. Bekçiyi.

ERKEK : Neden gereksizmiş? Deli değiliz. Raporlarımızı gördünüz. Yalan da söylemiyoruz. Tanığımızı dinleyin, yalan söylemediğimizi o zaman anlarsınız.

(Kadın, hafifçe esner.)

ERKEK : Nikâh memuru bizi evlendirirken hiç de bu kadar güçlük çıkarmamıştı. Sağlık raporlarımız o zaman işe yaramıştı ama. Tanıklarımız da... Sağlıklıyken evleniyoruz da, sağlıklıyken neden boşanamıyoruz?*(Yargıcın tokmağının sesi. Kadın bir irkilir. Sonra tekrar uyuklamaya başlar. Erkek bir süre dinlemeye çalışır.)* Biliyorum, Hakim Bey, biliyorum. Belki de siz haklısınız. Ama siz hele şu tanığımızı bir çağırıp dinleyin. *(Usulca karısına eğilir. Uyuklamakta olduğunu bilmeden)* Hele şükür! Tanığımızı dinleyecek. *(Kısa bir süre dinler.)* Yaa? Demek bu kadar beklemek gerek. Tanığı buraya getirmek o kadar sürer demek? Oysa mahallemiz yakın... Doğru. Haklısınız. Düşünmedim efendim, doğru. Bir bizim işimiz değil

ya. Evet... Tabii... Kimbilir daha neler... Doğru... Haklısınız... Kimbilir ne çok... Karımın mı efendim? *(Karısına eğilir. Usulca)* Cevap versene. *(Kadının uyuduğunu anlar. Usulca dürter.)* Hişşt! Uyan. *(Kadın uyanmaz.)* Özür dilerim Hakim Bey. Uyuyakalmış.

(Yargıcın tokmağı her zamankinden daha kuvvetle duyulur. Kadın irkilerek uyanır. Şaşkın, etrafına bakınır.)

ERKEK : Şimdi uyumanın sırası mı? Bak, Hakim Beyi kızdırdın işte!

KADIN : *(Esner.)* Uyudum mu? Şey... Var efendim. Anam da var, babam da... Bakın bunu iyi hatırlıyorum. Anam, babam var. Epeydir görmedim. Ama sağdırlar. Sağ olduklarından eminim.

ERKEK : Özür dilerim Hakim Bey. İyice uyanamadı sanırım. Haklısınız. Öldü ikisi de.

KADIN : Hiç de ölmediler. Sağdırlar.

ERKEK : *(Usulca karısına)* Kâğıtta ölü yazıyorsa ölmüş demektirler.

KADIN : Oo, sahi! Özür dilerim Hakim Bey. Unutmuşum.

(İkisi de korkuyla irkilir, toparlanırlar.)

ERKEK : *(Usulca, Kadına)* Gördün mü işte. Kızdırdın. Artık bizi dünyada boşamaz.

KADIN : *(Korkuyla)* Özür dilerim, Hakim Bey... Çok özür dilerim... Unutmuşum... Doğru... Uyumamalıydım... Uyumuşum... Uyunmaz elbet. Uyunur mu? Uyumamam gerekti... Doğru... Çok doğru efendim... Unutmamalıydım... Unutmuşum... Unutulmaz elbet... Unutulur mu hiç? Ana-baba bu... Unutulmaz ya...

ERKEK : Madem öyle, bekleriz efendim... Dayanabildiğimiz kadar...

KADIN : Siz çok haklısınız efendim... Çok haklısınız... Yerden göğe kadar. Elbet... Elbet, siz de babasınız. Unutulmamalı insan... Çok haklısınız... Pek çok... Kızmayın ne olur? Bağırmayın... Bağırmayın... *(İkisi de elleriyle kulaklarını tıkarlar. Bir yaylım ateşine tutulmuş gibi otur-*

dukları sandalyelerin üstünde iki büklüm büzüşür kalırlar. Kadınla Erkeği aydınlatan lokal ışık söner.)

TABLO 2

(Sahne aydınlanır. Dekor az önce anlattığımız gibi. Parkta: Bekçi soldan girer. Sağı-solu kolaçan eder. Sonra gelir, bankın önüne oturur. Bir sigara yakar. Bir türkü tutturur.)

BEKÇİ : **İfakatim gelecek**
Bana lokum verecek
Dar sokakta kıstırdım,
Amanın kıstırdım, amanın kıstırdım!..
(Bekçi türküsüne devam ederken dörtyol ağzında bir gazeteci çocuk durur.)

GAZETECİ ÇOCUK : Yazıyooor!.. Yatağında karısını gazla yakan adamı yazıyoor!..
(Sağdaki oturma odasında: Odanın bir köşesinde dörtbeş yaşlarında küçük bir kız, bezden yapılma bebeği ile oynamakta.)

LÂLE : *(Bebeğine)* Seni terbiyesiz seni! Uyu bakayım. Uyumazsan şimdi kömürlükteki umacı babayı çağırırım... Seni çingenelere versin de gör.
(Anne 1, otuz yaşlarında, elinde bir şekerlikle girer. Şekerliği büfenin üstüne koyar. Hep sinirli, kaşları çatıktır. Ama bu hiçbir zaman bir "kalpsiz ana" rolü değildir. Şekerliği bıraktıktan sonra döner, köşede bebeği ile oynamakta olan kızına bakar.)

ANNE I : Bıktım artık bıktım! Şuna bak, ortalığı neye çevir-

mişsin. Bunları dağıtma, demedim mi?

LÂLE : *(Ürkek)* Bebeğimle oynuyorum.

ANNE I : Sabah beri didin de didin. Neye yarıyor sanki? Misafir gelecek, kör olmayası! Akşam babana söyleyeyim de gör.

(Parkta)

BEKÇİ : *(Birden doğrulur, kulak kabartır.)* Kim var orda?.. Haa... Ben de gene bir kızla, bir oğlan sandım... Değilmiş neyse...

(Türküsünü sürdürür.)

İkimizi de bir odaya koysalar

Üstümüze altın kilit vursalar...

(Dörtyol ağzında!)

GAZETECİ

ÇOCUK : Yazıyor!.. Karısını yatağında gazla yakan adamı yazıyor!...

(Baba I, otuz beş yaşlarına, sağ geriden gelir. Gazeteci çocuğun önünden geçerken)

GAZETECİ

ÇOCUK : Veriym mi abi?

BABA I : *(Çevresine bakınır.)* Ne var bakayım?

GAZETECİ

ÇOCUK : Ne istersen abi... "Günde-bir", "Ayda-bir", "Aşk Dünyası", "Meşk Âlemi", "Su Kızı"...

BABA I : *(Bir çıplak kadın dergisini alır, çevresine bakınır.)* Şunu... *(Parasını verir. Acele uzaklaşır.)*

(Oturma odasında)

LÂLE : Hani bana şeker verecektin?

ANNE I : Uslu durursan verecektim. Ama şimdi vermeyeceğim. *(Lâle ağlar.)* Sus, bir de zırlamaya başlama... Kalk bakıym ordan. *(Kızın bebeğini elinden alır.)* Geç şöyle. Aman bıktım artık, bıktım! Şuna bak. Üstünü de kirletmişsin. Şimdi misafirler

"Ne pis kız" diyecekler sana. Hep ayıplayacaklar.

LÂLE : *(Ağlar.)* Bebeğimi istiyorum...

ANNE I : Al, aman, al. Geç, şöyle otur. *(Kızın önce oturduğu yeri toplar, düzeltir. Lâle eteğini kaldırır, karnını kaşır.)* A, ört eteğini kızım. Ayıp. Kızsın sen. Açma öyle bacaklarını...

(Parkta)

BEKÇİ : *(Oturduğu yerden kalkıp yıkık duvarın arkasında kaybolurken başka bir türlü mırıldanır.)*

Aç yüzünü göreyim...

Beşibirlik vereyim...

GAZETECİ

ÇOCUK : *(Sol geriden çıkarken)* Yazıyor! Boşanmaların arttığını yazıyor!

(Oturma odasında)

ANNE I : Sadece bebeğinle oyna. Dolaptakileri ortaya döktüğünü görmeyeyim. *(Kapı zili)* İşte geldiler. *(Sesini alçaltarak)* O arsız oğlanı da getirdiyse işimiz var. Lâleciğim, misafir kardeşlerle de uslu oyna e mi? Yoksa akşam babana söylerim. *(Kızın saçını okşar.)* Terbiyeli kızlardan ol, e mi yavrum? *(Acele çıkar. Lâle bebeğiyle oynar.)*

LÂLE : Cici kız ol, e mi? Yoksa sana şeker vermem. Uyu bakıym...Uyu.

(Dışardan sesler: "Hoşgeldiniz", "Valla ne iyi ettiniz", "Zahmet etme hayatım, şuraya asıveririm" vs. Önden otuz-otuz beş yaşlarında iki kadın, altı-yedi yaşlarında haşarı bir oğlan çocuğu ile içeri girerler. Arkalarında Anne 1 girer. Kadınlardan birinin elinde bir yün torbası. Oğlan çocuğun belinde bir kovboy tabancası, başında kızılderili şapkası. Saldıracak yer arar.)

ANNE I : Geçin Allah aşkına. Şöyle rahat oturun. Dur hayatım, arkana şu yastığı alıver.

I. MİSAFİR

KADIN : *(Lâle'ye)* Gel bir öpeyim seni.

II. MİSAFİR

KADIN : Pek de tatlı ayol.

ANNE I : Gelsene kızım. Teyzelerin elini öpsene. *(Lâle gelmez. Aksine geri geri duvara yapışır. Yan gözle oğlan çocuğuna bakar. Hasan bunu fark eder.)*

HASAN : *(Tabancasını çekerek)* Bumm!

I. MİSAFİR

KADIN : Hasan! Ne dedim sana? Misafirlikte uslu dur demedim mi?

ANNE I : Kızım gelsene Öpsene teyzelerinin elini. *(Küçük kız, bebeğini arkasına saklar. Yerinden kımıldamaz.)*

ANNE I : Ömrümde bu kadar inat kız görmedim. *(Hasan'la Lâle uzaktan birbirlerine bakarlar. Hem yaklaşmak ister, hem yaklaşamazlar.)*

II. MİSAFİR

KADIN : Ee şekerim, sen de bir tane daha yapıver. Çocuk çocukla büyür. Bir kardeşi olsun da, bak nasıl değişir.

ANNE I : Aman, Allah yazdıysa bozsun! Biriyle başa çıkamıyorum zaten.

I. MİSAFİR

KADIN : A, öyle deme. Bilirsin Ali nasıl huysuzdu. Arkasından Hasan gelince, oğlan bir uslandı, kendini bir büyük görmeye başladı ki sorma.

ANNE I : Ayol niye getirmedin onu da?

I. MİSAFİR

KADIN : Bu yıl okula verdik ya teyzesi. Okulda.*(II'nciye dönerek)* Ama kız-erkek bir yerde okuyorlar. Bu hiç işime gelmedi doğrusu. Yeni yeni icatlar çıkarıyorlar. Erkenden gözü açılacak, bir şey değil.

II. MİSAFİR

KADIN : Ah, ah sorma. Benim kız geçen gün ne dese beğenirsin? "Ben ne zaman evleneceğim" demez mi? Bayılıverecektim. Bir güzel sopa çektim. Düşün, daha yedi yaşında...

ANNE I : *(I'inci Misafir Kadına)* Ya, ya... Gene seninkiler oğlan. Ya biz ne yapalım? Kız anaları?.. Ben Lâle'yi dünyada o okula vermem.

II. MİSAFİR

KADIN : Biz de yakın diye verdikti. Ne bilelim. Ama gelecek yıl kızı ordan alacak babası. Bir mahalle aşağı gidiversin, ne yapalım.

I. MİSAFİR

KADIN : *(Bağırır.)* Hasan! Haydutluğa başlama gene!.. Bak ne cici kardeş. Hadi onunla oyna.

ANNE I: Çağırsana ağabeyi kızım.

II. MİSAFİR

KADIN : Şu çocuk milleti de bir türlü insana sokulmaz nedense. Vahşi mübarekler.

ANNE I : Ayol, bir hatır bile soramadım. Nasılsınız? *(I'inciye)* Nasıl Kemal Bey?

I. MİSAFİR

KADIN : İyidir çok şükür.

ANNE I : *(II'nciye)* Ya seninki?

II. MİSAFİR

KADIN : İyi valla. Çalışıp duruyor işte.

ANNE I : Aman, Allah sağlık versin de.

I. MİSAFİR

KADIN : Ayol tebrik ederiz. Kocan terfi etmiş.

II. MİSAFİR

KADIN : Ya. Duyunca pek sevindik.

ANNE I : Eksik olmayın. Terfi, terfi. Adı büyük işte. Otuz lira zam geldi, o kadar.

(I.Mi.Kadın yün torbasını açar. Başını kaldırmadan yün örmeye koyulur.)

II. MİSAFİR

KADIN : Ne örüyorsun?

I. MİSAFİR

KADIN : Ali'ye kazak.

ANNE I : Rengi pek güzelmiş.

I. MİSAFİR

KADIN : Elime almaya vakit olmuyor ki şekerim. Ev işlerinden bazı gün oturup da iki şiş dürtükleyemiyorum.

ANNE I : Hep öyle valla. Hep öyle. *(Kalkar, misafirlere şeker tutar. Sonra şekerliği Hasan'a uzatır, Hasan bir tane alır.)* Alsana yavrum. Al. *(Hasan, yan gözle annesine bakar.)*

I. MİSAFİR

KADIN : Yeter teyzesi, yeter. Onu yesin, ondan sonra.

ANNE I : A, bırak alsın çocuk ayol.

(Hasan acele iki tane daha alır.)

I. MİSAFİR

KADIN : Verme Allah aşkına. Şimdi her tarafı yapışak edecek.

ANNE I : Etsin ayol. Etsin varsın. Siliveririm ne olacak. *(Lâle dayanamaz. Anne ile Hasan'a yaklaşır.)*

LÂLE : Ben de...

ANNE I : *(Şekerlikten kendi eliyle bir şeker alarak kızına uzatır.)* Al bakalım.

LÂLE : Olmaz!.. Ben kendim alacağım.

(Yan gözle Hasan'ın elindeki şekerlere bakar. Bir yandan şekerliğe atılır.)

ANNE I : Aman kızım, öff! Verdik ya işte!

II. MİSAFİR

KADIN : *(I'inciye)* Geçen gece bir sıkıldım...Bir sıkıldım...

Bizimki de çekilmiş köşesine, iki laf etmez. Bağırı bağırıverecektim inan olsun...

ANNE I : *(Lâle'ye)* Al bakalım, al. Yavaş. Bir tane al ama... Kızım, bir tane al dedim. Onu ye, ondan sonra. Allahım, şimdi her yeri yapışak edecek.

(Hasan yeniden şekerliğe atılır.)

ANNE I : *(Hasan'a)* Al yavrum, al istediğin kadar.

I. MİSAFİR

KADIN : Verme Allah aşkına!..*(II'nciye)* Ee?..

II. MİSAFİR

KADIN : E'si, me'si bu işte. Somurttuk, somurttuk, sonra da yattık. Bağıramadım bile. Ama hani, içimi şöyle sıkı sıkıverdiler...

I. MİSAFİR

KADIN : Biz her gece öyle. Bir sinemaya gidelim derim, gitmez. İki çift laf etmez.

II. MİSAFİR

KADIN : Gündüzler hay-huyla nasıl olsa geçiyor da, geceler bir türlü bitmek bilmiyor.

(Anne şekerliği yüksekçe bir yere koyduktan sonra misafirlerin yanına gelir.)

I. MİSAFİR

KADIN : *(Anne'ye)* Çocukların patırtısından soramadım. Teyzenin kızı boşanıyormuş. Pek üzüldüm... Niye ayol?

ANNE I : Aman, adam zaten huysuzun biriydi. Çok çekti kızcağız...

II. MİSAFİR

KADIN : Yine de ayrılmasaydı keşke. Ne olsa yuvadır. Erkek değil mi? Hepsi bir âlem. Al birini vur birine.

I. MİSAFİR

KADIN : Öyle ya. Bizler de keyfimizden oturmuyoruz

ya... Ama kadınsın işte. Elinden ne gelir? Yapıverin aralarını sevaptır.

ANNE I : Çok uğraştık uğraşmasına. Hele geçen gün...

(Kadınlar aralarında konuşurlar.)

HASAN : *(Lâle'ye)* Bak. Benim daha çok.

LÂLE : *(Elindeki şekerlerden birini ona uzatır.)* Al. *(Hasan'a yaklaşır.)* Bu ne?

HASAN : Tabanca, akıllı. Sen hiç tabanca görmedin mi?

LÂLE : Gördüm!.. Ama benim yok ki... Resmi var... Seninki niye büyük?

HASAN : *(Gururla tabancasını okşar.)* Benim daha büyüğü var. Bi çekiyorum hırsızların üstüne, hemen kaçıyorlar.

LÂLE : Çingeneler de kaçıyor mu?

HASAN : Hangi çingeneler akıllı?

LÂLE : Torbalı hani?..

HASAN : Nasıl torbalı?..

LÂLE : Bilmem... İşte, şey... Hani bebeğinle oynadığın zaman annen sana kızar ya...

HASAN : Ne bebeği akıllı? Ben erkeğim... Bebekle oynamam ki... Sinemaya giderim. Hep atlar vardı orda... Taka tak... Taka tak... Sonra kılıçlar da vardır ya!..

LÂLE : Bebek yok mu?

HASAN : Aman be, sen hiç sinema görmedin mi?

LÂLE : Görmedim...

HASAN : Annem beni hep götürüyor... Babam onu götürmüyor, o da beni götürüyor.

LÂLE : Ya baban kızarsa?

HASAN : Kızmaz. Söylemiyorum ki. Annem de söylemiyor.

LÂLE : Benim oyuncaklarım var ama... Göstereyim mi?

HASAN : Nasıl oyuncak?

(İki çocuk az önce Lâle'nin oynamakta olduğu köşede bir oyuna dalarlar.)

ANNE I : Onu diyorum. İş güçten çıkamıyorum ki...

II. MİSAFİR

KADIN : Açıkçası vallahi kırılmıştım. Ben de gelmeyecektim ama, hadi neyse. Allahtan öyle alıngan değilimdir. Sitem olsun diye söylemiyorum. Hem seni severim.

ANNE I : Ben de sen severim vallahi.

I. MİSAFİR

KADIN : Yine senin bir çocuk. Ne işin olur bilmem. Ya biz ne yapalım?

II. MİSAFİR

KADIN : Üç tane. Bir de hastalık geldi mi üstüne. Aklımı oynatıyordum.

ANNE I : Ayol insan tutar küçüğü yollayıverir bana. Ne olacak. Lâle'yle oynar giderlerdi. Aşkolsun valla. Yabancı mıyız?

II. MİSAFİR

KADIN : Aman şekerim, seninki sana yeter zaten.

ANNE I : Aa, ne olacak? Komşu komşuya...

(I'inci Mi. Kadın hep yün örer. Anne I kalkar, sigara dağıtır.) Hadi yakın birer tane.

I. MİSAFİR

KADIN : *(Başını kaldırmadan)* Bana verme.

II. MİSAFİR

KADIN : Bırak canım şunu elinden. Tüttürüver bir tane. Sıkıntın dağılır.

I. MİSAFİR

KADIN : Örgü içi değil valla. Bizimki farkına varırsa küplere biner. İstemiyor.

ANNE I : Aman, her şeyimize karışıyorlar.

(II'inciye) Sen al bari.

II. MİSAFİR

KADIN : Alıym ya. Giderken ağızıma bir çiklet atarım,

işte bu. Oldu bitti. Benimkinin ruhu bile duymaz.

HASAN : Peki niye saklıyorsun güzel oyuncaklarını?

LÂLE : Saklıyorum işte... Annem diyor ki... Terbiyeli kızların her şeyi saklı olur, diyor...

(Farkında olmadan hemen açılan dizini örter. Son derece çocuksu bir harekettir bu.)

HASAN : Dizine ne oldu akıllı?

LÂLE : Hiçç !..

HASAN : Bakıym, bakıym...

LÂLE : Olmaz be... Dokunma... *(Birden ağlamaya başlar.)*

I. MİSAFİR KADIN : *(Yerinden fırlayarak)* Oğlum, ne istiyorsun kızdan?

ANNE I : *(Çoktan çocukların yanında)* Sen otur Allah aşkına. *(Lâle'ye)* Yine niye ağlıyorsun? Sussana, ayıp.

(Hasan hiç ilgilenmez. Bir minderin üstüne çıkarak zıplamaya başlar.)

I. MİSAFİR KADIN : İn ordan kirli ayaklarınla!

ANNE I : Bırak canım, dokunma. Yapsın varsın.

(Lâle'nin ağlaması hemen durur. Hevesle, gülümseyerek Hasan'ın sıçramasına bakar.) Güzel güzel oynayın e mi? *(Hasan'a)* Gel bak, Lâle sana oyuncağını göstersin. *(Köşedeki dolaptan bir kutu çıkarır. Çocukların önüne koyar. Lâle'ye)* Hadi ağabeye tabaklarını göster. Kırmayın ama... *(Lâle hemen kutunun başına geçer. İçinden oyuncak tabakları, tencereleri çıkarmaya başlar.)*

LÂLE : Bak... *(Az sonra Hasan yine Lâle'ye yaklaşır. Birlikte oyuna dalarlar.)*

(I.Mi. Kadın hemen yününü örmeye koyulmuştur. Anne I büfeden kahve fincanlarını çıkarmaya gider.)

II. MİSAFİR

KADIN : Ayol senin oğlan da pek açıkgöz bir şey olacak.

I. MİSAFİR

KADIN : Ne yaptı sahi? Ben görmedim.

II. MİSAFİR

KADIN : *(Biraz alçak sesle)* Ne yapacak? Kızın eteklerini kaldırmaya çalışıyordu.

I. MİSAFİR

KADIN : Aa! Başıma gelenler!..

II. MİSAFİR

KADIN : Vallahi. Gözlerimle gördüm. Sen buna biraz dikkatli ol.

I. MİSAFİR

KADIN : Daha bu yaşta! Üstüme iyilik sağlık!

ANNE I : *(Elinde fincanlarla çıkarken)* Ne olmuş, ne olmuş?

II. MİSAFİR

KADIN : Hiç canım. Kahve yapacaksan, sakın bana yapma.

I. MİSAFİR

KADIN : Ben de istemem. Otur Allah aşkına.

ANNE I : A, olur mu öyle şey? Darılırım valla.

II. MİSAFİR

KADIN : Hiç zahmet etme.

I. MİSAFİR

KADIN : Şimdi şeker yedik.

ANNE I : *(Çıkarken)* Falına bakarız ayol.

II. MİSAFİR

KADIN : A, bak o zaman içerim.

(Anne çıkar.)

I. MİSAFİR

KADIN : Siz de yakında adımı falcıya çıkaracaksınız. Duyan fincanı deviriyor. Senin için söylemiyorum.

Sakın üstüne alınma. Seni severim. Ha kardeşim, ha sen. Valla ayırt etmem.

II. MİSAFİR

KADIN : Biliyorum şekerim. Ben de öyle, emin ol.

I. MİSAFİR

KADIN : Vay kör olmayası vay. *(Yan gözle Hasan'a bakar.)*

II. MİSAFİR

KADIN : Yaa, ne demezsin?

I. MİSAFİR

KADIN : Babasına çekecek zahir.

II. MİSAFİR

KADIN : Sahi. Niye bizim erkeklerimiz böyle ki? Akılları, fikirleri...

I. MİSAFİR

KADIN : Bilmem valla. Dıştan bakarsın, hiç oralı değil gibiler... Al mesela benimkini. Evde bir kadın görse başını kaldırmaya utanır. Ama bir de yalnızken eline bir fırsat geçti mi?..

II. MİSAFİR

KADIN : E, ne yapsın ayol. Yine sağlam terbiye aldığını gösterir bu.

I. MİSAFİR

KADIN : Orası öyle. Babası bir mutaassıpmış ki, anasının elini öptürmeye bile besmeleyle sokarmış.

II. MİSAFİR

KADIN : Bir de şimdikilere baksana. *(Başıyla çocukları işaret eder.)* Bu yaşta, çekinmeden insan ortasında, tırnak kadar kızın bacaklarını açmaya çalışır.

I. MİSAFİR

KADIN : Eve gidince ben ona gösteririm. Bunu bir daha bir yere çıkarmamalı.

II. MİSAFİR

KADIN : O da olmuyor ki şekerim. Artık büsbütün eve ka-

pan, sıkıntıdan patla dur. Koca, koca olsa, biraz kadın ruhundan anlasa, iki çift tatlı laf etmesini bilse, hadi neyse. E, o yok, bu yok. İşte arada bir eş-dostla avunuyor insan.

I. MİSAFİR

KADIN : Nerde öyle koca bizde... Etrafıma bakıyorum da, gene en iyisi seninki. Hiç değilse arada bir sinemaya, çay bahçesine götürür.

II. MİSAFİR

KADIN : İyi ama, ben de çocuk doğurmaktan bıktım usandım. İnan olsun hiç sevmiyorum bu işi. Evlendiğim günden içimde bir korku, bir sıkıntı...

I. MİSAFİR

KADIN : Niye böyleyiz bilmem? İçimiz her ân pır pır eder durur.

II. MİSAFİR

KADIN : Allah bilir. Yaradılıştandır zahir.

(Son konuşmalar sırasında Bekçi sol dipten yeniden parka girer. Etrafı kolaçan eder. Ağacın, yıkık duvarın arkasına bakar.)

(Çocuklar oturma odasının köşesinde)

HASAN : Bu ne?

LÂLE: Bu Ayşe.

HASAN : Öyle Ayşe mi olurmuş akıllı?

LÂLE : Ayşe işte. Benim bebeğim.

HASAN : Akıllı. Öyle bebek mi olurmuş?

LÂLE : Olur tabii.

HASAN : Saçları nerde öyleyse?

LÂLE : Yaramazlık etti. Ben de kopardım saçlarını.

HASAN : Böyle böyle ha? *(Lâle'nin üstüne atılır, saçlarını çeker.)*

(Lâle ağlamaya başlar.)

I. MİSAFİR

KADIN : *(Yerinden fırlayarak Hasan'ı kolundan tutar, çeker.)* Bırak kızı ayol! A, deli mi ne? İyice azıttın artık.

HASAN : *(Kendini yere atar. Tepinmeye başlar.)* Versin işte versin!

I. MİSAFİR

KADIN : Neyi versin piç kurusu?

II. MİSAFİR

KADIN : *(Yanlarına gelir.)* Bebeği mi?

(Hasan omuzlarını silker. Huysuzca homurdanır.)

LÂLE : *(Bebeği uzatır.)* Al.

(Hasan bebeği eliyle iter.)

I. MİSAFİR

KADIN : İşin gücün arsızlık, kör olmayası. Bir daha dokunursan kıza, ellerini koparırım senin!

(Yerlerine dönerlerken.)

II. MİSAFİR

KADIN : Aman bu Lâle de pek mızmız canım.

I. MİSAFİR

KADIN : E, ne olsa tek çocuk. Bir tane daha doğurmazsa çok çerker bundan.

II. MİSAFİR

KADIN : *(Kulağına eğilir.)* Sana bir şey söyleyeyim mi? Valla ben de söyleyenin yalancısıyım. Sözde kocası...

(Alçak sesle konuşurlar.)

(Parkta: Bekçi ağaç kovuğunda bir kağıt bulur. Alır. Açar. Heceleyerek okur.)

BEKÇİ : "Sizinle... görüşmeyi... konuşmayı... ben de istiyorum... Fakat imkânsız..." Neymiş? Ha. *(Okumaya devam eder.)* "Bir gören olur da... olur da... babam duyarsa kıtır kıtır keser beni..." Vay utanmaz , şıllık vay! Şuna bak. Parkın namuslu ağacını aşk mektuplarına tahsis etmişler... Bi bilsem şu kız ki-

min kızı... Ehh!.. Söylemeli ki babasına, kızına mukayyet olsun. El oğluyla mektuplaştığını duysa, kıtır kıtır doğramaz sanki. *(Mektubu katlar. İç cebine koyar.)* Vay gidi gençlik, vay!.. *(Söylenerek çıkar.)*

(Oturma odasından)

(Lâle, Hasan'ın tabancasına elini sürer.)

HASAN : Dokunma. Benim o. Bi patlarsa görürsün.

LÂLE : Senin bebeğin yok mu?

HASAN : Kaç kere söyleyeceğiz akıllı? Ben kız mıyım? Erkeğim. Erkek.

LÂLE : Öyleyse sen baba ol. Ben de anne olayım. Ayşe de bizim kızımız olsun.

HASAN : *(Ciddi)* Olur. *(Bebeği pataklar.)*

LÂLE : Niye dövüyorsun?

HASAN : Okuldan kaçmış.

LÂLE : Niye kaçmış?

HASAN : Sokakta oynamak için.

LÂLE : Oynasın. Niye dövüyorsun?

HASAN : Babalar döver, akıllı.

LÂLE : Hiç bile değil. Asıl anneler döver.

(O da bebeği pataklamaya başlar.)

ANNE I : *(Elinde kahve tepsiyle girer.)* Kusura bakmayın. Sizi yalnız bıraktım.

II. MİSAFİR KADIN : *(I'incinin ördüğü yünü göstererek, yüksek sesle)* A, valla pek güzel oluyor. Bence koltuktan hiç eksiltme. *(Kahve fincanını alır.)*

I. MİSAFİR KADIN : *(Yünü bırakarak)* Ne olacak şekerim. Biz de konuşuyorduk işte... *(Kahvesini alır.)*

II. MİSAFİR KADIN : Süheylâ'yı diyordum. Kadının koca moca taktığı yok.

I. MİSAFİR

KADIN : *(Hemen ilgilenir.)* Aman pek iyi ediyor. Bizimki de aptallık.

ANNE I : Ayol, boyu kadar kızı var.

II. MİSAFİR

KADIN : Geçende bizim Nihat görmüş. Erkek kardeşim. E yani, anlattı da pes dedim.

ANNE I : Biriyle geziyormuş, değil mi?

II. MİSAFİR

KADIN : Oğlanı da bilirim. Ahlaksızın biri. Habire kız peşinde... Bunlar geçen gün tenha bir parkta...

(Anlatmayı sürdürür.)

HASAN : Ama babalar, anneleri de pataklar.

LÂLE : Niye?

HASAN : Tabii akıllı. Babalar annelere, yanıma yat da uyu der, anneler olmaz derse , babalar bi yakalar anneleri... Bi pataklar...

LÂLE : Anneler de hemen uyur mu?

HASAN : Tabii uyur akıllı.

LÂLE : Hiç bile değil işte...

HASAN : Amma değil!

LÂLE : Hadi bakalım. Şimdi burası bizim yatağımız olsun bakalım. Hadi bana yat, de bakalım... Yat yanıma, de bakalım...

(Anne I, Lâle'nin konuşmasını duyar, birden yerinden fırlar. Çocuğu kolundan tutup hızla öbür tarafa çeker. Ağzına iki tokat atar.)

ANNE I : Seni edepsiz seni! Bir daha ağzından böyle laf duymayayım, biber doldururum. Ay deli olacağım! Nerden öğreniyor bunları?.. *(Lâle ağlamaz. Şaşkın bakar.)* Öldürürüm seni, anladın mı? *(Lâle'yi sürükleyerek dışarı çıkarırken)* İçeriki karanlık odaya kapayayım da gör... Tek başına kal da gör...

(Lâle'nin dışardan gittikçe artan ağlaması, haykırışları işitilir. Hasan ne olduğunu anlamaz. Şaşkın bakakalmıştır.)

I. MİSAFİR

KADIN : Hasan! Gel buraya! *(Hasan yerinden kımıldamaz.)* Ne yaptın yine ha? Ne yaptın yine?..

(Yapma bir öfkeyle çocuğun üstüne yürür. Hasan, Lâle'nin elinden düşen bebeği yerden kaptığı gibi annesinin suratına fırlatır.)

II. MİSAFİR

KADIN : Aa, ne terbiyesiz şey!..

(Işıklar söner.)

TABLO 3

(Dekor aynı. İlk tabloda gördüğümüz kadın on beş yaşlarında, sırtında okul önlüğü, elinde kitaplar, şimdi dörtyol ağzında bir köşeye yerleştirilmiş, miğreti bir büfedeki dergilere bakmakta. Parkta: On altı yaşlarında iki erkek öğrenci banka oturmuş, büyük bir ilgi fakat belli bir tedirginlik içinde bir derginin resimlerine bakmaktalar. Okul çantaları bankın üstünde. Sağdaki oturma odası yine aynı. Sadece perde ve odanın eşyasında bir değişiklik.)

I. ERKEK

ÖĞRENCİ : Dur lan. Çevirme daha...

II. ERKEK

ÖĞRENCİ : Çabuk bak oğlum. Şimdi bir gelen olur.

I. ERKEK

ÖĞRENCİ : Allah! Şu büsbütün çıplak be!..

(İkiside resmin üstüne eğilirler.)

(Dörtyol ağzında: İlk tabloda gördüğümüz erkek, on altı-on yedi yaşlarında. Üstünde, ceket kolları, pantolon paçaları kısalmış bir elbise, elinde kitaplar, dipten gelir, usulca büfenin önünde dergilere bakmakta olan kıza yaklaşır. Yine de aralarında yarım metre uzaklık.)

AHMET : *(Her halinde bir erkeklik özentisi)* Benden niye kaçıyorsunuz?

ÇİĞDEM : *(İrkilir. Ahmet'i görünce hemen bulunduğu yerden ayrılır, acele döryol ağzını döner. Sahnenin sağ ortasına yürürken)*, Amaan!

AHMET : *(Hep onun peşinde, hep yarım metre uzaklıkta)* Neden cevap vermiyorsunuz?

ÇİĞDEM : *(Korkuyla çevresine bakınır.)* Rica ederim, peşimi bırakın.

AHMET : Bir şey yapmıyorum ki. Bütün istediğim sizinle bir kerecik olsun görüşebilmek.

ÇİĞDEM : Olmaz, dedim ya.

AHMET : Günlerdir her okul dönüşü yolunuzu bekliyorum. Geceleri durmadan isminizi sayıklıyorum...

ÇİĞDEM : *(Hoşlanmıştır. Yine de yapma bir öfkeyle)* Çekilin peşimden dedim. A, ne laf anlamaz şeysiniz.

AHMET : Dün gece sizi rüyamda gördüm.

ÇİĞDEM : *(Utanmıştır.)* Ne münasebet! *(Fakat adımları yavaşlar.)*

AHMET : *(Kıza biraz daha yaklaşır.)* Elinizde kırmızı güller, bana doğru geliyordunuz. O kadar güzeldiniz ki Çiğdem!

ÇİĞDEM : Hii! Adımı nerden biliyorsunuz?

AHMET : *(Özentili bir kahkaha atar.)* Kuşlar söyledi. Bir sabah bir serçe kuşu odamın camını tıklattı ve "Çiğdem'dir o. Adı Çiğdem" diye seslendi. *(Bir-*

den ciddileşir.) O günden beri kalbim bir saatin tiktakları gibi hep bu iki heceyi heceliyor.

ÇİĞDEM : Kimbilir bu lafları daha kaç kıza söylediniz.

AHMET : Hayatımda sizden başka hiçbir kızı sevmedim. On yedi yıl ve şu kadar aylık ömrüm boyunca ben hep sizi aramışım demek. Sahi ama, siz daha benim adımı bilmiyorsunuz. Ahmet. Ne çirkin değil mi?

ÇİĞDEM : Bana ne sizin adınızdan hem sokakta peşime takılan erkeklerle konuşmak âdetim değildir.

(Yeniden acele adımlarla sağa doğru yürür.)

AHMET : Bir kerecik yüzüme bakın.

ÇİĞDEM : A, daha neler!

AHMET : Sanki yirmi yaşındayım. İhtiyarladım... Hep size duyduğum ümitsiz aşk yüzünden.

ÇİĞDEM : *(Daha yumuşak)* Rica ederim, çekilin peşimden artık. Mahallemize geldik.

(Acele sağ dipten çıkar.)

(Parkta: İki erkek öğrenci dergiye gittikçe artan bir ilgiyle bakmaktalar.)

II. ERKEK ÖĞRENCİ : Dur lan. Şu ne?

I. ERKEK ÖĞRENCİ : Yuh be! Sen de amma cahilsin ulan. Sutyen işte. Sen hiç sutyen görmedin mi?

II. ERKEK ÖĞRENCİ : Gördüm ama, böylesini değil. Anam olacak moruğunkiler patiskadan, un torbası gibi bir şey.

I. ERKEK ÖĞRENCİ : Ulan yok musun sen? *(Katılarak gülerler.)*

AHMET : *(Kulise seslenir.)* Yarın akşamüstü un fabrikasının arkasındaki parkta bekleyeceğim. Gelmezseniz yaşamam artık.

ÇİĞDEM : *(Yeniden görünür.)* Ben sizin bildiğiniz kızlardan değilim.

AHMET : Biliyorum ve sizi ondan seviyorum. Dinleyin hele. Her akşamüstü parka oturup sizi düşünürüm. Kuşların cıvıltısı ise tek arkadaşım. Sizsiz yaşamaya tahammülüm yok artık.

(Sağda oturma odasında: II'nci Tablo'da gördüğümüz Anne I, kırk yaşlarında, başka bir makyaj, başka bir kılıkta, -Anne II- elinde bir tepsiyle girer. Pencerenin önüne oturur. Pirinç ayıklamaya koyulur.)

(Parkta: İki erkek öğrenci birden kulak kabartırlar.)

I. ERKEK ÖĞRENCİ : Kalk lan. Yürü. Bekçi geliyor.

II. ERKEK ÖĞRENCİ : Çantaya koy. Şimdi bunu görürse alır elimizden...

(Acele toparlanır, yıkık duvarın arkasında kaybolurlar.)

ÇİĞDEM : Ben sizin yerinizde olsan önce okulu bitirirdim.

AHMET : Çiğdem, sizinle bir kerecik olsun buluşup konuşamazsam çalışamam. Çalışamıyorum. Vatana yararlı bir yurttaş olmamı isterseniz arkadaşlığımı kabul edersiniz.

(Parkta: İkinci Tablo'da gördüğümüz Bekçi, elindeki sopasını sallayarak sol önden girer. Sol kulise doğru bağırır.)

BEKÇİ : Sizin ananız, babanız yok mu be? Defolun burdan! Parkı bilmem neye çevirdiniz. Ne günlere kaldık yahu! Namus, şeref hak getire!.. Bu yaşta boynuzlu edecekler adamı! Oğlana bak yahu bacak kadar piç kurusu... "Seni seviyorum" diyor! "Seni seviyorum!" Söylerken benim yüzüm kızarıyor. *(Daha yüksek sesle)* Bir daha sizi bu parkta baş başa görürsem karakola götürürüm, valla! Ahdim olsun götürürüm! Anlaşıldı mı? *(Kendi kendine)* Bir de baktım tutmuş kızın elini, mıncık-

layıp durmaz mı? Kız artık kız değildir ya!.. Anasının kızı... *(Söylenerek yıkık duvarın arkasından kaybolur.)*

ÇİĞDEM : *(Sağ dipte bir iç çatışması durumunda)* Elbette isterim... Vatana yararlı olmanızı isterim, ama...

(Oturma odasında Anne II başını kaldırır saate bakar. Sonra pencereden dışarı sarkar.)

ANNE II : Mustafendi!.. Mustafendi!.. Çiğdem geliyor mu? Bakıversene şurdan.

AHMET : Geleceksiniz değil mi?

ÇİĞDEM : Uff!.. Bilmiyorum... Geç kaldım... Annem bekler. *(Koşarak çıkar.)*

ANNE II : *(Pencereden)* Daha görünürlerde yok mu? Sağ ol Mustafendi!.. Yo... Gecikti de ondan.

(Yeniden pirinci ayıklamaya çalışır. Ama gözü bir saatte, bir pencereden dışarda.)

AHMET : *(Çiğdem'in çıktığı yöne)* Yarın mutlaka bekleyeceğim!.. *(Yanıt alamaz. Döner. Derin bir iç geçirir. Dörtyol ağzına doğru yürür. Dörtyol ağzında bir adam. İkinci Tablo'da gördüğümüz Baba. Başka bir makyaj, başka kılıkta. Kırk - kırk beş yaşlarında -Baba II- elinde bir file. Ahmet'le karşılaşır.)*

AHMET : *(Şaşkın)* Aa, Baba... Nereye?..

BABA II : Seni haylaz seni! Yürü ulan eve!

AHMET : *(Eliyle yüzünü sakınarak çevresine bakınır.)* Fakat Baba...

BABA II : Ulan it! Hani gelip fileyi alacaktın? İşi gücü bırakıp ben götürmeye kalktım eve... Ne zaman adam oldun da, kızların peşine düştün, serseri!..

AHMET : *(Az önceki büyüklük hevesinden tek iz kalmamıştır.)* Kim? Ben mi? Valla yalan!

BABA II : Ulan Ahmet, iyice kafamı kızdırma şimdi. Gözlerimle gördüm be! Yarım saattir peşindeyim... Hıh, şuna bak şuna... *(Yüzüne tükürür.)* Al şu file-

yi... Annen de evde kıyma beklesin dursun... Vay, vay, vay, vay!.. Hadi yalllah! Durma karşımda öyle salak salak!.. Dükkânı ele bıraktım da çıktım. Ama akşam eve gelince, gösteririm ben sana!..

AHMET : *(Birden dikleşir.)* Ne bağırıyorsun be! Hiçbir şey yapamazsın işte! Çocuk değilim ya artık!

BABA II : *(Bir tokat atmak için elini kaldırır.)* Şuna bak be!.. Şuna bak!

AHMET : *(Elinde file, kaçar. Sol dipten çıkarken)* Beni çok ararsın ama!.. Çok ararsın! *(Bir yandan ağlamaya başlar.)* Durmam artık o evde! Gururum var benim!..

BABA II : Hay senin gururunun içine, e mi?..

(İkinci tablodaki II.Misafir Kadın, daha genç, yirmi beş yaşlarında, başka bir kılık, başka makyajda, İkinci Tabla'daki erkek çocuğu -o da başka bir kılıkta- elinden tutmuş, Baba II'nin yanından geçer. Baba II birden öfkesinin unutur. Hafifçe kadına gülümser. Kadın adımlarını sıklaştırır. Çocuk, annesinin eline asılmış, hem yürür, hem geri geri Baba II'ye bakar.)

BABA II : Aman sevsinler ne şeker şey!.. *(Sözde çocuğu söylüyor.)*

ERKEK ÇOCUK : Anne!.. Amcaya bak!..

II. MİSAFİR KADIN : Önüne bak, kör olmayası... Yürü. Babana söylersen gebertirim.

(Kadınla çocuk dipten çıkarlar. Baba II'de aynı yönde, peşlerinden çıkar.)

(Oturma odasında Anne II, elinden pirinç tepsisini bırakarak acele kalkar, kapıdan çıkar.)

(Ahmet soldan parka girer. Elinde file. Düşünceli. Banka oturur. Akşam olmakta. Defterlerinin arasından bir kâğıt çıkarır. İç çekişleriyle okur.)

AHMET : Sen hayatımın Çiğdem'i.

Gözlerimde aşkın nemi
Bir bakışın parçalar
Şu zavallı kalbimi.
Eğer bir gün ölürsem
Sakın üzülme e mi?

(Parmaklarıyla heceleyerek şiiri yazmaya devam eder.)

(Önde Anne II, arkada Çiğdem, oturma odasına girerler.)

ANNE II : Bir gün meraktan hık deyip öleceğim.

ÇİĞDEM : Bir şey yapmadım ki...

ANNE II : Bir şey yapmamış... Tam sekiz dakika geç kaldın. Sekiz dakikadır şurda dokuz doğurdum.

ÇİĞDEM : Okuldan geç çıktık.

ANNE II : Uydurma. Nesrin hanımın kızı geleli beş dakika oldu. Gördüm. Aynı sınıfta olmasanız hadi neyse...

(Çiğdem gider, pirinç tepsisini alır, pirinç ayıklamaya koyulur.) Şuna bak. Alı al moru mor... Nerelerde sürttün bu saate kadar? *(Çiğdem sessiz ağlamaya başlar.)* Söylesene kızım! Aklıma kötü kötü şeyler geliyor valla.

ÇİĞDEM : Bana güvenin olmadıktan sonra ne söyleyeyim?

ANNE II : *(Biraz yumuşar.)* Sana güvenim olmadığından mı? Bir ordunun içine salsam senden yana kuşkum olmaz. Öyle terbiye verdik sana. Ama ortalık tuhaf. Geçen gün, koskoca kadın, benim bile peşime takıldılar.

ÇİĞDEM : *(Dalgınlaşır.)* Takılan takılsın. Ne çıkar?

ANNE II : Öyle deme... Öyle deme...

ÇİĞDEM : İnsan insanı yiyecek değil ya.

ANNE II : Aman Yarabbi! Söylediği lafa bak. Bu kafayla gidersen yandık biz. Babana da, bana da uyku durak kalmadı zaten. Hayırlısıyla şu lise bir bitseydi

bari... Vallahi serpildin serpileli günler zehir zıkkım bana. Bir yandan sen, bir yandan baban... Yakında ölümü görürsünüz...

ÇİĞDEM : *(Birden tepsiyi bırakır, ayağa kalkar.)* Amaan!

ANNE II : Hii! Şuna bak! Yüreğime indirecek. Kız sen ne kadar terbiyesiz oldun böyle? Anaya babaya saygı diye bir şey kalmadı...

ÇİĞDEM : Ne yaptım şimdi?

ANNE II : Ah, ah!.. Seni doğuracağıma taş doğursaydım... Baban görse... Bir de baban görse bu halini, Hanyayı Konyayı o zaman anlarsın. Hele teftişten bir dönsün. Bir bir anlatacağım. Geçen gün misafirin yanında bir kahkaha attın da, gördün ne yaptı.

ÇİĞDEM : Bir kez kahkaha atmamıştım. Gülmüştüm.

ANNE II : Ne diye gülüyorsun misafirin yanında? Kız kısmı öyle her şeye gülü-gülüvermez.

ÇİĞDEM : Allah, Allah. Komik bir şey anlattı. Ben de güldüm. Ne var bunda?

ANNE II : Kadının anlattığına nerden aklın eriyor da gülüyorsun bir kere? Benim bile yüzüm kızardı.

ÇİĞDEM : *(Yeniden ağlamaklı olur.)* Hatçe Hanım Teyze "boynuzlu" dedi de, ona güldüm.

ANNE II : Şuna bak. Bir de utanmadan tekrar ediyor.

ÇİĞDEM : Niye etmeyeyim? Bir adamın başında iki boynuz görür gibi oldum, ondan güldüm. Düşün mesela babam...

ANNE II : *(Dizlerini dövmeye başlar.)* Tanrım, Tanrım!.. Benim kızım bu kadar edepsiz mi olacaktı?.. Ay, fenalık geliyor üstüme... Ay, şimdi bayılacağım!.. Neden geciktin? Söyle... Çabuk söyle. Yoksa aklıma kötü kötü şeyler geliyor... Bilmediğin kalmamış senin... Nerdeydin ha?

ÇİĞDEM : *(Korkmuştur.)* Anne... Neyin var?

ANNE II : Ah seni hiç terbiye edemedim ben, ah!..

ÇİĞDEM : Okulun kitaplığından bir kitap almıştım. Onun için geciktim.

ANNE II : Ne kitabıymış?

ÇİĞDEM : Hiç işte. Bir kitap.

ANNE II : Göster bakayım. Hani nerde?

ÇİĞDEM : *(Gider. Kitaplarının arasından bir başka kitabı alır, korkarak getirir.)* İşte.

ANNE II : *(Heceleyerek okur.)* "İnsanları Seveceksin"... Hii!..

ÇİĞDEM : Ay, ne oldu yine?

ANNE II : Seni şırfıntı seni!.. Hem romanmış da... Hem roman, hem aşkî!.. Yarabbi ben nerelere gideyim! Kız sen orospu mu olacaksın? Orospulukta mı hevesin? Bu sevmekli mevmekli kitapları kim sokuyor kulağına? Kim veriyor bunları sana ha?..

(Çiğdem "orospu" lafını duyduğundan beri bir dehşete kapılmış, titremekte. Kulaklarını tıkar. Ağlayarak odadan kaçar.)

ANNE II : *(Birden kendine gelir. Korkmuştur. Çiğdem'in arkasından kapıya koşar.)* Çiğdem!.. Çiğdem!.. Gel kızım buraya... Valla bir şey yapmayacağım. *(Bir ân durur, dışarısını dinler.)* Çiğdem!..

ÇİĞDEM : *(Dışardan ağlayarak)* Efendim!..

ANNE II : *(İçi rahatlamıştır.)* Mutfakta mısın? Hadi gel de soframızı hazırla. *(Gider, kitabı çabucak bir çekmeceye saklar. Kapıdan çıkarken geri döner, pirinç tepsisini alır.)* Of, of! Akıl mı kaldı başta. Kızın var mı, derdin var... *(Çıkar.)*

(Parkta. Ahmet, parmaklarıyla hece saymayı bitirir. Yazdıklarını okur.)

AHMET : Sen rüyamın çiçeği
Ben çiçeğin böceği
Ömrümün tek ereği.
Mehtabın ışığında
Adını sayıklarım,

Senindir yoğum, varım
Ölmeye de hazırım
Tek sen mesut ol diye.
(Duraklar. Parmaklarıyla hece sayar. Ölçüyü yakaladığına inanınca, daha yüksek sesle şiirini sürdürür.)
Budur gönlümün son dileği
Türk'ün bükülmez bileği.
(Gözlerini siler.)

(Işıklar söner.)

TABLO 4

(Dekor aynı. Sadece sağdaki oturma odasının eşyalarında bir değişiklik olabilir. Vakit akşama doğru. Hava kapalı. Dörtyol ağzındaki gazetecinin önünde İkinci Tablo'da gördüğümüz Gazeteci Çocuk, kolunun altındaki dağıtma kartonunun içine gazeteleri yerleştirmekte. Park ıssız. I'inci Misafir Kadın sol dipten gelir. Şimdi elli yaşlarında. Başında başörtüsü, sırtında manto. Bir elinde şemsiye. Öteki elinde paket.)

GAZETECİ
ÇOCUK : Tamam abi! Aldım hepsini de! *(Dörtyol ağzını dönerken bağırır.)* Akşam Saati!.. Yazıyor!.. Akşam Saati!.. Yazıyor!.. Akşam Saati!.. Zifaf odasında kendisini asan yeni gelini yazıyor!.. Yeni gelinin intiharını yazıyor!..
(Oturma odasında: Anne III -diğer tablolarda gördüğümüz- şimdi elli yaşlarında, başka makyaj ve kılıkta,

pembe satenden bir yatak örtüsünü getirir, koltuklarından birinin üstüne serer, karşısına geçer.)

I. MİSAFİR :

KADIN : *(Gazeteci çocuğa)* Neymiş oğlum? Nasıl asmış?

GAZETECİ

ÇOCUK : Pek merak ettiysen, al bir tane de okuyuver hanım teyze.

I. MİSAFİR

KADIN : Aa, terbiyesize bak. Sorduk ayol.

GAZETECİ

ÇOCUK : *(Bağırarak uzaklaşır, sol dipten çıkar.)* Yazıyoor! Akşam Saati!.. Yeni gelinin intiharını yazıyoor!..

(Yine ilk tabloda gördüğümüz kadın, şimdi yirmi yaşlarında, başında eşarp, sırtında bir hırka, sağ dipten koşarak gelir. Nefes nefesedir. Dörtyol ağzına yaklaşırken durur, arkasına bakar. Önce II'nci Misafir Kadını göremez, sonra birden burun buruna gelir.)

I. MİSAFİR

KADIN : A, Nilüfer! Nereye böyle akşam akşam kızım?

NİLÜFER : Şey... Fikriye Teyze...

I. MİSAFİR

KADIN : Hâlâ teyze deyip durma ayol. Anne desene. *(Nilüfer önüne bakar.)* Hadi hadi... Alışırsın... Bak benim oğlum nasıl annene, anne deyiverdi hemen...

NİLÜFER : Siz nereye böyle?

I. MİSAFİR

KADIN : Ben mi? Şeye... Nermin Hanıma kadar gidiyorum. Ütüsünü isteyeceğim de. Ama senin akşam akşam buralarda tek başına dolaşmanı hiç beğenmedim doğrusu.

NİLÜFER : Şey... Makinenin iğnesi kırılıverdi de...

I. MİSAFİR

KADIN : Yatak çarşafları bitmedi mi daha?

NİLÜFER : Bitti hemen hemen. Yastık kılıflarını çekiyorduk.

I. MİSAFİR KADIN : Hadi bari. Elinizi çabuk tutun da, dosta düşmana karşı mahcup düşmeyelim.

NİLÜFER : Bize uğrayacak mıydınız?

I. MİSAFİR KADIN : Eh, söylemeyecektim ya, hadi deyivereyim. Gelinliğin yapıldı geldi. Pek pahalıya çıktı ama. E, olacak artık, ne yapalım. *(Nilüfer önüne bakar.)* Nailciğim teker teker saydı, verdi. Annene de uğrayıp şu mantoluğu bir göstereyim dedim. Olur a, dünür bu. Beğenmeyiverir.

NİLÜFER : Beğenmese ne çıkar. Giyecek o değil ki.

I. MİSAFİR KADIN : Hadi bakalım. Karanlık bastırmadan bitir işini de, dön evine.

NİLÜFER : İsterseniz kumaşı ben götüreyim. Yorulmayın boş yere.

I. MİSAFİR KADIN : Aman kızım. Sen de şimdiden eve köye sokmayacaksın beni. Dur bakalım, kendi evin olsun da o zaman...

NİLÜFER : Onun için söylemedim. Yorulmayasınız diye...

(İlk tablodaki Erkek, şimdi yirmi iki yaşlarında. Başında uydurma bir fötr şapka. Arkasında yağmurluk. Sol önden parka gelir. Etrafına bakınır. Başını kaldırıp gökyüzüne bakar.)

(Oturma odasında: Anne III, işlemeli iki yatak çarşafını katlamaya koyulur.)

I. MİSAFİR KADIN : Eh, bu günler yorulmayıp da ne zaman yorulacağız. Düğün arifesi bu. Kolay mı?

NİLÜFER : *(Gökyüzüne bakar.)* Neredeyse yağmur yağacak. Şu makine iğnesinin alıym da hemen döniym bari.

I. MİSAFİR

KADIN : Dön ya, dön. Sokaklarda dolaşıp durma. Nail duysa hiç hoşlanmazdı bundan. *(Nilüfer ayağa kalkar yürüyüp gitmek ister.)* İğne için Sırma'ya baktın mı? Size de yakındı.

NİLÜFER : Baktım. Yokmuş.

(Acele dörtyol ağzını döner. Sol dipten çıkar.)

I. MİSAFİR

KADIN : *(Arkasına bakar.)* Gelin de gelin... İnsan kayınvalidesi ile karşılaştı mı, durur da bir elini öper.

(Döner, az önce Nilüfer'in geldiği yerden çıkar.)

(Parktaki delikanlı, Ömer, banka oturur. Soldan Bekçi gelir. Daha yaç!..)

BEKÇİ : *(Ömer'e)* Ne oturuyorsun aslanım? Yağmur indirecek.

ÖMER : Aldırma.

BEKÇİ : Kâzım Bey'in oğlu değil misin sen?

ÖMER : Hayır. Muhsin Bey'in oğluyum.

BEKÇİ : Ha bildim. Şekerci Muhsin Beyin?

ÖMER : Öyle.

BEKÇİ : Hele bak. Kaçtır diycem. Hadi, belki kötüye alır, deyip susuyorum. Babana saygım büyük. Yoksa...

ÖMER : Ne olmuş ki?

BEKÇİ : Oğlum, sen böyle park köşelerinde elin kızlarıyla aşna-fişneden vazgeç. Bak okulda da döne döne başın dönmüş zatim. Öyle duydum.

ÖMER : Ne yapalım. İstediğimiz yere verselerdi okurduk. Bir adamı zorla şekerci yapamazsın ya...

BEKÇİ : Allah Allah... Ticaret okuluna vermiş işte. Okusana...

ÖMER : Ağam, sen de bilir bilmez laf ediyorsun. Babam dükkândan ayrılmayım diye başka okula vermedi. Burda ticaret okulundan başkası var mı?

BEKÇİ : Yoğsa yok! Sen de ona gidiver. Ne çıkar? Hem şekercilik kötü mü? Bayram gelir, şeker. Seyran gelir, şeker. Misafire şeker... Çocuk ister, şeker. İyi para var bu işte.

ÖMER : Bekçi amca, zaten kafam bulanık, bir de sen musallat olma Allah aşkına.

BEKÇİ : Ne dedik sana? Babanın kıymetini bil, dedik. Aylardır gözlüyorum. İşin gücün serserilik. Yazık değil mi o babaya?..

(Ömer başıyla bir lahavle çeker.)

BEKÇİ : *(Yıkık duvarın arkasına dolanırken)* Bana ne efem. Benim görevim burasına göz kulak olup, park yerini bilmem neye çevirtmemek ve dolayısıyla zatınıza ikazatta bulunmaktır. İşte o kadar.

(Duvarın arkasında kaybolur. Ömer, kalkar, sola bakar, sonra başının uzatır, Bekçi'nin çıktığı tarafa bakar, yeniden banka oturur.)

(Anne, acele oturma odasından çıkar. Çok sürmeden I.Misafir Kadın'la geri gelir. İstemeyerek sarılıp öpüşürler.)

I. MİSAFİR
KADIN : *(Yatak örtüsünü gösterir.)* Yatak örtüsü bu mu? Eh fena olmamış.

ANNE III : Evet. Fena olmadı. Ama saten de ne pahalıymış.

I. MİSAFİR
KADIN : Ayol, oldu olacak, iki de gırlentini yapsaydınız. Neyse, bak bakalım, mantoluk hoşuna gidecek mi?

(Paketi açar.)

ANNE III : *(Hoşlanmamıştır.)* A, pek güzel. Olmasaydı da olurdu canım.

I. MİSAFİR
KADIN : Sen de. Ele güne karşı. Eczacının anası diye adımız çıkmış bir kere.

(Nilüfer, parkın sol ucundan acele, nefes nefese girer. Ömer hemen ayağa kalkar.)

ÖMER : Gelmeyeceksin sandım.

NİLÜFER : *(Çevresine bakınır.)* Korkuyorum. Ya bir gören olursa?

ÖMER : Olirsa olsun. Ne yapıyoruz sanki? Suç mu? Gizli gizli mektuplaşmaktan bıktım artık. Yüzünü görmek, konuşmak istiyorum.

NİLÜFER : Ölsem daha iyi.

ÖMER : Neyin var? Yüzün sapsarı.

NİLÜFER : Bir haftadır neler oldu. Haberin yok.

ÖMER : Duyduklarım doğru mu yoksa? *(Nilüfer başını önüne eğer, susar.)* O Nail olacak hırta ha?

NİLÜFER : Sus. Bir de sen üsteleme.

ÖMER : Beni sevseydin razı olmazdın.

NİLÜFER : Bana soran kim? Bir hafta içinde nişan takıp kâğıtları askıya...

ÖMER : Olmaz bu! *(Nilüfer sessizce ağlar.)* Üstelik her şeyi benden sakladın.

NİLÜFER : Seni göremedim. Nasıl görebilirdim? Bak bugün bile...

ÖMER : Nasıl çıktın?

NİLÜFER : Annem çarşıya göndermek zorunda kaldı. Yolda gelirken de...

(Oturma odasında)

ANNE III : Niye gitmiş ta oralara kadar?

I. MİSAFİR KADIN : Sırma'da bulamamış da...

ANNE III : Bulamadıysa dönüp gelseydi. Öf valla, kızın var mı, derdin var.

I. MİSAFİR KADIN : Darılma ama, suçun büyüğü sende. Nişanlı bir kızı ne diye çarşıya gönderiyorsun?

(Parkta)

ÖMER : Görürse görsün. Ne yapalım.

NİLÜFER : Öyle deme. Hemen anneme yetiştirmiştir. Bilmem ta nerelerde gördüm, demiştir. O da şimdi pencerenin önünde dokuz doğurur. Ne diye kız doğdum sanki?

ÖMER : Beni sevseydin bir şeyden korkun olmazdı. E, tabii oğlan eczacı. Düzeni yerinde... Elbet onu seçeceksin...

NİLÜFER : İyice tanımıyorum bile. İnan. Annesi annemin ahbabıydı, o kadar.

ÖMER : Beni sevdiğini sanmıştım. Sevmiyorsun beni, değil mi? Sevmiyorsun. Niye susuyorsun? Biliyordum zaten...

NİLÜFER : *(Utanmıştır.)* Şey... Ben... Bilmiyorum ki... Ben... sevmek... Uf, gitmeliyim.

ÖMER : Olmaz. Gel otur şöyle... Bak, beni dinle Nilüfer. Biliyorsun, hep Hukuk'a girmek istedim. Babam bırakmadı. İlle burada oturup şekerci dükkânını işleteyim istedi... Ben istemiyordum. Şekercilik etmek istemiyordum. Ama sen istersen... Seni almam için ille dükkânda çalışmam gerekliyse...

NİLÜFER : Böyle bir şey söylemedim. Seçen ben değilim ki.

ÖMER : Ama beni seviyorsun. Seviyorsun değil mi?

NİLÜFER : Sus ne olur... Söyleyemem, utanırım.

ÖMER : Bak sevgilim. Biz birbirimizi seviyoruz. Ayıp değil ki bu. Ayıp olmaması gerek. Hani, geçen yıl... Bahar Bayramında, topu çiftin arkasına kaçırmıştın... Hatırladın mı? İlk o ân karşılaşmıştık. O an... Karşılaşır karşılaşmaz birbirimizi sevdik...

NİLÜFER : Ne yapmalıyım?.. Bilmiyorum.

(Oturmu odasında)

I. MİSAFİR KADIN : Üstelik kulağıma kötü kötü şeyler geliyor.

ANNE III : Ne hakkında?

I. MİSAFİR

KADIN : Gücenme ama, Nilüfer hakkında. Sözde kızında bir başkasının gözü varmış. Şu şekerci Muhsin'in oğlu âşıkmış senin kıza. Biliyorum, dedikodu. Çıkaranların dili kopsun. Ama ne olsa bir kızdan böyle böyle söz edilmesi, adının ortada dolaşması iyi bir şey değil.

ANNE III : *(Baygınlıklar geçirir. Hüngür hüngür ağlarken)* Kıskandıklarından. Hep kıskandıklarından valla.

(Parkta)

ÖMER : Kaçalım seninle. İster misin?

NİLÜFER : Ne diyorsun?

ÖMER : Kimselerin bizi tanımadığı, rahatça el ele dolaşabileceğimiz, birbirimize sevgiyle bakmaktan korkmayacağımız bir yerlere gidelim.

NİLÜFER : Delisin sen!

ÖMER : Evleniriz. Sana bakarım inan. Hamallık eder, gene bakarım. Yeter ki beni sev. Birbirimizi sevelim.

NİLÜFER : Korkuyorum...

ÖMER : Öyleyse beni sevmiyorsun... Sevmiyorsan ben de seninle evlenmek istemem... Ama seviyorsun. Sevdiğini biliyorum. *(Nilüfer gözlerini yere indirir. Ağlayarak başını sallar.)*

ÖMER : Anneni düşün. Ben de annemi düşünüyorum. Hiç tanımadıkları adamlarla kapandıkları dört duvar arasında en küçük bir sevgi kıvılcımı olmadan geçirdikleri uzun geceleri, karanlık geceleri düşün...

NİLÜFER : Ne güzel konuşuyorsun...

ÖMER : Aslında biz tanıyor muyuz aşkı? Hayır. Ama tanımaya çalışıyoruz.

NİLÜFER : Hiçbir şey bilmiyoruz...

ÖMER : Tabii... Bak, çocukluğunu düşün mesela... *(Nilüfer başını sallayarak onu dinler.)*

(Oturma odasında)

(Anne gözlerini silerek kapıdan çıkar. Az sonra yanında Baba III olduğu halde geri gelir.)

I. MİSAFİR KADIN : A, ben gidiym bari.

ANNE III : Otur Allah aşkına. *(Baba'ya)* Erken geldin bugün.

BABA III : Nilüfer nerde?

ANNE III : Şey... Şuracığa göndermiştim. Makine iğnesi için.

BABA III : Ne demek? Bu saatte? Kendin çıksaydın ya.

ANNE III : Pek işim vardı.

I. MİSAFİR KADIN : Laf açılmışken söyleyeyim: Biraz kızınızın kulağını bükün. Ne olsa toydur.

BABA III : Ne oldu? Bir şey mi var?

(Parkta)

ÖMER : Beni anlıyorsun değil mi? *(Nilüfer'in elini tutar. Kız acele çeker.)* Neden hep titriyorsun?

NİLÜFER : *(Tedirgin)* Bir ses duydum. Ben gidiym.

ÖMER : Şöyle geç. *(Kızı ağacının arkasına çeker. Bekçi sol önden girer. Etrafı koklar gibidir.)*

BEKÇİ : Kim var orda?

(Nilüfer'le Ömer'i görmez. Parkın sağ yanından çıkarken Ömer, Nilüfer'i tekrar bankın önüne çeker.)

NİLÜFER : Ne olur Ömer. Bırak gideyim.

ÖMER : Bırakmam. Söz ver. O iş olmayacak. Vazgeçemem senden.

(Nilüfer sessiz ağlar.)

(Oturma odasında)

BABA III : *(Anne'ye)* Git bul kızını, yoksa...

I. MİSAFİR KADIN : İşte benden söylemesi. Nailciğim duysa bu işi hemen bozardı. Yarın-öbür gün karısı olacak kızın akşam akşam sokaklarda sürttüğünü bir bilse... Şimdiye kadar ailemiz şerefiyle yaşamıştır. Kime sorsanız aksini söyleyemez.

BABA III : A, siz de! Sanki biz şerefimizle yaşamadık.

(Anne baygınlıklar geçirir.)

I. MİSAFİR KADIN : Ters anlamayın efendim. Demek istediğim...

(Parkta)

(Ömer mendilini çıkarır. Nilüfer'in gözlerini siler. Bekçi çıktığı yerden baskın verircesine girer.)

BEKÇİ : Yakaladım! En sonunda ele geçirdim sizi! Vay ahlaksızlar vay!.. *(Ömer'e)* Sana ikazatta bulunmuştum. Bir daha görürsem karakola veririm, demiştim. *(Nilüfer büyük bir korku içinde geri geri gider.)* Dur, kaçma!.. Dur! Dur bakalım!..

(Nilüfer bir çığlık atar.)

ÖMER : Ne yaptık yahu?.. Bir kötülük mü yaptık? Bırak kızı...

(Oturma odasında)

I. MİSAFİR KADIN : Ben de kalkmış, saf saf mantoluğu göstermeye gelmiştim.

BABA III : Hay kızım olacağına düşmanım olaydı!..

ANNE III : Ne zormuş Yarabbi!.. Ne zormuş!..

I. MİSAFİR KADIN : Nikâhı geciktirirseniz vay başınıza gelecekler!

BABA III : *(Anne'ye)* Nerde bu kız, nerde? Çabuk bul şunu bana. Bu yaştan sonra ailemin şerefine leke sürdürtmem, anlaşıldı mı?

I. MİSAFİR

KADIN : A, sizin aile şerefli de bizimki şerefsiz mi?

BABA III : Orasını bilmem. Ama şu kadar senelik tapu memuruyum. Toz kondurmamışımdır.

I. MİSAFİR

KADIN : Biz de bizimkine toz kondurmamışızdır.

BABA III : Belki sizin kadar zengin değilim ama, namusluyum.

ANNE III : Namusluyuz.

I. MİSAFİR

KADIN : Biz de namusluyuz...

(Parkta)

BEKÇİ : Sizi namussuzlar sizi! Kendime boynuz taktırmam demedim mi? *(Ömer'e)* Tuh sana! Sözde şerefli bir babanın oğlu olacaksın.

NİLÜFER : Bırakın beni. Yalvarırım.

BEKÇİ : *(Nilüfer'e)* Anan baban sana namus diye bir şey öğretmediler anlaşılan. Tüh! Tüh!..

ÖMER : Bırak kızı, dedim!

BEKÇİ : Pişşt! Beni görevimden alakoyacaksın, öyle mi? Yağma yok. Hadi yürü... Yürüyün karakola... Yoksa bir düdük çalar, toplarım milleti başınıza... Komisere bir bir anlatacağım... Bunları umum yerde sevişirken yakaladım, diyeceğim.

(İkisini de sol kulise doğru sürüklemeye çalışır.)

(Oturma odasında)

I. MİSAFİR

KADIN : Hani Nailciğim diretmese vallahi de billahi de bozardım bu işi.

BABA III : Nasıl bozarmışsınız? Nasıl? Kanun var ortada. Mahkeme var. Ben adamı namusumla oynatır mıyım?

ANNE III : Oynatmaz tabii.

I. MİSAFİR

KADIN : Öyleyse gidin, bulun kızınızı.

(Öfkeyle çıkarken birden kumaş aklına gelir. Döner, paket kâğıdıyla birlikte çabucak alır, çıkar.)

ANNE III : *(Hıçkırarak ağlar.)* Ah Yarabbi, ah! Kız doğuracağıma taş doğursaydım!

BABA III : Sus be sende! Zıplayıp durma. Ne vardı sanki akşam akşam kızı dışarı yollayacak.

ANNE III : Nerde kaldı peki? Şuracığa gitmişti.

BABA III : Ben aramaya çıkıyorum.

ANNE III : Allah aşkına dur. Zaten sinirlisin. Sokak ortasında kıza bir şey yaparsın da, bütün mahalleye rezil oluruz.

BABA III : Saat kaç?

ANNE III : Altı, daha...

BABA III : Böyle dünür de düşman başına. Mantoluk, mantoluk. Başına çalsın.

ANNE III : Adi bir şey almışlar. Hiç sevmedim.

BABA III : Ben gidiyorum!

ANNE III : Gitme!

BABA III : Bırak yahu!

(Parkta)

(Bekçi, Ömer'le Nilüfer'in kaçmaya yeltendiğini görerek acı acı düdük çalar. Ayak sesleri. Koşuşmalar. Nilüfer'le Ömer sol kuliste kaybolurlar. Bekçi arkalarından habire düdük çalarak çıkar. Sağdan soldan halk parka birikir.)

I. ADAM : Ne olmuş? Ne olmuş?

I. ERKEK

ÖĞRENCİ : Bekçi bunları suçüstü yakalamış.

I. YAŞLI

KADIN : Aman Yarabbi! Artık kızlarda da utanma diye bir şey kalmadı.

II. YAŞLI
KADIN : Bizim zamanımızda başımızı kafesten dışarı uzatamazdık. Şimdikilere baksana.

II. ERKEK
ÖĞRENCİ : *(Koşarak gelir, I'inci Öğrenciye)* Ne yapıyorlarmış lan? Öpüşüyorlar mıymış?..

I. ERKEK
ÖĞRENCİ : Öpüşseler iyi, enayi.

I. ADAM : Yakalandılar mı?

I. ERKEK
ÖĞRENCİ : *(Koşarak yıkık duvarın arkasında kaybolurken)* Ben önlerini keseyim.

I. YAŞLI
KADIN : Aman kaçırmasalar bari.

I. ADAM : Şu parkı kapatsalar daha iyi ya. Ahlaksızlık yuvası.

II. YAŞLI
KADIN : Adı üstünde zaten. Park! Öğğ!..

I. YAŞLI
KADIN : Öğğ!..

(İki yaşlı kadın öğüre öğüre çıkarlar.)

(I.Adam'la, II.Erkek Öğrenci olayı uzaktan ilgiyle izlerler.)

(Oturma odasında)

BABA III : Öf be! Bırak kadın! Git pabuçlarımı getir!.. *(Eliyle Anne'yi iter.)* Dur yahut sen. Git pencereden bak!..

(Anne döğüne döğüne pencereye gider. Baba çıkar.)

(I.Misafir Kadın sağ dipten gelir. Dörtyol ağzında Gazeteci Çocuk'la karşılaşır.)

GAZETECİ
ÇOCUK : Yazıyoor! Akşam Saati!.. Yeni gelinin zifaf odasında kendini astığını yazıyor!

I. MİSAFİR KADIN : Assın tabii!.. Assın!.. Kimbilir, kızken rahat durdu mu bakalım!..

GAZETECİ ÇOCUK : Veriym bir "Akşam Saati" hanım teyze.

I. MİSAFİR KADIN : Aman istemem öyle pis şeyleri...

(Gazeteci Çocuk sağ dipten, I.Misafir Kadın sol dipten çıkarlar.)

(Yağmur yağmaya başlar. Uzakta küçük kentin ışıkları tek tük yanmaktadır.)

(Parkta)

II. ERKEK ÖĞRENCİ : Haha! Köşede sıkıştılar işte. *(Koşarak soldan çıkarken)* Gidiym bakıym!.. İyi seyir...

I. ADAM : *(Çıkarken)* Oh, neyse. Yakaladılar. Milletin namusu var canım.

(Acı bir bekçi düdüğü)

(Işıklar söner.)

TABLO 5

(Dekor aynı. Sadece parkın önünde bir levha. Levhada şu yazı okunur: "Bu park kadınlara ve kızlara yasaktır!" Dörtyol ağzındaki gazete büfesi kaldırılmıştır. Oturma odasında gene küçük bir değişiklik. Perde açıldığında, parkta I. ve II. Erkek Öğrenciler, ellerinde okul çantaları, kuytu bir köşe ararlar. Dörtyol ağzında I.Misafir Kadınla, II.Misafir Kadın, ikisi de otuz beş yaşlarında, değişik makyaj, değişik kılıkta, biri bir oğlan çocuğun [İkinci tablo'daki], öteki bir kız çocuğun, [İkinci Tablo'daki] ellerinden tutmuş, konuşmaktalar. Oturma

odasında Anne IV, Kız'a [hep aynı] gelinliğini giydirir. İkisi de cenaze evinde gibi.)

I. MİSAFİR
KADIN : Demek düğüne ha komşum?

II. MİSAFİR
KADIN : Düğüne ya. Siz gelmiyor musunuz?

I. MİSAFİR
KADIN : Bizi çağırmadılar. Hıh, sanki gözümüz vardı.

II. MİSAFİR
KADIN : Ayıp etmişler doğrusu. Aslını istersen benim de gidecek halim yoktu ya. Öğlen vakti. Bizimki yemeğe gelir.

I. MİSAFİR
KADIN : Erkekler akşama toplanıyormuş, öyle mi?

II. MİSAFİR
KADIN : Öyleymiş. Gidiym de gelini bir göreyim dedim. Eh, işte n'olsa komşuluk hatırı.

(Bu arada iki çocuk kaçamak yolla birbirlerini süzerler.)

I. MİSAFİR
KADIN : Gelin de ne gelin ya. Kızın turşusu çıktı nerdeyse.

II. MİSAFİR
KADIN : Ee, adı çıkanın turşusu çıkar elbet. Babası zengin olmasaydı gene de zor satardı kızını.

I. MİSAFİR
KADIN : Ne dersin sen şu Allahın işine. O ister vermezler, bu ister vermezler. Hepsine bir kusur. Ne oldu sanki? Yere göğe koymadıkları kızlarını sonunda meteliksiz bir serseriye yamamak zorunda kaldılar işte.

II. MİSAFİR

KADIN : *(Bilgiç)* Eh, mecburiyet.

I. MİSAFİR

KADIN : Deme!

II. MİSAFİR

KADIN : Ayol, duymadınız mı?
(Ötekinin kulağına eğilir.)

ERKEK

ÇOCUK : Senin adın ne?

KIZ ÇOCUK : *(Geri geri çekilerek)* Mi... ne. Seninkii?

ERKEK

ÇOCUK : Benimki Meh...met.

KIZ ÇOCUK : *(Çekinerek Erkek Çocuğun belindeki tahta kılıca dokunur.)* Bu ne?

ERKEK

ÇOCUK : Kılıç, akıllı. Sen hiç kılıç görmedin mi?

KIZ ÇOCUK : Gördüüm.

I. MİSAFİR

KADIN : *(Bir kahkaha atar.)* A, bu hoş işte! Bu kadarını bilmiyordum. E, öyleyse kıza gelinlik yapacaklarına, bir beşik hazırlasalardı bari... Neciymiş bu oğlan?

II. MİSAFİR

KADIN : Bilmiyor musun, ayol?

I. MİSAFİR

KADIN : Ne bileyim kardeş. Kimsenin etlisine sütlüsüne karışmam ki.

II. MİSAFİR

KADIN : Belediyede memurmuş sözde.

I. MİSAFİR

KADIN : O adam, kızını dünyada memura vermezdi...

II. MİSAFİR

KADIN : Eh, işin içinde iş olunca ne yapsınlar? Namusu temizlemek gerek.

I. MİSAFİR

KADIN : Demek arkadaşının evinde ha?

II. MİSAFİR

KADIN : Arkadaş evlerinde, sinemalarda... Çoktan karı-koca olmuş bunlar.

I. MİSAFİR

KADIN : Aman sus. Çocuklar duymasın.

(II.Misafir Kadın tekrar ötekinin kulağına eğilir.)

KIZ ÇOCUK : Ne yapıyorsun bu kılıçla peki?

ERKEK

ÇOCUK : Ne yapacağım akıllı? Vatanımın şerefini koruyorum. Hem vatanımın, hem annemin, hem herkesin...

KIZ ÇOCUK : Nasıl?

ERKEK

ÇOCUK : Babama söz verdim tabii, akıllı. Yolda giderken anneme bir sataşan olursa, karnını deşeceğim.

KIZ ÇOCUK : Nasıl sataşan olursa?

ERKEK

ÇOCUK : Basbayağı sataşan olursa işte!

KIZ ÇOCUK : Ne demek peki?..

(Parkta)

I. ERKEK

ÖĞRENCİ : Burası olmaz be.

II. ERKEK

ÖĞRENCİ : Niye len? Gel hele. Ben bir yer biliyorum.

I. ERKEK

ÖĞRENCİ : Ya bir gören olursa?

II. ERKEK

ÖĞRENCİ : Ders çalışıyoruz deriz. Yürü hele. *(Yıkık duvarın arkasına dolanırlar.)*

(Oturma odasında)

ANNE IV : *(Ağlamaklı)* Çabuk olalım yavrum. Nerdeyse almaya gelirler.

KIZ : Utanırım ben. Kimse gelmesin.

ANNE IV : Aa, düğün bu kızım. Dul kadınlar gibi evlenecek değilsin ya.

(Hıçkırarak Kız'ın başına duvağını koyar.)

KIZ : Niye ağlıyorsun sanki?

(O da ağlamaya başlar.)

ANNE IV : Ağlanır tabii... Ağlanmaz mı? Düğün bu. Ben evlenirken anacığım, toprağı bol olsun, nasıl ağlamıştı. Hiç unutmam. Gözlerinden sel gibi yaşlar akıyordu...*(Daha çok ağlar.)*

KIZ : Evlenmek ölmek gibi bir şey galiba...

(Birbirlerine sarılır, ağlaşırlar.)

ANNE IV : Yok canım... Ne münasebet... Ne münasebet... Hiç bile değil... *(Kızın duvağını düzeltirken)* Bak ne güzel... İnciler... Küpeler... Daha yüzgörümlüğü de takılacak. İşe yarar bir şey olsa bari... *(Gözlerini siler.)* Seni almaya geldiklerinde yanılıp da gülmeye falan kalkma, e mi? Kız kısmı evlenirken seviniyormuş gibi görünmemeli. Ayıp olur. Kaynana yok ama, iki görümcen var ki, on kaynanaya bedel.

KIZ : Bunun beli çok sıkıyor. Patlayacağım.

ANNE IV : *(Yere eğilir, gelinliğin etek uçlarını düzeltirken)* Dokunma. Sıksın. Gelinlik bu. Sıkacak elbet.

KIZ : Evlenmeseydim olmaz mıydı sanki?

ANNE IV : Sus. O nasıl söz? Kız dediğin vakti gelince evlenmeli. Allah'ın emri. Sen geç bile kaldın...

KIZ : *(Öfkelenir.)* Hiç bile değil. Daha yirmi üç yaşındayım.

ANNE IV : Yirmi iki buçuk. Ben senin yaşındayken. Allah rahmet eylesin, ölen ağabeyin tam altısındaydı. *(Yeniden ağlamaya başlar.)* Sağ olsaydı da gelin olduğunu görseydi kimbilir ne kadar sevinirdi? Şimdi bunu sana ben giydirmemeliydim... Görümcelerin erken gelip de, onlar giydirmeliydiler... Ama ne diyeceksin? Kendimiz süsleneceğiz derdinden...

KIZ : Uf! İçim sıkılıyor...

ANNE IV : Sıkılmaz, sıkılmaz!

KIZ : Sıkılıyor. Boğulacak gibi oluyorum.

ANNE IV : Görümcelerine alındın da ondan... Aldırma! Onlar yaptığıyla kalsın... Hele şu düğün de bitsin. Kaparsın kapını... Yüz vermezsin, olur biter.

KIZ : *(Utanarak)* Söz kesildi kesileli onları her gün gördüm de, şeyi hemen hemen hiç...

ANNE IV : Kimi?

KIZ : *(Daha sıkılarak)* Şeyi işte... Doğru dürüst tanımıyorum bile.

ANNE IV : Ha, damadımızı mı? *(Onun da utandığı bellidir.)* E, tanımayacaksın elbet. Evlenmek böyle olur. Gene sen damadımız Ali'yi, damadımız olmadan gizli gizli bir iki görmüşsün. Görüşmüşsün... Aklıma geldikçe hâlâ elim ayağım tutmaz oluyor... *(Kız önüne bakar.)* Baban seni ona dünyada vermezdi ya, işte...

KIZ : *(Duvağını birden çıkarır, atar.)* Keşke vermeseydi!..

ANNE IV : Hii! Canım duvağı ne hale getirdi! Ne var huysuzlanacak sanki? Ama bilirim... Numara hepsi. Âdettir... *(Gülmeye çalışır.)* Hadi, hadi... Hem ağlarım, hem giderim, ha?.. *(Duvağı tekrar eline alır.)* Gel bakayım şöyle... ama bu sefer bozma... Zaten yorgunluktan bittim...

KIZ : İstemiyorum!..

ANNE IV : Ee, ama sen de!.. Tadını kaçırma artık! Naz yapılır yapılmasına, fakat duvağı falan bozmadan.

(Kız, ağlamaya başlar. Anne IV de aynı şekilde ağlayarak duvağı tekrar kızın başına koyar.)

(Dörtyol ağzında)

I. MİSAFİR KADIN : Neyse, kızcağız evde kalmaktan kurtuldu hiç değilse.

II. MİSAFİR KADIN : *(Elinde tuttuğu küçük kıza bakarak)* Hepimiz evlat sahibiyiz. Onun için büyük söylemek istemem. Ama kızımı böyle döğüne döğüne istemediğim birine vereceğime, baştan sıkı davranırım da, dile düşmesine meydan bırakmam.

I. MİSAFİR KADIN : Çok doğru söyledin valla. Benim babam bana bir ortaokulu okuttu. Ama annem, okuldan beş dakika geç çıksam dünyayı başıma yıkardı. Hele öyle erkeklerle fingirdeşmek?.. Nerdee. Haddime mi düşmüş?

II. MİSAFİR KADIN : Hep öyle şekerim. Evlenmeden önce bir tek erkek yüzü görmüş değildim.

I. MİSAFİR KADIN : Bizler namusumuzla evlendik çok şükür.

II. MİSAFİR KADIN : Geçende gazeteler yazıyordu. Sen de okumuşsundur. Bekçinin biri, parkta bir kızla bir oğlanı öyle bir halde yakalamış ki...

I. MİSAFİR KADIN : Aa, duydum elbet... Duymayan mı kaldı? Kızı da artık babası eve almamış. Nişanlıymış da... Ne oldu sanki?

II. MİSAFİR

KADIN : Ne olacak? Orta malı olmuştur.

I. MİSAFİR

KADIN : Öyle öyle...Aman çocuklarımıza dikkatli olalım... Şimdiki kızlar rahat durmuyor. Bir sevgili icat ediveriyorlar.

II. MİSAFİR

KADIN : Ya. Ne olacaksa. Biz de kız olduk. Belki bizim de gönlümüzden bir şeyler geçmiştir, ama oturup namasumuzla koca beklemeyi bildik.

I. MİSAFİR

KADIN : Gerçi evlerimizin ölü evinden farkı yok ama...

II. MİSAFİR

KADIN : Namusumuzla oturup aslan gibi evlat yetiştiriyoruz pekâlâ...

I. MİSAFİR

KADIN : Benim oğlanı görme teyzesi. Şimdiden babasının yerini tuttu. Sokaktan geçen adamlara şöyle bir baktırmaz, yumurcak.

II. MİSAFİR

KADIN : *(Eğilir, erkek çocuğun çenesini okşar.)* Aferin! E, koca delikanlı oldu artık.

I. MİSAFİR

KADIN : Hele geçende görseydin...*(Anlatır.)*

(Oturma odasında)

KIZ : *(Ağlayarak)* Anneciğim, ya şey...

ANNE IV : Ne?

KIZ : Ya şey etmezsem?.. Şey...Ya... Ya sevmezsem?

ANNE IV : *(Gözlerini kurular.)* A, sus ayol! Senin gibi terbiyeli bir kızın ağzına yakışır mı böyle sözler?.. Hem niye sevmeyecekmişsin?.. Bir kız evlendi mi, kocasını sever. Sevmeye de mecburdur.

KIZ : Fakat...

ANNE IV : *(Tekrar ağlamaya başlar.)* Ah, biraz da paralı olu-vereydi!..

KIZ : Umurumda sanki.

ANNE IV : Yine başlama... Amanın, sesler duydum. Geldiler galiba... Ha bak, aklımdayken söyleyeyim... Babanın elini öperken de gülü gülüverme. Adam seviniyorsun sanır.

KIZ : Niye sevineyim?

ANNE IV : Eh, kim bilir!

KIZ : Anlamıyorsun... Hâlâ gülmemden korkuyorsun...

ANNE IV : *(Telaşlı)* Anlıyorum... Anlıyorum... Hadi... Onlar yukarı çıkmadan biz inelim bari... Sen görümcelerinle gideceksin... Biz babanla sonradan arkadan geliriz.

(Kız bir köşeye kaçar.)

KIZ : Ay, gelmesin...Utanırım.

(Baba IV girer. Diğer tablolarda gördüğümüz Baba. Başka kılık, başka makyajda. İlk ân her halinde bir çekingenlik. Kızın yüzüne bakmaz. Bu çekingenlik sözleriyle bir zıtlık yaratır.)

BABA IV : Hazır mısınız?

ANNE IV : Hazırız, hazırız.

BABA IV : Hadi. İnin öyleyse. Bekliyorlar.

ANNE IV : Kızıma bir bak ayol. Ne güzel oldu.

(Dışardan gürültüler, çalgılar duyulur. Bir araba kornası sürekli çalar.)

BABA IV : Yüzünü ne diye boyamış böyle, şebek gibi,

(Kız önüne bakar.)

ANNE IV : A, hiç de boya değil. Kendi rengi.

BABA IV : Her neyse... Zaten bize düşmez artık. Bugüne bugün evli biri demektir. Kocasına karşı itaatkâr olsun.

ANNE IV : Sus canım. Kızın karşısında açık saçık konuşup durma.

BABA IV : *(Kızına döner. Yüzüne bakmadan.)* Seni namusumla, şerefimle büyüttüm, bu yaşa getirdim. Yüzümü kara çıkarma.

(Anne, bu kez hıçkırarak ağlar.)

BABA IV : Ne ağlıyorsun be?

ANNE IV : Ne bileyim... Kolay mı? Besle, büyüt... ondan sonra da...

BABA IV : Ben isterdim ki daha paralı pullu biri olsun. Olmadıysa suç kızınla sende.

ANNE IV : Sus artık. Üsteleyip durma.

BABA IV : Üsteleyip üstelemeyeceği bu. Yolda birlikte gören olmuş. Var mıydı bu meteliksize vermekten başka çaresi?.. *(Kız önüne bakar. Sessizce ağlar.)* Ağla tabii... Ağlayacaksın. Daha da çok ağlarsın... Bolluk içinde büyüdün. Sonunda kuru ekmeğe muhtaç kalırsan suç ben de değil ha!

KIZ : Ben de yaptım ki! O peşime takıldı da ondan...

ANNE IV : Amaan siz de... Neyse ne artık. Alan almış, satan satmış.

BABA IV : Son bir söz daha: Ne olsa nikâhlı kocan. Sayıp sevmeye mecbursun. Yarın bohçanı alıp gelmeye kalkarsan bu ev sana kapalı.

ANNE IV : *(Ağlar.)* Tabii...Tabii... Sayıp sevmeye mecbursun. Ne olsa kocandır. Yuvanı yuva bil, otur.

KIZ : *(Çekine çekine)* Gitmeyeyim öyleyse...

BABA IV : Ne?..Lafa bak. Millete rezil mi olalım?

ANNE IV : Sus yahu. Hadi çık. Geliyoruz. Dur, önce kızın elini öpsün.

BABA IV : Hadi öpsün bakalım. *(Yan durur. Elini uzatır.)*

ANNE IV : Gelsene kızım. *(Kızı, Baba'ya doğru iter. Kız çekine çekine Baba'nın elini öper.)*

BABA IV : Çok yaşa. Çok yaşa...*(Döner, göz ucuyla Kız'a bakar.)* Önce şu suratının boyasını sil.

ANNE IV : *(Babayı kapıdan dıyarı iterken)* Aman yahu!.. Karışma artık.

(Baba çıkar.)

(Dörtyol ağzında)

II. MİSAFİR

KADIN : E hadi. Düğün evi toplanmıştır. Gelini de getirmişlerdir. Geç kalmayayım bari.

I. MİSAFİR

KADIN : Ben de tuttum. Kusura bakma. Yarın uğra da anlatırsın.

II. MİSAFİR

KADİN : Uğrarım elbet. Acık kaynatır, eğleniriz.

I. MİSAFİR

KADIN : Zaten bizim adamın yüzüne baka baka içim kararıyor. Mutlak gel e mi? *(Oğluna)* Hadi bakalım oğlum... *(Erkek çocuk direnir.)* Yürüsene gidiyoruz.

ERKEK

ÇOCUK : *(Yan yan Kız Çocuğa bakarak)* Ben gitmem eve. Ben de düğüne gitmek istiyorum.

II. MİSAFİR

KADIN : Hadi kızım geç kalıyoruz.

KIZ ÇOCUK : *(Yan yan Erkek Çocuğa bakar.)* Gitmem. Oynayacağım ben.

(Erkek Çocuğun tahta kılıcına dokunur.)

I. MİSAFİR

KADIN : *(Yalandan gülerek)* Hani senin kız da az değil valla...

II. MİSAFİR

KADIN : Başıma gelenler!.. Daha şimdiden... Yürü kızım, ayıp... Aaa!..

(Erkek Çocuk, Kız Çocuğu kolundan çeker.)

I. MİSAFİR

KADIN : Aa, ayıp değil mi?.. Vay çapkın vay!.. Bu ne sevda?..

II. MİSAFİR

KADIN : Aman şekerim, oğluna sahip ol. Şimdiden gözü pek açık maşallah!..

I. MİSAFİR

KADIN : Ah! Ah!.. Zaman öyle kötü ki!.. İnsan ne yapacağını şaşırıyor. Yürü kör olmayası!..

(Erkek Çocuğu pataklayarak Kız Çocuk'tan ayırır. Biri çocuğunu sol kulise, öteki sağ kulise doğru çekip götürürken çocuklar geri geri birbirlerine bakıp feryadı basarlar.)

(Oturma odasında)

ANNE IV : Tamam işte. Bak, telleri de takınca ne güzel oldu. Hadi artık, bekletmeyelim.

(Parkta)

BEKÇİ : *(Sol önden girer, yıkık duvarın arkasına doğru seslenir.)* Hey! Ne yapıyorsunuz orda?

I. ÖĞRENCİ

SESİ : Ders çalışıyoruz, bekçi amca.

BEKÇİ : İyi çalışın. Aferin. *(Çıkar.)*

ALİ : *(Birinci Tablo'dan beri gördüğümüz erkek. Otuz yaşlarında. Üstünde damat giysileri, I.Adam'la kol kola parka gelir.)* Evet. Orası doğru. Diledim aldım. Ama korkuyorum yahu...

I. ADAM : Hadi be sen de. Bulmuş da bunuyor. Sen değil misin aylardır kızın peşinde koşan?

ALİ : Valla ne biçim şey, ben de anlamadım. İnsan birinin peşinde koşuyor koşuyor da, tam karın olacağı zaman...

I. ADAM : Ulan üstelik yabancı da değilsiniz. Az çok tanırsınız birbirinizi...

ALİ : Ne tanıması? Güç bela iki kere yolda konuşabildim, o kadar.

I. ADAM : Herkes öyle demiyor ama... Sözde işi pişirmişsiniz!..

ALİ : Yoo, bak. Sen de başlarsan bozuşuruz. Bugüne bugün nikâhlı karım. Kimseye laf söyletmem...

I. ADAM : Ben de duyduğumu söylüyorum. Madem tertemizmiş, niye korkuyorsun öyleyse?..

ALİ : Evlen, seni de görürüz... Düşüne düşüne sebebini de buldum sanırım... Niye korktuğumu biliyorum galiba.

I. ADAM : Neymiş?

ALİ : *(Banka oturur.)* Şimdiye kadar hiç kadın tanımadım.

I. ADAM : *(Güler.)* Amma tanımadın ha!

ALİ : Elbet tanımadım oğlum. Sen tanıdın mı ki?

I. ADAM : Ohoo!..

ALİ : Bildiğimiz evlerdekini sayma... Benim demem o değil... O evdekiler başka, insanın karısı başka yahu... Düşünüyorum da, insan ne yapacağını şaşırır... Bunların dışında kadına bir alışkanlığınız olsa... Bir arkadaşlığımız falan... Ne bileyim işte...

I. ADAM : Hiç sevgilin olmadı mı?

ALİ : Oldu. Ama uzaktan uzağa... Çok eskiden bir kızı severdim... Yine böyle. Bir kez buluşabilmiştik...

I. ADAM : Sonra?..

ALİ : Elini bile tutamadan çekip aldılar benden. Kimbilir, birbirimizi biraz daha tanısaydık, içimize dert olup kalmazdı.

I. ADAM : Belki o da seni düşünüyordur aynen.

ALİ : *(Dalgın)* Kim bilir? Belki...

I. ADAM : Hadi, hadi. Kalk. Geç kalıyorsun. Damat kaçtı

derler sonra. *(Ali, dalgın banktan kalkar. I. ADAM tekrar onun koluna girer.)* Seni gören de yengeyi istemediğini sanır.

ALİ : İstemez olur muyum? İstiyorum... Hoşlandım da aldım. Sen yabancı değilsin, biliyorsun... Âşık oldum da aldım... Ama korkuyorum yahu!.. Zorla değil ya. Vallahi, billahi korkuyorum...

I. ADAM : Yürüü!.. *(Parkın sol gerisinden çıkarlar.)*

(Oturma odasında)

ANNE IV : Hadi ayol, yürü...

KIZ : *(Annesinin arkasından çıkarken)* Korkuyorum... Ölsem daha iyi.

(Bir süre parkta, sokakta, oturma odasında sessizlik. Sonra birden bir cümbüş. Düğün alayı.)

(Anne IV telaşla oturma odasına girer. Arkasından Baba IV, Anne IV pencereye koşar, okuyup üfler.)

(Parkta, iki Erkek Öğrenci bulundukları yıkık duvarın arkasından çıkarlar.)

I. ERKEK ÖĞRENCİ : Hadi len. Erkek erkeğe, ayıp mı olurmuş?

(Bekçi, çıktığı yönden girer. Ötekiler hemen banka oturup kitaplarını açarlar.)

BEKÇİ : *(Geçerken çocukların saçlarını okşar.)*

Aferin aslanlarım, aferin!.. Çalışın ha. Ben çalışanları severim. Heyyt!.. Parkımı nasıl adam etmişim!.. Gelsin de üstlerim görsün. *(Uzun, uzun düdük öttürerek sol önden çıkar.)*

(Oturma odasında)

(Anne IV, pencerenin önünde birden bir feryat koyuverir.)

ANNE IV : Ah, vah!.. Biricik kızım!.. Kıymetli kızım!.. El ellerine veriverdik elimizle... Gözümüz gibi baktık... Besledik, büyüttük!.. Ah!.. Ah!.. Kimlere yaradı!..

BABA IV : *(O da gözlerini silerek)* Neyse, bu iş de bitti. Namusumuzla başgöz ettik.

ANNE IV : Gidiyor!.. Gidiyor!.. Nerelere gidiyor benim biricik kızım!.. Ah garibim!.. Garip kuşum benim!..

BABA IV : Sus hanım. Beni de ağlatacaksın şimdi. Ölüm gibi, bu da Allah'ın emri. Ne denir? İş ki, elin adamı kıymetini bilsin.

ANNE IV : Bilsin elbet. Elbet bilsin! Hele kızımı bir ağlatsın da bak işte o zaman iki elim yakasında. Nasıl mahzun oluverdi yavrucak, gördün ya... Ah kolay mı, kolay mı?..

BABA IV : Senin kızın sana çekmiştir. Erkeğe bir güler yüz göstermek nedir bilmez. Bakma. Ben seni çektim. Ama elin adamı çekmez ki...

ANNE IV : Asıl, damat da senin gibi kadın nedir bilmeyen siriyse, vay kızımın haline vay!.. Vay garibim vay!..

BABA IV : Varsam baksam, senin kızın senin gibi koca nasıl hoşnut edilir, nasıl okşanır, sevilir, onu da bilmez.

ANNE IV : A,aa! Delinin zoruna bak. Elbette bilmez. Nerden bilsin? Biz onu elmaslar gibi pırıl pırıl yetiştirdik. Eline bir erkek eli değmedi.

BABA IV : Yok bir de değecekti. Kocası olacakla daha kocası olmadan apaçık, yol üstlerinde kaynattığı yetmiyormuş gibi. Sokaktan geçerken başımı kaldırıp konu-komşunun yüzüne bakamıyordum.

ANNE IV : Neyse işte. Uzun etme. Söz olduysa, biz de nikâhlayıverdik. Turşusunu kuracak değildik ya.

BABA IV : Hele şükür.Namusumuzla.

ANNE IV : *(Pencereden sarkarak hıçkırır.)* Vah garip kuşum vah! Gelinlik de ne yakıştı!.. *(Baba IV, gözlerini siler. Anne IV'ün ağlaması birden durur. Acele kapıya doğru yürür.)* Hadi hadi... Gecikmeyelim. Bakalım yüzgörümlüğü ne takacaklar.

BABA IV : Ne takar o zibidi? Halis elmas takacak değil ya!

ANNE IV : Varlıklı bir babanın kızı... Tuttuk da elin meteliksizine veriverdik...

BABA IV : Aklıma getirip de büsbütün kızdırma beni... Yürü hadi!..

ANNE IV : Ben bu gece orda yatarım... Vallahi yatarım.... Korkuyordu zaten.

BABA IV : *(Ters ters Anne IV'ün yüzüne bakar.)* Akla bak be! Damadın koynuna sen gir bari...

ANNE IV : A, a... Ne biçim laf? Aklımdan bile geçmedi vallahi...

(Çıkarlar.)

(Parkta)

I. ERKEK ÖĞRENCİ : Hadi kalk len. Kara kara düşünüp durma. Kız okulunun dağılma saati geldi.

II. ERKEK ÖĞRENCİ : Gelsin. Ben eve gideceğim.

I. ERKEK ÖĞRENCİ : Oyunbozanlık etme. Kalk işte. Gidip bakalım.

II. ERKEK ÖĞRENCİ : Neye bakacağız?

I. ERKEK ÖĞRENCİ : Kızlara akıllı. Başka zaman nerde göreceksin?

II. ERKEK ÖĞRENCİ : Görüp ne olacak? Konuşmazlar ki...

I. ERKEK ÖĞRENCİ : Konuşmazlarsa konuşmasınlar... Biz de sürtünürüz... Kalk hadi.

(II.Erkek Öğrenci istemeyerek kalkar.)

II. ERKEK ÖĞRENCİ : İçimde bir sıkıntı var.

I. ERKEK
ÖĞRENCİ : Kızları görünce açılırsın. Bir şeyin kalmaz.

II. ERKEK
ÖĞRENCİ : Ondan değil... anam yine bütün gece ağladı.

I. ERKEK
ÖĞRENCİ : Niye len?

II. ERKEK
ÖĞRENCİ : Ne bileyim niye?...

I. ERKEK
ÖĞRENCİ : Hadi ulan. Bu yaştan sonra aşk yüzünden ağlayacak değil ya...

II. ERKEK
ÖĞRENCİ : Sus len. Elbet ondan değil. Aşkı ne bilsin kadıncağız...

I. ERKEK
ÖĞRENCİ : Yahu, bazen düşünürüm de... Acaba bu bizim analarımız hiç âşık olmuş mudurlar?.. *(Birden gülmeye başlar.)*

I. ERKEK
ÖĞRENCİ : Ne gülüyorsun be?

II. ERKEK
ÖĞRENCİ : *(Hep gülerek)* Bilmem ki valla... Sinir bu benimki. Bir anamı, bir de mesela onun âşık olabileceğini düşünürüm de, hep böyle gülesim gelir.

I. ERKEK
ÖĞRENCİ : *(O da gülmeye başlar.)* Sahi be!.. Çok matrak.

II. ERKEK
ÖĞRENCİ : *(Hep gülerek)* Hiç böyle bir şey olmamıştır herhalde.

I. ERKEK
ÖĞRENCİ : *(Hep gülerek)* Herhalde!.. *(Bir süre gülerler. I. Erkek*

Öğrenci birden durur.) Öf be! Lanet olası... Boğulacağım...

II. ERKEK ÖĞRENCİ : Yürü gidelim. Bak sana birini göstereceğim. Piliç gibi kız.

(I.Erkek Öğrenci'yi kolundan sürükler. Sol dipten çıkarlarken)

I. ERKEK ÖĞRENCİ : *(Birden ağlamaya başlar.)* Bir daha bu parka seninle hiç gelmeyeceğim. Hiç gelmeyeceğim...

II. ERKEK ÖĞRENCİ : E, be! Gelmezsen gelme!.. *(Çıkar.)*

(I.Erkek Öğrenci bulunduğu yere çöker. Başını dizlerinin üstüne koyar. Bir süre boğulurcasına ağlar. Sonra yavaşça doğrulur. Yerden bir taş alır. Üstünde "Bu park kızlara ve kadınlara yasaktır!" yazısı bulunan levhaya fırlatır. Bir daha, bir daha!.. Levha bir sallanır. Fakat yıkılmaz. I.Erkek Öğrenci, levhaya bir tekme atar, yıkar ve koşarak çıkar.)

(Bir süre parkta, sokakta, sağdaki oturma odasında derin bir sessizlik. Sonra düğüne giden küçük kız, başında birkaç gelin teliyle hoplaya zıplaya sağ dipten gelir. Bir yandan arkasına bakarak ve başındaki gelin telleriyle oynayarak)

KIZ ÇOCUK : *(Kendine göre bir ahenkle)* Ben gelin oldum! Bakın. Ben gelin oldum!..

(Işıklar birden söner.)

TABLO 6

(Erkek ve Kadın, ilk Tablo'daki gibi, sahnenin önünde, yüzleri seyirciye doğru, birer tahta sandalyede oturmaktadırlar. Yine Birinci Tablo'daki gibi, sahnenin geri kalan yanı karanlık, lokal birer ışık sadece Kadın ve Erkeği aydınlatır. Birinci Tablo sonunda bıraktığımız gibi, ikisi de sandalyelerinin üstünde iki büklüm büzüşüp kalmışlardır. Bir an. Sonra Yargıcın tokmağının sesi duyulur. Önce Erkek, arkasından Kadın korka korka doğrulurlar.)

ERKEK : Evet Hakim Bey. Duydum efendim...

KADIN. Ben de duydum efendim... Evet. Haklısınız, fakat...

ERKEK : Fakat Hakim Bey... Size söylemiştik... Bizi boşayın demiştik.

KADIN : Yoksa ölürüz demiştik.

ERKEK : Hayır. Tam tersine... Karımı seviyordum. Hem çok seviyordum...

KADIN : Ben de kocamı seviyorum.

ERKEK : Birlikte yaşamak için doğmuştuk.

KADIN : Birlikte yaşamak için...

ERKEK : Birbirimizi sevmek için doğmuştuk.

KADIN : Birbirimizi sevmek için...

ERKEK : Neden mi? Bilmem ki neden... O kadar birlikte olmak istiyorduk... Bunu hep istemiştik. Ben hep onu ararken dım... *(Kadını gösterir.)*

KADIN : Ben de hep onu... *(Erkeği gösterir.)* Ama bir türlü göremezdim... Sesini bilmezdim... Ellerini... Ellerini de hiç bilmezdim...

ERKEK : Bir gözlerini bilirdim... Gözlerini... hep istekli... Beni istediğini ordan bilirdim...

KADIN : Ben de bilirdim... Beni istediğini... Beni aradığını bilirdim...

ERKEK : O kadar diledik birbirimizi... o kadar sevdik... Evimiz havasız kalmasaydı... Neden hep havasız kalıyordu sanki?

KADIN : Tam bir evimiz olmuştu... Birbirimizi ilk defa görebileceğimiz bir evimiz... Ellerini de görebilecektim. Babamın sözünü tutuyordum... Nikâh memurunun da... Onu seviyordum... Hep sevdim. Ondan kaçmıyordum ki... Ondan kaçmıyordum. Havasızlıktan... Boğulmamak için...

ERKEK : Ona yaklaşmak istiyordum... Kaçmak istemiyordum... Tam tersine... Onu bulmak istiyordum.. Birbirimizi bulamadan öldük. Şimdi aldırmıyoruz artık Hakim Bey... Boşayın demiştik... Ölürüz demiştik... Boşamadınız... Biz de öldük. İyi ki öldük.

KADIN : Ellerini ilk defa görüyorum.

ERKEK : *(Ellerine bakarken)* Bilmem... Bakın, bunu da bilemiyorum işte. Niye yaptım? *(Kadın'a döner, usulca)* Seni neden öldürmüşüm sahi?

KADIN : *(Aynı şekilde)* Bilmem ki. Neden öldürmüşsün? *(Yüksek sesle)* Şey... Hakim Bey... hep kaçıyordum ya... Belki de ondandır. *(Erkeğe)* Bak iyi aklıma geldi. Herhalde ondan.

ERKEK : Sanmam. "Öldürdü" dediler. Öldürdüğümü ordan biliyorum... Bekçiye sorsak efendim. Belki o bilir. Gelmedi mi?

KADIN : Neden ama? Tanığımızdı bizim.

ERKEK : *(Usulca Kadın'a eğilir.)* Sus, gene kızdıracaksın. Söyledi ya: Şu ân görev başındaymış.

KADIN : Ama biz de söyledik. Ölürüz dedik. Boşayın dedik. Bekçi'ye sorun dedik...

ERKEK : Tabii efendim, tabii... Görev her şeyden üstündür. Kusuruna bakmayın... Ne olsa kadındır efendim... Resmi işlerin önemini anlayamaz.

KADIN : Madem ille bilmek istiyorsunuz... Komşulara sorun öyleyse...

ERKEK : Komşular da bilmezmiş. Babama sorun peki. Belki o bilir. Hayır. Hayır efendim... Alay etmiyorum... Aklımdan bile geçmedi. Doğru. Haklısınız. Babam beni görmedi. Göremezdi ki...

KADIN : Ama annem... Benim neden öldüğümü onun bilmesi gerek. Anadır ne de olsa... Bakın ben çocuklarımın neden öldüklerini biliyorum... Havasızlıktandır, diyorum...

ERKEK : Unuttun mu? Annen ölmüştü. Senin öldüğünü hiç görmemişti. Göremezdi ki.

KADIN : Sahi, unutmuşum... *(Yerinden usulca doğrulur.)* Kim? Ben mi efendim?.. Kocamı ben öldürmedim ki... Ev taşımaktan yorulmuştu, ondan öldü...

ERKEK : Yorgunluktan öldüğümü sanmıyorum... Evet. Gerçi çok ev taşıdık. Ama, asıl sebebi havasızlık.

KADIN : Doğru. Havasızlık.

ERKEK : Söylemiştik size. Ölürüz demiştik. *(Bir süre durur, dinlerler.)* A, sahi... *(Kadın'a eğilir.)* Bak şimdi hatırladım. Hakim Bey haklı. Neden bilmiyorum ama, seni öldürdüm. Sonra da kendimi.

KADIN : Öyle mi oldu? Yoksa önce sen mi ölmüştün?

ERKEK : Durun bakayım... Belki de bizi başkaları öldürmüştür. İkimizi birden... Kimbilir. Belki de komşular öldürmüştür. Yahut Bekçi.

KADIN : Düşünün Hakim Bey... Evimizin havasını çalanlar... Elbet biri çalıyordu evimizin havasını... Birbirimizi sevmemizi istemeyenler, evimizin havasını çalıyordu belki... Onlar öldürmüştür işte...

(Yargıcın tokmağının sesi.)

ERKEK : Evet efendim. Evet. Haklısınız. Başkaları olamaz. Hiç görmedik ki onları. Karımı herhalde ben öldürdüm. Öldürmesine öldürmüşümdür, ama nedenini bilemiyorum.

KADIN : *(Acele fısıldar.)* Kaçtığımdan işte canım. Sokaklara düştüğümden... Olsa olsa ondandır.

ERKEK : *(Yüksek sesle)* Ama kendim niye öldüm, onu biliyorum... Hatırladım şimdi. Sokaklara çıkmıştım. Geceydi yine... Hep onu arıyordum... Her zaman sokaklarda çağırınca gelirdi... Aramıza hep soğuk girerdi. Sokaklar buz gibi... Ama gelirdi. Yine çağırdım... Çağırdım çağırdım, gelmedi.

KADIN : Ölmüştüm.

ERKEK : Çağırdım, çağırdım gelmedi... O kadar bağırmışım ki, Bekçi sesimi duyup geldi... Ben de korktum. Öldürüverdim kendimi. Yoksa... zaten ölü müydüm?

KADIN : Hayır efendim. Deli değiliz. Doğrusu neyse hep onu söyledik. Bildiğimiz kadarıyla hep doğruyu söyledik. Bu işin sonu ölüm, dedik. Bir çaresini bulun, dedik. Söyledik size.

ERKEK : Hiç değilse bir pompacı gönderebilirdiniz. Evimize hava pompalardı, biz de ölmezdik.

KADIN : *(Gitgide hırçınlaşır.)* Hiç bile değil! Evet efendim. Ben şey oldum, olmasına... Çünkü annem hep, "Sen orospu olacaksın!" derdi. Babam da hep orospu olmamı isterdi. Eh, çünkü her baba gibi kızını paralı kocaya vermek isterdi tabii... Sağlıklarında yüzlerini ak edememiştim. Öldüklerini bilince, bari tek dilekleri yerine gelsin, dedim. Elbette. Evlatlık görevimdi efendim.

ERKEK : Babam da bana hep "it" derdi. "İt olacaksın." Evet, haklısınız... Nerden aklıma geldi, bilmiyorum... Doğru, efendim. Bu nokta bence de karanlık. İşin başı hep havasızlıkta... Ama niye evimiz hep havasız kalırdı, orasını bilemiyoruz.

KADIN : Artık bilemeyiz de... Çünkü biz öldük. Hem de yorulduk...

ERKEK : Orasını artık siz bilirsiniz. İsterseniz bir komiser, iki polis gönderip, evimizin havasını kim çalıyormuş, bir tahkik ettiriverin.

KADIN : Polis ne bilsin canım. En iyisi siz bir kimyacı gönderin Hakim Bey...

ERKEK : Kimyacı ne bilsin... En iyisi...

(Yargıcın tokmağının sesi)

ERKEK : Peki efendim... Tabii siz bilirsiniz... Nasıl?

KADIN : Kocam neden katil olsun? Bunu da nerden çıkarıyorsunuz?

ERKEK : "İt" diyebilirsiniz... Korkak, beceriksiz diyebilirsiniz. Ama katil diyemezsiniz...

KADIN : *(Daha hırçın)* A, Hakim Bey, siz de!.. Ölen biziz. Size ne oluyor?

ERKEK : *(O da gitgide öfkeli)* Allah, Allah! İşe bak. Sizin göreviniz yaşayanları suçlamak.

KADIN : Bilmiyorsanız Bekçi'ye sorun.

ERKEK : Görev nasıl yapılır, o öğretsin size. *(İlk kez Kadın'ın elini tutar.)* Gel sevgilim, biz gidelim.

KADIN : Gidelim ya. Bıktım artık. Aslında ayıp olmasın diye öldük... *(Birden gözleri parlar.)* Hah işte, buldum! Ayıp olmasın diye öldük. Karşımıza durmuş, hâlâ da "ayıp, insan öldürülür müymüş?" diyor!

(İkisi de ayağa kalkarlar. İyice öfkelenmişlerdir.)

ERKEK : Ayıp sensin! Utanmaz herif! Allah, Allah be! Tıkarsan tık, ne yapalım! *(Güler)* Şuna bak. Hapse tıkarmış!

KADIN : *(O da güler.)* Hapse tıkarmış!

ERKEK : Aldıran vardı sanki!

KADIN : Verdiği cezaya bak... Ölüler bile güler...

(İkisi de katıla katıla gülerler.)

ERKEK : Yürü, gidelim. *(Bütün oyun boyunca Genç Kadınla Genç Erkek ilk defa birbirlerine sokulurlar.)* Hadi bakalım. Göster hücrenin yolunu.

(Bekçi gelir. Gardiyan kılığındadır. İkisinin arasına girer. Kadınla Erkeği birbirinden ayırır.)

BEKÇİ : *(Erkeğe)* Sen sağdakine... *(Kadına)* Sen soldakine...

ERKEK : Neden?

BEKÇİ : Kadınla erkeğin aynı koğuşta yatmaları yasak.

KADIN : Ama biz evliyiz. Bir hücrede birlikte olmak için evlendik.

BEKÇİ : Fark etmez.

ERKEK : Hem de ölüyüz.

BEKÇİ : Bana ne oğlum!.. Mevzuat öyle diyor. Yürüyün hadi.

ERKEK : Peki biz ne zaman sevişeceğiz?

BEKÇİ : Utanmaza bak be!

KADIN : Ne zaman göreceğiz erkeğimizi! Ne zaman?..

BEKÇİ : Kadına bak be! Aklı fikri hâlâ erkekte... Yürüyün hadi!

ERKEK : *(Sağa doğru bir adım atar. Sonra döner. Kadın'a)* Yine buluşacağız.

KADIN : Belki. Evet, tabii...

ERKEK : O zaman benimle oynar mısın?

KADIN : *(Şakacı)* Annem izin verirse...

ERKEK : Şiirler yazarım senin için... Adın üstüne. Durup dinler misin?

KADIN : *(Şakacı)* Babam izin verirse... *(Ciddileşir)* Kırarsa kendi zincirlerini... Elbette hepimiz biliriz... Sevmenin güzelliğini...

ERKEK : *(Muzip)* Parka da gelir misin? Gelir misin sahi?..

KADIN : *(Yan gözle Bekçi'ye bakar. Çocuksu bir gülüşle)* Bu!.. Gidince... *(Yüzü aydınlanır.)* Bak... Senle ben... Her yerde... Her zaman bir bütünüz...

ERKEK : *(Yüzü aydınlanır. İkisini ayıran Bekçi'ye bakar.)* Görüyor musun? Bizi ayıran, kendini de bölmek zorunda işte...

(Bekçi ikisinin ortasında kalakalır. Yüzünde, Kadın'ı bir yana, Erkeği öte yana nasıl çekip götüreceğini bilememenin büyük şaşkınlığıyla, şapkasını çıkarır; usul usul başını kaşımaya başlar. Erkek'le Kadın, ona bakıp gülümserler. Ama

hüzünlü bir gülümseyiştir bu. Bekçi'yi kendisiyle baş başa bırakarak çekilirler. Müzik.)

BEKÇİ : *(Bir süre umutsuz, dinler. Sonra, banka oturur. Yapayalnız.)* Ah!.. Ah... *(Yalnızlık-sevgisizlik söyleyen bir şarkı sürerken)*

(Işıklar söner.)

Paris, Kasım 1961
Ankara, Şubat 1962

ÇATIDAKİ ÇATLAK

(2 Bölüm)

KİŞİLER

FATMA HANIM
ARİF BEY
KOMŞU
FATMA KADIN
HALE
SADIK

1. Bölüm

TABLO 1

(Somyalı, sobalı, eski tip bir apartman katı. Bizde çoğu küçük memurun ya da esnafın başını sokmayı becerdiği o küçük aparman katlarından biri. Üç bir yana kapısı, bir tahta yemek masası, üstü kreton basma örtülü somyası, bir de, görevi bütün evi ısıtmak olan küçük bir kömür sobasıyla bu dairenin "hol" dediğimiz kısmı.

Mahallede küçük bir düğmeci dükkânının sahibi bulunan elli beş'lik Arif, bu dairede kız kardeşi Fatma Hanımla oturur.

Mevsim sonbahar. Sabah. Zeytin, peynir, çay bardakları ile kahvaltı sofrası ortada. Arif, elinde ceketiyle soldaki kapıdan, Fatma Hanım elinde çaydanlıkla dipteki kapıdan girerler.)

FATMA HANIM : Hazırsan koyuvereyim çayım.

ARİF : Canım hiçbir şeycik istemiyor.

FATMA HANIM : Ah senii! Akşam kavunu fazla kaçırdın da ondan. Dedim ama, kardeş sözü dinleyen kim?

ARİF : Bak, düğmem kopmuş. Ceketime bir düğme dikiver.

FATMA HANIM: *(Çaydanlığı masaya bırakır, ceketi alır.)* A, niye söylemedin? Nerdeyse kopuk düğmeyle gidecektin yine...

ARİF : *(Masaya oturur.)* Çay sıcak mı?

FATMA HANIM: Sıcak, sıcak. Hadi sen otur, iç. Ben dikivereyim... Gecikme bari dükkâna. *(Aranır.)* Ee, nerde düğme?

ARİF : Boşuna arama. Dün bir müşteri geldi, ona verdim.

FATMA HANIM: Aa, koca dükkânda düğme mi kalmadı?

ARİF : O renkte kalmamış. Varsa evde ona yakın bir şey, dikiver. Yoksa yok.

FATMA HANIM: *(Bir yandan düğme kutusunu karıştırır, bir yandan da çocuk azarlar gibi)* Ah Arif ah! Çocuk gibisin valla. Kalmadıysa dün niye gidip getirmedin, a kardeşim? Yine bir müşteri gelir, bakarsın yine lazım olur.

ARİF : Sen elini çabuk tut. Gel, dükkânı bekle de, gidip alayım. Siyah fermuar da bitti zaten.

FATMA HANIM: Yemeği ocağa koyayım. Ortalığı da bir derleyip toparlayayım, hemen gelirim. *(Düğmenin ipliğini ağzıyla koparır. Ceketi Arif'e giydirir.)* Al bakalım, pek tutmadı ya neyse...

ARİF : Sende kaç para var?

FATMA HANIM: *(Gider, radyonun üstünde duran bir plastik vazoyu karıştırır)* İşte şu iki yüz lirayı kiraya ayırdım. Şu da... Ne bu? Elli mi? Ha bu da elektrik-su parası. İşte bir doksan lira var fazladan...

ARİF : Ver sen onu bana.

FATMA HANIM: *(Çekine çekine)* Dükkânda hiç yok mu?

ARİF : Ver sen onu bana.

FATMA HANIM: *(Bir elli lira uzatır.)* Al bari. Buncağız da evde kalsın.

ARİF : *(Hemen parlar.)* Korkma yahu! Ne korkuyorsun? Üçtü-beşti, akşama bir şeyler kazanırız elbet.

FATMA HANIM : Ah Arif, ah kardeşim, nasıl olacak bilmem.

ARİF : Ne nasıl olacak?

FATMA HANIM : Baksana... Bir de ameliyat çıktı başımıza.

ARİF : Hayırlısıyla kurtulsun. Çekip durmak daha mı iyi?

FATMA HANIM : Bilmem ki nasıl olacak? Hem sana kim bakacak?..

ARİF : Düşünme hadi. Bir çaresini buluruz.

FATMA HANIM : Ölsem bir şey değil. Ya başına dert olup kalırsam? Sen istersin ayrı bakım. Bir de bana kim bakar?..

ARİF : Başlama yine...

FATMA HANIM : Ya sobayı kim yakar? Bak kış geldi.

ARİF : Gelsin. Düşünürüz.

FATMA HANIM : Soban yanmazsa sen nasıl kalkarsın yatağından? Nasıl açarsın dükkânı?.

ARİF : Duyan da elimden hiçbir iş gelmez sanır be Fatma?

FATMA HANIM : Gelmez, bilmez miyim? Gelmez. Ah, gözüm pek arkada kalacak! Ah ne yapsam, bilmem ki...

(Dipten kapıdan çıkar. Arif çayını içer.)

ARİF : *(Seslenir.)* Unutma da bugün şu benim eski kışlık pabuçları bir tamire götürüver.

FATMA HANIM : *(Elinde bir tepsi fasulye ile gelir.)* Olur, olur. Yenisini al demeye de yüzüm yok ki.*(Fasulyeleri ayıklamaya koyulur. Her halinden gereğinden fazla titiz, temiz bir kadın olduğu bellidir.)*

ARİF : Otur bir çay iç.

FATMA HANIM : İçerim, içerim. Hele şu fasulyeyi koyuvere-

yim de ocağa. İçmesem daha iyi ya. Her şey dokunuyor artık.

ARİF : Sancm var mı?

FATMA HANIM : Yo, yo. Pek o kadar değil.

ARİF : Bütün gece dolaştın durdun ama. Uyumadın, duydum.

(Kapı zili. Fatma Hanım sağdaki kapıdan acele çıkar.)

ARİF : *(Seslenir.)* Benim cigara paketim nerde?

FATMA HANIM : *(Dışardan)* Dur, bulurum şimdi. *(Yanında kendisinden az daha genç, tombul, delişmen bir kadınla geri gelir.)* Buyur komşum. Gel. Ben de fasulye ayıklıyordum.

KOMŞU : Aman fasulyelerin de yenecek yeri mi kaldı? Sopa gibi oldu hepsi.

ARİF : *(Suratlı)* Buyurun, bir çay için.

KOMŞU : İçerim vallahi. Yukarıda, çocukların zırıltısından nereme gitti anlamadım. *(Masaya oturur, Fatma Hanım çay koyar.)*

FATMA HANIM : Sıcaktır. Şimdi indirdim.

KOMŞU : Kapı duvar olmadan inip bir bakayım dedim. Bilirim, gözünü açar, dükkâna seğirtirsin!..

ARİF : Bugün evde otururdu ya, olmuyor işte. Mal eksildi. Dükkânı kime bırakayım?

KOMŞU : Aman, tutuverin bir yardımcı Arif Bey. Kadın hasta ayol! Hali mi var bir oraya, bir buraya koşacak?..

FATMA HANIM : Ah komşu, neyle tutalım? Dükkân dediğin ne ki?.. Beş düğme, üç fermuar; ancak boğazımıza yetiyor.

ARİF : E, insanın da iyi günü var, kötü günü var. Üç-beş kuruş da bir köşeye ayırmasan olmuyor.

FATMA HANIM: Yalan da değil. Baksana başımıza gelenlere...

KOMŞU : Hadi, hadi. Ne gelmiş başınıza? Allah beterinden saklasın. Kurtulur gidersin. Görmemişe dönersin.

FATMA HANIM: *(Fasulye tepsisini alır, dipteki kapıya yönelir.)* Komşum sen yabancı değilsin, şunu atıvereyim ocağa.

KOMŞU : Bak işine hadi. Bak işine. Ben de çok kalacak değilim. *(Fatma Hanım çıkar.)* Kadın kısmı, arkasını koyup bir uf diyemez ki. Neymiş Arif Bey, bu ameliyat işi? Ciddi miymiş?

ARİF : Safra kesesi derler. Alınması lazımmış.

KOMŞU : Vah kadıncağız vah!.. Hiç de belli etmez, evladım. Dün duydum, bütün gece gözüme uyku girmedi.

ARİF : Ne varmış canım! Ne varmış! Büyütmeyin o kadar!

KOMŞU : Belliydi bir derdi olduğu. Yüzü hep irin gibi. Sözde yaşça sizden küçük. Gören ablanız der vallahi.

ARİF : Eh, kadınlık. Evlenemedi de...

KOMŞU : Aman, ben ne evlenmemiş karılar bilirim. Bizim yaşımızda hepsi de türüm türüm tüter... Ben de iki kez evlendim işte. Ne oldu? Hay nutkum tutulaydı da "Ha" demez olaydım!.. *(Ağzına arka arkaya birkaç zeytin atar.)* Ya ne yapacaktın desene... Hanlar, hamamlar dikilip duruyordu sanki arkamda da...

ARİF : *(Seslenir.)* Fatmaa!.. Pabuçlarım!..

KOMŞU : Ben vereyim neredeyse? Kadının eli ocakta...

ARİF : Yok, yok; o getirir şimdi...

KOMŞU : E, siz de bir başka tipsiniz vallahi... E, pes! Bir pabucunuzu bile ondan bekliyorsunuz. E, maşallah vallahi. Bulun bir garip, çökün başına... Oh, ne âlâ, ne âlâ.

FATMA HANIM: *(Elinde bir çift pabuçla gelir. Arif'in önüne koyar.)* Gidiyor musun? Geç bile kaldım, desene.

KOMŞU : A, pabuçların mutfakta ne işi var komşum?

FATMA HANIM: *(Güler.)* Pencerenin dışına koyduydum. Havalansın diye.

KOMŞU : E, sende bir başka tipsin vallahi... Kırk yıl düşünsem aklıma böyle bir tedbir gelmez.

ARİF : Of, midem taş gibi.

FATMA HANIM: *(İçten)* Vah, vah, vah... Tüh. Ne yapsak bilmem ki...

KOMŞU : Ver bir avuç karbonat, ferahlasın. *(Arif'e)* Evde yoksa, geçerken köşedeki eczacıdan alıverin bir kutu.

FATMA HANIM: Öyle yap ya. Öyle yap. Unutma ama.

ARİF : *(Pabuçlarını giyer, kalkar.)* Eh, bana izin...

KOMŞU : Hadi, hadi. İşçi işine...

FATMA HANIM: *(Sağdaki kapıdan çıkmakta olan Arif'in ardından giderek)* Bir saate kalmaz gelirim. Sen de gider, eksikleri tamamlarsın. *(Seslenir.)* Öğleye başka bir şey ister misin? *(Kapının kapandığı duyulur. Fatma Hanım geri gelir.)* İçim parçalanıyor ona da... Her sabah...

KOMŞU : A, kızdırma beni!.. Sana kim acısın deli karı! Şu haline bak bir kere. Onun nesi varmış? Sırım gibi maşallah.

FATMA HANIM: Öyle deme. Kolay mı? Bir de ben... otuz yıldır başındayım... Eh kadın kocaya varmayıp evde kaldı mı, başa bela demektir.

(Kendi sözüne usulca kendi güler.)

KOMŞU : Otur hele. Bir çay iç. Gezinip durma öyle... Başım döndü. Aa!..

(Fatma Hanım oturur. Komşuya ve kendine birer çay koyar.)

FATMA HANIM : Sen bana kızıyorsun ama, Arif'i bilmiyorsun. Pek hassas adamdır. Alınıverir. Talihsiz de zavallı...

KOMŞU : Kaçırmasaydı karıyı, ne yapalım!

FATMA HANIM : Nihal de fena kız değildi ama. Niye oldu bilmem. Sonra Arif'in gözü korktu işte...

KOMŞU : Eh, o erkek. Ama ben ne halt edeyim? Bu benim ikinci koca işte. İlki ölünce varıverdim buna. Varmasam ne bok yiyeyim, iki çocukla? Okutmamışlar, etmemişler. Hem ben senin gibi kuru kuruya ağabey, kardeş derdi de çekemem. Bir kalıyor hizmetçilik; istesen onu da yapamazsın. Adımız hanıma çıkmış bir kez.

FATMA HANIM : *(Kendince güler.)* Sen de pek hoşsun komşum.

KOMŞU : Eh işte. Hoşa hoş, boşa boş... Ne zamanmış ameliyat?

FATMA HANIM : Bilmem ki. Haftaya kalmadan yatmam gerekmiş. Gördün işte: Al sana Arif'in başına bir masraf kapısı daha.

KOMŞU : Aa! Delinin zoruna bak. Ne düşünüyorsun ayol? Canına bak sen!

FATMA HANIM : Havalar da soğudu. Sobasını kim yakar? Yemeğini kim yapar? Şaşırdım kaldım.

KOMŞU : Ben inerim inmesine... İnerim inmesine ya...

FATMA HANIM : Aa! Yo! Olur mu? Senin işin sana yeter.

KOMŞU : Ondan değil canım. Aman sen de!.. Bilmez misin? Laf olur. "Bak bak, bekâr adamın evine iniyor!" derler.

FATMA HANIM : Onu da derler ya...

KOMŞU : Bu böyle olmaz komşu. Bu böyle olmaz! Hayırlısıyla kurtulursun, kurtulursun ama, hastaneden çıkınca da bakım istersin. Ben ne kadar insem, o kadar işte. Başında devamlı biri olmalı ki, suyunu versin, elinden tutsun...

FATMA HANIM : Arif dükkânı kapayamaz. Kapasa, üç-beş müşteri var zaten...

KOMŞU : Bak sana ne diyeceğim. Şimdisi için de gerekli, sonrası içinde... Şöyle helal süt emmiş birini bulsak, diyorum. Bulaşığını yıkar, temizliğini yapar, hiç değilse. Ev hanımı yapınca, hizmetçi diye adını koymamışlar ama, yapılması gerekli mi, değil mi?..

FATMA HANIM : *(Neredeyse utanmıştır.)* Ah, ben hiç hizmetçi kullanamam. Hiç kullanmadım ki...

KOMŞU : Aa, delinin zoruna bak! Kullanmadıysan kullanırsın! Bu yaşa gelmişsin, sen de sıcak bir eve kalk, kör olmayası!

FATMA HANIM : Şimdi en işe yaramayanı iki yüz lira ister. Nasıl derim Arif'e bir hizmetçi tutalım diye?

KOMŞU : Bal gibi dersin. Salt kendin için değil ya. Onun rahatı için de. Şimdi hastanede, "Amanın Arif'in yemeği, amanın Arif'in sobası" diye inle dur öyleyse... Hadi, hadi... Seninki de hayat mı karı?

FATMA HANIM : *(Usulca güler.)* Hizmetçi benim neyime a komşum? Yaş bulmuş elliyi. Bundan sonra gezmelere mi gideceğim? Sinemalara mı gideceğim?

KOMŞU : Delinin zoruna bak. Gidersin elbet!

FATMA HANIM : Hem dur bakalım. Hastaneden sağ çıkacak mıyım?..

KOMŞU : Elinin körü! Çıkacaksın elbet. Bir kalafat gördün mü, tamam. Ondan sonracığıma, giyin kuşan, keyfine bak.

FATMA HANIM : *(Hafiften hoşlanmıştır.)* Giyinip kuşanacağım da ne olacak? *(Usulca güler.)* İlahi e mi...

KOMŞU : Sen hele bir söyle Arif kardeşçiğine, ben bir hizmetçi tutacağım, de. Ben de sana helal süt

emmiş birini bulayım. Bulurum bak... Bulması benden.

FATMA HANIM : Ah ben emir bile veremem. Buyurmak nedir, bilmem. Hem de hizmetçi aylığı... Ağır gelir bize.

KOMŞU : Arif'le ortaklaşa verirsiniz. Aldığın el harçlıklarını ne yapıyorsun?

FATMA HANIM : Güldürme beni. O iki yüz liranın yüz lirası şuydu buydu gidiveriyor. Bazı da elektriğiydi, su parasıydı, kirasıydı; yetişmeyiveriyor. Denkleştiriyoruz.

KOMŞU : İyi iyi... Böyle iki kardeş, in gibi girmişsiniz buraya... Şunu denkleştireceğiz, bunu denkleştireceğiz diye bir gün denk olup gideceksiniz de haberiniz yok. Ben dinlemem. Verirsiniz yüz elli lira bir kadına, bakarsınız rahatınıza. Hem elin garibi de sebeplenir arada. Bak ben, herifin dırdırlarına aldırmıyor, haftada bir kadın getiriyorum. Çamaşırını yıkıyor, camını, kapımı siliyor...

FATMA HANIM : Sana gerekli elbet. Çoluklu çocuklu koskoca aile...

KOMŞU : Ee, iyi işte. Sen de bakım istersin artık. Arif'çiğinin de sobası yakılmak ister. *(Tabaktan ağzına birkaç zeytin atar.)* Boğazım kurusun, durmaz ki! Ne vardı şimdi bu kadar zeytin yiyecek? Aman işte, böyle oluyorum ben de. Bir şeye sinirlendim mi, hadi ağzıma bir şey atıyorum. Şuna bak, fıçıya döndüm gene...

FATMA HANIM : Ay dur! Fasulyeye bir bakayım. Yandı mı ne?

KOMŞU : Bak, bak... Daha ortalığı toplayıp da dükkâna koşacaksın. *(Fatma Hanım dipteki kapıdan çıkar. Komşu, kapının yanına gider, içeri konuşur.)* Ben de tuttum seni; tuttum ya, hele ineyim de şu karıya bir nasihat edeyim, dedim.

(Fatma Hanım geri gelir.)

FATMA HANIM : Bilirim, düşünürsün.

KOMŞU : Düşünmek ne kelime! Dün şu ameliyat işini duydum ya, valla gözüme uyku girmedi. "Karı artık hastaneyi de içine sindirmez" dedim durdum.

FATMA HANIM : Nasıl sindiririm? Arif... bilirsin...

KOMŞU : Bilirim, bilirim. Koskoca herifi pamuklara sar da, dolaba kaldır bari. Aa, bakımın bu kadarı da fazla! Otuz yıldır çekmişsin, yetmez mi?

FATMA HANIM : Öyle deme. Hayatta tek dayanağım o.

KOMŞU : Ne dayanağı, deli karı? Kocan değil, oğlun değil.

FATMA HANIM : *(Hafiften alınmıştır.)* Öyle. Bir kahve yapayım sana.

KOMŞU : İstemem, gidiyorum. Herif öğleye börek istedi. Böreğinden çıksın pisboğazın. *(Sağ kapıdan doğru çocuk sesleri: Küt küt kapıya vurulduğu, çocukların: "Anne! Anne!.." diye bağırdıkları işitilir.)* Hah işte damladılar peşimden piç kuruları.

FATMA HANIM : Dur açayım.

KOMŞU : Sen işine bak, hadi.

(Komşu, acele sağdaki kapıdan, Fatma Hanım dipteki kapıdan çıkarlar.)

KOMŞU : *(Dışardan bağırdığı işitilir.)* Geliyorum, piç kuruları! Bok mu var da peşimde koşuyorsunuz hemen!.. *(Bir kapı açılır. Bir süre çocuk sesleri, mırıltılar... Fatma Hanım geri gelir. Kahvaltı masasını çabuk çabuk bir tepsiye toplar, yine dipteki kapıdan çıkar. Bu sırada yine dışardan komşunun sesi işitilir.)* Siz çıkın hadi. Ben de geliyorum! Kapıyı açık bırakmayın, gebertirim!.. *(Komşu geri gelir, dışarı, arkasına bakar.)*

Gir bakalım. Gir hele. *(Fatma Hanımı holde sanarak usulca içeri doğru fısıldar.)* Bana bak, bu işte bir hayır var. *(Dışarı doğru)* Gel hatun. Gir hele. *(Sağdaki kapıdan, o her yerde pek çok rastladığımız köyden gelme, köy-kent karışımı eski giysileri içinde, yaşı belirsiz bir kadın girer.)* Neredesin komşum? Gel, gel! *(Komşu yeni gelene kapının ağzında yer gösterir.)* Otur kız. Kız mısın, karı mısın neysen, otur da konuşalım. Bakalım neyin nesisin, kimin itisin...

FATMA KADIN : He, ya gonuşalım hanımım...

(Fatma Hanım elinde bir süpürgeyle gelir.)

FATMA HANIM : Elimi yıkıyordum da...

(Yeni geleni görür.)

KOMŞU : Bak. Bak ki bak. Bir hayır var bu işte. Kadın iş arıyormuş... Bizim kapıyı çalmış da... *(Yeni gelene)* Adın ne kız senin?

FATMA KADIN : Fatma, hanımım. Fatma gadın derler...

KOMŞU : A, vallahi bu işte bir hayır var! *(Fatma Hanıma gülerek)* Ayol, adaşmışsınız üstelik...

FATMA KADIN : He ya, Fatma gadın deyi çağırırlar beni...

KOMŞU : İyi aman, iyi. Anladık. Kör müyüz? Kadın olduğundan şüphe eden yok.

FATMA HANIM : Ne istiyormuş, komşum?

KOMŞU : İş, dedik ya.*(Fatma Kadına)* Nerelisin kız sen?

FATMA KADIN : Yozgat'ın köylüğünden, hanımım.

KOMŞU : Evli misin?

FATMA KADIN : He... He...

KOMŞU : *(Fatma Hanıma)* Bak, evliymiş de. Başı bağlı. İyidir iyi. Gözü dışarda olmaz hem.

FATMA HANIM : Fakat komşum... Bilmem ki nasıl olur... Hem... Arif...

KOMŞU : Arif'inden başlatma beni [illegible] *(Fatma Ka-*

dına) Evlisin, anladık ya, basbayağı mı evlisin? Belediye nikâhın falan var mı yani?

FATMA KADIN : He ya hanımım. Var. İmam nikâhım da var, öteki de. Onu sonradan yaptırdıydık. Hani Yozgat'a geldiydik de... Benim adam çalışmadaydı, ondan sonracığıma... Ben de hanımımın yanına girdiydim... Hakim Beylerin yanına hani... Çok eyiliklerini gördüm emme... Belki bilirsiniz... İclâl Hanım derlerdi kendisine... Sizden eyi olmasın, pek iyiydi...

FATMA HANIM : Niye çıktın oradan?

FATMA KADIN : Ya hanımım... Çıktık geldik buraya işte... Benim adamın zoruynan... Emme iki yıl neyi oldu geleli...

KOMŞU : Seninki ne iş yapar?

FATMA KADIN : Musluk ne tamir eder. Bazı dolaşırdı mahalle aralarında neyi. Dolaşırsa üç-beş kuruş getirir ya, bu günler pek de dolaştığı yok.

FATMA HANIM : Ben geç kalacağım komşu. Arif bekler.

KOMŞU : Beklesin dursun. Bilmem nereye bilmem ne yetiştirecek değil ya. *(Fatma Kadına)* Bak, Fatma Hanımefendiler iki kişi. Bir kendi, bir ağabeyi. Rahat edersin. Buraya gelmeden bir yerde çalışıyor muydun?

FATMA KADIN : Çalışırdım... Memır beylerde çalışırdım. Hanımı da çalışırdı. Emme iki ay oldum ordan çıkalı. Elim de pek darda... Kış da geldi...

FATMA HANIM : Niye çıktın oradan? Çıkmasaydın keşke.

KOMŞU : İşi ağırdır canım. Ben bilirim o dışarda çalışan kadınları. Adamın üstüne bütün evin işini yıkarlar. Üstelik bir de çocuk bekletirler. *(Fatma Kadına)* Yalan mı kız?

FATMA KADIN : Eh işte! Ne diyecen hanımım.

FATMA HANIM : İşini beğenmediler belki.

FATMA KADIN : Elimden geleni yaptım. Emme bizimki köy-

lük işi. Ne diyecen, hanımım. Elimden geleni yaptım... Tutarsanız gine de elimden geleni yaparım... *(Komşuya, Fatma Hanımı gösterir.)* Demek hanımım işçi arıyor?

FATMA HANIM : Yok canım. Aradığım yok.

KOMŞU : Kapıya kadar gelmişsin madem, anlaşırsak olabilir. Niye olmasın? Sen işini gücünü bilirsen, namusunla çalışırsan, o da seni memnun eder. Al bakalım şu süpürgeyi eline. Şöyle bir süpür de görelim. Elin işe yatkın mı, değil mi?..

FATMA HANIM : Bırak komşum, bugün süpürmekten vazgeçtim zaten. Duruversin.

KOMŞU : Niye duracak? Görürüz bakalım. Hem bir anlarız. *(Fatma Kadına)* Hadi bakalım, Fatma güzeli. Çıkar başındaki örtüyü bir.

FATMA KADIN : He ya, hanımım, yapayım, süpüreyim...

(Başındaki örtüyü atar. Fatma Hanımın duvara dayadığı süpürgeyi alır. Fatma Hanım engel olmak ister.)

FATMA HANIM : Durun, durun... Hele ben Arif'le bir konuşayım da...

KOMŞU : Sen konuş yine... Bakalım, dedikse, hemen tutuvermedik ya. *(Usulca)* İyi yüzlü bir kadına benziyor. Rahat edersin. Hastalığında da bir can yoldaşı... Baktın işine gelmedi, dehlersin... *(Fatma Kadına)* Sen süpür hadi... *(Fatma Kadın önce divanın üstünü düzeltir, yastıkları patpatlar, süpürmeye başlar. Dikkatlidir.)* Çocuğun var mı?

FATMA KADIN : Çıpıtı da kaldırıversem?

KOMŞU : Çıpıt ne kız?

FATMA KADIN : *(Yerdeki kilimi gösterir.)* He ya, işte. Biz çıpıt deriz. *(Güler.)*

FATMA HANIM : İstemez. İstemez...

KOMŞU : Çocuğun var mı dedim?

FATMA KADIN : Eh...

KOMŞU : Ne eh'i?

FATMA KADIN : Eh işte, hanımım.

KOMŞU : Kaç tane?

FATMA KADIN : *(Süpürgeyi gösterir.)* Şunu bi ıslayak. Toz galkıyı...

KOMŞU : *(Fatma Hanıma usulca)* E, valla işini biliyor bu. *(Fatma Kadına)* Hele bugün öyle süpür de...

FATMA HANIM : Kaç çocuğu var ki?

KOMŞU : *(Fatma Kadına)* Kaç tane? Üç mü? Dört mü? *(Fatma Kadın kendini iyice işine kaptırmış görünür.)* Söylesene hatun!

FATMA KADIN : He ya...

KOMŞU : Kız her şeye "he ya" deyip durma. Söylesene kaç tane? Senin de bir yığın dölün varsa yandık.

FATMA HANIM : Gel komşum, gönderelim kadıncağızı. Başka kapı arasın. Hizmetçi benim neyime?

KOMŞU : Bak deli karının zoruna! "Hizmetçi benim neyime" demez mi, cinler tepeme çıkıyor... Ayol, sen hanım değil misin? Biraz da oh demek istemez misin? Hadi ondan geçtik, hastasın komşum, hasta... Sana bakım gerek. Aaa!..

FATMA HANIM : *(Fatma Kadına bakar.)* Kadıncağız aç galiba. Şuna bir şeyler getireyim. Baksana, suratında renk kalmamış.

KOMŞU : Yok seninkinden kan damlıyor sanki.

FATMA HANIM : Sıcak bir çay versem... Biraz da peynir...

(Dipteki kapıya doğru yönelir.)

KOMŞU : İlk günden çıkar tepene bakalım... İyi aman, hadi git getir. Git getir, sevaptır.

FATMA HANIM : *(Çıkarken)* Tutacakmış gibi yapmayalım da boş yere umutlanmasın.

(Fatma Hanım çıkar. Komşu, yeri süpürmekte olan Fatma Kadının çevresinde dolanır.)

KOMŞU : Hah şöyle... Kıyı köşe al. Aferin bak, elin yatkın... Kaç çocuk? Doğru söyle.

FATMA KADIN : Doğru söylerim söylemesine... Söylerim ya hanımım... Üç, Allah ömür verirse...

KOMŞU : Küçük mü hepsi de?..

FATMA KADIN : Yo, yo... Biri okula gideceğidi bu yıl. Nasibinde varsa. Bi de gızım var on üçünde. Gardaşlarına hep o bakar. Yük olmazlar bana. Hiç yük olmazlar... Gız bakar onlara. Gız eyidir. Hep o baktı gardaşlarına. Yük olmazlar bana... Aman hanımım... Gurban oluym. Eyi bi hanıma benziyor bu hanım. Alsa beni, yanında sebeplenir giderim. Ben de ırahat ettiririm onu. Gösteriverirse yemeğini de yaparım. Elime yapışmaz ya. Ana gibi gadın senden eyi olmasın... Gardaşlarına hep gız bakar. Bana yük olmazlar... Heç yük...

KOMŞU : E, dur bakalım, dur... Çenen düştü mü toplayamıyorsun bir türlü.*(Bir an)*Ne istiyorsun?

FATMA KADIN : He ya, hanımım...

KOMŞU : Kaç para istiyorsun?

(Fatma Hanım elinde tepsiyle gelir.)

FATMA KADIN : Bir kürek neyi yok mu hanımım? Şu süprüntüyü alıverek.

FATMA HANIM : Sen öyle bırak. Geç, iki lokma bir şey ye.

FATMA KADIN : Yoh, ne yiyecem? İş-güç zamanı şimdi. Hele şu süprüntüyü alıverek.

KOMŞU : Otur, yemene bak, kız.

(Komşu, Fatma Hanıma, "Gözüm tuttu" gibilerden bir işaret yapar.)

FATMA KADIN : Madem öyle, izin verirseniz şunları bi kâğıt da sarıverem. Sonra yirim.

(Fatma Hanım, somyanın minderi altından bi kâğıt çıkarır. Fatma Kadına verir.)

FATMA HANIM : Nasıl istersen. *(Dipteki kapıdan çıkar.)*

KOMŞU : Ee, söyle işte. Ne aylık istiyorsun, ha?

FATMA KADIN : Ne istiycem hanımım... Artık hanımımın gönlüne kalmış.

KOMŞU : Öyle şey olur mu kız karı? Söyle bir şey; işimize gelirse ne âlâ.

FATMA KADIN : He ya, doğrusunuz. Yalan mı söyliyecem hanımım... Memır beylerde iki yüze duruyordum.

KOMŞU : Hadi oradan! Ne memuruymuş o öyle?

FATMA KADIN : He valla! Yalanım varsa kitap çarpsın!

(Fatma Hanım elinde bir faraşla döner. Fatma Kadın faraşı kapar, yerdeki tozu içine almaya başlar.)

KOMŞU : *(Fatma Hanıma)* İki yüz diyor ya, bakma sen. Öyle anlamadan dinlemeden iki yüz vermezler adama!.. *(Fatma Kadına)* Bunlar da banknot kesmiyor ya. Yüz elliye durursan dur, durmazsan git, kendine başka kapı ara. Belki iki yüze yer bulursun. Bulursun ama, ananı ağlatırlar. Bir canını almadıkları kalır.

FATMA HANIM : Baksana çocukları da varmış komşu. Nasıl geçindirsin onları?

FATMA KADIN : *(Acele)* Yük olmazlar bana. Heç yük olmazlar. Gız bakar onlara. Şimdiyecek hep o baktı. Gız eyidir. Gız bakar onlara. Emme hanımım, bi on lira daha verirseniz... Acık yol param olur hiç değil. Arada bi, kış-kıyamette yürüyemiyorum da hani... Otobusa biniyom. İnsafınıza kalmış gayri. Sevdim sizi. Ben de

rahat ettiririm elimden geldiğince. Gözünüzü arkada koymam, oh hanımım...

FATMA HANIM : Fatma Hanım, kızım... Olur ki daha iyi para verebilecek bir yer bulursun. Biz pek zengin değiliz. Hem de...

KOMŞU : *(Keser.)* Hadi, hadi... Oldu bu iş. Bak, ben de çocukların eskilerinden veririm. Fena mı? Önümüz kış. Giydirir kuşatırsın. Nah, yazdım şuraya işte; ikiniz de bana dua edersiniz.

FATMA KADIN : He ya, dua ederiz. Bizimki de bir işe girer belki. Beylerim bir yere koyuverirse işte... Allah sağlık versin, Allah sağlık versin de hanımlarım, geçinir gideriz. Allah kısmet etsin tek. Allah kısmet ederse her bi işinizi görürüm. Çocuklara kızım bakar. Heç yük olmazlar bana... Şimdiye dek hep o baktı...

KOMŞU : Çocuk dedi mi motoru düşüyor karının. *(Fatma Kadına)* Hadi, sen o elindekini çöp tenekesine dök de gel.

FATMA HANIM : Teneke kapının önünde.

KOMŞU : Ordan değil kız, şurdan. Bak şurdan işte. *(Sağ kapıyı gösterir. Fatma Kadın elinde faraşla çıkar. Komşu, Fatma Kadına gelen tepsiden ağzına bir lokma bir şey atar.)*

FATMA HANIM : Ne yapsak bilmem? Yüreğim de acıdı kadına.

KOMŞU : *(Ferahlar.)* Pek de yüz verme ha! Bilirim seni, alır tepene çıkarırsın.

FATMA HANIM : Çok şükür halimize... Çok şükür... Neler var komşum...

KOMŞU : İyi işte. İçin de acıdı madem, al kadını, rahat et. Eli çabuk, yüzü temiz. Daha ne? Otur, bir güzel hanımlık et artık.

FATMA HANIM : Üç çocuk. Koca desen işsiz. Ne yapar, nasıl geçinir bunlar?

KOMŞU : Hay deli karı! Hay yufka yürekli e mi!.. Ayol sana ne gerisi? Kadın cemiyeti misin sen? Gördün işini, ver aylığını, işte o kadar!..

FATMA HANIM : Gidip Arif'le bir konuşayım. Hiç değilse bir iyilik etmiş oluruz. Kime ne hayrımız dokunuyor ki.

(Fatma Kadın geri gelir.)

FATMA KADIN : Döktüm hanımım. Tenekeyi de gidip dökeceğidim ya, nereye dökeceğimi bilemedim.

FATMA HANIM : Kapıcı döker onu. Sen şimdi git; kocana bir danış. Olur a, belki istemez. Ben de yarına kadar bir düşüneyim. Yarın sabah gel. Kısmetindeyse başlarsın. *(Radyonun üstündeki plastik vazodan bozuk para alır. Kadının eline sıkıştırır.)*

KOMŞU : Şu yiyecekleri de sar hadi.

FATMA KADIN : *(Bir yandan paketini hazırlarken)* Gelirim hanımım. Yarın sabah erkenden gelirim.

KOMŞU : Elin boş kaldıkça yukarı da çıkarsın. İki bulaşığımı yıkar, üç-beş kuruş faydalanırsın, fena mı? *(Fatma Hanıma)* Aklına bir şey gelmesin komşum. Hani eli boş kaldıkça. Sebeplenir diye... *(Kapı çalınır.)* A, kapı ayol.

FATMA KADIN : Ben açayım hanımım.

FATMA HANIM : Ben açarım.

(Sağdaki kapıdan çıkar.)

KOMŞU : Kız Fatma, ye iç, bana dua et sen. İki kişinin ne işi olur? Hem ikisi de akşamlara kadar dükkânda. Mahallede bir düğmeci dükkânları var bunların. Fatma Hanım iyi yüreklidir. Kötü söz bilmez. Daha ne?

FATMA KADIN : Başın dert görmesin ah hanımım... He ya, eyi yüzlü bir hanıma benzer, senden eyi olmasın...

KOMŞU : Hadi al örtünü. Şimdi git. Yarın gel. Erken

gelirim deyip de öğlelere kadar bekletme hatunu. Saat yedi dedi mi burada olursun. Saate bakmayı bilir misin?

FATMA KADIN : *(Sevinir.)* He ya. İclâl Hanım öğrettiydi.

KOMŞU : *(Radyonun üstündeki saati gösterir.)* Kaç şimdi?

FATMA KADIN : On buçuğa çeyrek kala var.

(Fatma Hanım geri gelir.)

FATMA HANIM : *(Telaşlıdır)* Ah Komşum, geciktim tabii. Arif, manavın çırağı ile haber göndermiş.

KOMŞU : Patlasın. Çişi gelse seni çağıracak artık.

FATMA HANIM : *(Bir yandan çantasını aranır, bir yandan ayakkabılarını giyer.)* Ne yapsın adamcağız?*(Fatma Kadına)* Hadi kızım, sen git.

FATMA KADIN : Sabah gelirim hanımım. Yedi dedi mi burda olurum. Ah hanımım, pek sevdim sizi! Hadi kalın sağlıcakla.

(Sağdaki kapıdan çıkar.)

KOMŞU : *(Fatma'nın arkasından bakar.)* Gördüm mü nasıl sevindi? Sevinir elbet.

FATMA HANIM : *(Mantosunun giyer.)* Kusura bakma, e mi komşum?

KOMŞU : Ne kusuru, deli karı? Hadi yürü, çıkalım.

FATMA HANIM : *(Acele dipteki mutfak kapısına yönelir.)* Gazı kapatmış mıydım? *(Mutfağa girer.)*

KOMŞU : *(Sağdaki kapıdan çıkarken, yüksek sesle)* Bir de hizmetçi istemem, dersin! Gör, sendeki rahat, bey kızında olmaz şimdiden sonra!.. *(Çıkar.)*

FATMA HANIM : *(Geri gelir.)* Kapatmışım. *(Komşuyu görmeyince gider, plastik vazodaki parayı sayar. Bir kısmını çantasına koyar. Bu sırada dışarda mırıltılar. Kısa bir süre sonra Komşu, yanında Hale -Kadınları Kalkındırma Derneği üyesi- ile gelir. Hale şimdiye*

dek tanıdığımız kadınlardan biraz daha iyi giyimli, kırk yaşlarında, biraz daha iyi giyimine rağmen boyalı saçları bakımsız, topluca özetlemek gerekirse "iyi niyetli bir yarı aydın" dır.)

KOMŞU : Bu sabah kısmetin pek açık, komşum. Bak hanımefendi bir şeyler söylüyorlar.

FATMA HANIM : Hoşgeldiniz efendim.

HALE : Rahatsız olmayın... Çıkıyordunuz galiba... Aslını sorarsanız ben de çok kalacak değilim.

FATMA HANIM : Rica ederim... buyurun...

HALE : Oturmayayım... İşim pek çok. Efendim, ben Kadınları Kalkındırma Derneği üyesiyim... Biliyorsunuz, derneğimiz...

KOMŞU : *(Atılır.)* Aaa, bildim, bildim!.. Geçenlerde büyük bir balo vermiştiniz... Bütün vekil hanımları da oradaymış... Gazetede okudum... Dedikodu sütununda. *(Güler.)* Bendeniz yıldız falıyla dedikodu sütunlarını hiç kaçırmam... Hep okurum...

HALE : İşte efendim, derneğimize biraz hasılat sağlamak için elimizden geleni yapıyoruz... İnanın bugün de daireye gidemedim... Bir daireye koş, bir eve, bir derneğin işlerine... Ne yaparsınız, maksat yoksul kadınlarımıza, onların dertlerine bir parçam erhem olmak...

KOMŞU : Çocuk yok mu hanımefendi?

HALE : Olmaz olur mu efendim? İki tane...

KOMŞU : *(Usulca güler.)* Benim gibi, desenize?..

HALE : İşlerimin çokluğundan inanın onlara bile bakamıyorum şu son günler... Ne bulurlarsa, hizmetçi ne yaparsa onu yiyorlar...

FATMA HANIM : Vah, vah! Herkeste bir koşturmadır gidiyor, efendim...

HALE : Bari dedim, bugün şu yardım toplama işini biraz hızlandırayım. İnanın çoğu yerden eli boş dönüyorum...

KOMŞU : *(Çekingen)* Herkesin de eli pek darda...

HALE : *(Hafiften horozlanır.)* Bakmayın siz o "elim darda" diyenlere. Öyle kadınlar tanırım, inanın, berberinden, terzisinden hiç geri kalmaz; yardım deyince de mırın kırın ederler. Şu halime bakın. Oraya buraya koşturmaktan, inanın gidip bir başımı toplatamıyorum...

FATMA HANIM : *(Acıklı acıklı Komşu'ya bakar, yardım dilenir.)* Ben de çıkıyorum da...

HALE : Neyse efendim, kısa keselim. Derneğimiz siz asil kadınlarımızın değerli yardımlarını bekliyor. *(Elindeki kocaman çantadan bir makbuz defteri çıkarır.)* Makbuzlarımız on - yirmi beş - elli ve yüz liralıktır. Ayrıca efendim, bin ve beş bin liralık teberru makbuzlarımız karşılığı her yıl, evlenecek iki yoksul genç kızımıza şehrimizin en ünlü terzilerinden gelinlik diktirilmekte, en ünlü gazinolarında bunların düğünleri yapılmaktadır.

FATMA HANIM : *(Saf saf)* Yaa!.. Ne iyi...

KOMŞU : *(Fatma Hanıma)* A, ben duymuştum. Sana söylemedim mi? Gazetede okudumdu. Kızlar sevinçlerinden ağlamışlar, değil mi hanımefendi?

HALE : Sormayın, sormayın... Nefis bir düğün oldu. İnanın benim bile gözlerim yaşardı... İşte efendim, görüyorsunuz, elimizden geldiği kadar yoksul, geri kalmış kadınlarımıza yardım etmek istiyoruz. *(Sesini alçaltarak)* Sizlerin vereceğiniz bir yirmi beş, bir elli lira...

FATMA HANIM : İsterdik, isterdik ama...

HALE : Aslını sorarsanız, üye sayımızı da çoğaltmak

amacındayız. Fakat şimdilik kadınlarımız bundan çekiniyorlar. Haklıdırlar. Hepsinin çoluğu, çocuğu, evi, barkı var. Çalışmalara zaman ayırmaları güç. İnanın, gün oluyor ben kocamın sırtına temiz bir gömlek veremiyorum.

KOMŞU : Sizin de kendinizi bu kadar paralamanız doğru değil valla...

HALE : Yoo, böyle düşünmeyin. Bu bir vatan hizmeti. Bakın mesela, derneğimizce bugüne kadar toplanan yardımlar tutarı sekiz yüz otuz lirayı bulmuştur.

KOMŞU : Yine bir şey...

HALE : Evet, tabii. Bu parayla yoksul kadınlarımıza otuz çift naylon çorap, yirmi iki çift ponponlu terlik, yirmi sekiz kilo da akide şekeri dağıtmış bulunuyoruz. Akide şekerine çok seviniyor zavallılar.

KOMŞU : E, tabii. Şeker bu. Çoluk çocuğun eline verirler. Oyalanır yavrucaklar. *(Fatma Hanıma)* Gördün mü komşum?

HALE : Aslına bakarsanız çalışmalarımız bu kadar değil. Ayrıca biz, Türk kadınına kötü örnek olan yabancı uyruklu dansözleri hudut harici ettirdik. Bundan başka, otuz bir köyümüzdeki okuma yazma bilmeyen, geri kalmış, yoksul kadın kardeşlerimizin bir derdine çare olacak, güzel yurdumuzun güzel, fedakâr ve yarının büyük adamlarını doğuracak zavallı kadınlarının gözlerini inanın sevinç yaşlarıyla dolduracaktır. *(Çekinerek)* Kaçlık makbuz keseyim, efendim?

KOMŞU : Benim yanımda yok. Burda oturmam da... *(Kibar kibar güler.)*

HALE : *(Fatma Hanıma)* Siz kaçlık efendim?

FATMA HANIM : *(Utanarak)* Şey... Ben... Ne kadar isterdim... Fakat...

HALE : Unutmayınız ki sizler, bu sıcak, bu rahat yuvalarda oturan, yarınına güvenle bakan kadınlarsınız... oysa...

FATMA HANIM : *(Plastik vazodan acele bir on liralık getirir.)* Kusura bakmayınız. Buyurun... Acelem var da... Ağabeyim dükkânda bekliyor.

HALE : Bir dükkânınız var demek?

FATMA HANIM : Evet efendim, ağabeyimin...

KOMŞU : Ben gideyim komşum. Çocuklar kudurmuştur yine. *(Hale'ye)* Özür dilerim, hanımefendi... Ben burda oturmam da... inanın. *(Kibar kibar)* Memnun oldum. Hadi komşum, sen de gecikme bari... *(Acele sağdan çıkar.)*

HALE : İnanın hep böyle oluyor. Çoğu kadınlarımız "yardım" deyince sıvışıyor. Aslını sorarsanız, ben de şaşırdım ne yapacağımı...

FATMA HANIM : Hoş görün. Ne yapsın o da? Çocuklarını ancak geçindiriyor...

HALE : *(Makbuz defterini açar, gülümseyerek)* Hiç değilse bir yirmi beş liralık kesseydik size...

FATMA HANIM : İsterdim... İsterdim ama...

HALE : Bakın efendim, bugün yurdumuzda öyle çaresiz, yarınının ne olacağı öyle belirsiz kadınlarımız var ki, onlara sizler yardım elinizi uzatmazsanız kim uzatır? Derneğimiz ancak sizlerin sayesinde amacına uluşabilecek, ancak sizin gibi hamiyetli vatandaşlar onların yaralarını sarmamızı mümkün kılacaktır.

FATMA HANIM : Yaa, öyle mi? Eh, kesin bari... *(Plastik vazoya doğru yürür.)*

(Işıklar söner.)

TABLO 2

(Aynı hol. Birkaç gün sonra. Bir öğleüstü. Fatma Kadın, yanında bir kova su, yeri silmektedir. Sandalyeler vb'yi hep masanın üstüne toplamıştır. Bir yandan bir türkü mırıldanır.
Arif Bey, soldaki kapıdan esneyerek çıkar.)

ARİF : Bana bir bardak su ver, Fatına...

FATMA KADIN : *(Sıçrar.)* A, kalktınız mı beyim? Ben de dalmışım.

ARİF : Bir su içeyim de gideyim.

FATMA KADIN : Vereyim beyim. Hanımım da merakta kalmıştır. On dakka kestireyim dediydiniz.

ARİF : Uyuyakalmışım.

FATMA KADIN : He ya, eyidir. Yemek üstüne uyumak yarar adama.

ARİF : Pabuçlarım nerde?

FATMA KADIN : Veriym. Yeri siliyordum da, kapının önüne koydum...

(Acele sağdan çıkar. Hemen elinde Arif'in pabuçlarıyla geri gelir.)

FATMA KADIN : Buyurun beyim. Siz giyin. Ben de suyunuzu getireyim.

ARİF : Elini yıka da öyle.

FATMA KADIN : He ya. Elbet. Yıkarım beyim. *(Dipteki kapıdan çıkar.)*

ARİF : *(Divana oturur, pabuçlarını giyer.)* Fileyi de ver bana!

FATMA KADIN : *(Elinde bir bardak suyla gelir.)* Fileyi hanımım aldıydı.

ARİF : *(Suyu içer.)* Daha üç gün oldu, bir kilo yağ getirdim.

FATMA KADIN : *(Telaşlanır.)* He ya beyim. Ne bilem ki. Bitmiş de. Aman beyim, gurbanın olam. Benden bilmeyin de... Ben de daha üç gün oldum şuraya geleli...

ARİF : Hadi canım, sana bir şey diyen yok.

FATMA KADIN : He ya...

ARİF : Kız kardeşim belki söylememiştir. Ben söyleyeyim: Biz öyle zengin, varlıklı filan değiliz. Seni aldıksa, bir sevap olsun dedik.

FATMA KADIN : He ya, bilmez miyim? İşte, ben de elimden geldiğince çalışırım beyim.

ARİF : Öf, saat da üç olmuş. Amma uyumuşum.

FATMA KADIN : He ya, ben de gürültü etmedim ki uyanmıyasınız deyi. Hanımım da tembihlediydi... Size bi kahve daha yapayım, derdim ya beyim, kahve de bitmiş.

ARİF : E, tabii. Her gelenin önüne dayıyorsunuz. Başa mı çıkar?

FATMA KADIN : He ya, öyle ediveriyoruz beyim. Âdet olmuş bi kez. Benimki bile, haline bakmaz, öyle ediyo... Akşama kadar yak cığara, iç kahve... Bu değirmenin suyu nerden gelir demiyor... Boyu devrilsin...

ARİF : Hadi, ben gidiyorum.

FATMA KADIN : Hanımım tez döner mi ki?

ARİF : İşe bakar.

FATMA KADIN : Bugün yine pek hastayidi. Bi doktora gitsem, diyeydi ya...

ARİF : *(Sağdaki kapıdan çıkarken)* Kapıyı açık koyma. Her geleni de içeri alma.

FATMA KADIN : *(Peşinden gider.)* Hiç kaygılanmayın oh beyim. Burası gayri sizin değil, benim evim. Öyle ya, şerlisi olur, şersizi olur...Öyle her kapıyı çalana buyur der miyim?.. Yoo... sen hiç kaygılan-

ma beyim. Ben gözel gözel işime bakarım...*(Arif Bey çoktan gitmiştir. O hâlâ söylenir. Sonra geri gelir. Yeri silmeye koyulur. Artık türkü falan söylemez. Kendi kendine habire konuşur.)* Allah boyun devrilsin!.. Varmaz olaydım. Bi de tutturmuş güccüğü alıp buraya getirseymişim... Dürzü... İş yok güç yok, a boyu devrilmeyesi... Bi çocukların başını bekleyeceksin...Akşamlara dek fosur fosur cığara tüttüreceğine çocuklarına sahap ol. Ben de boş durmuyom ya. Elin insanlarına bi de nasıl derim, çocuğu da getirem deyi, a boyu devrilesi! Teneşire çıkası! Zort zort doğurtmasını bilin sen... Köpek. Emme bir gün gafam gızacak, tam ki gızacak... Al çocuklarını defol diycem. Hem de demeli, demeli ki, aklı başına gelsin dürzünün. Şurada el gapılarında canım çıkıyon benim... Senin bundan habarın var mı, domuzun oğlu? Naha böyle diyecem...

(Birden aklına bir şey gelmiş gibi doğrulur, sağdaki kapıdan acele çıkar. Dışardan bağırdığı duyulur.) Yusuf Efendi!... *(Telaşla geri gelir, yerdeki bir kilimle bir küçük halıyı toparlar.)*

KOMŞU : *(Sağdan girer.)* Ne o kız? Kapı-baca açık?

FATMA KADIN : Ay! Amanın hanımım, sen miydin? Bi korkmuşum...

KOMŞU : Kapıyı niye açık bırakıyorsun a budala?

FATMA KADIN : He ya, şinci açtıydım... Sabahtan beri Yusuf Efendiye seslenirim! Gelmez, gelmez. Bi de adı kapıcı, şunları silkiteceğidim. Hiç yok ortalarda.

KOMŞU : Hani yukarı çıkacaktın bulaşığı yıkamaya? Sokağa gideceğim, seni bekliyorum.

FATMA KADIN : Acık çamaşır vardı. Sabah onu yuğuverdim de... Temizliği bitireyim, çıkacam hanımım...

KOMŞU : Nerde Fatma Hanım?

FATMA KADIN : Dükkânda. Beyim, yemek üstüne acık uzanayım, dediydi de... Dükkânı açmıya o gittiydi...

KOMŞU : Hadi öyleyse. Sen de elini çabuk tut.

FATMA KADIN : Oh hanımım, kapıcı benim sözümü hiç dinlemiyor. Siz söyleseniz de şunları arsaya götürüp bi çırpıverse...

KOMŞU : Aa, deli karının zoruna bak! Silkiver kapıdan geç git. İşim yok da kapıcı arayacağım. *(Sağdan çıkar.)* Kapı açık, çabuk silkele de kapa...

FATMA KADIN : He ya. Öyle edeyim bari. Öteki hanımım kapıdan pencereden hiç çırptırmazdı da... *(Küçük halıyı alır. Komşunun arkasından yürür. Fakat kapının yanına gelince durur. Halıyı bırakır. Masayı bir köşeye çekmeye çalışır.)* Amanın bu masa da leş. Heç göründüğü gibi değil... *(Masanın üstündeki sandalyeleri devirir. Sandalyelerden biri sigara masalarından birinin üstüne düşer. Bir sigara tablası kırılır. Sigara kutusundaki birkaç sigara dökülür.)* Uy gördün mü başıma gelenleri, uy!.. Hay boyun devrilsin masa gibi, iskemle gibi e mi?.. *(O böyle çırpınırken sağdaki kapıdan Sadık, Fatma Kadının kocası girer. İnce uzun, kemikli, sırım gibi bir adam. Üstünde eski, ama kendince ütülü bir pantolon, onun üstünde eski beyaz bir gömlek. Mevsime karşın ceketsiz. Bir ân kapının yanında durur. Fatma Kadına bakar. Fatma Kadın onu görmez. Sadık yürür, yere dökülen sigaraları toplamak için eğilir. Birini hemen yakar. Fatma Kadın, onu bu ara görür. Sıçrar.)* Anam!

SADIK : Ne o kız? Cin çarpmışa döndün birden.

FATMA KADIN : *(Korkmuştur.)* Niçin geldin be? Ne yapıyorduk burda? Çalışıyoruk işte...

SADIK : Bakkala sen mi dedin, bana bir şey vermesin diye?

FATMA KADIN : N'olacağımış?

SADIK : Bana bak, şimdi çarparım ha!..

FATMA KADIN : Elin evine ne deyi giriyon zottadak?

SADIK : Ben girerim. Sana hesap verecek değilim... Bakkala da tembih ha? *(Kadını sumsuklar.)*

FATMA KADIN : Ne vuruyon be? Akşamı bekliyemedin mi?

SADIK : Bir işe girdin, üç kuruş kazanacam diye kendini evin patronu mnu saydın, domuzun kızı?

FATMA KADIN : Get başımdan, get hadi. Benim işim var, görmüyon mu? Şinci hanımım gelir de seni burda görürse, ne demez?

SADIK : Ne diyecekmiş? Vız gelir bana! Cebimdeki paraları da almışsın. Ne hakla kız? Ne hakla?

FATMA KADIN : Aldıysam dönüşte pazara uğrayayım da öteberi getireyim diye aldım. Emme bu gidişle pazar mı galacak bu saatlara dek? Hem ben gıza ekmek parası bıraktıydım.

SADIK : Bir de bakkala tembih ha? Cığara vermeseymiş... Şarap vermeseymiş veresiye...

FATMA KADIN : Gözüm çıksın bakkala böyle dediysem!.. Çocuklar ikide bir varıyo gapısına... "Vehbi emce ciklet, Vehbi emce şeker..." diyi... Adam da sonunda bana dayıyo hesabı... ben onu dediydim.

SADIK : Cığara diye Ziya'yı yolladım... Vermemiş. Bu ne demek oluyor peki?

FATMA KADIN : Ne bilem ben Sadık? Hem bi bunun için buralara gadar ne diye geliyon sen? Ya hanımım evde olsa? Ya beyim evde olsa?

SADIK : Başlatma şimdi beni hanımından, beyin-

den... Yüz altmış liraya adam mı çalıştırılır bu zamanda...

FATMA KADIN : Ben sana dedim. Ses etmedin... Çalışmayıp da ne edeceğidim? Çocuklar hep aç baksana... Hem sen o cığaraları koy bakalım yerine. Gendi malınmış gibi tüttürüp durma öyle...

SADIK : *(Yine kadını sumsuklar.)* Kız üç cığarayı da mı çok görüyorsun bana? Üç cığaranın mı hesabını soruyorsun sen ha?

FATMA KADIN : He ya. Sorarım elbet. Şinci hanımım gelir de, "Ne oldu bu cığaralara?" derse, ben ne derim?

SADIK : Sen ele vereceğin hesabı değil, bana vereceğin hesabı düşün, domuzun kızı! Sabah beri başım tuttu cığarasızlıktan... Çık şu beş lirayı!..

FATMA KADIN : Amanın... Bunun için ta buralara geliyo... E, Sadık, sende de hiç akıl izan kalmadı gayri...

SADIK : Ver parayı dedim!..

FATMA KADIN : *(Korka korka bir çıkış yapar.)* He ya... Vereyim de şaraba yatır gine de mi?

SADIK : Çarparım haa! Kız ben erkek değil miyim? Nereye istersem oraya veririm... Sana mı danışacağım?

FATMA KADIN : *(İyice siner.)* Şuna bak... İşim de galdı yüzüstü... Daha bir burayı toplıyamadım.

SADIK : Ver şu beş lirayı!..

FATMA KADIN : İkide bir buraya çıkıp çıkıp geldiğinnen olur mu? Ne dimez elin insanları? Get hadi çocuklarının başına..

SADIK : Ben anaları değilim. Kendin git...

FATMA KADIN : Aa, a, lafa bak! Ben de evde oturam da, ne yiyip içek ha?

SADIK : Bana bak, ikide bir adamın kafasına vurup durma; evde oturuyorsam keyfimden oturmuyorum. Hani nerde iş?

FATMA KADIN : *(Siner.)* He ya, ben de ne dedim? "Git bari eve, çocuklarının başına!" diyom işte.

SADIK : Ben evde oturuyorum, kendi de üç paralık bir işe girdi ya, çalımından yanına varılmıyor kaltağın...

FATMA KADIN : Amanın Sadık, uğraşma benimle oh adam... Görüyon işte, daha burayı yerleştirip yukarı çıkacam...

SADIK : Yukarı nereye çıkıyormuşun bakalım? Benden habersiz, benden habersiz ne işler karıştırıyorsun kız?

FATMA KADIN : He ya, demedim mi sana be? Yukarı komşunun bulaşığını yıkıyacağıdım... O da verecek üç-beş guruş. Kötü mü?

SADIK : Kız, sen benden bir şeyler saklıyorsun...

FATMA KADIN : Aa! Elinin körü. Ne saklıyacakmışım?

SADIK : Hani bir aşna-fişneliğini göreyim, bilirsin yapacağımı... Geçende arkandan geldim. O ne kırıtıştı yolda kız?

FATMA KADIN : E hadi, olmuş olanlar sana! Ben gırıtsam yüzüme kim bakar bu halımla? *(Ağlamaya başlar.)* Bi de peşimi takip ediyor... Sanki ben keyfime çıkıyom da evden...

SADIK : Zırlama hadi! Ben bu kadar derim işte...

(Fatma Kadın bütün bu sahne boyunca hep aklı işinde olmayarak odanın içinde bir şeyler alır, bir yerlere koyar. Yer bezini de belki on kez sıkar.)

FATMA KADIN : Eyi, eyi, git işine hadi... Akşama eve gelmiyecem mi de peşime düştün ta buralara gadar?

SADIK : Ne diye beş parasız koyuyorsun cebimi? Gelirim elbet. Ver şu parayı!

FATMA KADIN : Yapma oh Sadık. Tüketme soluğumu... Öteberi alacam akşama...

SADIK : *(Karısının koluna yapışır.)* Ver dedim... Yoksa...

FATMA KADIN : *(Yeniden ağlamaya başlar.)* Burada da irezalet çıkacak gayri... Burada da... *(Elini koynuna sokar, parayı çıkarır.)* Al aman, al da git başımdan...

SADIK : Bir daha da elini cebime soktuğunu görmeyeyim!..

FATMA KADIN : Soksam n'olacak, sokmasam n'olacak? Senin düşündüğün var mı ki...

SADIK : Biraz kahve sarıver bana.

FATMA KADIN : Gahve yok.

SADIK : Başlatma beni. Kahve yok oluı mu? Git iki kaşık sarıver bir kâğıda.

FATMA KADIN : He ya, valla yok. Beyime bile bişiremedim demincek.

SADIK : Çay getir öyleyse, git.

FATMA KADIN : Hele bak, beni ne hallara düşürüyor gine...

SADIK : Hadi kız. Bi kıdım çayla kimse fakir olmaz. Durma. Hadi dedim!..

(Fatma Kadın istemeye istemeye dipteki kapıya yönelir.)

FATMA KADIN : Daha geçen gün gahve dedin, getirdim. Cığara dedin, getirdim. Getirmedim mi?

SADIK : Çok söylenme. Yürü! *(Fatma Kadın çıkar. Öteki seslenir.)* Bu sergileri niye yığdın kapının önüne?

FATMA KADIN : *(İçerden)* Niye yığacam? Silkeceğidim, geldin başıma dineldin...

SADIK : *(Gider, kapının önündeki kilimle halıyı bir hamlede yüklenir, sonra yine içeri seslenir.)* Şekeri unutma. Bir avuç da şeker koy!.. *(Sırtındakilerle sağdaki kapıdan çıkar.)*

FATMA KADIN : *(Elinde küçük bir paketle gelir.)* Neredesin ya? *(Ses alamaz. Küçük paketi hemen koynuna sokar.)* Deli mi ne? Hem ister, hem defolur. Bıktım valla! Uy alnımın kara yazısı, uy... Senin halın ne, demiyo dürzünün oğlu... Çayı da cığarayı da kiminen içecen, bilmiyom mu ben? Gine o Sabbik kaltağına gidecen değil mi? Şinci gine kurarlar maltızı, demlerler çayı, geçerler karşısına... oh, garın çalışsın çırpınsın, elin orospuları yesin, eyi mi?.. *(Bir yandan ağlar, bir yandan acele ortalığı bir düzene koyar.)* Domuzun oğlu sen de!.. İstediği gibi sokulamıyo yanıma da ondan bütün bu densizlikleri... Sokulamıyosan gabahat bende mi köpek?.. Yatağın içinde bi yandan bi yana dönemiyom ben. Bundan habarın var mı, a dürzünün oğlu... A gudurmuş ayı? *(Sadık sırtında kilim ve halıyla geri gelir.)* Amanın sen daha buralarda mısın?

SADIK : *(Sırtındakileri yere yıkar.)* Ne söyleniyordun öyle homur homur?

FATMA KADIN : Hiç. Ne söylenecem?

SADIK : Ver şu çayla şekeri!

FATMA KADIN : *(Koynundan paketi çıkarır.)* Al aman. Bunları nettin sen?

SADIK : Kız sen silkilecek demedin mi?

FATMA KADIN : He ya.

SADIK : *(Paketi pantolonun cebine koyar.)* Tut ucundan da serelim hadi...

FATMA KADIN : *(Hemen yelkenleri suya indirir.)* Ben sererim, sen gitsen gayri...

SADIK : Tut hadi...

FATMA KADIN : *(Halıyı tutar.)* Bu şuraya gelecek. Sedirin önüne... *(Birlikte yaymağa koyulurlar. Bu arada Fatma Kadın işveyle)* Gine o Sabbik kaltağına gidecen değil mi?

SADIK : *(Keyifle güler.)* Kıskanıyor musun domuzun kızı?

FATMA KADIN : Neyini kıskanacam o şebek suratlının? Adam olsa kendine bi goca bulurdu...

SADIK : Biz erkek değil miyiz kız? Bizden koca olmaz mı diyecen yoksa?

FATMA KADIN : Utanmıyon da...

(Fatma Hanım elinde fileyle sağdaki kapıdan girer.)

FATMA HANIM : A, Fatma... Kim bu adam kızım?

(İkisi de doğrularlar.)

FATMA KADIN : Şey... Hanımım... Alayım fileyi... *(Koşar, elinden fileyi alır.)*

SADIK : *(Eski kabadayı haline döner.)* Ben kocasıyım bunun.

FATMA HANIM : İyi ama oğlum...

FATMA KADIN : Burdan geçiyormuş da hanımım... Bi bakayım demiş... Çalıştığım yeri görmek istemiş... Bi yardımım neyi dokunur mu ki deyi... Şunları silkeleyiverdi hem...

SADIK : Uydurma! Ne yardımı kız? Öyle uğradıydım işte. Karım değil mi, uğrarım, uğrarım...

FATMA HANIM : Adınız ne sizin?

FATMA KADIN : Sadık, hanımım...

SADIK : İkide bir lafa girmesene be!

FATMA KADIN : Hiç kapıyı açtığınızı da duymamışım hanımım... İşe dalmışık da.

(Fatma Hanımın, Sadık'ın orada oluşuna iyice canı sıkılmıştır. Hele ortalığın daha toplanmamış olması büsbütün canını sıkar.)

FATMA HANIM : Ama olmaz ki kızım. Bak bu saate kadar ortalık hala dandini.

FATMA KADIN : Bitti hanımım bitti. Her bi yeri sildim... *(Kocasına)* Hadi sen git artık.

SADIK : *(Fatma Hanıma)* Ben asıl sizi görecektim. Yüz altmış liraya kadın mı çalıştırılır bu zamanda?

FATMA HANIM : *(Bir yandan paltosunu çıkarır, bir yandan eşyaları, yastıkları kendi alıştığı şekilde yerleştirirken)* A Sadık Efendi, bana kalsa hiç tutacak değildim. Fatma Kadın çok yalvardı da ondan... İstemiyorsan ben zorla alıkoyacak değilim.

FATMA KADIN : He ya, ben istedim... Sen ona bakma hanımım. Çalıştırmayıp da ne edecek? Bi gelirimiz mi var başkaca?..

SADIK : Kız, salak salak konuşup durma sen! *(Fatma Hanıma)* Baksanıza, üç gün oldu duralı, üç gündür hava kararmadan eve geldiği yok.

FATMA KADIN : E işim anca bitiyor tabii...

FATMA HANIM : Öyle deme Fatma Kadın. Ben seni ne zaman tuttum hava kararıncaya kadar?

FATMA KADIN : Siz değil hanımım. He ya, Allahın bildiğini kuldan ne saklayım. Burda işim erkenden bitiyor, emme, yukarı çıkıyom işte.

FATMA HANIM : Orasına ben ne karışırım?..

SADIK : Beni de ilgilendirmez. Ben bir yerle pazarlık ederim. Öteki de işime gelirse ne âlâ. Siz şimdi bunun aylığını iki yüz yapıyor musunuz?

FATMA HANIM : Yapamam Sadık Efendi. İstesem de yapamam. Olmazsa al git karını. Ben ona söyledim. Kocan razı gelirse çalışırsın diye.

SADIK : Ben razı gelirim ama o şartla. Söylediydim buna.

FATMA HANIM : Bana öyle demedi ki.

SADIK : *(Fatma Kadına bakarak)* Ben bilirim malımı!.. Kız ben sana böyle böyle söyle, demedim mi?

FATMA KADIN : He ya. Dedin. Ben de sana, "Oradan eyi kapı mı buldun? Buldun da gitmedim mi?" demedim mi? Allah, var, kul var... benim hanımım eyi. Sözü de kesiştik. Şöyle öyle nasıl derim? "Demem" dedim ya sana... Ne uzatıyorsun lafı gayrı?

SADIK : Öyle ise yürü eve!

FATMA KADIN : Nereye yürüyorum a Allahtan korkmaz? Bulmuşum bi kapı da bunuyom mu?

FATMA HANIM : Hadi kızım. Hadi Fatma Kadın. Al, veriyim üç günlük hakkını da, git sen.

FATMA KADIN : Yapma hanımım... Kurbanın olam... O öyle der şinci, emme, yarın olunca da basar imiğime, "Git iş ara!" deyi!..

SADIK : *(Homurdanır.)* Hele bak.. Hele bak...

FATMA HANIM : E, ben ne yapayım arada? Bak, Sadık Efendi böyle diyor, sen böyle diyorsun Hastayını, ayakta duracak halim yok. Bir de sizle nasıl uğraşayım.

SADIK : Madem öyle, iki yüz yapıverin, olsun bitsin.

FATMA HANIM : Elimde olsa yapmaz mıyım a Sadık Efendi? Benim bir gelirim yok, bir şeyim yok...

SADIK : Bu da laf mı abla? Koca dükkân kime çalışıyor? Bizi bir şey bilmiyor sanma...

FATMA HANIM : Hadi oğlum, hadi Sadık Efendi. Hiç âdetim değil, beni kötü kötü söyleteceksin şimdi...

FATMA KADIN : Sen ona bakma... Gel hanımım, otur şöyle... Baksana yüzün kireç gibi. *(Sadık'a)* Hadi adam... Git. Hanımımın elinde olsa, sana mı söyletecek?

SADIK : Elinde gücü olmayan hizmetçi tutmaz. Bizi bir şey bilmiyor sanmayın.

FATMA HANIM : Allahım sen bana sabır ver! İstemiyorum Sadık Efendi. Al, git diyorum işte. Hem ben is-

temedim ki onu. Kendi diretti. Benim de içim acıdı. Suç mu?

SADIK : Suç elbet. Buna adıyla sanıyla...

(Kapı çalınır.)

FATMA KADIN : Hey Allahım, işim-gücüm de kaldı.

(Sağdan çıkar.)

FATMA HANIM : Ne demek istiyorsun oğlum?

SADIK : Öyle ya, çaresiz birini buldunuz mu basarsınız imiğine...

FATMA HANIM : Kim basıyor imiğine Sadık Efendi? Ne biçim sözler bunlar? Zorla tutmuyorum ya... Al git. Benim daha işime gelir böylesi...

SADIK : Al git olur mu? Size güvendik bir kere... Şunun şurasında insanlık diye bir şey var.

FATMA HANIM : Ay sen hiç laftan anlamıyorsun.

(Önden Komşu, arkadan Fatma Kadın sağdaki kapıdan girerler.)

FATMA KADIN : He ya, hanımım... Bu bizimki işte...

KOMŞU : Hayırdır inşallah komşum? Ne o, pek halsiz görünüyorsun?

FATMA HANIM : *(Gelene yer gösterir.)* Gel, buyur. Pek kötü sancım var bugün... Bir de bunlar...

KOMŞU : *(Yan yan Sadık'a bakar.)* Hoş geldiniz.

SADIK : Hoş bulduk. *(Kadının tombulluğundan hoşlanmıştır.)*

KOMŞU : He o? Ailecek mi gelip gitmeye başladınız?

FATMA HANIM : Valla ben de şaşırdım ne yapacağımı. "İki yüzden aşağı çalıştırmam!" diyor.

KOMŞU : A, lafa bak!

FATMA KADIN : He ya, bak ki bak...

SADIK : *(Horozlanır.)* Sen sus!..

FATMA KADIN : Şu fileyi boşaltıvereyim mi hanımım?

FATMA HANIM : Boşalt istersen... Ama Sadık Efendi ikide bir

böyle edecekse, artık hiç yalvarma bana... Sana başka kapı bulsun.

(Fatma Kadın dipten çıkar.)

KOMŞU : Aa, tadını kaçırma şimdi! Ne varmış bu kadar büyütecek? *(Sadık'a)* E kardeş. Pes doğrusu size de... Bir kırk lira için mi bu kadar patırtı?

SADIK : Madem o kadar mühim değilmiş, öyleyse niye...

FATMA HANIM : Oh, komşum, üsteleme artık..

SADIK : Eh işte. Ben gidiyorum. Aybaşında iki yüzden bir kuruş aşağı kabul etmem.

KOMŞU : Aa, ne biçim adamsın sen ayol?

FATMA HANIM : Aman bana biraz su... Ölecek gibi oluyorum...

KOMŞU : Ay kadın hasta ayol... Ay hiç bilemedik halinden... Fatma Kadın, çabuk bir bardak su...

SADIK : *(Hemen yumuşar, içten)* Neyi var hanım ablanın?

KOMŞU : Bir de durmuş, neyi var diyorsun... Hasta işte. Kör müsün? *(Fatma Kadın şaşkın, mutfak kapısında görünür.)* Kız deli karı, bakma öyle salak salak!.. Çabuk su getir!..

FATMA KADIN : Uy n'oldu hanımıma?

SADIK : *(Fatma Kadının üstüne yürür.)* Bak hâlâ duruyor. Su getir dediler sana!.. *(Fatma Kadın acele çıkar.)*

KOMŞU : Uzan şöyle... Uzan komşum...

FATMA HANIM : Ay ölsem de kurtulsam...

KOMŞU : *(Fatma Hanımı divana yatırır. Yakasını çözer.)* Sancı mı?

FATMA HANIM : Sancı mı... Bilmem ki... ne...

(Fatma Kadın bir bardak suyla gelir.)

KOMŞU : Ver şunu çabuk. Al komşum... Al kardeşim... İç... iç.

SADIK : *(Durumdan sıkılmıştır.)* Ben gideyim...

KOMŞU : Çok bile durdun... Kadının haline bakmadan çullandın üstüne...

FATMA KADIN : Yaptın mı yapacağını? Yaptın mı? *(Dövünür.)*

SADIK : Kız ben ne yaptım? Çarparım ha!..

FATMA HANIM : Ah bir doktor olsa... Bir doktor...

KOMŞU : Ay Yarabbi... Şaşırdım kaldım...

FATMA KADIN : Sabah doktora gidecem, diyordu ya... Gidemedi zahir... Tuh... Tuh...

SADIK : *(Komşuya)* Haber verilecekse ben vereyim doktora... Siz yerini söyleyin...

FATMA KADIN : Ver ya. Ver ya... Bir işe yara bari...

SADIK : Kız, fırsat bilip horozlanmasana bana... Hem hastanın başında zar zar ötüp durma öyle!..

KOMŞU : Versin mi doktora haber? Versin mi komşum?..

FATMA HANIM : Arif...

KOMŞU : Sahi... Arif Beye haber gönderelim ya... Ben mi gitsem, ne yapsam?

SADIK : Uzak mı?

KOMŞU : Yoo. Uzak değil ama...

SADIK : Neresiyse ben gideyim...

FATMA KADIN : He ya. Git. Uçuver şurdan...

SADIK : Sen karışma!..

KOMŞU : Az önce baktım. Kapıcı da yoktu, ne cehennemin kırına dolandıysa.

FATMA HANIM : Ay!

FATMA KADIN : *(Ağlamaya başlar.)* Ah hanımım!.. Gidiyor... Gidiyor...

KOMŞU : Sus deli karı, sus!.. Bir de sen adamın asabını bozup durma...

SADIK : Bir yumruk indirmeli ki tepesine...

FATMA KADIN : *(Ağlar.)* He ya, indirmeli. Zatı elinden başka ne gelir?..

FATMA HANIM : Oy Yarabbi!..

KOMŞU : Böyle zamanlarda ben de bir bok etmem... Elim ayağım dolaşır, kalırım... *(Sadık'a)* Hadi kardeşim, hadi... Bir koşu gidiver...

SADIK : Kime gidecem?

KOMŞU : Hanımın ağabeysine... Şurada iki sokak ilerde bir düğmeci dükkânı var... Adı Arif.

SADIK : Sokağın içinde mi?

KOMŞU : Yok yok... Burdan yürü. İlk sokakta sağa sap... Sonra hani otobüsün geçtiği sokak var ya...

FATMA KADIN : He ya, he... Benim her sabah geçtiğim yol... Keşki öğrenseydim bugüne kadar... Bak lazım oldu işte...

KOMŞU : Anladın mı neresi? Önce sağa sap... Sonra sola... Sola mıydı? Hay kafam kopsun e mi? Sağımı solumu da şaşırdım...

FATMA HANIM : Köşedeki fırına soruversin. Gösteriverirler. Ay! Ah!..

KOMŞU : Vah komşum vah... Ayol bu kadının da garipliği içime öyle bir dokunur ki... Kaç günlerdir çeker... Soran yok, eden yok...

(O da ağlamaya başlar.)

SADIK : Arif Bey miydi adı?

KOMŞU : Evet. Evet, Arif... Onun da Arif'inden çıksın... Ömrümde böyle ilgisiz adam görmedim...

SADIK : *(Sağdaki kapıdan çıkarken)* Dükkânın adı ne?

KOMŞU : Adı madı yok canım... Bakınca görürsün işte... İğne, iplik, düğme falan satan bir yer... Söyleyiver, hemen bir doktor alıp koşsun!.. *(Sadık çıkar.)* Dükkânı kime bırakırım falan diye mızmızlanırsa, kat önüne, al gel...

FATMA KADIN : *(Kapıya koşar, seslenir.)* Efeliğini burda göster bakalım madem öyle...

KOMŞU : *(Ters ters Fatma Kadına bakar.)* Bir de çıkıp bulaşığımı yıkayacaktın değil mi? Hani nerde?

FATMA KADIN : Ah ben neydeyim hanımım... Tam siz çıktınız, boyu devrilesi, karşımda dikilip durmaz mı?

KOMŞU : *(Fatma Hanıma)* Nasılsın komşucuğum, nasılsın?.. A sahi, kolonya nerde? Kolonya getir!..

FATMA KADIN : *(Hemen radyonun altındaki dolabı açar.)* İşte, buradaydı hanımım... Dök, dök; ferahlar hiç değilse.

KOMŞU : Saadet hanımlar bekler durur beni... Kabul günüymüş... İlle gel dedi... Aman beklesin dursun, ne yapalım...

FATMA KADIN : He ya... Beklesin... Kurbanın oluym hanımım... Koyup gitme hanımım...

KOMŞU : Saçmalama kız karı... Kim gidiyor ki... Sen mi öğreteceksin bana? Hadi, sen çık da bulaşığı yıkayıver. Akşama bir tek temiz tabak yok.

FATMA KADIN : Çıkmasını çıkayım ya... hanımım... Burda lazım olmam mı?

KOMŞU : Aptala bak aptala... Ben neciyim burda?

FATMA KADIN : Eh bari... Şunları alıverem de...

(Hâlâ ortada duran kovayı, yer bezini alır. Diptеki kapıdan çıkar.)

KOMŞU : *(Fatma Hanıma)* Şimdi haber gönderdim kadının kocasıyla... Neredeyse gelirler... Ah hiç rengi falan kalmadı.. Al komşum, al biraz su iç... *(Hastaya zorlar, su içirir.)*

FATMA HANIM : Ah ölüyorum!

KOMŞU : A, ağzından yer alsın komşum... Bak görürsün, yarına hiçbir şeyciğin kalmaz.

FATMA HANIM : Ölsem sevineceğim...

KOMŞU : Öyle deme komşum... Niye ölecekmişsin? Daha dur bakalım...

FATMA HANIM : Oy, Allahım... Ne gördüm ben bu hayattan? Kendi kendime bir evim bile yok!

KOMŞU : Aa, bu ev değil mi komşum? Bu kimin evi?

FATMA HANIM : Ay şurama bir şeyler oluyor... Tıkanıyorum...

KOMŞU : Dur, dur şu yastığı koyuvereyim arkana... *(Yastığı yerleştirir.)* Nasılsın? Böyle daha iyi mi?

FATMA HANIM : Seni de tuttum..

KOMŞU : Hadi, hadi... düşündüğün şeye bak...

(Fatma Kadın mutfaktan geri gelir.)

FATMA KADIN : Acep sıcak bir şey kaynatsam mı?

KOMŞU : Hele dur bakalım... Doktor ne diyecek... Yanlış bir şey yapakoymıyalım da...

FATMA KADIN : He ya, sen de doğrusun ya hanımım. Ah bu benim herifin boyu devrilsin!.. Aman benden bilmeyin oh hanımım... Ben onu razı ettiydim... O gün ses çıkarmadıydı... Ne kaçtı arkasına bilmem... Bugün gelip diretiyor... Boyu devrilsin inşallah!..

KOMŞU : Neyse, neyse... Açma şimdi bu lafı... Sende de kabahat çok ya.

FATMA KADIN : Ben n'apayım hanımım... Arkada çoluk mu var, çocuk mu var, demiyor... Yoksa ben istemem mi...

KOMŞU : *(Fatma Hanıma)* O para işi için sen hiç canını üzme komşum...

FATMA HANIM : *(İnler.)* Ben zaten hasta geldim eve...

FATMA KADIN : He ya... Üsset annadıydım...

KOMŞU : Ben veririm kırk lirasının da, olur biter. İş mi yani?

FATMA KADIN : Sen sağ ol hanımım... Bana kalsa hiç böyle etmezdim ya... İlle o teneşir paklayası yok mu?

KOMŞU : Hadi hadi... Yüz yüze gelince de yelkenler suya...

FATMA KADIN : Eh öyle etmesem de sağlam yerimi komaz bu dürzünün oğlu.

KOMŞU : Sus kız. O nasıl laf...

FATMA HANIM : En iyisi gitsinler bunlar... Benim elimde ne var ki... Olsa...

FATMA KADIN : Aa, sizi bu hallarda koyup da nereye gidecekmişim hanımım? Hiç bir yere gitmem...

KOMŞU : Tabii ya. Asıl sana şimdi lazım. *(Kapı çalınır.)* Hah, geldiler işte. Hadi koş, aç.

(Fatma Kadın sağdaki kapıdan çıkar.)

FATMA HANIM : Arif mi?

KOMŞU : Bilmem ki. Dur şimdi anlarız.

(Sadık'la Fatma Kadın gelirler.)

KOMŞU : Aferin kardeşim. Çabuk gittin yani. Hani nerdeler?

SADIK : *(Nefes nefesedir.)* Dükkânı buldum. Durum vaziyetini anlattım. Doktoru alıp gelecek.

KOMŞU : Sen önüne katsaydın. O ağırdan alır şimdi.

SADIK : Yo, yo... Hemen benimle birlikte çıktı... Nasıl hanım abla?

KOMŞU : İşte.

SADIK : *(Hastaya yaklaşır.)* İyisin ya hanım abla?

FATMA HANIM : Seni de yorduk... Kusura bakma...

FATMA KADIN : Amanın ne yorulmasıymış... Akşama kadar yatıyo zati...

SADIK : Kız sus!.. Soran oldu mu? Hadi ben gidiyorum artık. Varsa yapılacak bir şey, yapıvereyim...

KOMŞU : Yok yok. İşte haber verdin ya. Belki neredeyse gelirler.

SADIK : *(Sağdaki kapıya doğru yürür, karısına)* Sen de olur olmaz kafa şişirip durma. İşine bak.

KOMŞU : *(Çantasından para çıkarır. Sadık'a verir.)* Al şunu da. Çocuklara bir şey alırsın.

SADIK : İstemez...

KOMŞU : Al, al. O kadar yol koştun.

SADIK : İstemez. Koşacağım elbet. Ayaklarım aşınmadı ya...

(Sağdan çıkar. Sonra hemen geri döner. Komşuya) İsterseniz Fatma gece de kalsın. Belki lazım olur.

FATMA KADIN : Sen çocukların eline acık ekmek tutuştur bari. Kendi keyfine dalıp da sel sefil etme garipleri...

FATMA HANIM : Olmaz... olmaz... Sen gidersin az sonra...

SADIK : O iş başka, bu iş başka hanım abla... Bir gece durmuş, kıyamet kopmaz ya... Yine siz bilirsiniz... Baktınız lazım, göndermeyin... *(Çıkar.)*

KOMŞU : A, bu senin adamdan hiçbir şey anlamadım Fatma Kadın.

FATMA KADIN : Ben annamıdım ki hanımım... Ben annadım mı ki?

(Işıklar söner.)

I. BÖLÜMÜN SONU

2. Bölüm

TABLO 1

(Yirmi - yirmi beş gün sonra. Aynı hol. Vakit öğle. Sofra hazır. Soba yanmakta. Fatma Hanım holdeki divanda yatmakta. Fatma Kadın ise önünde plastik önlük, mutfakla yemek masası arasında gidip gelmektedir.)

FATMA KADIN : Çorbaya tuz koymayacağım değil mi hanımım?

FATMA HANIM : Ya, koyma. Tuz yasak bana.

FATMA KADIN : Tuzsuz da nasıl yenir ki aceb? Aman neyse, kurtuldunuz ya hanımım. Şükür gösterene... Bakın sapasağlam dönüp geldiniz işte.

FATMA HANIM : İnsanın evi başka Fatma Kadın... O hasteneler... Pek sıkıldım... Salata yaptın mı?

FATMA KADIN : He ya. Yaptım hanımım... Beyim salatasız bir lokma yemiyo.

FATMA HANIM : Ben hastanedeyken ona da iyi baktın mı bari?

FATMA KADIN : Baktım hanımım... Elimden geldiğince baktım işte...

FATMA HANIM : Sağ ol Fatma Kadın...

FATMA KADIN : Siz sağ olun... Allah sağlık versin de ne olacak? Bakacaz elbet. *(Mutfağa girerken)* Çorbadan gayrı bir şeycik yemiyecek misiniz?

FATMA HANIM : Sen bana bir bardak su ver hele. Şu ilacı alayım.

FATMA KADIN : He ya. Al hanımım, al. *(Çıkar. Fatma Hanım doğrulur. Yanı başındaki sigara masasından ilacı almaya çalışır. Fatma Kadın elinde bir bardak suyla döner.)* A, durun hanımım... Ben vereyim... Bu muydu?

FATMA HANIM : Öteki, öteki. Yeşil kutu. *(Fatma Kadın ilacı içirir.)* Sağ ol kızım. *(Çevresine bakınır.)* Evi de temiz tuttun mu bari? Arif pek titizdir.

FATMA KADIN : He ya. Tuttum hanımım... Sizin kadar edemem emme... Hani çocuklar olmasa, akşamları da komazdım ya sizi... Nörecen, dört çocuk, dördü de yolumu gözler.

FATMA HANIM : Dört mü?

FATMA KADIN : *(Telaşlı)* Yoo... Emme... He ya... biri de geçen yıl öldüydü... Sizlere ömür...

FATMA HANIM : Üç çocuğun var biliyordum.

FATMA KADIN : *(İyice telaşlanır.)* Neydecen hanımım... Üç olmuş, dört olmuş... Kız bakar onlara. Demedidim size. Üç deyiverdiydim...

FATMA HANIM : Neden söylemedin?

FATMA KADIN : Herkes sizin gibi iyi yürekli mi ki hanımım? Üç bilem desem, kapıyı yüzüme çarpıveriyorlar.

FATMA HANIM : Ne zararı varmış çocukların onlara?

FATMA KADIN : He ya. Bilmem ki. Öyle ediyorlar işte. Ben de, ne bilem... Demeyiverdimdi birini size... Emme hanımım, ah kurbanın olayım... Bey, oğlanı okula bir yazdırıvereydi...

FATMA HANIM : Okullar açılmadı mı çoktan?

FATMA KADIN : He ya, açıldı. Siz hastanedeyken söyleyim dedim dedim, çekindim beyden. Ne bilem...

FATMA HANIM : Çorba taşmasın...

FATMA KADIN : *(Mutfağa koşar.)* Taşmasın anam...

(Kapı zili)

FATMA HANIM : Fatma Kadın! Kızım... *(Fatma Kadın elinde bir kaşıkla koşar gelir.)* Kapı çalınıyor.

FATMA KADIN : He ya, açıyım hanımım... *(Sağ kapıdan çıkar. Hemen de, elinde bir kesekâğıdı ile önden Arif, arkadan Fatma Kadın girerler.)*

ARİF : Anahtarı unutmuşum.

FATMA KADIN : Şurda buldum beyim. Unutmayalım da beyime verelim, dediydim. Akşam döndüğünüzde hanımım yerinden kalkmasın bari.

FATMA HANIM : Yo, kalkabiliyorum artık. İyiyim Arif. Ya. Pek iyiyim çok şükür.

ARİF : Elma getirdim.

FATMA HANIM : Al kızım beyin elinden... İyice yıkayıp bir tabağa koy.

FATMA KADIN : *(Kesekâğıdını alır.)* Siz de yiyin bi nebzecik. Kuvvet olur. *(Arif'e)* A beyim, benzinde hiç kan kalmamış baksanıza.

FATMA HANIM : Şükür bu günleri gösterene de... Dolmanın altını yakıver. Isınsın.

(Fatma Kadın mutfağa girer.)

ARİF : *(Paltosunu çıkarır. Bir koltuğa oturur.)* Oh, yorulmuşum.

FATMA HANIM : Soğuk dışarısı değil mi?

ARİF : Ya. Kış iyi bastırdı bu yıl. Kömür de az...

FATMA HANIM : Yine de iyi ettik. Yazdan alıp koyduk. Yoksa... Nasıl, Fatma Kadın iyi yakabiliyor mu sobayı?

ARİF : Yakıyor işte. Sen hastanedeyken canım bir kıymalı börek istedi. Sabahtan söyledim.. Kıyma da yolladım...

FATMA HANIM : Becerebilmiş mi?

ARİF : Eh, becermiş işte. Ama kıyması az gibi göründü bana...

FATMA HANIM : Belki sana öyle gelmiştir. Yok, bakıyorum da iyi çıktı Fatma Kadın. Candan. İstemiyorduk ama, komşunun hakkı varmış. Ne yapardık bu günlerde? Halimiz ne olurdu?

ARİF : Komşu da kendini düşünüyor canım.

FATMA HANIM : A, neden? Ara sıra yardıma çıkıyormuş... Çıksın. Hem üç-beş kuruş da ondan kazanır. Baksana kocası o gün nasıl gelip dikildi karşımıza. Ne bırakıyor, ne götürüyor... Hem baksana dört çocuğu varmış. Hepsi de bunun eline bakar.

ARİF : Herif hazırlopçu. Yine geldi geçen gün, kapıya dayandı.

FATMA HANIM : Ne istiyormuş yine?

ARİF : Ne isteyecek? Fatma Kadın'ı çekti kapının önüne; para diye tutturdu.

FATMA HANIM : Vermeseydi.

ARİF : O nerden verecek? Ayı dolmadan ben verdim de, öyle savdım.

FATMA HANIM : İyi etmişsin yine de... Ne yapsın, onlar da muhtaç...

ARİF : Geçen gün de fazladan bir on lira aldı... Vermem desem olmuyor... Bütün gece dövmüş kadını.

FATMA HANIM : Elleri kırılsın. Kendi niye çalışmaz bu adam?

ARİF : Eşek gibi de sağlam. Çalışmak zor geliyor tabii... Bizim canımız yok mu? Bir ev ne ile döner?

FATMA HANIM : *(Bu en alındığı konudur.)* Benim yüzümden dükkânı da geç açtın bugün. Kolay mı? Sabah namazı kalk, gel. Beni hastaneden çıkar. Sonra dükkâna koş... Pek yoruldun yine... Ben de pek üzüldüm ama...

ARİF : Senin komşu da inmiş, ağız yapıyor. O gelir çıkarırmış ama, çocukların okuluymuş... Falanmış, filanmış... İnip çene çalmaya gelince çocuk falan düşündüğü yok kadının.

FATMA HANIM : Ne yapsın o da? Herkesin derdi kendine göre. Nasıl dükkân? Müşteri var mı?

ARİF : Eh işte. İğneyle kuyu kazmak bizimkisi.

FATMA HANIM : Şükür diyelim yine de... *(Gülmeye çalışır.)*

ARİF : Başımıza dert almış olmayalım da. *(Bir an)* Niye saklamış dört çocuğu olduğunu?

FATMA HANIM : Ne yapsın garip? Tutmayız diye çekinmiş anladığım.

(Fatma Kadın elinde elma tabağı ile gelir. Tabağı masaya koyar.)

FATMA KADIN : Getireyim mi yemeğinizi beyim?

ARİF : Getir ya. Acıktım. *(Kardeşine)* Sen ne yiyeceksin?

FATMA HANIM : Fatma Kadın bana pirinç çorbası yaptı.

FATMA KADIN : He ya... Yaptım beyim. Emme yağı yok, tuzu yok. Nasıl yiyeceksiniz ki hanımım?

ARİF : Kalkabilecek misin?

FATMA HANIM : Bilmem ki. Bir gayret etsem... Hep böyle yatıp duracak değilim ya...

ARİF : Kalkmak istersen...

FATMA HANIM : Ameliyat yerim daha pek kapanmamış ama... Ben de böyle nazlı gelinler gibi yatmaktan usandım. *(Doğrulur.)*

FATMA KADIN : *(Sevinir.)* Kalkacak mısınız hanımım?

FATMA HANIM : Sen şu hırkamı ver bakayım. *(Fatma Kadın*

koşar, hırkayı getirir, Fatma Hanımın sırtına koyar.) Terliklerim... *(Fatma Kadın hemen eğilir, terlikleri önüne koyar.)*

FATMA KADIN : Aha hanımım... Ahacık burda.

ARİF : *(Bir görev duygusuyla yerinden kalkar. Kardeşine yardım için yanına gider.)* Kalkamayacaksan çorbanı oraya versin.

FATMA KADIN : He ya, vereyim hanımım...

FATMA HANIM : Durun, bir gayret edeyim.

(İkisi de Fatma Hanımın bir kolundan tutarlar.)

FATMA KADIN : Bismillahirrahmanirrahim... *(Okuyup üfler.)* Ha hanımım... Ha hanımım...

(Fatma Hanımı masanın başına kadar götürürler.)

ARİF : Nasılsın?

FATMA HANIM : *(Kendini bir sandalyeye bırakır.)* Bilmem ki... *(Gülmeye çalışır.)* Baş belası kocakarı desenize...

FATMA KADIN : A, o nasıl söz hanımım? Kocakarılar kurban olsun size... Hastalık bu. Allah'tan. Ne denir?

ARİF : Hadi sen çorbayı getir. Benim yemeğimi de.

FATMA KADIN : Baş üstüne beyim. Baş üstüne... Hemencecik getiririm. *(Çıkar.)*

ARİF : İyi, hoş ama, bir dalkavuk hali var.

FATMA HANIM : .....

ARİF : Evde de hep yalnız kaldı. İlk günden her şeyi eline teslim ediverdik. Akşamüstü o gidince sen kıyıyı, köşeyi bir gözden geçiriver e mi? Ne o? İyi değil misin?

FATMA HANIM : Alışamadım daha. Başım dönüyor.

(Fatma Kadın yemeklerle gelir.)

ARİF : Gıdasızlık. Biraz çorba iç. Canlanırsın.

FATMA KADIN : Aa, hanımım! Yüzünüz bembeyaz gine... Kâat gibi...

ARİF : *(Kardeşine)* Yatıralım istersen?

FATMA KADIN : He ya. Yatıralım. Çorbanızı da oraya veririm.

ARİF : Yatar mısın?

(Fatma Hanım başını sallar.)

FATMA KADIN : Hadi. Hadi beyim yatıralım...

(İkisi de yeniden Fatma Hanımın iki yanına geçer, hastayı divana götürürler.)

FATMA KADIN : *(Fatma Hanımın terliklerini çıkarırken)* Ah, keşke hiç kalkmasaydınız...

FATMA HANIM : *(Gözlerini kapar.)* Hadi Arif, hadi kardeşim... Sen yemeğini ye.

(Arif masaya döner.)

ARİF : Şimdi düzelirsin. Biraz da bir şeyler ye.

FATMA KADIN : He ya. Yimeniz lazım. Anca kuvvetlenirsiniz.

(Bir kâseye çorba doldurur. Bir kaşıkla Fatma Hanıma getirir.)

ARİF : Bir tepsiye koy onları.

FATMA KADIN : Koyum ya beyim.

(Mutfağa gider.)

ARİF : *(Yemeğe koyulur.)* Hiç fena değil. İster misin biraz? *(Fatma Kadın, elinde bir tepsiyle gelir. Üstüne kâseyi, kaşığı koyar. Fatma Hanıma götürür.)* Dolma güzel olmuş Fatma Kadın.

FATMA KADIN : *(Sevinir.)* Ne bilem... Yaptım emme işte beyim...

FATMA HANIM : *(Yattığı yerden)* Sen tepsiyi bırak şuraya...

FATMA KADIN : Acık da patates haşladıydım. İçinizi tutar ne olsa. Onları soyuveriym. *(Mutfağa gider.)*

ARİF : Dolma güzel. Ama, dedim ya, kendi dalkavuk. Pek dalkavuk...

FATMA HANIM : Ne yapsın garip.

ARİF : Canım seninki de hep aynı laf. Kocası neden çalışmıyor? Bizimki can değil mi? Bir tek başıma olsam ben de bilirim keyfimi...

(Bir ân sessizlik. Fatma Hanım yine alınmıştır.)

FATMA HANIM : Biliyorum...

ARİF : Hadi, içsene çorbanı.

FATMA HANIM : İçerim... İçerim... *(Bir süre sessizlik. Fatma Hanım usulca yerinden doğrulur.)* Arif...

ARİF : Hımm...

FATMA HANIM : Bak... dinle... Büyüğümsün ama... Hep küçük kardeşim gibi gelirsin bana... Nasıl desem bilmem... Hastanedeyken büsbütün takıldı aklıma.

ARİF : Çorbanı iç hadi. Soğuyor.

FATMA HANIM : İçerim... İçerim... Diyeceğimi... Üzülüyorum...

ARİF : Geçer. Bak iyileştin bile...

FATMA HANIM : Kendimi düşündüğümden değil... Ölüverseydim nasıl yapayalnız kalacaktın. Hoş belki daha iyi olurdu ya...

ARİF : Saçmalama hadi.

FATMA HANIM : Şimdi bile nasıl yalnızsın...

ARİF : Yat. Dinlen. Ne düşünüyorsun? Böyle gelmiş, böyle gider.

FATMA HANIM : Oh Arifçiğim, inat etme artık. Bulalım hanım hanımcık birini, evleniver.

ARİF : *(Sinirli güler.)* Yine mi bu laf?

FATMA HANIM : Sana ayak bağı oldum. Hep benim yüzümden...

ARİF : Ne senin yüzünden yahu? Evlenmedik mi? Evlendik. Ne oldu? Kadın bırakıp kaçtı. İşte! Söyletme beni!

FATMA HANIM : Hoş gör onu da. Ben olmasam bırakıp kaçmazdı belki de.

ARİF : Lafa bak! Sen ne yaptın ki ona?

FATMA HANIM : Bir şey yapmadım bildiğim kadarı. Yani bilerek yapmadım. Ama gencecik kadındı. Çorabını, çorbasını benimle paylaşmak istemedi belki de.

ARİF : Kardeşimsin. Bilmiyor muydu kardeşimle oturduğumu?

FATMA HANIM : E, biliyordu, biliyordu ama... *(Zorla gülümser.)* Evde kalacağımı da biliyor muydu? "Bir gün evlenir gider" diye düşünmüştür herhalde.

ARİF : Hadi, kapat şu eski şeyleri.

FATMA HANIM : Yani, diyeceğim... Kinlenme ona da. Dünyana da küsme. Bulalım birini, evlen. Ben de artık genç değilim. Giyim istemem, gezme istemem... Hem bakarsın, bir de çocuğun olur.

ARİF : Yok, ben de çiçeği burnunda delikanlıyım sanki... Yaş geçmiş elliyi.

FATMA HANIM : Bazen nasıl içerliyorum rahmetli babamıza. Okutsaydı beni. Elimden bir iş gelseydi... Durup Fatma Kadına bile imreniyorum şimdi. Adımız hanım olmuş, hizmetçilik de yasak olmuş...

ARİF : Zırvalama hadi!

FATMA HANIM : Şimdiki aklım olsa, babamı dinler miydim? Kocaya varacakmışım da koca bana bakacakmış... *(Güler.)* Bunun adına evde kalmak değil, düpedüz sokakta kalmak derler.

ARİF : *(Yerinden fırlar.)* Eeh, yetti be! Sokakta mısın yahu! Aç mısın? Açık mısın? Ben kime çalışıyorum? Kimin için açıyorum o lanet olası dükkânı her gün!..

FATMA HANIM : Öfkelenme kardeşim. Öfkelenme oh Arifçiğim! Biliyorum... Bilmez miyim? İşte onun için... Ben de..

ARİF : Söyleme diyorum! Söyleme... İçim sıkılıyor zaten!..

FATMA HANIM : Sustum... Peki, sustum işte...

ARİF : *(Ceketini giyer.)* Ben gidiyorum...

FATMA HANIM : Yemeğini bitir... Yemedin ki...

ARİF : *(Paltosunu giyer.)* Yemiyeceğim!.. Öf. Bıktım yahu!..

(Kapıyı vurarak çıkar.)

FATMA HANIM : Ne dedim ki? Bir şey demedim ki...

(Başını yastığa koyar, usulca ağlar. Fatma Kadın elinde bir tabakla gelir.)

FATMA KADIN : Patatesi getirdiydim... A, beyim nerde? Dolmasını da bitirmemiş...

FATMA HANIM : İşi varmış da acele gitti.

FATMA KADIN : Tuh. Dolmayı da sevdim dediydi. Tuh... Bitirivereydi keşke.

FATMA HANIM : Yaa. Sevmişti halbuki.

FATMA KADIN : Ah hanımım, biliyorum kolay değil. Vurmuşlar bıçağı, açmışlar karnınızı... Emme iyileşeceğiniz işte... Geçer hanımım... Üzme tatlı canını... *(O da gözlerini siler.)*

FATMA HANIM : *(Gülmeye çalışır.)* Sen niye ağlıyorsun şimdi a Fatma Kadın?

FATMA KADIN : Ne bilem ki hanımım... İçime dokunuverdi işte halınız.

FATMA HANIM : Hadi hadi. Üzülme. Bak iyiyim...

FATMA KADIN : He ya. Çok şükür... Çok şükür... Çorbanızı da içmemişsiniz emme... Buz gibi olmuş. Isıtıvereyim mi?

FATMA HANIM : Yok. Canım istemiyor. Akşama içerim.

FATMA KADIN : Patates yiyin bari...

FATMA HANIM: Sonra... Sonra... Toplayıver sofrayı. Hem sen de yemeğini ye artık. Acıkmışsındır.

FATMA KADIN : Yerim hanımım. Ne olacak?.. Ölmeyiz ya acımızdan...

(Sofrayı toplamaya koyulur.)

FATMA HANIM: Fatma Kadın...

FATMA KADIN : Buyur hanımım?

FATMA HANIM: Küçük mü çocukların?

FATMA KADIN : He ya. Gızın biri güccük daha. Oğlanların biri ilkokulun dördündeydi. Geçen yıl gidemedi. Bu yıl gideceğidi emme...

FATMA HANIM: Büyük kızın peki?

FATMA KADIN : Oncağızı da Yozgat'tayken verdiydim okula ya... Kardaşlarına kim baksın? Çektim aldım geri...

FATMA HANIM: Almasaydın keşke. Yine gönder. Bir ortaokulu bitirsin hiç değilse.

FATMA KADIN : Hay ağzını seveyim hanımım... Ben de istedim ne kadar... Eli bir kalem neyi tutsun dediydim... Emme işte... Geçen yıl babası hastalanıverdiydi... Çalışamadı... Şinci çalışır... Çalışır emme... İş nerde?

FATMA HANIM: Musluk tamircisi miydi seninki?

FATMA KADIN : Ya hanımım... Öyle ederdi... Hani mahalle aralarında neyi dolaşırdı... Emme gayri dolaşmıyor. Ne deyim? Dolaşmıyor işte... Aklına ne taktı bilmem... Bu can bana lazım, diyor da başka bir şey demiyor... Kör olmayası.. Ah hanımım, kurbanın oluyum... Beyimin bir tanıdığı neyi vardır. Soksa şunu bir dükkâna, eline üç-beş kuruş geçer. Bize de bir dayanak olur... Cığara parası çıkar hiç değilse.

FATMA HANIM: Ben ona bir iş bulacağım. Ama sen de kızı okula göndereceksin yeniden. Söz mü?

FATMA KADIN : *(Kesin)* Söz. *(Yumuşak, kararsız)* Söz ya hanımım, kardaşlarına kim bakar sonra? En küçüğe kim bakar? Öteki oğlana kim bakar? Bulsak bir çaresini, gönderiririm, niye göndermiyeyim...

FATMA HANIM: Haklısın sen de...

FATMA KADIN : Emme büyük oğlanı bir yerleştirseydik...

FATMA HANIM: Dur bakalım. İyileşeyim de... *(Bir an)*

FATMA KADIN : Hanımım be... Hep soracağım, çekiniyorum... Siz niye varmadınız bi kocaya? Varsaydınız eyi olurdu. Çocuklarınız da olurdu hem.

FATMA HANIM: *(Hafifçe güler.)* İlahi Fatma Kadın! Aklın hâlâ çocukta! İnsan kızamıyor bile sana...

FATMA KADIN : Ne yaparsın hanımım... Allah verince oluyor işte. Olunca da masumların karnı doysun hiç değilse, diyorsun... Emme hani nerde?.. O bile güç... Çok güç hanımım...

FATMA HANIM: Başka doğurma bari...

FATMA KADIN : *(Acele acele)* Patatesi yeseydiniz... Tüh... Beyim de hiçbi şeycik yimedi... Elma soyum mu size?

(Kapı çalınır. Fatma Kadın acele sağdaki kapıdan çıkar.)

FATMA HANIM: *(Seslenir.)* Kapıcıysa, söyle de iki şişe maden suyu alıversin!

(Önden Komşu, arkadan Fatma Kadın girerler.)

KOMŞU : Hay deli karı hay! Kapıcı nerde? Kapıcı bilmem neyinin derdinde!.. Baldızının ırzına geçesiymiş. Karakola götürdüler.*(Gelir, Fatma Hanımın iki yanağından öper.)*

FATMA HANIM: Aaa!..

FATMA KADIN : Vay domuz vaay!..

KOMŞU : Hoş geldin komşum... Hoş geldin ayol... İyisin... A, valla iyisin.

FATMA HANIM : İyiyim çok şükür. Bak şu adamın karıştırdığı işe!

KOMŞU : Bak ki bak. Hastaneden döndüğünü duydum ama, elim değip inemedim ki. Kapıcı da olmayınca, ha koş manava, ha koş bakkala.

FATMA KADIN : Ha boyu devrilsin! Bu ne iş ki hanımım?

FATMA HANIM : Bir sigara tut komşuma. Dinlensin.

(Fatma Kadın bozulur.)

KOMŞU : Ver ver. Git bir de bol şekerli kahve yap bana. *(Fatma Kadının tuttuğu sigara kutusuna uzanır.)* Ayol başka sigaranız yok mu? Bir tek kalmış, onun da içi dökülmüş... *(Yine de onu yakar.)*

FATMA HANIM : Fatma Kadın, yok mu başka sigara?

FATMA KADIN : Ne bilem ki hanımım... Hiç elimi sürüp bakmam ki... Açıp bi bakmak aklımdan geçmez... Neme lazıımm. *(Acele)* Ben kahveyi yapıyım... *(Elinde tabaklarla acele mutfağa gider.)*

KOMŞU : *(Arkasından başını sallar.)* Aahh, seni hınzır!.. *(Fatma Hanıma)* Herifi doyurup yolladım. Sofrayı da öylece bırakıp indim. *(Kalkar, Fatma Hanımın yanağından yeniden coşkuyla öper.)* Ee, nasılsın ha? Nasılsın komşum. Bizi korkuttun valla. Yoo, iyisin... Pek iyisin... Kefeni yırttın neyse, çok şükür. Hastanede gördüğümde eve gelince hüngür hüngür bir ağladım bir ağladım... "Ah benim garip komşum, ah benim garip komşum!" diye ben ağlarım, benim adam bana bağırır. *(Gözlerini siler.)* Seni bu kadar sevdiğimi bilmezdim...

FATMA HANIM : *(O da gözlerini siler.)* Eh artık biz kardeş sayılırız. Şurda sen de olmasan...

KOMŞU : *(Öksürür.)* Amaan! Şu mereti de hep genzime kaçırırım. Sahi, maden suyu istiyordun sen...

FATMA HANIM : Şuramda bir tıkanıklık var. Hem ilaç da alacaktım...

KOMŞU : *(Seslenir.)* Fatma!.. Fatma Kadın... Kız Fatma!..

FATMA KADIN : *(İçerden)* Geldim hanımım!.. Kahvenizi getiriyorum...

KOMŞU : Başlatma beni kahvenden!.. Beklesin... *(Fatma Hanıma)* Yukarda bir şişe maden suyu olacaktı. Koşup getiriversin. Orhan evde. Ders çalışıyor.

FATMA KADIN : *(Elinde kahve tepsisiyle gelir.)* Buyrun hanımım. Köpüğü kaçtı emme...

KOMŞU : Bir dahaki sefere iyi tut da kaçmasın... *(Hepsi birlikte gülerler.)* Hadi koş yukarı. Orhan'a söyle de, balkondaki maden suyunu versin. Balkona koyuyorum, soğuk oluyor. İlacını içecek hasta. Koş hadi.

FATMA KADIN : He ya. Koşuym hanımım...

(Tepsiyi masaya bırakır, acele sağdaki kapıdan çıkar.)

KOMŞU : Akşam birini ben içtim. Nohut yahnisi yapmıştım. Özlemişim de... Bir yedim, bir yedim... Ondan sonra da nefes alamaz oldum mu?.. Artık oğlanı koşturdum büfeye... Pisboğazım ne olacak? Nefsime hakim olamıyorum.

FATMA HANIM : *(Güler.)* Ye yiyebilyorken. Afiyet olsun...

KOMŞU : Ama biliyorum, sıkıntıdan... Akşam bir de sinirlendim. Benim küçük, acık gürültü etti... Üvey baba değil mi, o da çocuğa iki tokat aşkedince ev döndü tımarhaneye. Zor kom-

şum, pek zor. Ne olsa kendi çocukları değil. Her şeyleri ona batıyor. Onun her hali de bana batıyor... *(Üst üste kahvesini yudumlar.)*

FATMA HANIM : İdare et artık. Bak çocukların büyüdüler bile.

KOMŞU : Ne o, Arif Bey gelmedi mi bugün?

FATMA HANIM : Geldi.

KOMŞU : Erken kaçmış. Sanki dükkân yerinden uçuverecek...

FATMA HANIM : Bana öfkelendi.

KOMŞU : Aa, deli mi ne? Hasta kadının neyine öfkeleniyormuş nanemollam?

FATMA HANIM : *(Gülmeye çalışır.)* Ay gülemiyorum da...

KOMŞU : Ne kaçmış arkasına yine?

FATMA HANIM : Suç bende... Üsteleme desene... Ama duramıyorum ki... "Evlensen..." diyecek oldum...

KOMŞU : Hay deli karı!.. Sende de kuş kadar akıl yok. Ne yapacaksın adamı evlendirip de?.. Sen ne olacaksın a kaçık?

FATMA HANIM : Ben de aralarında geçinir giderim işte. Yarın ben ölürsem Arif pek yalnız kalacak...

KOMŞU : Yok, sanki onun elinde tapusu vardı dünyaya kazık çakacak!.. Söyletme beni! Adam evlensin, ellisinden sonra bir de çocuk peydahlasın. Dükkân da elin piçine kalsın. İyi mi? Ondan sonra, sen de mum yakıp derdine bak artık.

FATMA HANIM : Dükkân dükkân dediğin ne ki, a komşum?

KOMŞU : Yine de bir dükkân işte. Senin de o kadar emeğin var. Yoksa bankada paracıkların yığılı, şurda burda hanların hamamların dikili de bizim mi haberimiz yok?

FATMA HANIM : Nerdee?..

KOMŞU : Nerdee... Nerde ya! Şimdiki aklım olsa, ilk kocamın iç donuna kadar her bir şeyinin ta-

pusunu üstüme yaptırırdım. Ondan sonra da oğlanlar başta, bütün mirasçıları gelsin, kıçlarını yırtsın isterlerse!..

FATMA HANIM : Yapmazsın sen öyle şey.

KOMŞU : Yapmazmışım... O zaman yapamadım, ama şimdi öyle bir yaparım ki... -elimden gelse-. Elin adamları bizi alıp fık fık doğurtmasını biliyorlar. Sonra da, sen onları emzireceğim, mamasını yapıp kakasını yıkayacağım derken, kendini geçindirecek bir iş de tutamıyacaksın...

FATMA HANIM : İşte iş bu. Elinden başka ne gelir ki? Böyle kalmışız. Okutmamışlar, etmemişler...

KOMŞU : *(İyice alevlenmiştir.)* Olsun, olsun... Terzilik de mi edemezdik? Manikürcü de mi olamazdık? Hiç değil, orospuluk da mı gelmezdi elimizden? *(Kalkar, boyunu bosunu gösterir.)* İşte, boysa boy, bossa bos... Kaşsa kaş, gözse göz... Eh biraz şişkolaştım ama, o zaman şişkolaşmazdım... Berberler, saunalar, masajlar... Ühüü!.. Bir bakardım kendime... Sonra da bir kocaya satacağıma, gönlümün dilediğine satardım kendimi...

FATMA HANIM : *(Utanmıştır.)* Sus, sus... Sanki yapabilirmiş gibi...

KOMŞU : Vallah da yapardım, billah da yapardım... -elimden gelse!- Kendim gibi enine boyuna bir apatman dikerdim, al sana orospu emekliliği. Hani bizim emekliliğimiz?

FATMA HANIM : Çocukların var ya. Hele yetişsinler, işte sana aslan gibi iki apartman.

KOMŞU : Evet, Evkaf Apartmanı. Kim gönlünü okşarsa, o oturur içinde. Hadi hadi... Söyletme beni. Ayol benim anama ne yararım dokundu ki, onların bana dokunsun. Hatuncağız ölene kadar da, başım sıkıştı mı elimi yine onun

kesesine daldırırdım... Bu zamanda herkes başını kurtarsın, ona da amin.

FATMA HANIM : *(Halsiz, pek de inanmayarak)* Kanunlar var şimdi komşum... Nafakalar var... Dul, yetim maaşları var... Devlet düşünüyor her bir şeyi...

KOMŞU : E, devlet bilir işini. Kaz gelecek yerden tavuk esirgemez elbet. Harcını, vergisini boynu incelerden katbekat alacak kadar düşünür her bir şeyi. Neyleyim ki, pul yalamakla karın doymuyor. Çocuk desen hiç büyümüyor. Ah, ah!.. Diyorum sana, en iyisi orospuluk diye... Ne vergisi var, ne pulu! Aa! Söyletme beni işte! *(Fatma Kadın maden suyu şişesiyle gelir.)* Getirdin mi kız? Ne cehennemde kaldın?

FATMA KADIN : He ya, getirdim hanımım... Kapıcının karısını gördüm. İki gözü iki çeşme ağlayıp durur.

KOMŞU : Oho, biz neye gönderdik, o nerelerde... Hani şişe açacağı? Dur aman, ben alırım. İşine bak sen. *(Mutfağa gider.)*

FATMA HANIM : Kız kardeşi ne olmuş, sordun mu?

FATMA KADIN : Amanın hanımım... Aklım durdu benim de. Zati kadın kendi yakalatısıymış... Öyle diyor. Ben hayrını görmedim, o da görmez inşallah, diyor... İlenip duruyor... İrezillik ki tam irezillik hanımım...

FATMA HANIM : Yemeğini yedin mi sen?

FATMA KADIN : Yerim hanımım. Dert etme... *(İkide bir sağdaki kapıya bakar.)*

FATMA HANIM : Ne o? Pek bir dertlenmiş gibisin? Kapıcının karısına mı? Sizde olmaz mı böyle şeyler?

FATMA KADIN : Olmaz olur mu hanımcığım. Olmaz olur mu? Her gün bir hikâye... Her akşam bir hikâye... Görseniz bir... *(Kapı zili hızla çalar, ye-*

rinden kımıldamaz.) Ah kör olmayası domuzun oğlu ah!..

FATMA HANIM : Baksana kapıya...

FATMA KADIN : He ya. Açıyım. Açıyım emme... Nah şurama geldi artık... Bizimki... Boyu devrilsin!.. Yine kapının önünde...

FATMA HANIM : Ne istiyormuş?

FATMA KADIN : Billah tatlı camından bezdim artık hanımım. Ah kurbanın olayım. Kızma bana. Bi de bu hasta halında...

(Kapının zili daha kuvvetle çalınır.)

FATMA HANIM : Hadi aç bari. Aç da, al içeri. Bakalım ne istiyormuş...

FATMA KADIN : Ne isteyecek hanımım?.. Ne isteyecek... Büyük oğlanı bana soruyor. Buraya gelmiş miymiş deyi... Gelse saklayacak değilim ya ondan. Yok dedim, gitmez boyu devrilesi... Size de geçmiş olsun diyeceğimiş...

FATMA HANIM : E, iyi ya. Al içeri bari.

FATMA KADIN : *(Sağdaki kapıdan çıkarken)* Ah dürzü ah! Ben bilmiyorum sanki niye gelip gidiyon. Boyun devrilsin de kalkama inşallah! *(Çıkar.)*

KOMŞU : *(Ağzında bir şey çiğneyerek mutfak kapısından başını uzatır.)* Nerde bu sizin açacak komşum?

FATMA HANIM : Sana da zahmet oldu. Gel otur Allahını seversen. Fatma bulur.

KOMŞU : Hadi canım, nerde, sen onu söyle?

FATMA HANIM : Şeyde dururdu ama... Kaşık çekmecesinde...

(Komşu geri gider. Sadık önde, Fatma Kadın arkada, sağdaki kapıdan girerler. Sadık yine gömleklidir.)

FATMA KADIN : Hıh işte. Gir bakalım n'olacağısa, gir...

SADIK : *(Ters ters kadına bakar.)* Çok konuşma! *(Fatma*

Hanıma) Geçmiş olsun hanım abla. Geçmiş olsun. İyisiniz inşallah...

FATMA HANIM : Hoş geldin Sadık Efendi. Geç otur.

SADIK : Yo, oturmaya gelmedim. Hem bir geçmiş olsun diyeyim, dedim... Ziya da kayıp.

FATMA KADIN : Uy nire gayıp olurmuş koskoca oğlan! Komşulara soryadın. Hatçalara uğrayaydın.

FATMA HANIM : Burayı bilir mi? Bilmez ki.

FATMA KADIN : He ya. Ne bilsin? Hiç gelmedi ki...

SADIK : Ne gelmedisi be. Bir sabah seninle yollamadım mı?

FATMA KADIN : *(Bozulur.)* Aman ne bilem ben. Unuttum gitti...

SADIK : Bende yalan yok hanım abla. Kahvem bittiydi. Ben de kahvesiz sarhoş gibi olurum. Bir pişirimlik al getir, dediydim...

FATMA KADIN : Uy şuna bak!.. Sen didin de, ben de verekoyduydum...

SADIK : *(Kadını sumsuklar.)* Sus hadi. İşine bak sen!..

FATMA HANIM : *(Canı sıkılmıştır.)* Ah Fatma Kadın beye söyleseydin de olurdu...

FATMA KADIN : He ya hanımım... Söyleyim dedim dedim, çekindim...

SADIK : Şimdi Ziya nerde peki?

FATMA KADIN : Bana soruyor bi de. Dün simit satsın diye sen yollamadın mı? *(Fatma Hanıma)* İlle çocuk simit satasıymış da, para getiresiymiş. Bir de dövdü tırnak kadar şeyi...

SADIK : Uzun etme. Baş ağrıtma. Ben babayım. Döverim de söğerim de...

FATMA HANIM : İyileşsem sana bir iş bakacağım Sadık Efendi. Bakacağım ya...

SADIK : Eh, iyi olur tabii.

FATMA KADIN : Eyi olur olmasına... Ben de söyledim hanımı-

ma... Söylemedim mi hanımım? Kurbanın oluyım, söylemedim mi? Bu da, söylemezsin der durur..

SADIK : Şuna bak. İnsan yanında nasıl horozlanır?

FATMA KADIN : Uy amanın!.. Kimmiş horozlanan... Gören söylesin.

KOMŞU : *(Ağzında bir şey çiğneyerek elinde maden suyu şişesiyle gelir.)* Dolma doldurmuşsunuz. Dayanamadım, atıverdim ağzıma birkaç tane. Helal de, komşum...

FATMA HANIM : Afiyet olsun... İstersen Fatma Kadın koyuversin bir tabağa...

KOMŞU : *(Maden suyunu bir bardağa boşaltırken Sadık'a bakar.)* Yok aman. Yerim dersem de yedirme. Baksana şu halime... Hoş geldin Sadık Efendi...

SADIK : Hoş bulduk.

FATMA KADIN : Ziya kayıp hanımım. Benim büyük oğlan.

KOMŞU : Hadi ordan! Nereye kayıp olurmuş? Çıkar gelir.

FATMA KADIN : Ah keşke. Ah keşke...

KOMŞU : Al iç komşum, iç.

FATMA HANIM : İlacımı alayım bari. *(İlacını içer.)*

SADIK : Neyse iyisiniz.

FATMA HANIM : Yemek yemediysen içerde Fatma Kadınla oturun da yiyin. O da yemedi daha...

SADIK : Yok, karnım tok...

FATMA KADIN : Gel işte. Nerden tok oluyormuş...

SADIK : *(Kadına bağırır.)* Tok dedim sana. *(Fatma Hanıma)* Verirseniz bir cigaranızı içerim...

KOMŞU : Olsa, biz de içerdik.

FATMA KADIN : *(Telaşlı, mutfağa yönelir.)* Ben şu bulaşığı yıkayıvereyim...

FATMA HANIM: Yıka da yukarı çıkıver. Biz komşumla oturuz...

FATMA KADIN : Çıkıym ya hanımım. Zati iki tabak bizimkisi...

SADIK : Eh ben de gidiym... *(Fatma Kadına)* Söyledin mi hanıma?

FATMA KADIN : Uyy. Şuna bak. Nasıl sıkboğaz ediyo adamı...

SADIK : Ben bilmem. Akşam tüyün kuru dursun istersen, söylersin... Ziya'yı da bulmadan gelme... *(Fatma Hanıma)* Eh, size geçmiş olsun. *(Komşuya)* Fatma'yı akşama geç koymayın...

KOMŞU : Aaa, Sadık Efendi sen de... Hepimizi sen yönetiyorsun bakıyorum...

SADIK : Eh biz erkeğiz hanım abla...

KOMŞU : Sus, bir de ben nerden ablan oluyormuşum senin? Baksana, koskoca adamsın... Gören söylesin kim büyük...

SADIK : Bizimkisi saygıdan gelir.

KOMŞU : *(Yumuşar.)* Yaa... Ah aman, sen de pek komik adamsın ayol...

SADIK : Kalın sağlıcakla. *(Karısına)* Unutma haa. Sonra karışmam. *(Sağdan çıkar.)*

FATMA HANIM: Güle güle Sadık Efendi.

KOMŞU : Ne demeye getiriyor bu?

FATMA KADIN : Git de geber inşallah!..

KOMŞU : Sus kız. Kocan ne olsa...

FATMA KADIN : Kocalığından çıksın böyle dürzünün...

FATMA HANIM: Aaa, sus! Neymiş söyleyeceğin?

FATMA KADIN : *(Suçlu suçlu durur.)* Hiç.

KOMŞU : Salaklık etme kız. Akşama ıslatacakmış seni baksana...

FATMA KADIN : He ya. Islatır namıssız, bi o iş gelir elinden. Bi de...

KOMŞU : *(Keyiflenir.)* Eee?..

FATMA KADIN : Aman hanımım... Nörecen beni söyletip de. Bilmiyo gibi sanki.

FATMA HANIM : Ah Fatma Kadın, ah. Seni bildik. İyi mi ettik, kötü mü ettik...

KOMŞU : Oğlanı da bulacakmışsın...

FATMA KADIN : He ya... Bulacağımışız. Kaçmadıysa eyi garibim... Dün gece hiç gelmedi...

FATMA HANIM : Hay Allah. Görüyor musun sen şu olanı?

KOMŞU : Hadi hadi... Bir de bunu dert etme hasta halinde... Neymiş kız söyle dediği? Bu mu? Ziya mı?

FATMA KADIN : Aman ne bilem ben hanımım... Ben de şaşırdım kaldım... Biliyom... Siz de gördünüz işte... Üstünde yok, başında yok. Şu soğuklarda... Bir de hastalanıp yatmasa başıma bari... Artık n'edeyim?.. *(Fatma Hanıma)* Yüzüm yok hanımım... Hani aklına kötü bi şey gelmesin... Öyle ya... Daha ne oldu ki yanınıza duralı. Emme... İşte... Beyimin bi eski ceketi neyi varısa...

KOMŞU : Aaa, adam iyice yan geldi buraya... Hadi canım! Yokmuş dersin, işte bu...

FATMA KADIN : He ya... Ben derim demesine ya... Ondan korkacak değilim elbetleyin... Çıkmayıversin sokağa, değil mi hanımım? Madem çalışmıyor da... Çıkmayıversin...

FATMA HANIM : Arif'in bir eski ceketi olacaktı. Ama şimdi bulamam ki. Sandığı açmak lazım...

KOMŞU : Başladı yine...

FATMA KADIN : He yav. Kapının ardındaki sandıkta varıdı... Hani aklına kötü bi şey gelmesin hanımım... Yer bezi arıyordum da... Belki orda vardır dediydim... Hani aklına kötü bir şey gelmesin oh hanımım... Orda gördüydüm...

KOMŞU : Ah sen ne faresin sen!.. Kahveler, çaylar, şekerler... Maşallah...

FATMA HANIM : Komşum...

KOMŞU : Ee, böyle... İğriye iğri, doğruya doğru... Ben içimde tutamam...

FATMA KADIN : *(Anlamazlığa gelir.)* He ya, hanımım, göpgözel söz. Ben de hiç içimde dutamam.

FATMA HANIM : İyileşeyim de sandıktan çıkarırım...

FATMA KADIN : He ya. Hele bi yol eyi ol hanımım. Allah dert vermesin de... Allah dert verip derman aratmasın da... Sen sağ ol hanımım... Sen sağ ol da... Emme dersen ki... Ben de çıkarıveririm hani...

KOMŞU : Hadi bakalım, hadi... Sen de az açıkgöz değilsin kaltak... Hadi, topla şunları.

FATMA KADIN : He ya... İşimi bitirivereyim de çıkıym yukarı...

(Fatma Kadın, maden suyu şişesini, bardağı vs toplarken Komşu da dikkatle ona bakar.)

KOMŞU : Dolmalar molmalar, sen de iyi semirdin maşşallah... *(Pat diye kadının karnına vurur.)* Karın da karın oldu hani! Aaa!..

FATMA KADIN : *(Telaşlı)* Gözünü seviym hanımım... Gözünü seviym...

(Eli ayağı dolaşarak bardağı, şişeyi alır, mutfağa gider. Komşu düşünceli düşünceli oturur.)

FATMA HANIM : Bir yandan içim parçalanıyor... Dört çocuk, koca... Hepsi onun eline bakar. Şunu bunu da götürür. Her bir şey olur... Ne yapsın...

KOMŞU : *(Ayağa fırlar.)* Doğurmayıversin o kadar!

FATMA HANIM : Onun elinde mi?

KOMŞU : Bir de sakladı kör olmayası! Üç dedi, dört çıktı... Dört dedi... *(Mutfak kapısına bakar. Öfkeli)* Kuluçka makinesi mübarekler...

FATMA HANIM : Hiç değilse kızla büyük oğlanın yükünü üstüme alabilsem...

KOMŞU : Aklını oynatma komşum. Bunun sonu gelmez.

FATMA HANIM : Bir hayır işleyebildiğimiz yok. Sevap olurdu. *(Doğrulur.)* Oğlandan başlamalı. Ziya'dan. Ne yapıp yapıp okutmalı onu. Öfkelenme komşum. Bak kadının haline...

KOMŞU : Bir Fatma karı olsa iyi... Yüzler, milyonlar... Bizler de zengin değiliz... Başa mı çıkar?..

FATMA HANIM : Bu gözümün önünde, evimin içinde artık. Göz göre göre olmuyor komşum. Bilmezliğe gelemiyor insan.

KOMŞU : O, geçen gün gelen nanemolla dernekçi hanım var ya... O düşünsün işte... Madem koskoca dernek kurmuşlar... Kapı kapı da yardım topluyorlar. Şahıs işi mi bu? Benim aklım ermez... Sen üç-beş kişiye yardım edersin. O üç-beş kişi yan gelir yatar. Ee, sonra? Gerisi?.. Bir başka yolu olmalı bunun... Başka bir dernek mi olur... Başka bir şey mi?.. Bilmem... Ama o dernekçi hanımınki gibi değil... Alimallah yarın bir gün ahali şöyle bir inecek tepelerden bu yana, artık o zaman "gönlümüz sizinledir" telgrafıymış-naylon çorapmış; kim dinler?.. Allah gelse kurtaramayacak. Sen de oturmuş, Fatma Karının çoluğu, Fatma Karının çocuğu deyip duruyorsun...

FATMA KADIN : *(Ürkek, gelir.)* Beni mi çağırdınız hanımım?

KOMŞU : Ne çağırması kız?

FATMA KADIN : *(Geri döner.)* Öyle gibi geliverdi kulağıma...

FATMA HANIM : Fatma Kadın...

FATMA KADIN : *(Durur.)* Buyur hanımım?..

FATMA HANIM : Senin büyük oğlan... Ziya, kaçıncı sınıftaydı?

FATMA KADIN : Dörtteydi hanımım, dörde kadar geldiydi...

FATMA HANIM : Çıkarken uğra da para vereyim. Akşam gelirse, yarın erken al götür, resmini çektir. Nüfus kâğıdını falan al da yanına. Bindir bir otobüse, götür, kaydını yaptır.

KOMŞU : *(Öfkeli)* Amaaan! O beceremez! Nasıl becersin? Şimdi kayıtlar kapandı falan derler. Bin dereden su getirirler. Ben alır götürürüm. Yazdırır gelirim...

FATMA HANIM : Para vereyim, kitaplarını da alıverin.

KOMŞU : *(Fatma Kadına)* Yat kalk dua et hanımına. Komşumun burası değil, burası zengin. Onu da aklından çıkarma.

FATMA KADIN : Hep sağ olun hanımım. Ne deyim? Ama istiyom çocuk okusun. Orda burda serseri olmasın. Bizim gibi cahal kalmasın, diyom... Eli bi iş tutar. Yükü üstümüzden kalkar, diyom... Kızı da bir baş göz edivereydik...

KOMŞU : Ay delirtir bunlar insanı. On üç yaşında kız kocaya verilir mi salak?

FATMA KADIN : Gelecek yıl on dördüne basacak. Beni de bubam on dördümde verdiydi.

KOMŞU : İyi halt etmiş.

FATMA HANIM : Parmak kadar çocuğu nasıl verirsin a Fatma Kadın?

FATMA KADIN : Hazır isteyeni çıkmışken... Bi boğaz daha eksilir...

KOMŞU : Hem çocuklarına kim bakacak, ha?

FATMA KADIN : Ne biliym ki hanımım? Allah verir bi kolayını diyom.

KOMŞU : Git işine hadi. Sizin hesaplara hiç akıl sır ermez... Git bulaşığını yıka, hadi...

FATMA KADIN : He ya. Yıkıyodum zati hanımım... *(Çıkar.)*

KOMŞU : Öfkelenmiyeyim diyorum, olmuyor.

FATMA HANIM: Gene de öfkelenme. Var mı kadının başka çaresi?

KOMŞU : Var ya. Doğurmayıversinler öyle zırt zırt. Baksana yine gebe.

FATMA HANIM: Aaa!

KOMŞU : Aa, ya! Hasta yatağında canını sıkmayayım dedimdi ama, dayanamadım işte. Gebe!

FATMA HANIM: Nasıl olur? Hiç söylemedi.

KOMŞU : Hem az buz değil, iyice gebe. Demin karnına bir dokunduydum, anlayıverdim. Zaten şüphelenip duruyordum...

FATMA HANIM: Ben hiç anlamadım...

KOMŞU : İyice gebe! Sekiz değilse bile, yedi aylık falan var.

FATMA HANIM: Vah vah. Ne yapar şimdi zavallıcık? Çalışsa bir türlü, çalışmasa bir türlü... Arif de evde çocuk istemez. Dünyada istemez...

KOMŞU : İstese alacak mısın a deli karı? Oldu olacak, o ayı kocasını da getirt bari. Getirt de, sobanın altında yavrulatsın... Yoo ama, bu derdi ben sardım başına, ben temizlerim.

FATMA HANIM: Senin suçun ne komşum?

KOMŞU : Dilim tutulsaydı da üstüne varmasaydım! Rahat edersin sandım...

FATMA HANIM : Rahat da ettirmeye çalışıyor elinden geldiğince... Bir sobamızı yakması bile büyük nimet.

KOMŞU : Yarın doğurunca ne olacak?

FATMA HANIM: Evinde bıraksa olmaz. Çocuk emzirilmek ister. Alsa getirse, Arif kıyameti koparır.

KOMŞU : Eh bu kez haklı olur. Cıyak cıyak ağlar bir yandan, boklu bezleri senin çamaşırına karışır öte yandan... Yoo, bu iş burda biter. Ay başında veririz parasını, dehleriz işte bu.

FATMA KADIN : *(Kömür tenekesiyle gelir.)* Ah hanımım, kurbanın oluyum... Çocuğun bana bi ziyanı olmaz. Kız bakar ona. Ötekilere de o baktı. Kardaşlarına hep o baktı. Ben bi doğururum. Bi gün ya yatarım, ya yatmam, o kadar. Bundan önce, öleni de öyle doğurduydum... Ömrü vefa etmedi yoğsa... Kız bakar buna da. Bana yük olmaz hanımlarım... Hiç yük olmaz. Bi sabah emziririm, bi de akşam varınca... Verirseniz bi şişe süt parası, gündüz onu içiriverirler. Vermezseniz içmeyiverir. Bi sabah emziririm, bi de akşam varınca... Ötekileri de öyle büyüttüm... Ömrü vefa ederse büyür gider buncacık da... Bana yük olmaz. Kız bakar ona... Ötekilere de kız baktı... Şinci hangi kapıya varsam beni almazlar hanımım. Herkes de sizin gibi insan kadın olmaz... Ömrü vefa ederse buncacık da büyür gider aramızda... Kız bakar ona. Ötekilere de kız baktı... Size yük olmaz hanımım... Bana yük olmaz. Hiç kimseye yük olmaz. Aramızda büyür gider buncacık da...

(Fatma Kadının son sözleri boyunca ışıklar yavaş yavaş kararır.)

TABLO 2

(Üç-dört ay sonra. Aynı ev. Aynı hol. Yalnızlık artık burasının eski düzenli, temiz hali kaybolmuş. Her köşede bir derbederlik. Bir yanda bir çocuk salıncağı. Oraya, buraya asılmış çocuk bezleri... Soldaki kapının buzlu camı kırık vb...

Perde açıldığında salıncaktaki çocuk bağırıp durmaktadır. Fatma Hanım mutfaktan koşarak gelir. Çökmüştür. Vakit öğleden sonra, akşama doğru.)

FATMA HANIM : *(Salıncağı sallar.)* Eee, eee, e!.. Sus... Sus yavrum sus! Ee, eee! *(Çocuğun ağzına bir lastik meme verir. Soldaki kapıdan acele çıkar. Çocuk bağırır. Bu sırada dışardan kapıya küt küt vurulur. Fatma Hanım koşar. Sağdan çıkar. Çocuk bağırır. Bir süre. Önde Sadık, arkada Fatma Hanım, sağ kapıdan girerler. Sadık'ın sırtında Arif Bey'in eski bir ceketi.)*

FATMA HANIM : Dur hele... Nereye giriyorsun? Dur, dedim ayol, dur, girme!

SADIK : Girerim hanım abla! Madem saklanıyor, girerim elbet.

FATMA HANIM : Girermiş!.. Han kapısı mı bu?..

SADIK : *(Çevresine bakınır. Salıncaktaki çocukla hiç ilgilenmez.)* Han kapısı, man kapısı... Çıksın kancık ortaya, ben de girmiyeyim...

FATMA HANIM : Yok dedim, Sadık Efendi. Yok... Sana yalan söyleyecek değilim ya. İşte, çocuk da başımda, görmüyor musun? Keyfimden bakmıyorum ya ona...

SADIK : Burda olmazsa nerde olur? Yıktı başıma iki çocuğu, cehennem oldu. Ne ekmek var, ne

SADIK : *(Yeniden horozlanır.)* Yoo, ama... Durun bi dakka. Müsaade buyrun. Bulmuşsunuz sıcak, rahat evi, söylemesi kolay geliyor...

FATMA HANIM: *(Ağlamaklı çevresine bakınır.)* Ev de evlikten çıktı artık.. Şu hale bak.. Üstelik de elde yok, avuçta yok.. Yoo ama, artık polise gideceğim... Kalkındırma Derneği'ne gideceğim... *(Usulca ağlar.)* İyilik, sevap derken, başıma ne işler açtım hey Yarabbi!..

SADIK : Ama şimdi yani... Ağlamaya ne lüzum?.. Ne lüzum ağlamaya?..

FATMA HANIM: Bak işe. Artık sinirlerim de dayanmıyor... Bak halime de artık beni rahat bırak, oh Sadık Efendi... Ziya da bir yaramaz çıktı. Durdan oturdan anlamıyor...

SADIK : Patlatırsın iki tane, oturtursun köşeye... Hem canım, çocuklar o kadar yük oluyorsa koyuver kapının önüne hanım abla. Bana hiç güvenmeyin.

FATMA HANIM: Benim mi bunlar Alahını seversen? Benim mi? O ne biçim laflar kuzum?.. Bir sahip çıkan olmadan çocukları nasıl bırakırmışım kapının önüne?.. Ama bari sen üzme bir de... Hadi çık git burdan. Git de karını ara.

SADIK : Siz bilmezseniz nerde olduğunu, ben nerden bilirim? Kimden soracam? Sizden soracam elbet...

FATMA HANIM: Ben ne yapayım bilmem ki... Dur bakalım, Arif gelsin... Akşama bir de ona yalvarayım... Gazeteye ilan mı verir, ne yapar.

SADIK : İkidir dükkâna uğruyorum, dükkân kapalı...

FATMA HANIM: A, dükkân kapalı olur muymuş?

SADIK : Kapalı ya. Hatta ben, belki Arif ağbi evdedir diyorum...

FATMA HANIM: Evde işi ne bu saatte? Adamcağız evden de

soğudu iyice. Geceleri bile gelmek istemiyor. Öyle ya, bir başını dinleyemez oldu köşeciğinde... Hadi Sadık Efendi... Hadi kardeşim. Sen git şimdi. Akşam Arif'e yalvarırım. Belki bir çaresini bulur.

SADIK : Bir cıgaranız yok mu?

FATMA HANIM : Yok valla... Arif hiç evde sigara bırakmaz oldu. *(Cebinden bozuk para çıkarır.)* Al şunu... Hadi, giderken alırsın bir paket.

SADIK : İstemez... istemez...

FATMA HANIM : Al canım hadi. N'olacak.

(Sadık parayı alır, çocuk yine ağlar.)

FATMA HANIM : Keşke kızı evlendirmesiydiniz bu kadar erken. Bak şimdi kardeşlerine de sahip olurdu.

SADIK : Evlendirmeyip de ne yapacaktım? Dört aydır bir Fatma'nın iki yüz lirasıyla mı geçiniyoruz? Oğlanın babası beş yüz lira verdiydi... Beş yüz de gelecek yıl verecek işte...

FATMA HANIM : Tenekecinin yanında sana iş bulmuştum. Çalışmadın. Çalışsaydın iyiydi. Parmak kadar çocuğu sattın açıkçası.

SADIK : Koskoca herif günde beş liraya çalışır mıymış?..

FATMA HANIM : Beş lira, meş lira... Akmazsa damlardı işte...

SADIK : Çalışmam hanım abla. Günde beş liraya çalışmam... Bizimki de can. Gittim iki-üç gün. Gitmedim mi? Adam yıktı bütün işi üstüme... On iki saat durma babam kaynak yap. Hem çocuklar da büsbütün sahapsız kaldı...

FATMA HANIM : Benim sana hiç aklım ermedi Sadık Efendi. Hiç.

SADIK : Kancık çıksın ortaya. Ona iş buldum. Ecnebi yanında...

FATMA HANIM : *(Umutlanır.)* Ah keşke! Ah keşke gelse de

alıp götürsen. Valla burama geldi artık. Alın çocuklarınızı da... Ben de hal kalmadı.

SADIK : Yoo bak... Böyle döneklik istemem! Oğlanı sen evlat ederim dedin. Ben yalvarmadım. *(Salıncağı gösterir.)* Bunu da anası bilir artık. İster alır çalıştığı yere götürür, ister burda bırakır.

FATMA HANIM : *(Artık bağırır.)* İçim dayanmadıysa suç mu, ha! Fatma'nın haline, çocukların haline içim dayanmadıysa suç mu?..

SADIK : *(Sakin)* Öyleyse suç bende mi? O kadar namusumla çalıştığım günler oldu. Sekiz lira yevmiye... İş bitince de, yallah Sadık dışarı... Hani bunun emekliliği?.. Hani çocuk zammı, ha?

FATMA HANIM : Bana ne söylüyorsun, aa! Ben hükümet kapısı mıyım burda? İçme. Yine çalış. Şimdi sendikacılar var, grevciler var. Her bir şey var. Ben ne biliym? Benim bileceğim iş mi?

SADIK : Hani Fatma'nın emekliliği? Hani çocuk zammı? On yıldır hizmetçilik eder. Bir çocuk doğurdu mu, yallah Fatma kapı dışarı...

FATMA HANIM : Düzen böyle kurulmuş. Ben ne yapayım?

SADIK : Eh işte, madem öyle, madem Fatma karısı da çıkmıyor ortaya, bu çocuklar da burda kalır. Vicdan sahabıysanız bakarsınız, değilseniz atarsınız.

FATMA HANIM : Hep vicdan sahibi olduğumuzdan değil mi bütün bunlar? Valla artık kararımı verdim. Alıp Kalkındırma Derneği'ne götüreceğim bunları.

SADIK : Siz bilirsiniz...

(Çocuk ağlar. Fatma Hanım mutfağa koşarken kapı çalınır.)

FATMA HANIM : Şu kapıya bakıver bari. Belki bir haber...

(Sadık sağdaki kapıdan çıkar.)

(Çocuk ağlar. Bir süre. Önde Hale, Kadınları Kalkındırma Derneği üyesi, arkada Sadık, sağdaki kapıdan girerler.)

SADIK : Hanım abla!..

FATMA HANIM : *(Elinde gazoz şişesine doldurulmuş sütle mutfaktan gelir.)* Kimmiş? *(Hale'yi görür. Sevinir.)* Aa, hoş geldiniz. Buyrun, şöyle oturun... Ah Sadık Efendi. Sütü de taşırttın bana. *(Şişeye lastik takar. Salıncağa eğilir.)* Kusura bakmayın...

HALE : Rica ederim. İşinize bakın. Aslını sorarsanız, çok kalacak değilim.

FATMA HANIM : Al yavrum. Al... İç bak... Çocuk nasıl bakılır, hiç de bilmem ki...

HALE : *(Çocukla ilgilenmez.)* İnanın bende daha gidip akşam yemeğini hazırlayacağım. Şimdi daireden çıktım. Dernek İdare Heyeti'nden iki arkadaş hasta. Biri Kopenhag'daki toplantıda. Bütün yük bana kaldı...

FATMA HANIM : Vah vah... Siz de çok yoruluyorsunuz herhalde.

HALE : Sizi tanıyacak gibi oluyorum ama...

FATMA HANIM : Hani bir kere daha gelmiştiniz.

HALE : Öyle mi? Vallahi efendim, bizim işimiz öyle ki, inanın bazen günde yirmi kapının ipini çekeriz. Tabii hatırlayamıyorum...

FATMA HANIM : Tabii... Haklısınız. Fakat bugün sizi gördüğüme öyle sevindim ki... Bir fırsatını bulsam kalkıp ben derneğinize gelecektim...

HALE : Buyrun. Yine de bekleriz. İnanın, kadınlarımızın derneğimizle ilgilenmesi bizi çok sevindiriyor...

SADIK : *(İlk defa salıncağa bakar.)* Sustu...

FATMA HANIM : Susar ya. Aç çocuk tabii ağlayacak...

SADIK : *(Salıncağa yaklaşır. Eğilir bakar.)* Gülüyor be...

FATMA HANIM : Seni gördü de...

SADIK : Tanımaz ki. Şuncacık şey...

FATMA HANIM : Eh, kan çeker ne olsa... *(Hale'ye döner.)* Anası da kayıp kaç gündür... Ben de diyordum ki...

HALE : Ah sormayın! Benim hizmetçi de kaçtı! İnanın başımı tarayacak vaktim yok. Ziyaretimin sebebi efendim...

SADIK : Ne derneği sizinki?

HALE : *(Sinirli)* Kadınları Kalkındırma Derneği...

SADIK : Hanım abla, hani sen hep söylüyordun... İyi. İyi.

FATMA HANIM : İyi ya. Pek iyi oldu gelişiniz efendim.

HALE : Aslını sorarsanız, bu kışta kıyamette aklı olan evinden dışarı çıkmaz. Ama söz verdim bir kere. Ay başına kadar bu elimdeki makbuzları bitireceğim. Gelecek ayın on beşinde yoksul çocuklar için bir balo olacak... Aynı gün yoksul çocuklar yuvasına gidilecek. Ah hanımefendiciğim, bir gün gidip görmelisiniz... İnanın içiniz parçalanır...

FATMA HANIM : Ben de size şeyi söyleyecektim...

HALE : Aslını sorarsanız, bizim derneğin görevi, yalnızca yoksul ve geri kalmış kadınlarımıza yardım etmek. Onları uyarmak, dertlerine çare bulmak. Çocuklar işini bu yıl fazladan üstümüze almış bulunuyoruz.

SADIK : Eh, bu da gerekli elbet.

FATMA HANIM : Hadi Sadık Efendi. Sen git istersen. Fatma'dan bir haber çıkarsa, ben Ziya'yı gönderirim sana...

SADIK : Bayana söylesek de...

FATMA HANIM : Ben söylerim... Mümkün olan bir şey varsa belki...

HALE : Çok geç kaldım ben de... İnanın akşama bir lokma yiyecek yok. Daha alışverişe gideceğim... Sizin de vaktinizi almayım...

FATMA HANIM : Rica ederim... Bir kahve yapsam.

SADIK : İçin bir kahve. Dinlenirsiniz...

HALE : *(Güler.)* Her gittiğim yerde kahve içmeye otursam... *(Makbuz defterini açar.)* Acaba yoksul çocuklarımıza ne kadar bir yardımda bulunabilirsiniz?

FATMA HANIM : Vallahi hanımefendi... Ben... Şey... Onu söylemeye çalışıyordum...

HALE : Gönlünüzden ne koparsa...

(Kapı çalınır.)

FATMA HANIM : Bir dakika efendim...

SADIK : Ben açıyım...

(Sağdaki kapıdan çıkar.)

HALE : Gerçekten vaktim çok dar. Makbuzlarımız on, on beş ve yirmi beş liralıktır. Yirmi beş lira nereye gitmiyor ki... Sabah kalkıyorum, daha yüzümü yıkamadan sucuydu, yoğurtçuydu, sütçüydü... İnanın püf deyip gidiveriyor...

FATMA HANIM : Öyle, haklısınız...

(Sağdaki kapıdan Sadık'la Komşu girerler.)

KOMŞU : *(Telaşlıdır.)* Ah komşum, bu adamı karşımda görünce diyeceğimi de unutuvermişim... *(Sadık'a)* Hadi, koş git. Seninki bulunmuş. Çarşı Karakolundaymış...

SADIK : *(Şaşkın, durur kalır.)* Vay kancık! Nerelerdeymiş?

KOMŞU : Senden korkusuna ne yaptığını bildi mi fakir? İzimi kaybettireyim de kurtulayım, demiştir. *(Hale'yi görür. Bozulur, yine de kibar kibar)* İyi akşamlar efendim...

HALE : *(Gülümser.)* Görüyorsunuz işte. Hâlâ yardım peşindeyiz.

FATMA HANIM : Hadi Sadık Efendi! Git al karını.

SADIK : Ben şimdi ona gösteririm...

KOMŞU : Hele elini kaldır, valla bu sefer ben uğraşırım seninle... Gider polise kadar haber veririm!

SADIK : Orası benim bileceğim iş. *(Kapı önünde bir ân durur. Düşünür. Fatma Hanıma)* Şu tenekeci... Beni yine alır mı yanına acaba? *(Hale'ye bakar.)* Biz ne dernekler gördük hey hanım abla...

FATMA HANIM : *(Acele)* İster ister. Dün sokakta rastladım. Gelsin, çalışsın diyordu...

KOMŞU : Hadi bakalım... Al gel karını... *(Salıncağı gösterir.)* Sonra da toplayın gidin bunları burdan...

FATMA HANIM : *(Salıncağa bakar.)* Kız bende kalsın. İşinizi yoluna koyunca gelir alırsınız.

(Sadık çıkar.)

KOMŞU : A deli!.. *(Hale'yi düşünür, vazgeçer.)* Ah efendim, bilseniz ne altın yüreklidir komşum...

HALE : *(İyice sabırsızlanır.)* Bakalım, gerçekten öyle mi? Aslını sorarsanız, ev ev dolaşınca insan çok değişik durumlarla karşılaşıyor. Kimine dert anlatamıyorsunuz... Kimi anlamazlığa geliyor... *(Komşuya bakar.)*

KOMŞU : *(Yalancıktan gülümser.)* Öyledir efendim... Öyledir... Bizim insanlarımız da bir tuhaf işte...

HALE : *(Fatma Hanıma)* Evet. Çoğu vatandaşlarımız inanın yardımdan kaçınıyorlar. Biz bu davranışı vatanseverlikle, vatandaş olma göreviyle bağdaştıramayız. Bugüne kadar topladığımız yardımlar tutarıyla yoksul kadın kardeşlerimize azımsanamayacak yardımlarda bulunduk.

KOMŞU : Ah, evet. Ponponlu terlik, akide şekeri falan dağıtmıştınız.

FATMA HANIM : İki yoksul genç kızımızın çalgılı bir gazinoda düğünlerini yapmış, sonra gelinliklerini de diktirmiştiniz... *(Gözleri sulanır.)*

HALE : Bravo hanımefendi. Bakın ne güzel izlemişsiniz çalışmalarımızı... Bütün bu güzel işlerde sizin de bir payınız olsun istemez misiniz?

FATMA HANIM : Yazık ki... Size bir yardımım dokunabileceğini sanmıyorum... Fakat... *(Acele salıncağın yanına gider.)* Fakat mümkünse siz şu...

HALE : Küçük sizin değil galiba.

KOMŞU : Ah hanımefendi, bilseniz komşumun durumunu... Hastaydı kadıncağız... Baktım, eğilip doğrulacak halde değil...

HALE : Ah inanın ben de öyle... Bugün şurama bir ağrı saplandı. Yine de koşturuyoruz işte...

KOMŞU : Vah vah, geçmiş olsun.

FATMA HANIM : *(Salıncağa bakar.)* Uyudu galiba... *(Hale'ye)* Karnı açtı herhalde. Süt verdim. İyice kaynattım, ama bilmem ki...

HALE : Ben benimkileri süt tozuyla büyüttüm. Mama yaptım. Hiç emzirmedim. Emzirecek hal mi vardı? On yıldır dernekteyim...

FATMA HANIM : İşte onun için diyorum ki... Siz isterseniz belki...

HALE : İstemek dediniz de... Aslını sorarsanız, kapı kapı dolaşmak bana da ağır geliyor. Çoğu kere merhaba demeden, inanın, kapıyı yüzüme çarpıveriyorlar. Oysa bir yirmi beş lira, bir elli lira nereye gitmiyor ki? Bir berber parası, bir terlik parası...

KOMŞU : Sahi o ponponluları kaça alıyorsunuz? *(Fatma Hanıma)* Ben de bayağı heveslendim o günden beri...

HALE : *(Gülümser.)* Ha, ponponlular mı? Onları toptan aldık. Dernek olduğumuz için epey tenzilat yaptırdık. Aslını sorarsanız bizim derneğin başkanı, Makbule Hanım... Tanırsınız... Kocası bakan olduğu için terlikçilere toptan bir emir çıkarttırdı. Otuz liralık bir çift terlik bize on bir liraya geldi...

KOMŞU : Yaa? Eh, o zaman başka tabii.

FATMA HANIM : Başkanınıza bir söyleseniz... O gördüğünüz adam, şu masumun babası...

KOMŞU : Olmaz olsun öyle baba. Arkasını devirip yatmasını biliyor herif... *(Hale'ye)* Affedersiniz, öfkelenince kendimi tutamıyorum...

HALE : *(Gülümser.)* Ben de bazen öyle, açarım ağzımı, yumarım gözümü. İnanın kocam bile şaşırır kalır. Geçen gün mesela, hizmetçim öyle habersiz kaçıverince... Siz tasavvur edin. Çamaşır ıslanmış akşamdan. Yemeğe misafir var bir yandan... Aynı gün bir de derneğin toplantısı. Bir de daire... Neyse, dernekte olduğum için daireden sık sık izin alıyorum...

FATMA HANIM : Vah vah. Sizin de güç işiniz. Ama hayırlı işler hiç değilse. Allah sağlık versin... Yokluk da vermesin... Ben pek anlatmasını bilemem... Komşum bir anlatsa...

KOMŞU : Kendi derdi olsa neyse. Hep başkalarının derdi. Hadi insan kendi anası, babası, kardeşi olur çeker. Çekmeye mecburdur, değil mi efendim?

HALE : Öyle, öyle. *(Kol saatine bakar.)* Yarabbi, ne kadar geciktim. Aslını sorarsanız üç kadın bir araya gelince dertlerimiz depreşiveriyor, değil mi? İçimizi döküp ferahlıyoruz işte... Dernekte de hep öyle yaparız. Bir de bakarız, ooo, saatler geçmiş... Eh, inanın bu da bir ihtiyaç.

FATMA HANIM : *(Bütün cesaretini toplar.)* Acaba şu çocuğu sizin dernek almaz mı? Ya da hani sözünü ettiğiniz çocuk yuvası?..

KOMŞU : Aaa, bak bunu iyi akıl ettin! Ayol nasıl oldu da benim hiç aklıma gelmedi? Hay aptal kafam hay! *(Hale'ye)* Yaa, hanımefendi, olursa sizden olur bu.

HALE : Elimden bir şey gelse memnuniyetle. Ama sanırım yanlış anladınız. Bizim kreşlerimiz falan yok. Aslını sorarsanız, biz Kadınları Kalkındırma Derneği'yiz. Yuva ise ancak anasız, babasız çocukları alır. O da çok güç ya... Oysa, anladığım kadarı, bu çocuk analı babalı...

FATMA HANIM : Evet, fakat...

KOMŞU : Babasından çıksın domuzun! Köpek herif... Ah, affedersiniz...

HALE : Hem, ne olsa çocuğun iyi kötü bir yeri var bugün... *(Gülümseyerek Komşuya döner.)* Bakın siz ikidir hiçbir yardımda bulunmadınız derneğimize...

KOMŞU : *(Sıkılmıştır.)* Şey... Ben burda oturmam da... Yukarda otururum...

HALE : Biliyorum. Az önce yukardaydım...

FATMA HANIM : Hep isteriz yardım edelim, efendim... Ama kolay değil ki...

KOMŞU : *(Birden eski delişmen haline döner.)* Kocanın kazancı ayda yedi yüz lira. Evlenmesem, iki çocuğuma ölen babalarından kalan ayda iki yüz lira... İster onu seç, ister bunu... Yarının ne olacak, o da belli değil ya... Artık gelinlerin yanında itil-kakıl dur. Kadın olmak değil, paçavralık bizimki, ah hanımefendi!..

HALE : *(Fatma Hanıma gülümseyerek)* Komşunuz adamakıllı dertli. *(Yeniden makbuz defterini açar.)*

Eh, epeyce vakit kaybettim. Bari büsbütün eli boş çıkmayayım... Küçük bir yardımda bulunun... Bu gece de, "oh, bugün hayırlı bir iş yaptım," deyip, rahat bir uyku uyuyun...

KOMŞU : *(Fatma Hanıma)* Hadi, beş lira ben vereyim, beş lira da sen... Ortak bir makbuz alalım bari.

HALE : *(Güler.)* Piyango gibi desenize!..

KOMŞU : *(Güler.)* Eh belki şans yüzümüze güler. Allah seyreder de, acır halimize belki. Hadi komşum, bismillah deyip ver bir beş lira bakalım...

FATMA HANIM : *(Son derece sıkılmış, utanmıştır. Cebindeki bozuk paraların hepsini çıkarır.)* Özür dilerim. Hep de ufaklık.

HALE : Ne ziyanı var? Kimin adına yazayım makbuzu?

FATMA HANIM : Kime olursa.

KOMŞU : *(Salıncağa koşar.)* İşte, işte. Şu kızın adına yazın... Gülsüm müydü, Gülsün müydü? Neydi komşum?

FATMA HANIM : Gülsüm.

HALE : *(Yazar.)* Soyadı?

FATMA HANIM : Çatık. Gülsüm Çatık.

HALE : *(Makbuzu yazar. Sigara masasına bırakır, kalkar.)* Eh, bu da böyle olsun bakalım... Yarın arkadaşlara anlatınca, inanın hep gülecekler.

KOMŞU : Bir gün yine öyle bir düğün yaparsanız, ne olur beni de çağırın hanımefendi... Gelinleri yakından bir göreyim... Kim bilir nasıl seviniyorlardır...

FATMA HANIM : Kim bilir...

HALE : Aslını sorarsanız, bu yıl seksen köyümüzdeki geri kalmış kadınlarımıza, "Gönlümüz si-

zinledir" telgrafı çektik. Kırk beş köyün bütün kadınlarına da "Çocuk bakımı", "Doğum kontrolü" vb gibi kitaplar gönderdik. Onun için bu sonbahar hiçbir yoksul kızımıza düğün yapamadık... Gelecek sonbahara inşallah. *(Sağdaki kapıya yürür.)*

KOMŞU : Beni unutmayın ama...

HALE : *(Güler.)* İnanın unutmam.

FATMA HANIM : *(Hale'yi geçirmeye gider.)* Kusura bakmayın...

HALE : Rica ederim. İlerde daha yakın ilginizi bekleriz. İyi akşamlar efendim.

KOMŞU : Oturmaya da bekleriz.

HALE : Rahatsız olmayın. *(Çıkar. Fatma Hanım da onunla çıkar.)*

(Çocuk yeniden ağlamaya başlar. Komşu salıncağa gider.)

KOMŞU : Hay piç kurusu!.. Ne ağlıyorsun kaltak? Ee ee... Sus bakıym. *(Fatma Hanım geri gelir. İyice yıkılmış gibidir.)* Ayol bu niye mızmızlanıyor böyle? Şuna bak şuna... İnan şeytan tüyü var mübarekte... Hah, gül bakayım, gül... Vay namussuz. Kız o ne numaralar öyle?.. Anan karı bırakırkaçar. Sen daha gül... Öyle ya! *(Fatma Hanıma)* Ayol dernekçi bayan da dernekçi bayan hani. Ne yaptı yaptı, aldı beşer liramızı. Aslını sorarsan beş liram olsa gidip bir oje alacağım tırnaklarıma. *(Güler. Sonra durur.)* Aa, sen de pek dertlisin ayol! Aldırmaa...

FATMA HANIM : Nasıl aldırmayayım? Söylemeye utanıyorum ama...

KOMŞU : Sen de utanmaktan başka bir şey bilmiyorsun! Sözüme darılma. Ayol hayatla böyle başa çıkılmaz. Atıver arkana biraz!..

FATMA HANIM : *(Sessizce ağlar.)* Atıver arkana... Nasıl? Bak dernekçi bayan da anlamadı... Sen bile...

KOMŞU : Aa, dur ayol. Ağlama... Kör oluym bir şey var sende bugün. Aa, deli karı! Yapma böyle... Beni de ağlatacaksın şimdi...

FATMA HANIM : Kim anlar derdimi? Kim bilir?..

KOMŞU : Sen söylemezsen kim bilecek? Hep at içine, hep at içine. Valla bir gün hüt dağı gibi şişer şişer de, yığılır kalırsın...

FATMA HANIM : Kaldım bile. Ne beklerim ben bu yaşamaktan? De komşum, neyime yaşamak benim?

KOMŞU : Hadi ordan çılgın Ayşee!.. Yaşamak neyineymiş? Bunun bir yolu var elbet, ama sen bilmiyorsun. Niye topladın başına bu piç kurularını? Sana mı düştü insanlık?

FATMA HANIM : Bilmez gibi söylüyorsun. Göre göre, bile bile yapma istersen. Hadi, koy şu tırnak kadar şeyi kapı önüne, elinden gelirse.

KOMŞU : Hay dilim tutulsaydı da şu Fatma karısını başına getirmez olaydım! E ama, oldu bir kere. Senin de böylesine yufka yürekli olduğunu bilemedim. Neyse ama, karı bulundu işte. Şimdi o Sadık olacak it alır getirir. Çocuğu da sarar sarmalar, veririz kollarına, hadi yallah. O Ziya olacak haydutu da boşu boşuna getirdin buraya...

FATMA HANIM : Ne bileyim. Durdan oturdan anlar sandım. Terbiye olur sandım. Yine de Ziya bir şey değil. Ne olacak işte, yarı gün okulda; okur adam olursa ben de sevinirim. O da kendini kurtarır. Dert o değil ki sade...

KOMŞU : Ya neymiş? Acık da derdi sen kendin aranıyorsun.

FATMA HANIM : *(İçini çeker.)* Ne olacak? İşte...

KOMŞU : Ne iştesi?

FATMA HANIM : Hiç.

KOMŞU : Bana bak. Sana bir şey söyleyeceğim ama

öyle darılmak, burulmak yok... Darılırsan hiç söylemeyeyim.

FATMA HANIM : *(Zorla gülümser.)* Bilmez misin komşum? Ben kimseye darılamam ki...

KOMŞU : İyi öyleyse. Bak... Dinle... Kızmayacaksın ama...

FATMA HANIM : Üzülecek bir şey olmasın da...

KOMŞU : Değil, değil... Sen de habire üzüntü düşün bakalım, dertli sultan. Ayol üzülecek şey olsa sana söyler miyim?

FATMA HANIM : Sen de tuhafsın komşum bugün.

KOMŞU : Tuhaf, muhaf... Amaan, kesme sözümü işte. *(Pat diye söyler.)* Senin evlenmen gerek.

FATMA HANIM : Ne?

KOMŞU : Ne, deyip durma canım! Anlamamış gibi sanki. Niye evlenmeyecekmişsin peki? Ha, niye? Neyin eksik?

FATMA HANIM : *(Ağlamaklı-gülmekli)* Evlenmek... Bu yaştan sonra... Bu halde. *(Toparlanır.)* Şu çocuğun altını bir değiştirsek. Kirlenmiştir.

KOMŞU : Çocuğundan başlatma şimdi beni. Nasılsa bok içinde büyüyecek. Yatsın biraz daha öyle. Kıçını temizlemeye alıştırırsan, rahatı kaçar sonra. Sen dediğime kulak ver. He mi, değil mi?

FATMA HANIM : *(Sobanın yanına asılı bezlerden birini alır, salıncağa gider.)* Bize düşen bundan sonra başkalarının çocukları işte.

KOMŞU : Haltetmişsin sen! Çocuk da şart sanki. Varırsın Kâmil Beye, rahat edersin artık. *(Birden susar.)*

FATMA HANIM : *(Salıncağın başında, arkası Komşuya dönük, durur. Bir süre.)* Kim bu?

KOMŞU : Bu şey işte... *(Birden canlanır.)* Aman, ne so-

rup duruyorsun canım! Kimse kim? Koca olacak biri işte.

FATMA HANIM : Vah yavrum vah!.. Altı pişmiş çocuğun. Bir elim değip kaldıramadım ki. Üç saattir yatar. *(Çocuk ağlar.)* Ağlar tabii, baksana şuna. Akıl da edemedim.

KOMŞU : *(Usulca gider. Salıncağa eğilir. Fatma Hanıma yardım ederken)* Dur, dur. Önce kuşağını çöz. Bırak sen bana... *(Çocuğun altını o değiştirmeye koyulur. Fatma Hanım gider, kuruyan bezleri toplar, katlamaya başlar.)* Bu Kâmil Bey... Bizimkinin dairesinde... Karısı ölmüş, bir kızı var, o da evlenmiş. Yapayalnız şimdi.

FATMA HANIM : Akşama ne içecek bu çocuk?

KOMŞU : Bir nişasta kaynatırsın...

FATMA HANIM : Söyleyeceğim, söyleyeceğim. O beş lira var ya, dernekçi hanıma verdiğimiz? *(Çocuk susmuştur.)*

KOMŞU : Bak deli karıya! Hâlâ onu mu düşünüyorsun sen?

FATMA HANIM : Nasıl düşünmem komşum? *(Karar verir.)* Gel otur şöyle. Otur da anlatayım. Senin bir şeycik bildiğin yok... *(Komşu şaşkın, geçer, oturur.)* Bir kere o verdiğim benim... Şeydi, biliyor musun? Şeydi. Son.

KOMŞU : Ne sonu?

FATMA HANIM : Sondu işte. Yok bende başka.

KOMŞU : Yani para? *(Fatma Hanım başını sallar.)* İste Arif'ten.

FATMA HANIM : Arif'i gören kim? Hem ben Arif'ten hiç istemedim şimdiye kadar. O ne bırakırsa bırakırdı. Ben elektrik, su makbuzlarını gösterirdim; bu kapıcı, bu kira derdim... Bırakırdı. Şimdiyse...

KOMŞU : Eeee?..

FATMA HANIM : Hiç bu kadar sıkılmamıştım komşum. Hiç.

KOMŞU : *(Birden öfkelenir. Salıncağı gösterir.)* Hâlâ da bu it döllerini başında tutuyorsun ha? E pes sana doğrusu...

FATMA HANIM : Ben tutmuyorum. Atamıyorum. Anlasana komşum. Atamam da. Bile bile... Göre göre...

KOMŞU : Eh, sen de bildir gördür...

FATMA HANIM : Biz başka. Bizim dükkânımız var. Bir de evde oturuyoruz. Apartmanda. Bildiremeyiz ki.

KOMŞU : Dedim ya, adımız hanıma çıkmış. Rezillik burda.

FATMA HANIM : *(Düşünceli)* Arif'e de ne oldu bilmem. Hani, hak vermiyor değilim. Akşam gelir, bir başını dinlemek ister. Ama nerde? Ya Fatma, ya Sadık, ya çocuklar... Kardeşçiğim soğudu evden. On beş gün öncesine kadar haber gönderirdi. Ya da uğrar, söylerdi. Akşama gelemeyeceğim, derdi. Şimdi...

KOMŞU : Bu da azgınlık, başka bir şey değil. Kıçına ne kaçmış yine? Çocuksa çocuk... Dırdırsa dırdır. Herkesinki can değil mi? Bizimkiler erkek değil mi?

FATMA HANIM : O alışık değil, biliyorsun. Alışmış sessiz, düzenli eve.

KOMŞU : Yüz verdin, nazlandırdın... "Arif, Arif" başına çıkardın, ondan.

FATMA HANIM : Ondan başka kimim var? Tabii.

KOMŞU : İyi işte. Madem böyle böyle, evlen şu adamla, geç. Sen de bir evini, rahatını bil artık. *(Yeniden heveslenir.)* Bak hemen olmaz, deyip, diretme. Aklını başına topla. Kardeş kardeştir ya, kadına koca yine gerekli. Bu adamcağız da pek iyi valla. Bize gelir gider. Seni de bir iki kere merdivende görmüş. Yalnızlık da

şurasına gelmiş... Bizimki geçende takılıyordu. Meğer adamcağız dünden hevesliymiş...

FATMA HANIM : *(Yerinden kalkar.)* Bu yaştan sonra evlenmek benim neyime? *(Kendince şaka yapar.)* Bir de tel-duvak taktır bari. İyice güldürelim milleti.

KOMŞU : Millete halt etmek düşer. Herkesin çilesi, derdi, görülü kendine. Sen boş ver şuna buna. Gemisini kurtaran kaptan, anladın mı?

FATMA HANIM : Dur sana bir kahve yapayım.

KOMŞU : *(Güler.)* Hay seni yere bakan hay! Evlenmek deyince ikramı dayarsın değil mi? Kızma bir tanem, kızma, takılıyorum valla... *(Ciddileşir.)* Sen bak, iyi düşün. Bu ömür böyle geçmez. Bu Kâmil Bey senden yana pek istekli. Bir de katı varmış kendi üstüne. Evlenirsen senin üstüne yapacak. *(Yeniden takılır.)* Kız komşum, acaba benimkini boşayıp, ben mi varsam diyorum? *(İkisi de gülmek için gülerler. Kapıya küt küt vurulur.)* Aman n'olmuş bu sizin kapının ziline de?

FATMA HANIM : Ziya. Rahat durmuyor ki. Geçende söküp atmış nasıl ettiyse... *(Sağdaki kapıdan çıkar.)*

KOMŞU : *(Seslenir.)* Fatma karısıysa, al içeri bir nebze de, sıkıştıralım bakalım; nerelerdeymiş sürtük? Baba evine yıkar gibi, yıktı gitti... *(Sözünü bitirmeden Fatma Hanım ağlayarak gelir. Komşu yerinden fırlar.)* Hayırdır inşallah komşum? Ne var? Ne oldu allasen?

(Fatma Hanım, iki eli yüzünde, ağlar.)

KOMŞU : Gel, gel otur şöyle. Dur. Sus... Ağlama... N'oldu komşucuğum, n'oldu?.. Kimdi gelen?

FATMA HANIM : Şimdi tam oldu mu olanlar?.. Tam oldu mu?

KOMŞU : Ay çatlayacağım! Söylesene deli karı!..

FATMA HANIM : Arif... Aklıma gelip duruyordu zaten... Var bu işin içinde bir iş diyorum...

KOMŞU : Ne olmuş Arif'e?

FATMA HANIM : *(Hemen kalkar... Çantasını, mantosunu aranır.)* Ben şimdi ne yapsam?.. Ne yapsam?..

KOMŞU : *(Peşinde dolaşır.)* Kaza mı? Ne ya?

FATMA HANIM : *(Durur.)* Dükkâna... Hacizciler gelesiymiş... Hacizciler niye geliyor dükkâna komşum? Paramız yoktu ya, borcumuz da yoktu. Niye gelir hacizciler dükkâna?

KOMŞU : Dur canım. Bir yanlışın var herhalde. Kimdi gelen?

FATMA HANIM : Bakkalın çırağı. Bakkal haber göndermiş... *(Ağlar.)* Mantomu nereye attım ben?

KOMŞU : Dur, nereye gidiyorsun şimdi? Hacizse haciz. Ne yapalım? Ölüm yok ya ucunda.

FATMA HANIM : Arif'e fenalık gelmiş. Hastaneye kaldırmışlar...

KOMŞU : Hadi canım. İyi anlamadın sen. Uydurmuştur o kör olmayası. Sapsağlam, kazık gibi adam...

FATMA HANIM : Oğlan ağzında geveledi. Bayıldı falan dedi... Amma değil... Hastaneye niye kaldırsınlar yoksa?

KOMŞU : Ne hastanesindeymiş? Hangi hastanede?

FATMA HANIM : Ne bileyim ben? İyi de anlayamadım. Çarpıldım da birden. Gireyim, bakayım... Sorayım bir. Ah komşum, sana da zahmet, çocuğun başında kalıver. İşin var mıydı yoksa?

KOMŞU : Varsa var canım. Bekleyiversin... Düşünme şimdi. İlle gidecek misin?

FATMA HANIM : *(Mantosunu giyer.)* Çantamı nereye attım ben... *(Birden durur.)* Çantamı niye arıyorum sanki? *(Ağlar.)*

KOMŞU : *(Cüzdanından para çıkarır. Fatma Hanımın mantosunun cebine koyar.)* Koş hadi, git öğren bakalım. İşin aslı astarı neymiş? *(Fatma Hanım sağdaki kapıya giderken)* Bana bak.. Başka şey lazım olursa... Yukarı kattakilere telefon ediver. Gelince bizimkinden alır, Orhan'la koştururum...

FATMA HANIM : Ne diyeyim...

KOMŞU : Hiç. Hadi, bir şey yoktur inşallah... Bak hele, yürüme, hastanedeyse bir taksiye atlayıver, hadi... *(Salıncağı gösterir.)* Bunları da ben hallederim. Şimdi nerdeyse gelirler. Verir kucaklarına gönderirim. *(Tam o sırada kapı yumruklanır.)* Hah işte, geldiler bile. Sen oyalanma hadi. A, dur! Ben açarım. Terlikle mi gideceksin a deli karı? Giysene ayakkabılarını...

(Komşu sağdan çıkar. Fatma Hanım kapının yanında duran ayakkabılarını bulur, acele giyer. Bu sırada Komşu, Fatma Kadın, Sadık girerler. Fatma Kadın, dosdoğru salıncağa koşar.)

FATMA KADIN : A yavrum... A garibim... Baban olacak bu zındık yok mu, baban olacak bu zındık...

SADIK : Kız ben sana böyle mi tembihledim serseri!

FATMA KADIN : *(Fatma Hanıma koşar. Elini tutar. Öpmek ister.)* Hanımım... Kurbanın oluyım... Sana da pek sıkıntı olduk emme...

FATMA HANIM : Hoş geldin Fatma Kadın, hoş geldin... Kusura bakma. Komşum anlatır... *(Sadık'a döner.)* Sadık Efendi, duy da işte ona göre; sen bilirsin artık...

KOMŞU : Hadi, koş sen...

FATMA HANIM : Bu haklarını nasıl ödeyeceğim, bilmem ki komşum?.. *(Acele çıkar.)*

SADIK : Ne olmuş? Bir şey mi olmuş?

FATMA KADIN : Bana mı incindi ki hanımım? Heç bi yüzüme bakmayıverdi.

(Komşu dik dik ikisine de bakar. Kollarını kavuşturur, oturur.)

SADIK : Gittim ki karakola, bu namussuz, iki herifin ortasında oturup durur.

FATMA KADIN : Aha bak, namıssız diyemezsin. Neyime namıssız diyon sen benim? Heriflerin ortasında oturuyorsam n'apıyom? Gendimi mi elletiyom?

SADIK : *(Fatma Kadına bir sumsuk atar.)* Sus kız, sus... Sus diyorum sana!.. Hiçbir karşılık verecek halin yok. Sokak ortasında etmedim amma...

FATMA KADIN : N'idecekmişin? N'idecekmişin daha? Ettiklerin yetmiyo mu? Bi canımı almadığın galdı. Onu da alıver gayrı... *(Salıncağa gider. Çocuğu kucağına alır. Emzirmeye başlar.)* Şu masumlar olmasa ben bilirdim yapacağımı ya...

SADIK : Ben sana kaç kez tembihlemedim mi kız? Vazgeç bu huyundan demedim mi? Çocukları koyup koyup nereye kaçıyorsun sen ha? Kiminen gidiyorsun ikide bir - ikide bir... *(Kafasına bir yumruk vurur.)*

KOMŞU : *(Bağırır.)* Ee, yetti artık ha! Defolun burdan hadi!.. Buldunuz Fatma Hanım gibi yumuşak kadını, çöreklendiniz başına. O hakkınızdan gelemedi ama, ben gelirim. Ben Fatma Hanım değilim!..

SADIK : Hesap soracağım elbet. Sormayacağım mı?

KOMŞU : Git ne soracaksan evinde sor.

FATMA KADIN : Yapma hanımım. Kurban oluym. Nireye gönderiyon beni şuncacık çocukla.

SADIK : Al, topla hadi çocuğunun her bir şeyini. Kalk, yer buldum sana, ecnebilerin yanında...

KOMŞU : İyi işte, güzel.

FATMA KADIN : Kimin yanında?

SADIK : Sana ne be? Kalk işte. Yarın sabahtan götüreceğim. Üç yüz lira veriyorlar.

FATMA KADIN : *(Komşuya)* Aha uyduruyo. Gine uyduruyo hanımım. Hep öyle eder.

KOMŞU : Hadi sen de! Sebep arayıp durma. Ecnebilerin yanında iş bulmuş madem, yalanı ne bunun? Onlar iyi para verir. Bir sürü üst baş da verirler...

SADIK : Dün bana bir naylon gömlek verdiler. İki kutu da bir şey verdiler ya, ne olduğunu anlayamadım...

KOMŞU : Anlamayacak ne var? Köpek mamasıdır. Âlâ domuz etinden...

FATMA KADIN : Uyy! Anaa!.. Get, istemem öyle şey ben. Hem hanımım, şimdi bu öyle diyor ya, bakmayın siz. Yarın çocukların hepsini yollar mı başıma... Paraları da alır mı elimden? Elin gâvuru, gâvur işte hanımım. Desem ki, bu böyle böyle. Annatamam ki. İki günde salıverirler beni. *(Sadık'a)* De bakalım, hep böyle olmadı mı? Yalanım varsa, de.

SADIK : Kız ben seni adam olmuştur, dediydim ya, nafile. Kız ben senin erkeğin değil miyim, öküz! Ben ne dersem o olmayacak da, sen ne dersen o mu doğru çıkacak ha, domuzun kızı? *(Başına bir yumruk daha vurur.)*

KOMŞU : Ayol siz durdan, çüşten de anlamıyorsunuz. Kardeşim, Sadık Efendi, burada öyle şeyler olmaz. Burası senin kendi evin değil...

FATMA KADIN : He ya! Ağzına sağlık hanımım. Kızı da uyaracak şinci. Amanın bildiydim başıma geleceği... Bildiydim bu domuzun oğlunun böyle böyle edeceğini... Aramadım mı? He ya,

hanımım... Bi çok yer aradım. Yatılı bi yer buluverdiydim, zor gelirdi peşimden... İzimi bi gaybettirivereydim...

KOMŞU : Çenen tutulsun! İkide bir sözümü kesmesen olmaz sen de. Sus da dinle. *(Sadık'a)* Sen de ikide bir çekiç gibi ineceğine kadının başına, kulağını ver. Ne bu sizden çektiğimiz ha?

FATMA KADIN : He ya, hanımım...

SADIK : *(Kadına bir sumsuk atar.)* Şimdi ağzına çarpacam haa.

KOMŞU : Ben de şimdi bağırıvereceğim! Ayol geldiniz buraya, cümbür cemaat yerleştiniz. Bu Arif Beyin gücü ne, kudreti ne, demediniz. Bu Fatma Hanımın elinde ne var, ne yok, demediniz. Kaç aydır şurda Allah ne verdiyse yediniz içtiniz. O da olmadı, kahveydi, şekerdi, yağdı, pirinçti sarıp götürdünüz.

SADIK : Ne, ne?..

FATMA KADIN : Amanın... Hanımım. Valla deyim...

(Ağlamaya başlar.)

KOMŞU : Hadi hadi. Bu böyle. Halinizi bildik, görmemezliğe geldik. Komşumun dediğince "göz görünce gönül katlanmıyor." Düşünmediniz, burası yardım derneği değil. Burası bin tane, on bin tane böyle evden biri. Yağını tuzunu denk getireceğim de, yaşayacağım diye çırpınır durur...

FATMA KADIN : He ya, öyledir hanımım. Bilmem mi?

KOMŞU : Bilirsin de ne diye sormazsın nedir hanımımın derdi? Ne yaptı kaç günlerdir bu çocukla? O Ziya olacak haydutla?

SADIK : Bunda kafa olsa...

KOMŞU : *(Sadık'a)* İyi. Sende var madem, sen dinle bari. Bak, Arif Beyin dükkânına haciz gelmiş.

FATMA KADIN : Uyy, anaa...

SADIK : Gelmiştir. Anlıyordum biraz biraz ya...

KOMŞU : *(Şaşkın)* Ne anlıyordun?

SADIK : Hiç. Ne anlayacağım? Kaç kez gittim, kapalı. Hiç de bir çalışmaz olduydu. Yanda kasaba sorarım, "Bilmeyiz, şimdi kapadı, çıktı" derler. Öte yandaki bakkala sorarım, bıyık altından gülerler...

KOMŞU : O niyeymiş?

SADIK : Ne bileyim? Söyleyenin günahı üstüne. Orda şakalaşırlarken duyduydum. *(Fatma Kadına)* Git kız sen... Al kızını da git mutfağa. Ne oturuyorsun lök gibi orda. Git bak bakalım. Bulaşık ne varsa yıka, hadi.

FATMA KADIN : *(İsteksiz kalkar.)* He ya, bakıyım. Zati bakacağıydım. Eme n'olmuş ki beyimin dükkânına böyle?

SADIK : Çok söylenme domuzun kızı! Git bak işine hadi...

KOMŞU : Bak orda çocuğun kirli bezleri var. Önce bunları al da çalkalayıver banyoda. Kirli götürme.

FATMA KADIN : He ya. Öyle ediym hanımım... *(Bezleri, çocuğu alır, soldaki kapıdan çıkar.)*

KOMŞU : *(Sadık'a)* Neymiş şakalaştıkları?

SADIK : Kadın kısmına söylemem doğru mu bilmem ya, artık kusura bakmayın. Gerekmezse hanım ablaya da söylemeyin. Sözde Arif Bey bir kötü kadının peşine dadanasıymış.

KOMŞU : Arif Bey? Hadi canım, olmaz öyle şey. Arif Beyi sen mi anlatacaksın bana?

SADIK : Benim, dükkânın orda, komşularından duyduğum bu. Bana demediler elbet... Beni bilmezler. Öyle soruyordum da önceki gün... Fatma karısı için işte... Orda tesadüfleyin duydum. Haciz maciz geldiyse madem, vardır bir hikmeti.

KOMŞU : *(Yine boş bulunur.)* Eğer Arif Bey bunu yaptıysa!..

SADIK : E yapar. Erkektir. Evli de değil üstelik...

KOMŞU : *(Toplanır.)* Neyse. Neyse... İşte durum bu. Kendin daha iyisini biliyorsun Sadık Efendi. Daha iyi dedin ya işte. Demek ki burayı unutmak gerek. Fatma Hanımın artık hiç hizmetçi falan tutacak durumu yok. Eskiden de yoktu ya, ben asıldım kadıncağıza. Rahat eder sandım.

SADIK : Fatma da bir kusur etmedi herhal. Elinden geldiğince çalıştı.

KOMŞU : Yoo, Fatma iyi kadın, neme lazım. Allah var, kul var. Ama yine de yürümüyor işte. Görüyorsun. Hele ortada o kadar çocuk olunca, insan kulak arkasına atamıyor...

SADIK : Ben şaşırdım. Bazı düşünürüm, düşünürüm: "Ne yapayım?" Ne yapacağımı bir türlü bilemem.

KOMŞU : Ee, Sadık Efendi, bana sorarsan, ben de bilemedim bu işler neyin nesi. Ortada bir çatlak var ama, nerde? Hepimiz el birliği ile tutturalım dedik, tutturamadık.

SADIK : Beni de kınamayın. Nah bazen şuramı sıkı sıkıveriyorlar. Düz yolu şaşırıyorum...

KOMŞU : Öyledir. İçine girip bilmeli ki... Hadi gel; toplayalım Ziya'nın, kızın öteberisini de... *(Bezleri, şişeleri toplamaya koyulur. Sadık salıncağı çözmeye başlar.)* Allah vere de Arif Bey gerçekten hastanede olmasa...

SADIK : O niyeymiş?

KOMŞU : Ne bileyim? Pek de anlamadım ya, bir de adamcağızın kalbine vurduysa bu haciz işi...

SADIK : Alah korusun canım...

FATMA KADIN : *(Soldaki kapıdan bir kolunda çocuk, öteki elinde*

yıkanmamış bezlerle gelir.) Ah hanımım, beyimin yatağı yapılmamıştı, yapıverdim.

KOMŞU : Yıkamadın mı onları?

FATMA KADIN : Sonra yıkarım hanımım. Bunun acelesi ne?

SADIK : Yine kapı dinlemiştir; işi ne?

FATMA KADIN : Aaa, valla kitap çarpsın ki... Naha şu çocuğumun ölüsünü öpiym...

KOMŞU : Sus kız, söyleme öyle! Bu ne biçim yemin?

FATMA KADIN : He ya, hanımım. Baksana ne diyor.

SADIK : Hadi sallama. Sar şunları.

(Fatma Kadın isteksiz dolanır.)

KOMŞU : Git mutfaktan biraz kâğıt getir...

FATMA KADIN : Ziya da gelmedi.

KOMŞU : Yine seni aramaya çıkmıştır. Ya da oyuna dalmıştır. Gelince ben arkanızdan yollarım. *(Sadık'a)* Okuldan alma oğlanı Sadık Efendi. Haylaz maylaz ama, okuyup gidiyor işte. Gelecek yılda, baktın yine elin darda, uğra bana, çocukların kitaplarını vereyim. Bu yıl Orhan'ınkiler, gelecek yıl ona iyi gelir. Üst baş da veririm.

SADIK : Ben işe girersem... Kardeşlerine kim bakar? *(Fatma Kadına)* Anla işte, hiç çaresi yok. Bunu yanında götüreceksin.

FATMA KADIN : İyi, götürüym... Nasıl götürüym? Kim alır kucağımda çocukla beni?

SADIK : İlkten götürmezsin... Sonra...

KOMŞU : Sadık Efendi... Başlama yine...

SADIK : E, ne deyim? Siz bir yol gösterin öyleyse! Ziya okula gitsin. Ben işe. Fatma işe. Emzikteki çocuk ne olsun? Kızın biri üç yaşında, oğlanın bir dört yaşında... Ya Ziya okula gitmeyecek, ya ben işe gitmeyecem, ya bu alacak kızını yanına...

KOMŞU : Artık bilemem orasını...

FATMA KADIN : Ben diyorum ki hanımım... Bak dinle hele bi yol... Ben diyorum ki... Hanımımın da başı sıkıntıda... Beyim hastanedeyse..

SADIK : Bir de yemin ettin kocaman kocaman domuzun kızı... *(Bir sumsuk atar.)* Hani dinlemediydin kapıyı?

FATMA KADIN : He ya, kim demiş diğnedim deyi? Sumsuklayıp durmasana gayrı her bi fırsatlayın, her bi fırsatlayın... *(Ağlamaya başlar.)*

SADIK : Zırlama bir de!..

FATMA KADIN : *(Ağlaması durur.)* Hemi ben derim... Bırakmasam hanımımı. Aylık vermese de durur um n'olacak. O ne yirse, biz de onu yiriz... Şu sıkıntılı gününde bi can yoldaşı...

KOMŞU : A, sen sandığımdan da aptalsın Fatma Kadın! Ya da çok akıllısın da ben anlamadım. Ayol bak dinlemişsin de. Fatma Hanım ne yiyip, ne içecek, düşünmüyorsun.

FATMA KADIN : Sana durayım hanımım.

KOMŞU : Ne?

SADIK : Git getir şu kâğıdı da, sar bunları hadi!

FATMA KADIN : He ya, yalan mı? Hanımım biliyo gayri bizi. Saklımız gizlimiz mi kaldı? Annarsa bi bu hanımım annar, bi de öteki hanımım...

(Sağdaki kapıdan Fatma Hanım, sessizce, bir kez daha çökmüş olarak girer. Elinde buruşuk bir kâğıt. El ilanı gibi bir şey.)

KOMŞU : *(Atılır.)* Geldin mi kardeşim? Gel, geç otur. Yorulmuşsun.

(Fatma Hanım sessizce yürür, odanın ortasına gelir.)

FATMA KADIN : *(Atılır.)* Alayım mantonuzu hanımım.

FATMA HANIM : Dursun, gideceğim.

KOMŞU : Nereye? Ne olmuş? Doğru muymuş? *(Fatma Hanım başını sallar.)* Arif Bey nerde?

FATMA HANIM : Hastanede.

KOMŞU : Gördün mü sen kendisini? *(Fatma Hanım başını sallar.)* Nesi var?

FATMA HANIM : İnme inmiş.

FATMA KADIN : Uyy benim gözel beyim uyy! *(Kolunda çocukla mutfağa gider. Ordan ağladığı duyulur.)*

KOMŞU : *(Sadık'a)* Git sustur şunu, Allahını seversen. *(Sadık mutfağa gider.)* Değildir komşum. İyice soruşturdun mu?

FATMA HANIM : *(Başını sallar.)* Zaten hemen oracıkta, hacizciler gelince olmuş.

KOMŞU : Haciz niyeymiş peki, böyle durup dururken?

FATMA HANIM : Durup dururken değil ki. Çoktandır farkındaydım. Bir kadın vardı galiba. Nasıl bir kadın bilmiyorum. Arif'i varlıklı sandı belki de.

KOMŞU : Ayol, olur mu komşum? Arif yapar mı böyle şey? Seni hiç düşünmemiş olur mu?

FATMA HANIM : Otuz yıl düşündü, yetmez mi? Kadını sevmiştir. Hakkı değil mi sevmek? Bilirdim. Arif, kadın sevgisine muhtaçtır.

KOMŞU : Evlenmek sözünü ondan ettirmezmiş demek?

FATMA HANIM : Beni düşünmüştür. Öyle bir kadınla olamayacağımı düşünmüştür. *(Silkinir.)* Nüsuf kâğıdı ile para götürüp hastaneden çıkartmam gerekiyor. Eve getireceğim inme bu, orda ne diye yatacak.

(Bütün bu sahne boyunca oda gitgide kararır.)

KOMŞU : Bekle bizimki gelsin. Birlikte gidersiniz.

FATMA HANIM : Öyle. Düşündüm, aklıma başka bir çare de gelmedi.

KOMŞU : Gördün mü sen şu olan işi? O dükkânda senin de o kadar emeğin vardı.

FATMA HANIM : Unut dükkânı. *(Zorla gülümsemeye çalışır.)* Yine tel-duvak takamadın bana, gördün mü?

KOMŞU : *(O da zorla gülümsemeye çalışır.)* Bekleriz, acelesi ne? Bir gün takarım elbet. Nedir o elindeki?

FATMA HANIM : Bilmem ki. Hastanenin kapısında tutuşturdular. Atmamışım da baksana...

FATMA KADIN : *(Mutfak kapısından gelir. Lambanın düğmesini çevirir.)* Karanlık oldu da hanımım...

KOMŞU : *(Kâğıda bakar, okur:)* "Et'e boykot. Gönlümüz sizinledir. Kadınları Kalkındırma Derneği" *(Kâğıdı buruşturup sobaya atarken:)* Gördün mü bak. Gönüller bir olsun.

FATMA KADIN : Neymiş hanımım? Et mi dağıtıyorlarmış?

KOMŞU : Yok canım. Et yemeyeceksin... Gönlünü geniş tutacaksın.

SADIK : *(Elinde gazete kâğıdına sarılmış paketlerle mutfak kapısından girer.)* Hadi kız, hazır mısın?

FATMA KADIN : Dur hele, domuzun oğlu, acelen ne? Hanımımın bir hatırını bile soramadım...

KOMŞU : Gene gelir sorarsın. Hadi. Şimdi komşumun işi var.

FATMA KADIN : Hakkını helal et hanımım.

FATMA HANIM : Sen de sağ ol. Kusura da bakma. Göndermek istemezdim ama...

SADIK : Bey ağbiye de geçmiş olsun.

FATMA KADIN : He ya. Tez iyileşir inşallah.

FATMA HANIM : İnşallah.

FATMA KADIN : Kalayım hanımım. Para pul istemem. Sen kal dersen, kalıyım.

FATMA HANIM : İsterim ama, elimden ne gelir Fatma Kadın? *(Yanına gider, çocuğun yüzünü açar, bakar.)*

KOMŞU : Nereye? Ne olmuş? Doğru muymuş? *(Fatma Hanım başını sallar.)* Arif Bey nerde?

FATMA HANIM : Hastanede.

KOMŞU : Gördün mü sen kendisini? *(Fatma Hanım başını sallar.)* Nesi var?

FATMA HANIM : İnme inmiş.

FATMA KADIN : Uyy benim gözel beyim uyy! *(Kolunda çocukla mutfağa gider. Ordan ağladığı duyulur.)*

KOMŞU : *(Sadık'a)* Git sustur şunu, Allahını seversen. *(Sadık mutfağa gider.)* Değildir komşum. İyice soruşturdun mu?

FATMA HANIM : *(Başını sallar.)* Zaten hemen oracıkta, hacizciler gelince olmuş.

KOMŞU : Haciz niyeymiş peki, böyle durup dururken?

FATMA HANIM : Durup dururken değil ki. Çoktandır farkındaydım. Bir kadın vardı galiba. Nasıl bir kadın bilmiyorum. Arif'i varlıklı sandı belki de.

KOMŞU : Ayol, olur mu komşum? Arif yapar mı böyle şey? Seni hiç düşünmemiş olur mu?

FATMA HANIM : Otuz yıl düşündü, yetmez mi? Kadını sevmiştir. Hakkı değil mi sevmek? Bilirdim. Arif, kadın sevgisine muhtaçtır.

KOMŞU : Evlenmek sözünü ondan ettirmezmiş demek?

FATMA HANIM : Beni düşünmüştür. Öyle bir kadınla olamayacağımı düşünmüştür. *(Silkinir.)* Nüsuf kâğıdı ile para götürüp hastaneden çıkartmam gerekiyor. Eve getireceğim inme bu, orda ne diye yatacak.

(Bütün bu sahne boyunca oda gitgide kararır.)

KOMŞU : Bekle bizimki gelsin. Birlikte gidersiniz.

FATMA HANIM : Öyle. Düşündüm, aklıma başka bir çare de gelmedi.

KOMŞU : Gördün mü sen şu olan işi? O dükkânda senin de o kadar emeğin vardı.

FATMA HANIM : Unut dükkânı. *(Zorla gülümsemeye çalışır.)* Yine tel-duvak takamadın bana, gördün mü?

KOMŞU : *(O da zorla gülümsemeye çalışır.)* Bekleriz, acelesi ne? Bir gün takarım elbet. Nedir o elindeki?

FATMA HANIM : Bilmem ki. Hastanenin kapısında tutuşturdular. Atmamışım da baksana...

FATMA KADIN : *(Mutfak kapısından gelir. Lambanın düğmesini çevirir.)* Karanlık oldu da hanımım...

KOMŞU : *(Kâğıda bakar, okur:)* "Ete boykot. Gönlümüz sizinledir. Kadınları Kalkındırma Derneği" *(Kâğıdı buruşturup sobaya atarken:)* Gördün mü bak. Gönüller bir olsun.

FATMA KADIN : Neymiş hanımım? Et mi dağıtıyorlarmış?

KOMŞU : Yok canım. Et yemeyeceksin... Gönlünü geniş tutacaksın.

SADIK : *(Elinde gazete kâğıdına sarılmış paketlerle mutfak kapısından girer.)* Hadi kız, hazır mısın?

FATMA KADIN : Dur hele, domuzun oğlu, acelen ne? Hanımımın bir hatırını bile soramadım...

KOMŞU : Gene gelir sorarsın. Hadi. Şimdi komşumun işi var.

FATMA KADIN : Hakkını helal et hanımım.

FATMA HANIM : Sen de sağ ol. Kusura da bakma. Göndermek istemezdim ama...

SADIK : Bey ağbiye de geçmiş olsun.

FATMA KADIN : He ya. Tez iyileşir inşallah.

FATMA HANIM : İnşallah.

FATMA KADIN : Kalayım hanımım. Para pul istemem. Sen kal dersen, kalıyım.

FATMA HANIM : İsterim ama, elimden ne gelir Fatma Kadın? *(Yanına gider, çocuğun yüzünü açar, bakar.)*

Bak, senin kucağında nasıl uyuyor mışıl mışıl.

FATMA KADIN : Emzirdim de hanımım? Size de yük oldu. Eziyet oldu.

FATMA HANIM : Düğününde beni unutma.

FATMA KADIN : Unutur muyum hiç hanımım. Tez Allah bahtından güldürsün de...

KOMŞU : Hafta sonları falan getir de görelim kızı. Pek de güzel olacak maymun.

SADIK : Dedi ya, kendi güzel olup n'olacak, bahtı güzel olsun. Eni sonu bir kız işte.

FATMA HANIM : Öyle dersen öyle. Öyle demezsen vardır bir çıkar yol elbet, kız da olsa.

KOMŞU : Hadi bakalım. Güle güle... Güle güle. *(Cüzdanından para çıkarır. Fatma Kadına)* Al şunu. Kaç bulaşık parası birikti, vermediydim.

FATMA KADIN : N'olacaktı hanımım? Kalıverseydi. Ben yine boş zamanlarda uğrarım. İşiniz neyi olursa bakıveririm. Eh, kalın sağlıcakla hanımlarım.

İKİSİ : Güle güle.

SADIK : *(İkisine)* Sağ olun.

İKİSİ : Güle güle.

(Sadık ve Fatma Kadın sağdaki kapıdan çıkarlar. Fatma Kadın geri gelir. Fatma Hanımın elini öper. Yeniden çıkar.)

KOMŞU : *(Arkalarından seslenir)* Uçkurunuzu da biraz sıkı tutun artık ha!..

(Bir süre. Kapı kapanır.)

FATMA HANIM : *(Arkalarından bakar.)* O kadar istedim. O kadar tutturmaya çalıştım. Hiçbirimize yâr olacak halimiz yok ki. *(Gider, üstünde mantosuyla divanın üstüne oturur.)* Çalışmadım mı ben? Görüyorsun işte. Bak Fatma Kadına. O

da çalışıyor bütün gün. Yarın o yabancıların yanına giremezse ne olacak? Sen çalışmıyor musun bütün gün? Biz hiç hazırlanamadık ne bugüne, ne yarma...

KOMŞU : Üzme kendini.

FATMA HANIM : O kadar tutturmaya çalıştım. Sanki kilit taşı olmayan bir kubbenin altındayız. Bir çürük tavanın. Bir yerinde bir çatlak var ama, nerede?

KOMŞU : Ay sen de mi? Aynı şeyi ben söylüyordum demin. Doğru. Bir yerde çatlak var, ama nerde? Neyse, benimki belki de gelmiştir. Çıkıp bakıyım... Haber getiririm... Sen de hazırlan. *(Sağdan çıkar.)*

(Fatma Hanım, ışıklar yavaş yavaş kararırken başını iki eli arasına alır. Divanın üstünde öyle yalnız oturur. Sonra yerde bir şey görür. Eğilir, alır. Çocuğun lastik memesidir bu. Memenin halkasını parmağına takar, bilinçsiz döndürmeye başlar. Bu bilinçsizce, küçük hareket bir düziye sürerken ışıklar iyice kararır.)

Ankara, 1964

KENDİNİ YAZAN ŞARKI

(2 Bölüm)

KİŞİLER

MUNİSE
HALİL
EROL
KIZ
SEHER
I. JANDARMA
II. JANDARMA
DOMDOM ALİ
ÇAVUŞ
ERLER

1. Bölüm

(Bir bucağın dışında, tarlalara giden yol üstünde, eski bir ahşap ev. Solda, eve dıştan çıkan tahta bir merdiven. Yukarda sahanlığı. Dipte, evin bir kesiti görünen "aralık" kısmı. Sağda, bir odanın penceresi. Evin altı ahır. Evin sağında, iki adım berisinde bir samanlık. Sağ önde yıkık bir duvar. Berisi çalılık. Dekor yalınlaştırılmıştır. Vakit gece. Ay ışığı. Gece kuşlarının ve kurbağaların sesi. Bir an. Uzaktan köpek ulumaları ve koşan ayak sesleri işitilir. MUNİSE, elinde bir gaz lambasıyla sahanlığa çıkar. Bir ân durur. Dinler. Köpek ulumaları, daha yakından gelir. Koşan ayak sesleri durmuştur. MUNİSE, biraz daha bakınır, dinler. Gaz lambasını boşlukta şöyle bir gezdirdikten sonra, her şeyin sessiz ve kımıltısız olduğuna inanır. İçeri girer. Kapıyı kapar. Az sonra, evden yansıyan gaz lambasının ışığının söndüğü görülür. Yıkık duvarın berisindeki çalılık hışırdar. Dallar sallanır. Az sonra HALİL, ay ışığında belli belirsiz görülür. Eve bakar. Ev karanlıktır. Geri çekilir. Uzaktan kesik kesik bir ıslık sesi duyulur. HALİL bekler. Çalıların arasından belirip yeniden eve bakar. Islık sesi kesik kesik yeniden duyulur. HALİL, ıslığa ıslıkla karşılık verir. Çalıların arasından sessizce sıyrılır. Samanlık kapısı önüne gider. Kapıyı usulca açar. Orada durur, elindeki feneri samanlığın içine sıkar, içeri bakar. Sonra kapıda bekler. Bir çıtırtı olur. Bir an. Yolda, yıkık duvarın üstünde biri erkek, öteki kız iki genç seçilir.

HALİL'in işaretinin üstüne hemen bahçeye atlarlar. Delikanlı kızı kolundan kavramıştır. KIZ'ın ağzı bağlıdır. İki kişiyi görmek HALİL'i irkiltir.)

EROL : *(Atlar atlamaz duvarın dibine çöker. KIZ'ı da çöktürür. Fısıltıyla)* Halil?..

HALİL : *(Fısıltıyla)* Kim o yanında?..

EROL : *(KIZ'ı kolundan çekerek getirir.)* Bunu getirdim... Beni tanıdı... Bırakamazdım...

HALİL : *(İkisini de bir itişte samanlığa sokar. Girer. Kapıyı kapar. El fenerini yakar. Bir EROL'a, bir KIZ'a tutar.)* Nerde tanındın?

EROL : Yolun ağzında... Otobüsün vantilatör kayışı koptu... Hepimizi indirdiler. Ay ışığında tanıdı beni.

HALİL : Ay ışığında?..

EROL : Bırak alayı... Tanıdı. Bırakamazdım. Yalnız bu tanıdı... Hendeğin içine ittim. Bağladım ağzını...

HALİL : İzlenmediğinden emin misin?

EROL : Yarım saattir az ilerde, o hendeğin içindeydik biz... Otobüs çoktan gitti... Bütün yolcularıyla...

HALİL : Ya jandarmalar?

EROL : Rastlamadım... *(Bir an.)* Ne düşünüyorsun?..

HALİL : Jandarmaları... Cemal'i..

EROL : Cemal?

HALİL : Kardeş gibiydik. Jandarmalar burda. Çok severim onu. *(Bir an. KIZ'ı gösterir.)* Bu ne olacak şimdi?

EROL : Yanımdan ayıramazdım... *(Bir an.)* Öyle değil mi?

HALİL : Otobüsten birden kaybolduğuna göre seni de, kızı da aramaya çıkacaklardır. Eksik iki yolcuyu hemen fark edeceklerdir. Bucağın çıkışında, kavşaktaki benzincinin orada herhangi bir yolcu gibi inmen gerekiyordu Erol.

EROL : Otobüsün bozulacağı, bunun da beni tanıya-

cağı hesapta yoktu ama. Başka ne yapabilirdim? *(HALİL'in soğuk duruşu karşısında öfkelenir.)* Ne yapabilirdim, söylesene! *(Bir ân)* Özür dilerim. Senin de başını derde soktum... Ama, aranacağım, adımın ve resmimin iki günde her yere yayılacağı nerden aklıma gelirdi?

HALİL : Bunları yeniden konuşmak gereksiz. Kes artık.

EROL : Yine de başını benimle derde sokmayabilirdin... Senden istemeseydim beni saklamanı..

HALİL : *(Keser.)* Bana bak, ağzının ortasına patlatırım şimdi! Ben neyim peki ulan? Bostan korkuluğu mu? Yürüyüşlerde el ele, önde, birlikte gitmedik mi biz? Ne olduğumuzu, ne yapıp, neyi yapmadığımızı bilip dururken... Neyse, bırak dedim ya... Şimdi başka şeyler var düşüneceğimiz... *(KIZ'ı samanların üstüne iter. Ağzını çözer.)* Ele verecek miydin onu? *(KIZ olduğu yerde biraz korku, biraz öfkeyle durur. EROL'a bakar.)* Söylesene... Ele verecektin değil mi?

KIZ : Ben... *(Susar.)*

EROL : Hadi, şimdi konuş işte. Burda konuş...

HALİL : Peşimize mi taktılar seni?

KIZ : *(Şaşkın bakar.)* Nasıl? Beni mi? *(Usulca güler.)*

HALİL : Söylesene be!

KIZ : Bir dakika... Biraz nefes alayım... Boğuluyordum nerdeyse... *(Bir ân)* Öğrenci misiniz siz? *(Bu kez EROL dikkatle bakar KIZ'a.)*

HALİL : *(EROL hemen başını çevirir.)* Adın ne? *(Kız karşılık vermez.)* Adın ne, dedim! *(Kız'ın yanından çantasını kapar. İçini açar. El fenerini tutar. Karıştırır. Kâğıtlarına falan bakar.)* Nüfus kağıdı burda... *(Karıştırır.)* Sahte değilse tabii...

KIZ : Neden sahte olacakmış? *(Bir ân)* Evden kaçtım ben... İş bulmuştum... Turistlere rehberlik gibi bir şey... Güneye gidiyordum... Sözde özgür bir...

HALİL : İyi masal...

KIZ : İnanın... Nasıl anlatsam?.. Aslında, olup bitenlerin dışındayım... Umurumda değil... Çünkü...

EROL : *(HALİL'e. Kendi içindeki kuşkuyu dağıtmak ister gibi)* Beni tanıdı... Hiç kuşkum yok bundan... Tanıdı...

HALİL : Yoksa emin değil misin?

EROL : Tanıdı... Emindim... Yani... Eminim!

HALİL : *(KIZ'a)* Duydun, değil mi? Arandığını biliyordun. Tanınmış olduğuna göre, ele verecektin onu...

KIZ : Bir hafta var ki gazete bile okumuyorum... Her şey anlamsız.

HALİL : Oyun oynuyor bu.

EROL : Otobüsten indiğimizde neden her hareketimi izliyordun peki?

KIZ : Bir hiçliğin tam ortasındayken, bazen gözünüz birden birine takılır. Bir kalabalığın içinde, sokakta, ya da bir otobüsün önünde...

HALİL : Ve ay ışığında! Hadi kızım hadi, film çevirmiyoruz biz.

KIZ : Konuşmamı istiyorsunuz... Benimse anlatabileceklerim bunlar...

HALİL : Edebiyatsız olsun.

KIZ : Üzgünüm, ama benim durumumu edebiyatsız anlatmak güç... Hep bunalan biri olduğum için... *(EROL'la HALİL can sıkıntısıyla birbirlerine bakarlar.)* Ben de işte, benim gibi hep bunalan biri sanmıştım onu da... Yalnız olma-

dığım duygusuna kapılmıştım... Sevinmiştim...

EROL : *(KIZ'a yaklaşır.)* Benimle ortak neyin olabilir ki? Bunalmakmış... Hiçlikmiş... Yalnızlık duygusuymuş... Bunları unutalı çok oldu ben. Yok böyle bir meselem. Anlaşıldı mı?

HALİL : Övüneceksen kısa kes.

EROL : *(HALİL'e, acılıkla)* Eh, ne yapalım, tam senin kadar değilsem de...

HALİL : Beni övmeyi de daha uygun bir zamana bırak. Şimdi meselemiz başka... En önemlisi de şu. *(KIZ'ı gösterir.)*

EROL : *(KIZ'a)* Yani, boşuna oynama... Arandığımı biliyordun. Orda, aydınlıkta gördüm bakışını. İyice gördüm.

KIZ : Düşündüm ki...

HALİL : *(Kesin)* Burda, şu anda önemli olan bizim ne düşündüğümüz.

KIZ : Ne düşünüyorsunuz ki?

HALİL : Onu ele vermeyi iste ya da isteme; şimdi burdasın ve seni tutmak zorundayız.

KIZ : Fakat...

HALİL : Gık demeden oturacaksın burda! Ben yeniden gelip ikinizi de götürünceye dek...

KIZ : Nereye götüreceksiniz?

HALİL : Onu ben bile bilmiyorum daha. *(EROL'a)* Ev uyumuş. Sabahı bekleriz. Anneme haber veririm. Anlatmaya çalışırım. Yine de burada yeterince güven altında olamayız.

EROL : Hemen çıkalım istersen?

HALİL : *(KIZ'ı gösterir.)* Bununla mı? Hem nereye?

EROL : Çok üzgünüm Halil...

HALİL : Üzülecek bir şey yok. Dedim ya, kaçınılmaz bir durumdu bu. Ve benim de görevim. *(Bir*

ân düşünür.) Şimdi yapılacak olan, bir ân önce, daha güvenlikli bir yer bulmak. Yine de kaygılanma. Anneme anlatırsam burada bir iki gün kalabiliriz. Daha güvenlikli bir yer bulacağım, inan.

EROL : Korktuğumu sanmıyorsun değil mi?

HALİL : Nerden çıkarıyorsun bunu?

EROL : Bilmem ki... Sanki... Bir an, bana güvenin yitti sandım... *(KIZ'a bakar.)* Hep bunun yüzünden...

HALİL : Seni tanıdığı düşüncesine kapıldığına göre, yapacak başka bir şey yoktu Erol. En iyisini yaptın. *(KIZ'a)* Burdan çıkmaya yeltenirsen, sesini yükseltirsen... *(EROL'a)* Hadi, sen uzan şuraya biraz. Dinlen... Ben beklerim.

KIZ : Bırakın gideyim. Yeniden bir şeye binerim, Bulduğum işe girerim.Yeniden bensiz olursunuz.

HALİL : Çıkar aklından. Az önce, otobüste belki her şeyin dışındaydınız. Ama şimdi, ister istemez içindesiniz her şeyin.

KIZ : Neyin içindeyim? Anlamıyorum...

EROL : Şimdi, kaçtığımı, saklandığımı, onun da beni sakladığını biliyorsun ya.

KIZ : *(Başını eğer.)* Doğru... Şimdi... Yazık ki biliyoruz...

HALİL : Demek ki anlaştık. *(KIZ karşılık vermez.)* Yeriniz pek rahat değil, biliyorum. Yine de uyumaya çalışın biraz... *(EROL'a)* Hadi, sen de...

EROL : Bırak. Ben bekliyeyim... Sen...

(HALİL'in yine de EROL'u usulca samanların üstüne itip yatırdığı görülür. Kendisi de bir tahta sandığın üstüne oturur. Evle birlik şimdi samanlık da derin bir sessizliğe gömülmüştür. Bir süre sadece gece kuşlarının, kurbağaların sesi ve za-

man zaman köpek ulumaları duyulur. Ay ışığında bir süre bu tabloyu ve bir çeşit gece müziğini izleriz.)

(Yavaş yavaş doğu yanı kızıllanır. Gün ağarır. Dekor bütünüyle seçilir.)

(Bir bahar sabahıdır. Gün iyice yükselmiştir. Hemen hemen kuşluk vakti. MUNİSE, sahanlıkta, bir kılçanın üstüne diz çökmüş, darı elemektedir. Berisinde, sözümona bir masa. Masanın üstünde pilli bir radyo. Radyonun sesi sonuna dek açılmıştır. Bir şarkı duyulur. MUNİSE'nin hemen yanı başında bir tahta beşik. Sağdaki pencerede kör SEHER, yarı beline dek dışarı sarkmış, bir ileri, bir geri, tekdüze hareketlerle sallanmaktadır. Radyonun sesinden ne dediği duyulamamaktadır. Ama sallanırken dudaklarının çabuk çabuk kımıldadığı görülebilmektedir. MUNİSE, bir yandan darı elerken, bir yandan da radyodaki şarkıya avazı çıktığı kadar eşlik etmektedir.)

(Bir şarkı)

(Samanlıkta: Şimdi HALİL otların üstünde uyumaktadır. EROL ise tahta sandığın üstünde, elinde bir kitapla oturmakta. Arada bir başını okuduğu kitaptan kaldırır, HALİL'e, ya da KIZ'a bakar. KIZ, arkası seyircilere dönük, samanlığın küçük pencere deliğinden dışarısını görmeye çalışmakta, fakat boyu oraya yetişmemektedir.)

KIZ : *(Döner, EROL'a)* Şenlikli bir yer galiba? *(Erol, karşılık vermez.)* Arkadaşın uyanmadı...

EROL : Gün ağarırken yattı o. *(Bir an.)*

KIZ : Ne olacağım? Yani... Ne olacağız?..

(EROL, yine karşılık vermez. KIZ samanlıkta gezinir. EROL, altındaki sandığı kapıya doğru çevirir, yeniden otururken, KIZ da samanların bir ucuna çöker.)

(Evde: MUNİSE kalburu çalkalarken radyo eşliğinde şarkısını söylemeye devam etmektedir. Radyodaki şarkı biter. Fakat MUNİSE şarkının sonunu söylemeye devam eder.)

(Samanlıkta: HALİL uyanır. Ötekilere bakar. EROL, ona gülümser. Kitabı kapatır, kalkar. HALİL, dinler.)

HALİL : Annem... *(EROL onun yanına oturur.)*

(Dışarda:)

SPİKER : *(Kadın sesi:)* Şarkılar dinlediniz. Şimdi Fransa'dan müzik...

(Radyoda Fransızca bir şarkı başlar. Aynı anda beşikteki çocuğun ağladığı duyulur.)

MUNİSE : *(Şarkısını kesmek zorunda kalır. Radyonun üstüne fırlar.)* Naha Fıransan batsın e mi? Eeeemööö!.. Meeemmmööö! *(Radyoyu kapatır.)* Piiis! Şıllık! Dömööö!.. Yööö!.. Çocuğu da uyardı gâvurun karısı! *(Çocuğu acele beşikten alır. İçten bir sevgiyle)* Bu şıllığın sesine domuz olsa uyanır, anam. Kuzum... Acıktın mı yavrum? Acıktın mı tosunum? Amanın da oğlanların şahı... Amanın da tosunların tosunu!.. Aslan babasının civan yavrusu!.. Nerdeymiş yavrumun babası? Mekteplerde okumakta mıymış? *(Meme verir.)* Ha bakayım... Ha oyalanadur acık... Ha bakayım ninenin pörsük memesi... Ha kuzum, ha... Amanın tosunum benim! Sütü var mıydı, yok muydu demez... Sarılır hemen de... Hele hele... Em anam, em... Şu darıyı kaldırıym... Az bir şey kaldı zaten... Kaldırıveriym de pirinç unu kaynatırım sana ağam... Karnını bi güzel doyururum yav-rum!

(Çocuğu bir eliyle göğsünde, başörtüsünün altında tutar, öteki eliyle darı elemeye devam eder.)

SEHER : *(Pencerede, sallanarak)* Gelen kim, giden kim? Gelen kim, giden kim? Gelen kim vb...

MUNİSE : *(Başını uzatır, SEHER'e bakar.)* Seher! Bi şey ister misin yavrum? Ayak yoluna gidecek misin ha kızım?

SEHER : *(Sallanmaya devam eder.)* Gelen kim, giden kim? Gelen kim, giden kim? vb...

MUNİSE : Bunun mu var kızım? İniverir misin acık bahçeye? Oturur musun güneşte, ha?

SEHER : Güneşinden çıksın e mi, pis karı! Naha tez günlerde geberirsin in-şallah! İnşallah!..

MUNİSE : Yine başlama ilenmeye oh yavrum...

SEHER : *(Hep sallanarak)* İn-şallah!.. Tez günlerde... Bakalım o zaman oğlun olacak dümbelek gelip de üstüne bir avuç toprak atar mı senin!.. Ha, hah, hah, haaay!.. Gözün yollarda öyle mi?.. Balı da ona saklıyorsun, değil mi? *(Bağırır.)* O balı yerken boğulur inşallah! İn-şallah boğulur... Boğazında kalır da boğum boğum boğulur köpek!

MUNİSE : Sus kız! *(Koynundaki bebeğe)* Yine bunu var halanın yavrum... Bunu var yine... Kınama sakın yiğidim... Kınanacak olsa... *(İçini çeker. Bir ara. Kalburu çalkalarken)* Ha kuzum benim... Ha tosunum... Tut kendini... Şimdi biter. Tut kendini... Ağlama sakın... Ağlama ya... Ninen sana kurban olsun, yav-rum. *(Ama kendisi ağlamaya başlar. Sessizce hem ağlar, hem kalburu çalkalar.)*

(SEHER pencerede bir türkü tutturur. Sallanarak içli içli söyler türküyü.)

MUNİSE : Sus oh yavrum!.. Sus Seher'im... Etme kuzum... Sen bu türküye başladın mı içim bi hoş olur, bilmez misin a kızım? Sırma saçlım, inci dişlim, kehribar yanaklım, oh benim garip kuşum oh...

(SEHER aldırmaz. Türküyü söylemeye devam eder.)

(Samanlıkta:)

HALİL : Çok uyumuşum... Neden uyandırmadın beni?

EROL : Çok yorgundun...

KIZ : Dışarda şarkılar, türküler... *(Başını yeniden samanlık deliğine kaldırır.)* Güneşli bir gökyüzü...

HALİL : Kötü uyumuşum. Ölü gibi.

EROL : Öfkelenme kendine... Daha kim bilir kaç gece uyku yüzü görmeyeceksin... Hem, gecikmiş de sayılmazsın...

KIZ : Şurda, burnunuzun dibinde şenlikli bir ev ve siz...

HALİL : *(Katı)* Doğru... Çok şenliklidir...

(Ayakkabısını çözer, içini boşaltır. Yeniden giyer. Kalkar. Üstünü başını silkeler.)

(Evde: SEHER türküsünü giderek bir mırıltı halinde söyler. Bu arada başörtüsünü çözer. Uzun saçlarını taramaya koyulur. MUNİSE kalburu çalkalar. Bir ân. Sonra)

SEHER : *(İçten)*Ana... *(MUNİSE kalkar, çocuğu yeniden beşiğe koyar. Beşiği sallamaya başlar.)* Ana kız?..

MUNİSE : *(Ondan yana bakmadan)* De yavrum...

SEHER : Güzel mi saçlarım?

MUNİSE : *(Bakmadan)* Güzel de söz mü? Lepiska.

SEHER : Parlak mı?

MUNİSE : Güneş vurmuş su gibi. Pırıl pırıl...

SEHER : Sarı mı?

MUNİSE : *(Alışkındır. Hiç bakmadan)* Dolgun başaklar gibi... Güneşte yelbir yelbir sallanan olgun başaklar gibi...

(Bir an. MUNİSE beşiği bırakır. Kalburu çalkalar. Kalburu önce ağır ağır, sonra gittikçe hızlanan bir tempoyla sallayacaktır.)

SEHER : *(Bir süre saçlarını tarar, okşar, omuzlarına bırakır. Yeniden tarar, okşar. Sonra birden durur. Katı)* Ana, kız?

MUNİSE : Söyle elmasım?

SEHER : *(Hırçın)* Elmasım deme bana!

MUNİSE : *(Hep kalburu çalkalayarak)* Niye demeyim a yavrum?

SEHER : Hiç elmas gördün mü ki?

MUNİSE : Görmesem de olur, a benim kehribar yavrum...

SEHER : Ya kehribar? Hiç kehribar gördün mü sen? *(MUNİSE bir elini acele boynuna götürür.)* Bilip görmediğin şeyleri ad takıp durma bana! *(Yine yarı beline dek pencereden sarkıp ileri geri sallanmaya başlar.)*

MUNİSE : *(Sanki kendi kendine konuşur.)* Kaynatam düğünümde bir sıra kehribar takdıydı boynuma... Görmez olur muyum? Gördüm elbet... *(Anılarında)* Tam bir sıra kehribar. Orta yerinde beşibiyerde. Kehribar dizisinin tam orta yerinde... *(Ballandırır.)* Takdım mıydı şöyle, bağrımın ortasında pırıl pırıl pırıldar... Gelinin hasına takılır kehribar dizili beşibiyerde... Gelinin hasına... *(Dudaklarında mutlu bir gülümseme, bir kendini beğenmeyle kalburu çalkalar. Boşaltır, kalkar. Kalburu duvarda bir çiviye asar. Dolu bir çuvalı bir köşeye dayar. Bir yarım çuvala da elediği darıyı doldurur, kalkar. Kılçanı toplarken eğilir, SEHER'e bakar. Saçlarını omuzlarına dökmüş olduğunu o zaman görür. Birden parlar.)* Kız Seher!.. Kız ört başını!.. Bu ne hal şıllık?.. Bir gören olursa ne demez kız?.. Ali deden görürse...

SEHER : Ha, hay, haay! Bunak dedem mi?

MUNİSE : Çenen tutulsun kız!.. Kız çekil pencereden!

(İçeri dalar. Az sonra onu pencerenin önünde, SEHER'in omuz başında görürüz.) Şuna bak şuna... *(Bir sumsuk atar kızına)* ..lasıca...

SEHER : *(Sallanır.)* Gelen kim, giden kim?.. Gelen kim, giden kim?..

MUNİSE : *(Onun başını sumsuklar.)* Naha boyun devrilsin e mi? Az-gm! Saçını sırma dedik diye, orta yere mi dökmek gerekirmiş ha? Deden görseydi böyle, başı açık sallandığını senin... Amanın, adamı tüm üstüme saldırtacak da benim... *(SEHER'i tartaklayarak pencereden biraz içeri çeker. Saçlarını acele acele örerken)*

SEHER : *(Ağlamaya başlar.)* Vur bakalım, vur... Ölsem ne olur sanki? Yaşadım da ne gördüm? Ne gördüm şu dünyada? Önüm karanlık, ardım karanlık... *(Tutturur.)* Önüm karanlık, ardım karanlık.. Önüm karanlık, ardım karınlık...

MUNİSE : *(Acele kızının başını örter. Bağlar. Çoktan yumuşamıştır.)* Oh bak, elin yüzün açıldı yavrum. Neydi o öyle cadılar gibi? Deli Nuriye'ye dönmüştün a kızım... İçim kalktı... Hadi ya, sus işte... Ağlama hadi... Ne güzel oldun, bi görsen... *(Toparlanır, güler.)* A, a, a, aaa! Deliye bak! Kız ne var ağlayacak şimdi? Sen benim bi güzel kızımsın, yavrum... Ağlama ya. Sus... Sakız istersen getirivereyim. Çiğnersin... Bunun dağılır. Sandığın gözünde olacak bi tutam. Getirivereyim mi?

SEHER : Getir.

(MUNİSE, pencerenin önünde kaybolur. SEHER aynı yerde sessiz oturur. Bekler. Sanki bir şey dinler, bir şey sezinler.)

(Samanlıkta:)

HALİL : *(Şimdi o, samanlık deliğinin altındadır.)* ...Şimdi o şenlikli eve gideceğim. Anama burda olduğunuzu söyleyeceğim. Ev daha da şenlenecek...

EROL : Halil...

HALİL : Kusura bakma Erol. Bu kız öfkemi kabartıyor benim. İstemediğim şeyler söylüyorum.

EROL : *(KIZ'a)* Geç şöyle. Otur. Konuşmayacaksın. Anladın mı? *(Bağırır.)* Otur, dedim salak! *(Onu samanların üstüne iter.)* Bir daha çeneni açarsan, patlatırım. *(HALİL, onu tutar. KIZ'a vurmasına engel olur.)*

HALİL : *(EROL'a)* Bulunduğumuz yer eve çok yakın. Belki gece girerken iyi fark etmedin, ama böyle bir patırtı hemen duyulur, biliyor musun?

EROL : Haklısın...

HALİL : İyi olmadı bu kadar uyumam. İlk annem kalkar. Onun kalktığı zamanı kaçırmayacaktım.

EROL : Şimdi artık çıkamaz mısın?

HALİL : Çıkacağım tabii... Bekle beni. *(Samanlık kapısına doğru yürür. Kolu kaldırır.)* Üstelik açsınız. *(Gülümser.)* Açlık sinirleri bozar. Öfke kabartır. *(Yıkık duvarın ardındaki bağ yolunda, sırtında tüfeğiyle I. JANDARMA görünür. Çok genç, çocuk yüzlüdür. Eve bakar, yaklaşıp yaklaşmamaya karar veremez. Bir ân dönüp gitmek ister. O sıra II. JANDARMA'nın da bir ara görünüp eliyle onu eve doğru ittiği görülür.)*

II. JANDARMA: Hadi işte sallanma... Burda bekliyorum ben... Hadi be arkadaş. Şöyle bir kolaçan...

(Samanlık kapısını usulca aralamış olan HALİL onları görür. Hemen kapar kapıyı.)

HALİL : Tam sırası!

EROL : Ne oldu?

HALİL : .....

EROL : Bir terslik mi?..

HALİL : Hayır... Hayır... Kaygılanma... Yoldan... şey-

ler... İnsanlar geçiyor da... Tarlalara yani... Az bekliyelim...

(Kapı önünde tedirgin durdukları, arada bir fısıltıyla konuştukları izlenir. I. JANDARMA iner. Eve doğru yürür. Merdivenlerin önünde durur. Evin giriş kapısına, yukarı bakar. Sonra yine cayar. Gitmeye davranır.)

MUNİSE : *(Evin 'aralık' kısmında görünür. Kapıdan başını uzatır, bakar.)* Haa, sen misin Cemal?.. Bi ayak sesi duydum da... *(I. JANDARMA, çaresiz döner, durur. MUNİSE dışarı çıkar.)* Çıksana, buyur...

I. JANDARMA : Yoo... Öyle geçiyordum da Munise Abla...

MUNİSE : Buyur, bi soluk al...

I. JANDARMA : Yoo... Çıkmayım... Bükten aşağı gidiyordum da...

MUNİSE : Susamışsındır... Su getiriym...

I. JANDARMA : Susamadım... Bentlerde şimdi içtim... *(Merdiven basamaklarından birine oturur yine de.)* Öyle geçiyordum da yani...

MUNİSE : *(Dikkatle ona bakar.)* İyi ettin uğradın. *(Bir ân)* Babam ikinci uykusuna yattı... Namazını kıldı, yattı... Kalkmadı daha... Ben de sandıkta sakız arayıveriyordum Seher'e... Darıyı eledim de... *(Merdiven başına çöker.)*

I. JANDARMA : Torunun nasıl?

MUNİSE : Uyuyor. *(Bir ân)* Anan iyi mi?

I. JANDARMA : İyi işte. N'olsun Munise Abla? Karnı ağrır durur hep.

MUNİSE : Elim erip bir varamadım ki... Bi tas çorba götüremedim.

I. JANDARMA : Sen sağ ol. Dünya işi çok...

MUNİSE : Eh, öyle... *(Bir ân)* Ayran içer misin? Karıvereyim mi?

I. JANDARMA : Yoo, yoo... Öyle geçiyordum da işte...

MUNİSE : Ananla ben aynı dağın kekiğiydik ay Cemal... Ben buralara gelin gelmeden... On yedimde kızdım, kucağıma doğduğunda ya... Çekinme, söyle... Karıvereyim bi ayran... Bilme yabancı...

I. JANDARMA : *(Karnı sancılanmış gibidir.)* Oturucu değilim de yani... Ondan... Böyle işte geçiyordum da...

MUNİSE : Bir tuhaflığın var, hasta mısın oğul?

I. JANDARMA : Yooo, yok... Bükten aşağı gidiyordum da...

MUNİSE : Yine su kaygısı mı yoksa?

I. JANDARMA : Eh, oluyor tabii...

MUNİSE : Bizimki ölünce, tarla, bağ, her bi şey gitti ya elden... Bazı derim, amaan, iyi ki bir bu bahçeye kaldım. Yoksa konu komşuyla durmadan... *(Bir ân)* Demek yine su kavgası?

I. JANDARMA : Eh... Bizimki de görev işi işte.

MUNİSE : İyi canım, kötü mü? Bir köye candarma çıkmak iyidir.

I. JANDARMA : *(Birden)* Zor iş be Munise Abla!

MUNİSE : İşin kolayı var mı ay oğul?

I. JANDARMA : *(Tedirgin, çalılıkların üst yanına bakar. Sesini alçaltır biraz)* Öyle ama... İşte... Bu iş, nasıl desem?. Bazen diyorum, at rütbeni üstünden! Tersine gidiyor bazı bazı...

MUNİSE : *(Güler.)* Aaa deli! Bulmuşsun rütbeyi de... Kim derdi, Yeşil'in oğlu gelin geldiğim yere candarma çıkacak? Aklıma gelir miydi o zamanlar, hani anan kucağıma verdiği zaman seni? *(Bir ân)* Halil'imden ayırmam seni. Övünürüm candarmalığınla... *(Cemal başını eğer.)* Övünerek elbet... Bizim oralarda olsun, buralarda olsun, kaç kişi adam çıktı da başını kurtardı ay Cemal?

I. JANDARMA : Yumuşak başlıyım ben Munise Abla... Yumuşak başlılığa gelmez bi iş bu...

MUNİSE : Daha iyi ya... Her candarma da zart-zurt ederse millete, olur mu? Sevgiynen, sıcak gönülnen her bi şey, anlayışınan... Hart-burt etmekten daha iyi ya... Hart-burt ettin mi öfkeyi ayaklandırırsın. Hiç yoktan kin büyütürsün... *(Bir ân)* Yalan mı?

I. JANDARMA : Öyle de... Yani, bilmem ki... *(Bir an. Davranır, kalkar.)* Neyse, varıym gidiym artık...

MUNİSE : Vereydim bi bardak su...

I. JANDARMA : *(Gitmez.)* Yoo... Hayır... Hayır... İçmediğim yer değil ya... *(Bir ân)* Her zaman içtiğim yer... *(Bir ân)* Başka zaman yine gelirim... *(Bir ân)* Gitmem eksik değil bentlere. *(Bir ân)* ... Iıı... Halil'den haber var mı?

MUNİSE : Ne olmuş? Bi şey mi olmuş?

I. JANDARMA : Yoo, niye? Öyle sordum. Haber alıyor musunuz, diye... Nasılmış yani, diye...

MUNİSE : Epeydir mektup saldığı yok da, ben de ondan, acaba dedim... Arada bir atlar gelirdi otobusa... Eh, diyorum, imtihan ne zamanı, belki...

I. JANDARMA : Öyle ya canım... İmtihan ne zamanı şimdi... *(Bir ân. Boğazını temizler sanki.)* Çoğu da bir şeyler mi ne etmişler. Girmezlermiş derslere?

MUNİSE : Yok canım? Niye? Girerler. Girmezler olur mu? Halil'im girer benim. Girer... Teee o zaman, okumaya giderken ne dediydi bana bi duy. *(Keyifle anlatır:)* "Anam benim... Yükü büyük, gönlü de böyük anam..." dediydi... "Hele bak gör, alayım diploma kâadımı, hepimize dünya cennet gayri..." *(Güler.)* Böyle der... Bana, Seher'e, dedesine, şimdi de anasız oğluna... Hepimizle nasıl baş edecekse, öyle der...

I. JANDARMA : Sen nasıl baş ediyorsun Munise Abla? Sen baş edince...

MUNİSE : Amaaan işte! Günler geçi geçiveriyor be Cemal. Ne kaldı şurda? Gelecek yıl çıkar mı Halil'im bir kaymakam... *(Takılır.)* Eh, sen benim yanıma uğrama gayri...

I. JANDARMA : *(Zorla güler.)* Eee, öyle tabii. *(Bir ân)* Mektup salmadı demek hiç bu günlerde?

MUNİSE : Salmadı ya... Aklım takılır bazı... Şimdi de... *(Başını sallar.)* Salmadı mektup, ama bakma sen. Kötü bi şey olsa haberi tez gelir. Kötü haber dediğin, ay Cemal oğlum, bilmez misin, kanat takınır da şıp diye gelir bulur insanı. Öyle değil mi?

I. JANDARMA : Öyle tabii... Hem... ne olsun kötü bi şey canım? *(Bir ân)* Eh, gideyim bakayım... Biri çıkar yine, çeviriverir bütün suyu tarlasına... Ondan sonra, al başına belayı...

MUNİSE : Halil'imden bi haber mi vardı yoksa sende?

I. JANDARMA : Yoo... Bizde ne haberi olsun? Yoo... Hayır. Öyle sordum ben... Burdan geçiyordum da... Bir soruverdim şöyle... Kal... Kal esenlikle Munise Abla.

MUNİSE : *(Uzaklara bakar.)* Git güle güle Cemal. Anana selam söyle. Gine gel... *(I. JANDARMA uzaklaşırken)* Açmadın derdini... Beni yabancı bildin Cemal... *(Güler.)* Öyle olsun... Yeşil'in ağzını ararım ben...

I. JANDARMA : Yooo, valla yanlışsın Munise Abla... Anama soracak bi şey yok...

MUNİSE : "Dön git Yeşil, köyüne..." derim. "Boşuna bekleme oğlunun yamacında... Bizim hiç gereğimiz kalmamış ona..." deyiveririm... Bakma bana sen Cemal. Yüreğim daralır da bazı, takılmasam hani... Git güle güle...

(Samanlıkta: HALİL, kapı aralığından dışarısını gözetlemeyi sürdürmektedir.)

(I. JANDARMA yola çıkar. II. JANDARMA önünü keser. MUNİSE, beşikteki çocuğa bakar, içeri girer. Cemal'in II. JANDARMA ile karşılaştığını görmez. Bunlar yolun üstünde kaybolur, sonra geri dönerler.)

I. JANDARMA : Yok dedik ya işte! Hiç bi haber yok.

II. JANDARMA: İyi aradın mı bakalım ağzını?

I. JANDARMA : Amma da üsteledin be! Durmayalım burda hadi... Munise Ablamın aklına bir şey gelir sonra... Hoş, bi bokluk da sezmedi değil yaa... Sezgili kadındır.

II. JANDARMA: Görev görevdir arkadaş. Öyle kayırmaya ne gelmez.

I. JANDARMA : Neyi kayırıyormuşum ben?

II. JANDARMA: Memleketini hep kayırırsın... Pısırıklığından mı, memleketlin olduğundan mı, bilmem yaa... Bu iş öyle pısırıklığa ne gelmez arkadaş. Candarma dediğin...

I. JANDARMA : İyi... İyi... Yürü şimdi... Dığdınm dığdısı... Anamın köylüsü. Kayırıyormuşum... Laf... Hem ortada fol yok, yumurta yok, kalkmışsın, çavuştan gayretli...

II. JANDARMA: Folu da, yumurtası da ortada işte: Oğlanı arama emri... Bu emir var mı, yok mu arkadaş?

(Uzaklaşırken)

I. JANDARMA : Yenisin buralarda... Halil'i tanımazsın. Tanırsan, Halil'den yana mı, emirden yana mı olacağını sen de şaşırırdın ya...

II. JANDARMA: Hay hay... Ama çavuş duymasın bu sözünü arkadaş. Duyarsa...

I. JANDARMA : Bu candarmalık işini bile o halledivermişti bana... Halil... Kaymakam başından savmıştı

da, bu... Uğraştı, didindi de, bir yabancı candarmalık bulup... beni işte...

II. JANDARMA: Uyy sen iyice verecekliymişsin arkadaş. Bizse alacak peşinde...

I. JANDARMA : Ne yapmış ki çocuk yahu?

II. JANDARMA: Haydaaa! Sana ne suyun gözünden? Sana, bu su nerden kaynıyor, diye soran mı var arkadaş? Sana, suyun önünü çevir, diyorlar... Senin işin...

(Konuşarak uzaklaşır.)

(Samanlıkta: KIZ ayağa kalkmak ister. EROL ona tetik durur. Fakat KIZ'ın kalkamadan sendelediğini, sonra geri düştüğünü görür.)

EROL : Ne oluyor buna?

HALİL : *(Döner.)* Ne olmuş?

EROL : Bilmem... *(KIZ'a yaklaşır. Eğilip yüzüne bakar.)* Sararmış... *(KIZ'ın kolundan tutar.)* Neyin var?

KIZ : *(Cansız)* Yok bir şey...

HALİL : Hastalandı mı? *(KIZ'a)* Hasta mısınız?

EROL : Numaradır...

KIZ : Başım dönüyor... *(EROL ve HALİL birbirlerine bakarlar.)* Önemli değil... Sadece...

HALİL : Açlıktan olmasın?..

KIZ : Belki... Şey... Alışık değilim de böyle... Yani, iki gün... üstü üste hiçbir şey yememeye...

HALİL : *(Kapıya bakar.)* Annemi yalnız yakalayabilsem bir... *(Çevresine bakınır. Birden aklına gelir. Gider, köşede duran bir çuvaldan bir avuç darı alır. KIZ'a uzatır.)* Şunu çiğneyin bakalım... Alın, alın... güzel bir ikram değil, biliyorum. *(Sert)* Ama burda herkesin ayakta durmasını sağlıyor yine de... Alsana be! *(Darıyı zorla KIZ'ın avucuna doldurur.)* Korkmayın canım. Zehir değil. Sadece darı... Darı...

KIZ : Darı nedir?

HALİL : Darı neymiş!..

EROL : Ye, anlarsın... *(KIZ'ın çekinerek yiyişine bakarken HALİL de göz ucuyla arkadaşına bakar. EROL'un da darıyı bilmediğini anlar. Hafif alaycı bir gülümseyiş geçer dudaklarından.)*

(DOMDOM ALİ evden sahanlığa çıkar. Çok yaşlıdır. Sırtında eski bir gocuk, başında takke, bacaklarından eski, uzun bir fanila don. Titreyerek, duvarlara tutuna tutuna gelir. Merdiven basamaklarından birine oturur. Öksürerek tütün sarmaya koyulur.)

DOMDOM ALİ : Muniseee!.. Kız Munise!.. Öldün mü kız?

EROL : *(Kapıya gider. Kulağını dayar.)* Biri var yine!..

HALİL : Domdom Ali... Dedem yani...

(O da kulağını kapıya koyar.)

MUNİSE : *(Pencerenin önünde, SEHER'in yanında görünür.)* Al işte sakızını. Al benim gül yüzlüm, al...

SEHER : *(Sakızı kapar, tuttuğu gibi pencereden aşağı fırlatır.)* Sakızından çıksın senin!

MUNİSE : Naha boyun devrilsin e mi? Naha teneşirlere yatası da bir daha kalkamıyası naha!..

DOMDOM ALİ : Munisee!.. Kız Munise, kıız!..

MUNİSE : *(SEHER'i iter. Eğilir, sahanlığa bakar. Usulca)* Az daha uyusaydı ya... *(Döner. Pencerede kaybolur. İçerden sesi gelir.)* Geliyorum baba!.. Geliyorum!..

DOMDOM ALİ : Gelemez ol e mi?

MUNİSE : *(Kapıda görünür. Zorla gülümser. Yüksek sesle)* Aha vardım. Buyur baba... Bi şey mi dediniz?..

DOMDOM ALİ : *(Arkası dönük, bir ağıt söyler gibi)* Ben Yemen'deyken bir tabur askere söz dinletirdiydim... Ben Yemen'deyken... *(MUNİSE alışıktır.*

Sızıldanmanın sona ermesini bekler.) Bir tabur askere "höööt" dedim miydi, karşımda el pençe divan dururlardıydı da, şimdi bi kötü gelinin elinde, ahhh, ah, ah!..

MÜNİSE : *(DOMDOM'un arkasına bir yastık koyar. Sevecenlikle, fakat yüksek sesle)* Kalktığınızı duymamışım baba!.. Şimdi yapar gelirim kahvenizi. *(Beşikten çocuğu kapar, içeri koşarken)*

DOMDOM ALİ : Bir fincan kahveyi de mi çok göreceklerdiydi?.. El kızının eline mi bakacaktıydım?.. Ben Yemen'deyken çektim miydi sarı çizmelerimi, yürüdüm müydü düşmanın üstüne... Ahhh, ah...

SEHER : *(Pencerede bağırır.)* Sus bunak, sus! Yemen'inden başlatma yine!..

DOMDOM ALİ : Göğsümde madalyalarımdıydı... Kolumda sırma şeridimdiydi... Nahiyemden içeri öyle girdimdiydi... Benden önce ölmesen olmaz mıydı a kadın? İlle benden önce ölmeynen ne vardıydı? Bok mu vardıydı a kadın çekip gitmeye?.. Oğlumu da ardından sürüyüp gitmeye?.. Ahhh, ah, ah!..

MUNİSE : *(Kucağında çocuk, bir elinde kahve fincanı, gelir. Fincanı DOMDOM'un önüne koyarken)* İşte kahveniz, baba. Buyrun...

DOMDOM ALİ : Aah, ahh, ah...

MUNİSE : *(Yüksek)* İyisiniz ya bebe? İyisiniz ya?

DOMDOM ALİ : Hiç umutlanma öleceğim diye!.. Ötekilerin peşine takılacağım diye... Yağma yoktuydu! Ölmeyeceğim daha!.. *(Nerdeyse tepinir.)* Ölmeyeceğim!.. Ölmeyeceğim!.. Oh da oh! Oh da oh, hah! Ölmeyeceğim!..

MUNİSE : Amanın, o nasıl söz baba? Allah gecinden versin. Başımızda bir büyüğümüzsünüz... Hadi buyrun, soğutmayın kahvenizi...

DOMDOM ALİ : *(Kahveden bir yudum alır.)* Tatsız. Çok tatsız...

MUNİSE : *(Alçak)* Sen sabır ver Yarabbi... *(Yüksek)* Şerbet de ister misiniz? Yapıveriym mi?

DOMDOM ALİ : *(Hemen alttan alır.)* Ne şerbeti yapıvereceksin?

MUNİSE : Şekerli şerbet işte...

DOMDOM ALİ : *(Yine huysuz)* Gül şerbeti olmalıydı ki... Gül şerbetini severim ben. Anan sağ olaydıydı, gül şerbeti yapıverirdiydi... İçine karanfil de koyuverirdiydi...

MUNİSE : Gül şurubumuzun sonu geldi ya? Yenisine hazırlık gayrı...

DOMDOM ALİ : Uyyy, güller açacaktıydı da... Şurubu çıkaracaktıydı da...

MUNİSE : Çok canınız çektiyse bi koşu gidip isteyeyim mi Firdevs Haladan?

DOMDOM ALİ : Kimmiş o? Kim dedin?.. *(Tepinir.)* Benim o adda kardaşım yok. Ben daha taa Yemen'deyken ettikleri...

MUNİSE : *(Alçak)* Benim de çenem tutulsun! Ne vardı şimdi üstüme üstüme getirecek?.. *(Çocuğu yeniden beşiğe yatırır.)* Ha yavrum benim... Ha tosunum... Uyu kuzum... Aslanım benim...

SEHER : *(Pencerede, sallanarak)* Oğlun kimden döktürdüyse bunu ortaya, yolla da o baksın! Sana mı düştü?

DOMDOM ALİ : Torunu öğretmen çıkmış... Hıh... Sümüklü torunu... Kaymakam bile değil... Bi kötü öğretmen işte... Gül şurubuymuş!.. Onun gül şurubuna mı sanki...

MUNİSE : Ninni kuzum... Tosun ağam benim... Ha kuzum, uyu. Ninen sana kurban...

SEHER : Ninesinden çıksın? Sana mı düştü?

MUNİSE : Kime düşecekti ya?

SEHER : Ana gibi ana olsan, kör doğurmazdın beni!..

MUHİSE : Sus kız! Sen kör doğmadın bi kez...

SEHER : Bana bakacağına ona bak sen... Bak bakalım, belki başın göğe erer... Oğlundan görmediğin mürüvveti ondan görürsün... Hah, hah, haay! Güleyim bari!..

MUNİSE : *(Gülmeye çalışır.)* Hep kıskanırsın bu masumu. Seni domuzun kızı... Ayol bunun ne günahı var? Şuncacık şey... Anasının yetim kuzusu...

SEHER : Babası olacak beyfendi nerelerde? Beyfendiliğinden çıksın onun! Okuyacak da başımıza kuş konacak... Sen de akıl olsa...

MUNİSE : *(Pek umursamadan)* Şimdi gelirim yanma ha...

SEHER : Zoor! Kendimi atıvereceğim pencereden zaten. Bir gün bırakıvereceğim kendimi havaya, ohh, oh oh!

MUNİSE : Aaa, anan sana kurban olsun Seher'im! Takma aklına öyle kötü şeyleri, oh güzel kızım benim.

DOMDOM ALİ : *(Fincanı iter.)* Bu da kahve! Öööğğ!.. Töbee... Ben Yemen'den döndüğüm gün, kadın bi kahve yapıverdiydi ki...

(MUNİSE bir türlü susmak bilmeyen çocuğu yeniden beşikten alır, dedesine götürür. Çocuğu ona sevdirmeye çalışır.)

MUNİSE : Haniymiş dedesi tosunumun benim! Ne dermiş aslan dedesi yiğidime? Ha dedesi? Bakındı hele... Siz görünce bi sustu... Amanın ne gülücükler, ne gülücükler...

DOMDOM ALİ : *(Çocuğa yan yan bakar.)* Hiç dede dediği yok.

MUNİSE : Daha der, dedesi... Vakti zamanı gelince bıcır bıcır dede, nine, hala, buba... buba... hepsini der... Buba, buba, yaaa...

SEHER : *(Haykırır.)* Babasından çıksın!

DOMDOM ALİ : Ne bağırır bu kör yine? *(Bağırır.)* Ne bağırırsın kız?

SEHER : Naha benim kadar bir kör taş düşsün başına, bunaak!

MUNİSE : *(Alçak)* Sus kız. Ayıp. *(Kayınbabasına yüksek)* Ne yapsın? İçine bun düşüyor onun da. Demin sakız verdim oyalansın diye, pencereden attı...

DOMDOM ALİ : *(SEHER'e)* Kız sen mi kovaladın İstiklal Harbi'nde kaçakları? Ne hakla atıyorsun sakızımı sokağa? Bu memleketi adam etmeye biz uğraştık kız! Niye atıyorsun sakızımı sokağa?

MUNİSE : *(Alçak)* Hay dilim tutulaydı!

DOMDOM ALİ : Biz Afyon cephesinde bir tutam sakız için silahlarımızın ucuna yapıştırmaya...

MUNİSE : Hele bak dedesi... Bak torununa... Küçük torununa... Bak ne oyunlar... Nasıl güler bakındı...

DOMDOM ALİ : Güler... Gülmesi kolay... Yumruğuyla yoğurt yemedimiydi bir adam, gülerdiydi de, oynardıydı da...

MUNİSE : *(Acele keser.)* Darıyı eledim. İki çuvala yakın oldu.

SEHER : Niye benden ayrı konuşuyorsun orda? Düşman gibi tutuyorsunuz beni.

MUNİSE : Deli olma kız! Darıyı eledim de, kıştan kalan darıyı, onu diyordum.

DOMDOM ALİ : Nerde o hayırsız oğlun? Niye gelip de el vermez sana? Saya yeri de onarılacaktıydı... Ah benim güzel sayam ah, ah... Sürü elden gittiyse, tahıl da mı ekilemezdi oraya? Ben o yeri nelerle tuttuydumdu... Boşa mı tuttuydumdu?.. Elimden çıkarmamak için orayı ben. Taa Afyon cephelerinden...

MUNİSE : Elimiz darda kalınca sattı sürüyü oğlunuz, Allah rahmet eyleye... Biliyorsunuz işte.

DOMDOM ALİ : Kim için etti? Ne için etti? Sen de he demedin

mi, oğlun okusun diye? Demedin miydi he? Nerde okumuş oğlun peki? Niye gelip onarmaz saya yerimi? Ekip biçmez orayı, niye?

MUNİSE : Aman babaa, kayalık, kıraç bir yer orası. Ekilse, başkaları onu da komazdı elimizde, korkma. İşe yarar bi yer olsaaa...

DOMDOM ALİ : Şimdi ektiğin şu avuç içi kadar yeri ben nasıl adam ettiydimdi, bildin mi sen? Yemen'lerde, Afyon cephelerinde vuruştum demediydimdi... Madalyalarımdı demediydimdi... Onur taslamadıydımdı...

MUNİSE : Allah ömür vereydi oğlunuza, yine de...

DOMDOM ALİ : Torunum olacak hayırsız, dedem Afyon cephelerinde vuruştuydu, demez... Vatanı düşmandan kurtardıydı, demez... Onurundan dönüp bi saya yerime bile saygıydı, sevgiydi göstermez...

MUNİSE : Zati Halil, orda dedelerimin, babamın hiçbir hakkı yoktur, deyip dururdu... Çopurun Süleyman'a açıvermiş ağılın kapısını... "Var sen üç beş davarını kışlat burda" diye...

DOMDOM ALİ : *(Dudakları kımıl kımıl ederek)* Eşhedü enlâ ilâhe illâllah ev eşhedü enne Muhammeden abdühu ve resulü... Lâ ilâhe illâllah... Muhammeden resülâllah... Günahkâr kulların sen affeyle Yarabbi! *(Haykırır.)* Aklını peynir ekmekle mi yedi senin bu oğlun?

MUNİSE : Fesüpanallah!.. *(Alçak)* Naha dilim tutulsun inşallah! *(Yüksek)* Öfkelenmeyin oh baba... Bakın ne diyeceğim... Halil...

DOMDOM ALİ : Halil'inden çıksın senin! Gâvur pezevenk!

MUNİSE : *(Usulca)* Öfff! *(Yüksek)* Gençtir. Kusuruna bakmayın siz... *(Davranır.)* Çocuğu yatırayım da... İneği salıvermiştim... Fidelere girerse...

DOMDOM ALİ : *(Çocuğu göstererek bağırır.)* Bu da karanlık, bu

da! Elin bi piçi mi ne, bellisiz! Kim kimden peydahlamış, bellisiz. Hani bunun anası?

MUNİSE : Aaa, baba... Niye böyle diyorsunuz? Elinizi öpmeye gelmişti ya bir kez? Hani doğumdan önce... Karnı burnunda gelmişti ya... Ölümünden önce gördünüz siz de... Halil getirdi de gördünüz ya...

DOMDOM ALİ : Ben görmedim. Hiç görmedim. Bi yudum kahvesini içmedim. Bi peşkirimi tuttuğunu görmedim.

MUNİSE : Gördünüz baba... Elinizi öptü... Kahve de tuttu... Sakalınızı bile öptüydü hem...

SEHER : *(Sallanarak hem güler, hem bağırır.)* Bitli sakalını öptü de ondan öldü! Yaa... *(Kahkaha)* Bitli sakallı!.. Bitli sakallı!..

MUNİSE : Kız sus! Gelirsem yanına...

SEHER : Hele gel de kafanı yarıvereyim! *(Çocuğa doğru tükürür.)* Tüh, tüh! Torunuymuş! Hıh... Halil'den değil o! Piç! Piç! Fabrika orospusunun piçi! Elin bir piçine pörsük memeni emdirip emdirip zevklenirsin değil mi?

MUNİSE : Naha çenen tutulsun, deli!

SEHER : Seher yerinde, fabrikalarda çalışandan orospu olmaz da ne olur sanki, hah haay!

MUNİSE : Kıskanç kancık!

SEHER : Sen nesin peki? *(Sallanarak güler.)* Pörsük memeli!.. Pörsük memeli!..

MUNİSE : *(Çocuğu beşiğe attığı gibi içeri koşarken)* Sus dedim sana, ele güne karşı! *(İçerden sesi gelir.)* Yoldan geçenler ne demez kız? *(Az sonra pencerenin önünde SEHER'in yanında görünür.)* Ah alnımın kara yazısı, ah! Ya senin canını alaydı Allah, ya benim... *(Onu tartaklar.)* Kalk hadi... Kalk ordan! *(İte kaka kaldırır.)* Yürü içeri! Hadi yürü... Seni kaltak se-

niii!.. Seni domuzun kızı! *(Ağlar.)* Alnımın karayazısı seniii! *(İçerde bir kızılca kıyamet duyulur. Dövme sesleri. SEHER'in uluyarak ağlayışı)* Tatlı canından bezdirirsin insanı... Tatlı canından! Keyfimden sanki bunlar... Uy benim kara yazım, uyyy!

DOMDOM ALİ : Munisee! Kıuız!.. Munis!.. Tüfeğimi getir benim! Getir tüfeğimi kıuz!..

SEHER : *(Uluyarak)* Ben mi öldürdüm gelinini? Ben mi sanki?..

DOMDOM ALİ : *(Tepinir.)* Tüfeğim... Tüfeğim... Tüfeğim, dedim! Kıuz!

MUNİSE : *(Başörtüsü açılmış, saçı başı dağınık gelir.)* İlle kötek ister canı... Boyu devrilsin! Cırmık cırmık etti her bir yanımı şıllık...

DOMDOM ALİ : Tüfeğimi getir dedim... Tüfeğimi...

MUNİSE : *(Yüksek)* Ne edeceksiniz tüfeği şimdi?

DOMDOM ALİ : Getir. Vuracağım senin oğlunu... Vurup temizleyeceğim...

MUNİSE : *(Güler.)* Aman baba siz de...

DOMDOM ALİ : Getir tüfeğimi... Şurda nöbete duracağım... Gelir gelmez vuracağım o gâvur dölünü!

MUNİSE : *(Sırtını sıvazlar.)* Biricik oğlan torununuz baba...

DOMDOM ALİ : Öyle hayırsızdan torunum yok benim! Vuracağım... *(Bir ağıt söyler gibi yine inceden inceye mırıldanmaya başlar.)* Ben Yemen'de, Afyon cephelerinde çarpıştımdıydı... Vatanı düşmandan kurtardıydımdı... Şimdi bir saya yerimi bana çok görür oldulardıydı... Kendi oğlum sağ kalaydıydı... Beni gelin ellerine komayaydıydı... *(MUNİSE süpürgeyi alır, sakin sakin sahanlığı süpürür.)* Tüfeğimi vermiyor. Oğlunu arka alıyor... Kadir bilmez oğlunu... Tüfeğim... Sakladı tüfeğimi...

MUNİSE : Sizi oradan kaldırayım mı baba? Üstünüze toz gelmesin...

DOMDOM ALİ : *(Ağlar.)* Tüfeğim, dedim... Tüfeğim...

MUNİSE : *(Onu tutup kaldırırken)* Tüfeğiniz kaybolmuştu... Çaldılar demiştiniz ya? Unuttunuz mu? *(Bir ân)*

DOMDOM ALİ : *(Çocuksu)* Bacaklarım sızlıyor.

MUNİSE : *(Onu beşiğin yanına oturtur.)* Merdivenleri süpürym de, ovuvereyim...

DOMDOM ALİ : Bacaklarım çok ağrıyor...

MUNİSE : *(Kulağıma bağırır.)* Merdivenleri süpürüym de, ovuvereyim...

DOMDOM ALİ : *(Küçük bir çocuk gibi dingin, beşiğin yanında oturur.)* Ovuver ya kızım. Ovuver benim has gelinim... Ellerin şifalıdır. Sen ovuverirsen pek iyi gelir, pek...

(MUNİSE merdivenleri süpürmeye koyulmuştur. SEHER'in ulumaları yavaş yavaş durmuştur. Az sonra çocuk ağlar. MUNİSE geri gelir. Beşiğin ipini DOMDOM'un eline verir.)

MUNİSE : Ha baba... Ben gelene dek, şunun ipini çekiverin usul usul, e mi?

(İşine gider. DOMDOM uslu, denileni yapar. Çocuk susar. Bir gürültü patırtının ardından derin sessizlik. Yalnız kuş cıvıltıları. Bir süre.)

SEHER : *(İçerde, şimdi çok alçak sesle, ama dokunaklı bir biçimde türkü söyler.)*

Keklik idim vurdular.

Kanadımı kırdılar...

DOMDOM ALİ : *(Gizlice eğilir. Çocuğun yüzünü açar, bakar. Kikir kikir güler.)* Niye gülüyorsun len? Bana mı gülüyorsun he? Büyüyünce, vatanı dedem kurtardıydı, diye anlatacak mısın ha bakiym? "Dedem Yemen'de, Afyon cephelerinde..." he?

SEHER : *(Kapıda görünür. Usludur. Elleriyle duvarları yoklayarak gelir. Eşiğin berisine oturur. Bir an. Sonra seslenir.)* Dede!.. *(DOMDOM acele çocuğun yüzünü örter. Hareketsiz durur.)* Bademçiçek açmış, değil mi dede?

DOMDOM ALİ : Kokusunu mu duydun?

SEHER : *(Gülümser.)* Hıı... Duydum ya... *(Bir ân)*

(Samanlıktakiler ayak sesi işitir, gerginleşirler. MUNİSE, önce samanlığa doğru yürür. Bir ineğin böğürmesi üstüne acele evin arkasına dolanır. Uzaktan sesi gelir.)

MUNİSE : Ohaaa!.. Oha... Hay seıu civelek kız! Ohaa!..

SEHER : Dede? *(Bir ân)* Çocuk güzel mi?

(DOMDOM kurşılık vermez. Suçüstü yakalanmış gibi durur. SEHER, daha yüksek sesle) Beyaz mı? Tombul tombul mu çocuk?

DOMDOM ALİ : Ne bilem... Hiç bakmadım ki...

SEHER : Baksana bir... Hele bak... İnsan bakmaz olur mu görünce? *(DOMDOM ilk kez yapıyormuş gibi çocuğun yüzünü açar, eğilir, yakından bakar.)* Baktın mı?

DOMDOM ALİ : Eehhh...

SEHER : Güzel mi?

DOMDOM ALİ : Gülüyor...

SEHER : Pembiş pembiş mi yüzü?

DOMDOM ALİ : Ne biliyorsun pembeyi sen? *(Kendi ile güler.)* Gülüyor.

SEHER : Abime benziyor mu?

DOMDOM ALİ : Anan benzediğini söylüyor ya?..

SEHER : *(Yeniden belli belirsiz huysuzlanır.)* Ne fayda... Kendim görmeliyim ki... Belki bilirdim o zaman, büyürse eğer... Yani... Sever mi ki bizi?

DOMDOM ALİ : *(Acele)* Bacaklarım çok sızlıyor.

SEHER : Ovuvereyim mi? *(Tahtalara tutunarak dedesinin yanına gelir. Bacaklarını yoklar.)* Burası mı?

DOMDOM ALİ : Vay, vay, vay... Amanın... Az daha yukarı... Hah, hah... Uyy... Aman... Uv... Uv...

(SEHER onun bacaklarını ovalarken)

(Samanlıkta: HALİL, EROL gergindirler. KIZ daha canlanmış görünür.)

EROL : Halil?..

HALİL : Evet?..

EROL : Bak, diyorum ki... Acaba... Çıkmak için acele etmesen?

HALİL : *(KIZ'ı gösterir.)* O olmasaydı, belki... belki bekleyebilirdik.

KIZ : *(Birden yerinden fırlar. Kapıya atılır.)* Gitmek istiyorum! *(İkisi de KIZ'ı yakalar. Sımsıkı tutarlar.)* Bırakın beni!..*(EROL, KIZ'ı tokatlar. Bir an)*

EROL : İşin şakası yok. Bunu iyice bilmeni isterim!

KIZ : İlk kez kendi seçtiğim bir hayatı yaşayacaktım... Kendim için, kendimi... Şimdi de siz... engelsiniz... bana ne sizin...

HALİL : *(İlk geldiği zaman KIZ'ın ağzından çözdüğü bezi alır.)* Yazık ki yeniden bağlamak zorundayım... *(Bağlar. KIZ direnir.)* Getir Erol... *(Samanları eşeler. Bir ip bulur.)* Şuraya bağla... *(KIZ'ı ellerinden samanlığın direğine bağlarlar.)* Şimdi, yeniden ve iyice dinleyin beni: Bir fabrikada makinelerin nasıl çalıştıklarını gördünüz mü hiç? Dişliler arasına yabancı, uyumsuz bir madde sıkıştı mı gıcırtı yapar. Yalnız gıcırtı yapmakla kalsa iyi. Dişliler uyumlarını kaybederler. Laçkalaşır ve dururlar. O zaman biz, araya sıkışan yabancı maddeyi hemen temizlemek zorunda kalırız. Bilmem anlatabildim mi? *(Bir ân)* Burada büyüdüm... Sonra,

ardıma bakmadan okumaya gittim. O zamanlar makineler üstüne en küçük bir fikrim yoktu. Şimdi var. Bunu da bilmenizi isterim.

EROL : Halil... Sormaya zaman olmadı... Ya da önemsemedim... Şimdi sormak istiyoruk. Annen, deden, bir de kardeşin olduğunu söylemiştin ya; onlar biliyorlar mı senin düşüncelerini? Ne yaptığını, ne yapmak istediğini, ne yapmak istediğimizi biliyorlar mı?

HALİL : Bilmem... *(Bir ân)* Kaç yıldır hep... Çok uzak kaldık biz.

EROL : Anlatsan anlarlar mı dersin? Annen örneğin, destekler mi seni?

HALİL : Annem güvenir bana.

EROL : Bu işte de mi?

HALİL : *(Bir an. Sonra)* Neden soruyorsun bunları?

EROL : Az sonra... yani ilk fırsatta çıkacaksın burdan. Ona gideceksin...

HALİL : Evet?..

EROL : Hiç... *(Bir ân)*

HALİL : Anladım. Yokluğumda seni ele vermesinden korkuyorsun... *(EROL, yere bakar.)* Halka güveniyoruz, değil mi? İyi ya, anam halkın bir üyesi işte. Halkınla yüz yüzesin işte. Tamam, anladın, evet. Analara güvenilebilir, ama bir köy karısına güvenilmez, herhangi bir köy karısına! Bu değil mi düşündüğün?

EROL : Tam bu değil düşündüğüm... Ya da başka bir biçimde ortaya konulabilirdi...

HALİL : *(Keser:)* Bizim işçi örgütümüzde kesinlikle bilinen bir şey daha var Erol: Asılacaksak yine emekçinin ipiyle asılmak.

EROL : Bizim öğrenci örgütümüzde ise şu, biliyorsun: Davayı sürdürebilmek için asılmamak.

(Bir ân) Az önce, sen uyurken şunu okuyordum. *(Kitabı uzatır.)* Bak, deniyor ki burada...

HALİL : *(Kitabı iter. Dik dik bakar arkadaşının yüzüne.)* Şu durumda kitaplardan öğrenebileceğimiz hiçbir şey yok. Bugün ne öğreneceksek yaşayarak öğreneceğiz. Bir gezgin, gidiş yolunu bulmak için haritasını açıp bakabilir. Bizse gezintiye çıkmış birer gezgin değiliz.

EROL : *(Elini içtenlikle onun omuzuna koyar.)* İşte ben... *(Usulca güler.)* ... burda... bu sizin samanlıkta belki biraz bir gezgin gibi duydum kendimi... İlk kez!.. *(Kendi kafasına bir yumrak atar.)* Gidinin burjuvası! Bu kuşku...

HALİL : *(Keser.)* Dinle... Burda bekliyeceğim. Annem eninde sonunda gelecektir buraya. Bir şey almaya, bir şey bırakmaya... O zaman senin önünde konuşabilirim... Sen de...

EROL : *(Utanmıştır.)* Yanlış anladın beni. *(Bir ân)* Ayrıca... Bak, bizi saklamak istemezse eğer, zorlayabilir miyiz onu?

HALİL : *(Alaycı)* Ne ince düşüncelisin! Biliyorum, seni getirmeden önce haber vermeliydim, demek istiyorsun. *(Sinirli)* Ne yaparsın ki, buna vakit yoktu. Gece yarısı kapıyı yumruklayıp ev halkını da uyandıramazdım, değil mi?

EROL : Sanki, salt kendim için konuşuyorum sanıyorsun... Bak... *(Elini onun boynuna atar. Bir şeyler anlatmaya başlar.)*

(Evde:)

DOMDOM ALİ : Vay, vay, vayy... Uyy... Amanın... Uv... Uv... *(SEHER, onun bacaklarını ovarken, alçak sesle)* Bak hele ne diyecem... *(Bir ân)* Halil'i yakalamışlar, doğru mu? *(SEHER, birden durur.)* Duymadın mı?

SEHER : *(Gergin)* Niye yakalasınlar?

DOMDOM ALİ : Ben öyle duydumdu... Sen duymadın mı?

SEHER : Annem duydu mu?

DOMDOM ALİ : Sen duymadınsa... İyi... İyi... Anan da duymadıysa... Yine de duymasın. Söyleme e mi? *(Bir an. SEHER içini çeker, merdiven basamaklarına doğru bir sürüklenir. Elleriyle tahtaları yoklar. Geri gelir.)* Çok mu bunun var?

SEHER : Var ya... *(Bağırır.)* Dövdü beni!

DOMDOM ALİ : Kim?

SEHER : Anam işte! Çok dövdü...

DOMDOM ALİ : Ee, ne yapsındı o da? Kolay mı? *(Bir ân)*

SEHER : *(Dedesinin kulağına)* Kim söyledi Halil'in...

DOMDOM ALİ : Bakkal Hüsnü... Dün yolun kıyısında otururken ben... Ya yakalamışlar, ya yakalamak isteyisilermiş...

SEHER : Niyeymiş?

DOMDOM ALİ : Rahat durmuyor rezil. Hiç rahat durmuyor... Bir kendi aklını beğeniyor...

SEHER : N'olur kendi aklını beğenirse?*(Huysuz)* Herkes kendi aklını beğenir durur. *(Alaycı)* Baksana, sen bile hep kendi fikrini beğenir durursun... *(Hınzır)* Ettimdi de, çattımdı da... Zırıltı... Sen zırlıyorsun diye seni tutuyorlar mı?

DOMDOM ALİ : Höööt, sözünü bil, bi Yemen mücahidine karşı!

SEHER : Amaaan... Yemen mücahidi!.. Bana ne senin...

DOMDOM ALİ : Hele bak hele! Biz büyüklerimize karşı mı durduk hiç? Baban karşı mı durdu? İşinde gücünde... Tarlasında, sapanında... Ama o rezil oğlan, boyuna büyüklerimize karşı gelirmiş... Kent alanlarında bir olup bütün mektepliler neyi, bağrışıp dururlarmış...

SEHER : *(Acı)* Bizi kurtaracaklarmış ya?..

DOMDOM ALİ : *(Duymaz.)* Adı çıktı rezilin... Konu komşu,

"Domdom'un torunu işi serseriliğe vurmuş... Dedesine, anasına yaslanıp komonist olmuş" derler. Bilip dururum...

SEHER : *(Kulağına bağırır.)* Komonist neymiş?

DOMDOM ALİ : Sus... Bağırma öyle!

SEHER : *(Bağırır.)* Neyimiş?

DOMDOM ALİ : *(Alçak)* Bu demek çok kötü bi şey demek... Ar duyarım söylemeye... Ne ocak, ne ayile belli demek... Ot-sap bellisiz demek... Urus demek ... Gâvurluk demek... Biz Urus gâvurunu vatanımızdan kovana dek, efendime söyliyeyim, Kırım'da, Büyük Şark cephesinde... Taa Kırımlarda vuruştuydulardı da, ondan sonracığıma,kıran kırana, vuran vurana... Urus askeri dokuz canlı olur, derlerdiydi o zamanlar... Ejderha gibi, kırkayak gibi, solucan gibi... Ez ez başını yine kımıldar, ez ez yine kımıldar... Çoluk çocuğu sokar, kanını emer de ondan sonracığıma...

(O böyle kendinden geçmiş anlatırken SEHER, usul usul yoklayarak beşiği bulur, elini uzatır, yavaş yavaş çocuğun yüzünde gezdirir.)

MUNİSE : *(Elinde süpürge, yukarı çıkar.)* Kümesin kapısını kim açıvermiş öyle? *(Eli beşiğin içindeki SEHER'i görür. KIZ'ın üstüne atılır.)* Elleme çocuğu! Elleme dedim! *(Kolundan tutar SEHER'i, bir yana fırlatır. SEHER önce şaşırır. Sonra öfkesinden titremeye başlar.)* Bir daha yanına yaklaştığını görmeyeyim!

SEHER : Ne olur yaklaşırsam?

MUNİSE : *(SEHER'in kötü bir niyeti olmadığını sezinlemiştir. Sözü dağıtmak ister. DOMDOM'a yüksek sesle)* Tavuklar... Bütün domates fidelerinin içine dağılmıştır. Merdivenin alt basamağı da kırıl...

SEHER : *(Haykırır.)* Ne olur yaklaşırsam, pis karı?..

MUNİSE : Bağırma oh yavrum. Ne varmış bağıracak?

SEHER : Yedik mi senin sümüklü torununu?

MUNİSE : Hazır uyuyor da, uyandırırsın diye...

SEHER : Gebersin! Sen de geber in-şallah! Kırkayaklar soksun, inşallah!

DOMDOM ALİ : Seher. Dizlerimi uvuveriyordun hani?

MUNİSE : *(Kızının sırtını okşar.)* Dizini mi ovuyordun dedenin? Ov yavrum. Ov benim altın yürekli kızım.

SEHER : Ovmuyordum! Keseceğim bacaklarını onun! Diz kapaklarından, baltaynan!.. Hırt diye keseceğim! Halil'i de, seni de vuracağım!.. Tüfeklen... Torununu da boğacağım hem. Naha şöyle... Hınk bile diyemiyecek... Şöyle... Şöyle...

MUNİSE : Ay yapma! Gösterme öyle!

SEHER : Hah, haay!.. Hepinizi geberteceğim, hepinizi! Ondan sonra da ohh, oh! *(Derin solur.)* Ohh!.. Oh dünya! *(MUNİSE sessiz ağlar.)* Oh dünya! Oh dünya!

DOMDOM ALİ : *(Sızıldanır.)* Karnım aç... *(Bir ân)* Acıktım diyorum... Anan sağ olaydıydı, bir kap sıcak bir şey koyuverirdiydi önüme... "Acıkmışsındır, ha buyur, ye" deyiverirdiydi... *(Ağlar.)*

MUNİSE : *(Usulca kalkar, kızının yanına gider.)* Benden ne istersin a kuzum? Elimden gelse gün yüzünü göstermez miyim sana? Çiçek açmış badem ağacını, dalında öten kuşu, çalı dibinde baş veren çiğdemleri, mor mor dağları... Göğün buludunu pamuk pamuk... Toprağın suyunu, ıpıl ıpıl. Dalm yeşilini, açıklı koyulu...

SEHER : *(Yerinde sallanmaya başlanıştır. İçtenlikle)* Nasıl açıklı koyulu?

MUNİSE : *(Hüzünlü)* Badem ağacının yeşili gümüş tozuyla aklanmış gibi... Zerdalininki kızıla çalar... Ayvanınki...

SEHER : Nasıl kızıla çalar?

MUNİSE : İşte, öyle... Nasıl desem?.. *(Bir ân)* İndiriveyeyim mi aşağıya, güneşe seni? Dokunur musun taze çimenlere, yapraklara?

SEHER : Dünya çok mu güzel sence?

MUNİSE : *(Şaşırır.)* Dünya... Dünya... İşte anlattığım gibi yavrum. Yaradan güzel yaratmış... Her şeyi sıralı sekili... Tohumu, toprağı, güneşi, rüzgârı...

SEHER : İnsanları?.. Ya insanları?

MUNİSE : İnsanları da, işte... İşinde gücünde, derdinde sevincinde...

SEHER : Oğlunun derdi ne ha? Niye peki...

MUNİSE : Aa deli, ne derdi olsun? Hepimizi sever o... Seni, beni, dünyayı, güneşi, badem ağacını...

SEHER : Güneşmiş, toprakmış, badem ağacıymış... Pis... Pis kokular geliyor... Nerden geliyor bu pis kokular öyleyse?

MUNİSE : *(İyice şaşkın)* Tavukların kümesinden belki... *(Yine usulca ağlar.)*

SEHER : Dünya böylesi güzel de, sen niye ağlarsın peki? Çocuk niye ağlar?

MUNİSE : *(Gülmeye çalışır.)* Çok küçük daha anam. Karnı acıkıyor... Sonra... ana kucağı özlüyor elbet... Anasız çocuk ne olsa... Ana sütü özlüyor.

DOMDOM ALİ : Acıktım... Açlıktan öldürecekler beni. Dizimi de ovmuyorlar... Ekmek de vermiyorlar... Ben Yemen'deyken...

SEHER : Dünya pek güzelmiş dede! Vatanı da kurtarmışsın... Daha ne mızıklanıp duruyorsun, ha?

DOMDOM ALİ : Dilin tutulsun! Dilini eşekarıları soksun senin, kör kız e mi?

SEHER : Sen kör etmedin mi beni, bunak! Anamdan

kör doğmamışım madem, madem vatanı da kurtarmışın. Alaydın bedelini, sayaydın babamın eline üç beş kuruş, göndereydin sarıp sarmalayıp beni şehere...

MUNİSE : Sus yavrum, kader...

SEHER : Bıktım! Bıktım! Hepinizden! Kaderinizden! Dünyanızdan!

DOMDOM ALİ : Ne bağırır bu kör, Munise?

SEHER : Dünya pek güzelmiş. İşte ona bağırırım, bunak!

MUNİSE : Hadi, gelin baba... Gelin içerde karnınızı doyuruvereyim ben...

DOMDOM ALİ : *(Sızıldanır.)* Ne verecen? Yine un çorbası mı verecen?

(Evden içeri girerlerken MUNİSE bir ân durur. SEHER'e bir göz atar. SEHER, dudaklarını kımıldatarak sallanmaya başlamıştır. MUNİSE, usulca yaklaşır. Çocuğun beşiğini alır. DOMDOM'un ardından içeri geçer.)

SEHER : *(Merdiven tahtalarını yoklayarak birkaç basamak iner. İndikçe merdiven tahtalarının altını yoklar. Bir basamağa oturur. Eliyle hep tahtaların altını yoklayarak sallanır.)* Gelen kim, giden kim? Gelen kim, giden kim?..

(Samanlıkta: HALİL, samanlık kapısını usulca açar. Başını uzatır. Dışarı bakar. EROL'a döner.)

HALİL : Evet. Düşündüm... Bekle. Şimdi dönerim... *(Sıyrılır, çıkar. Bir sıçrayışta merdiven dibine gelir. SEHER'i görür. Bir an, elinde olmayarak durur, onun sallanmasına bakar. Sonra, alçak sesle)* Seher...

SEHER : *(Birden durur. Bu kez sallanmaksızın.)* Gelen kim, giden kim? Gelen kim, giden kim?

HALİL : *(Merdiven tahtasını siper alır. Usulca kardeşinin*

omuzunu tutar. Kız küçük bir çığlık atar.) Benim, Seher... Korkma... Korkmadın ya?

SEHER : Git burdan!

HALİL : Annem nerde? Dedem?

SEHER : Mapusta mıydın?

HALİL : Öyle mi duydunuz?

SEHER : Mapusta değil miydin?

HALİL : Annem duydu mu?

SEHER : Yok...

HALİL : Tutuklu değildim zaten... Sorgu için... Birçoğumuz yani... *(Bir ân)* Kaygılanmadınız ya çok?

SEHER : Annem duymadı, dedim ya!

HALİL : Öfkelisin bana. Hep öfkeli... Orda biz... Anlayamazsın ki... Anlatabilsem bir... Gözleri görenler bile anlamıyor... Önlerinde oluyor her şey... Her şey ortada... Bakıyorlar... Görmüyorlar... Görmek istemiyorlar...

SEHER : Niye geldin? Kaçtın mı?

HALİL : Kaçmak değil!..

SEHER : Kaçtın...

HALİL : Yığınla arkadaşı götürdüler... Yığınla... Sırf konuşmayalım diye... Her şeyi üstümüze yıkarak... Yalnız kendi borularını öttürmek için...

SEHER : Saklı geldin...

HALİL : *(Samanlıktan yana bakar.)* Doğru, saklı geldim. Ama suçlu olduğum için değil!

SEHER : Kaçak!.. Kaçak!.. Kaçaksın işte!

HALİL : Bağırma! Seher... Kardeşim... Bak, dinle...

SEHER : Ne dinleyeceğim? Dinledim bin kez! Kurtardın mı ananı? Kurtardın mı vatanı, dedem gibi? Kurtardın mı beni?.. Kurtardın da, başımız göğe erdi!

HALİL : *(Katı)* Annemi çağır... Seslen hadi! Dedem bilmesin...

SEHER : *(Haykırır.)* Dede!.. Dede!.. Bunak Domdom! Gel de bak!..

HALİL : *(Arkadan onun ağzını kapamaya çalışır.)* Sus! Seni incitmek istemiyorum. Sus!

SEHER : *(Çırpınır.)* De-dee!..

HALİL : *(Onu bırakır.)* İyi canım, bağır. Dedem bana ne yapabilir? Ne gelir onun elinden artık?..

SEHER : *(Alçak sesle)* Neden kaçıyorsun ondan öyleyse?

HALİL : Vaktim yok onun Yemen'ini dinlemeye!.. Yeniden... Yeni baştan... Vaktim dar Seher!.. Çok dar vaktim, anlıyor musun?

MUNİSE : *(Kapıda görünür.)* Yine ne bağırıyorsun kız? *(İki basamak iner.)*

HALİL : *(Usulca)* Anne... *(Yanına çıkar.)*

MUNİSE : Anaaa, Halil!.. Aslan oğlum... Sen miydin? *(Şaşkın)* Dedenin çorbasını verdim de ben... İçimde de hep bir çırpıntı vardı bugün... Çapaya inecektim şimdi... Çapa zamanı tabii ya... *(Oğluna sarılmak ister, sarılamaz. HALİL de bir ân ona karşı yabancı durur.)* Geldin de niye haber etmiyorsun bana? İnsan evine böyle kaçak gibi mi gelirmiş?

HALİL : *(Anasının elini öpmek ister, öpemez.)* İyi misin anne? Nasılsın?

MUNİSE : Seni sormalı ay oğul! *(Birden ölçüsüz biçimde gülmeye başlar.)* Hay Allah, gelmişsin de haberim bile yok. Nah kafa bendeki... Bir de türkü tutturmuşum içerde... Ağız alışkanlığı... Bir tutturdum mu çenem kapanmaz bilirsin... Çık hele, gel... Hay Allahım, ben de...

HALİL : Dur anne...

MUNİSE : *(Güler de güler.)* Amanın benim aslan oğlum

be! Geldin demek? Ha bir haber salaydın... Bir mektup... Bir hazırlık yapaydım... Tüh, tüh, tüh...

HALİL : Şey... Dur bak... Bağırma öyle de...

MUNİSE : Ne bileyim, şaşırıverdim de... Aa, deli miyim ne? Deliler gibi tutturmuşum bir şarkı...

HALİL : Hele şöyle gel. Sus biraz...

MUNİSE : Susuym ya, susuym oğlum... Seviniverdim de... Dünyayı ayağa kaldıracağım nerdeyse... Kaç ay oldu baksana... Kaç ay?..

HALİL : Dinle hele... Bak, anne... Burda olduğumu kimse bilmemeli! *(Çoktan bir tahtayı siper almıştır kendine. SEHER hızlı hızlı sallanmaktadır.)*

MUNİSE : Niye oğlum? Bilirlerse ne olurmuş? Oğlum değil misin? Evin burası. Geleceksin elbet...

HALİL : Öyle değil anne... Bilinmemeli... *(Bir ân)* Başınıza iş açılmasından korkarım.

MUNİSE : Ne işi açılabilirmiş başımıza? Hem niye? Kime ne kötülüğümüz dokundu ki?.. Biz her zaman...

HALİL : Uzun etme işte anne!

MUNİSE : Bi şey mi dedim? Ne dedim? Ben...

HALİL : Geç şöyle. Buraya gelmedim. Beni görmedin. Seher de...

SEHER : İçime bun veriyorsunuz benim. İçimi sıkı sıkıveriyorsunuz...

MUNİSE : Sus kız!

HALİL : Garip kardeşim...

SEHER : Söyleme be! Söyleme işte! *(Geri kayar.)* Okuyacak da bizi kurtaracak!.. *(Yukarı doğru döner, tükürür.)* Tüh! Tüh senin okumuşluğuna!..

(HALİL inip yeniden onun yanına gitmek ister, ama gidemez.)

MUNİSE : Boyun devrilsin, deli!

SEHER : *(Merdivenin alt basamaklarında)* Dokunmasın bana! Söylemesin halimi!.. Her zaman o mu biliyor sanki? *(Bağırır.)* Sen mi bakıyorsun bana her zaman?.. Sana kalsak!.. Kendin yetmedin, bir de o eniği getirdin anamın başına...

MUNİSE : Çenen tutulsun... *(Oğluna)* Kıskanıyor çocuğu... Huysuzluğu ondan. Her şeyi kıskanıyor...

HALİL : Haklı...

MUNİSE : Bilirim, kusuruna bakmazsın kardeşinin... Bakma... Yine de bakma kusuruna onun...

HALİL : Bakar mıyım anne?

MUNİSE : Hadi, içeri gel de sıcak bir çorba iç.

HALİL : Yooo, hayır.

MUNİSE : Dedenin elini öp hem...

HALİL : Acelem var. Dedemle de karşılaşmak istemem. Sana üzüntü olur sonra...

MUNİSE : Üzüntü... Üzüntü dediğin nedir ki oğul? *(Yeniden gülmeye çalışır.)* Oğlanı görsen... bi şirin oldu... Gel bir bak. Gel, gel... Nasıl topaç gibi... *(Bir ân)*

HALİL : Beni hoş gör anne.

MUNİSE : Ne varmış ki aslanım? Neyi hoş göreceğim? Dur, buraya getireyim onu... *(Davranır.)*

HALİL : Bekle, gitme! *(Bir ân)* Çocuğu düşünmediğimi sanma. *(Bir ân)* Bütün çocukları... *(Bir ân)* Bizler hiç sevinmedik anne. Hiç sevinmedik. Ama onlar, hep sevinecekler!

MUNİSE : Sen niye sevinemezmişin Halil'im? Niye, gözünü seveyim? Büyük kentte okuyorsun bak. Çocuk da sana yük değil. Ben, elimden geldiğince işte, sana da, ona da...

HALİL : Bu değil söylemek istediğim... *(Bir ân)* Dönüp

bir kendine bakmaz mısın sen? Bir bak kendine. Bir bak şu duruma. Bir düşün... Düşün anne, düşün!

MUNİSE : Düşünürüm oğlum. Gecem gündüzüm, hep seni düşünürüm... Hep sizi...

HALİL : *(Çaresiz)* Peki. *(Bir ân)* Dinle şimdi...

MUNİSE : Gel, şöyle otur biraz. Otur bari *(HALİL kımıldamaz.)* Tatile girdiniz değil mi?

HALİL : Hayır.

MUNİSE : Öyle ya, imtihanlar var daha...

HALİL : Fakülte kapalı.

MUNİSE : Kalacaksın öyleyse? *(Bir ân)* Kalmayacak mısın? *(Bir ân)* Nedir Halil'im? Nedir bu tedirginliğin? Bu ateş almaya gelmiş gibi halin? Kurbanın olayım, hiçbir şey anladığım yok ki...

HALİL : *(Kararlı)* Dinle anne...

MUNİSE : Söyle yavrum. Geç şöyle. Otur da anlat...

HALİL : Hayır. Dinle. Kesme sözümü. *(Bir ân)* Dün gece samanlığa bir arkadaşımı sakladım. Bir de...

MUNİSE : Amanın! Yoksa bi iş mi var başında senin? Anlamak istemedim, istemedim ama oğlum, sezip dururum... Radyolardan sayıp dökü-yorlar... Hiç aklıma getirmek istemedim. Hep, bizle ilişiği yokmuştur, dedim... Anlat sen bana... Neye bulaştın aslanım?

HALİL : Ne bulaşması canım?

MUNİSE : Öyleyse? Tabi, tabi, bulaşmazsın sen, bilmez miyim?

HALİL : Bak anne, dün gece buraya getirdiğim arkadaşımı sen...

MUNİSE : *(Konudan kaçar.)* Gel, bir çorba iç hele...

HALİL : İstemez! Hemen gitmem gerek. Ben yeniden gelip arkadaşımla ötekini alana dek...

MUNİSE : Badem çiçek açtı. Dönüp bir bakmadın bile. Onca sevdiğin, rengine, kokusuna, diriliğine türküler çağırdığın badem çiçekleri... Başını çevirmedin... Oğlunu bir görmek istemedin... *(Sessiz ağlar.)*

HALİL : *(Katı)* Arkadaşımı gizlemen gerek... Yanındakini de... Bir iki gün. Belki sadece bir gün. İyi sakla onu. Karnını doyur... elinden geldiğince. Kimseye duyurma. *(SEHER'e bakar.)* O sezmesin.

MUNİSE : Niye gizliyorsun? Kimden? Hem ben nasıl?.. Söylesene, şu avuç içi kadar yerde?.. Candarmalar durmadan gelip geçiyor. Kuş uçsa milletin haberi olur. Ben nasıl?..

HALİL : *(Gevşer.)* Ağlama anam... Güzel anam, dertli anam.. Kötü bir şey yapmadım. Erol da, o arkadaşım da kötü bir şey yapmadı. Nerde ne yansa, nerde ne yıkılsa gençlikten biliyorlar. Bahane! *(Ağzının içinde)* Bizim istediğimiz... Bana güven. Biliyorum, şimdi inanmak güç senin için... Ama bir gün inanacaksın. Yakmak değil bizim işimiz anne. Yapmak! Sesimizi duyurmak istedik. Desem ki sana, senin için duyurmak istiyoruz sesimizi...

MUNİSE : Siz sağ olun. Ben ne isterim başka oğul! İşte bir bağ, bir bahçe. Okumak istedin, okuyasın diye çırpınırım. Bir oğlumsun, soyumuzun temel direği...

HALİL : Boş ver sen soyu sopu! Eni, sonu Domdom Ali'ninkiler... Savaşlarda oraya buraya sürülmüş bir garip, sahipsiz...

MUNİSE : *(Gururu incinmiştir.)* Ben büyüklenmiyorum. Ama sen de o denli küçüklenme Halil... Ne olsa deden Yemen'de çarpışmış. Baban Yunanla vuruşurken çavuş çıktı...

HALİL : Oğlun da kaymakam çıkacak tez elden ve dünya dümdüz olacak.

MUNİSE : *(Küskün)* Benim dünyam...

HALİL : Her sabah herkes için ayrı bir dünya kurulmaz anne. Her sabah yeniden uyandığında bir de bakmışsın bin kişinin üstünde bir kişi. Yok işte yok, bunda yokum! Bir kişi için bin kişiye omuz verdirmeyeceğiz. Üstlerine üstlerine bastırmayacağız! Ve basmayacağız!

MUNİSE : Basmayacaksınız demek? Hiç de basmadınız?

HALİL : *(Şaşkın)* Bastık mı? *(Bir ân)* Neyin üstüne çıktık? Neyi ezdik söylesene?. Neyi ezdim ben?..

MUNİSE : Hiç... Hiç...

HALİL : Çocuksa... Oğlumsa?..

MUNİSE : Yok... Yok... Sakın... Çocuk hiç yük değil... Benim avuntum o... Neşem... Biricik avuntum...

HALİL : Avuntun... Neşen... *(Silkinir.)* En kısa zamanda döneceğim... Onları almak için. Şimdi gidip söyleyeceğim. Onları... koruyacağını... Koruyacaksın çünkü... İçeri bir lambayla bir kibrit götür. Biraz da... su... su ve ekmek... Ama yalnız ol anne. Kimse duymasın. Buralıya güvenmediğimden değil. Hayır. Bilirlerse... belli olmaz ki, bakarsın dara girerler. Anladın, değil mi? Kimse bilmeyecek. *(Annesinin ilgisiz durduğunu fark eder. Birden, kupkuru duygusuz bir tonla)* Kimseye duyurursan...

MUNİSE : *(Baş kaldırır.)* O ne bakış? Düşmana bakar gibi öyle?

HALİL : Koru onları. Kendini de.

MUNİSE : Ölsem gam yer miyim sanıyorsun? *(İçerden çocuğun ağlaması duyulur.)* Ama şu günahsıza acırım. Büsbütün sahipsiz kalmasından korkarım. *(Canlanır.)* Getireyim de bir gör.

HALİL : *(Kesin)* İstemez!

MUNİSE : *(Döner.)* Ne dedin? Bir şey dedin, duymadım...

HALİL : *(Alçak)* Görürsem onu, yumuşamaktan korkarım.

MUNİSE : Anlamadım...

(HALİL başını çevirir.)

SEHER : *(Merdivenin alt basamağındadır.)* Ağlıyor piç kurusu! Yine ağlıyor! *(Basamağa oturur.)* Anaa! Soksana pörsümüş memeni şunun ağzına! Sok da kısılsın sesi!

MUNİSE : Naha tez günlerde seninki kısılsın e mi? *(HALİL'e)* Hiç şimdiki gibi daralmadım... Baban öldüğünde bile... Gelinim öldüğünde bile... *(Bir an. Kırgın)* Öyle olsun...

(HALİL, anasına sarılmak için bir adım atar. Fakat MUNİSE acele içeri girer. HALİL yeniden, ancak sezinlenebilen bir utılım yapar. Sonra döner, SEHER'e bakar. Bir ân yalnız çocuğun ağlaması işitilir. HALİL, dinler. Sonra koşarak merdivenleri iner. SEHER'in yanından geçerken)

SEHER : Abi?.. *(HALİL karşılık vermez.)* Sen misin abi? *(HALİL sadece başını sallar.)* Gidiyor musun yoksa? *(HALİL ona elini uzatır. Başını okşamak ister, ama değmez. SEHER, acı güler.)* Bizi kurtarmaya mı gidiyorsun yine? *(HALİL, sıyrılıp gitmek ister. SEHER oturduğu merdiven tahtası altından DOMDOM'un tüfeğini çeker çıkarır.)* Al bari... Bununla kurtar... *(HALİL çok şaşırır. Tüfeği acele kapar, samanlığa koşar.)* Dünya daha güzel olacakmış... Kaç para? *(Ellerini gözlerine sürer. Bir ân durur, dinler. Seslenir gibi)* Beni de götürmelisin ki... *(Bir an. Basamakta sessiz, yine bir ileri, bir geri sallanır. Mırıldanarak bildiğimiz türküsünü söyler.)*

(Samanlıkta:)

HALİL : Tamam Erol. Kolay olmadı. Ama biliyor şimdi. *(Tüfeği ona uzatır.)* Bunu al. Kızı da çözebilirsin artık. Şimdi rahat durur sanıyorum. *(KIZ'ı kendisi çözerken)* Çok darda kalırsan kullanırsın. Çok darda kalmazsan, sakın... sakın kullanma e mi?

EROL : *(Elinde tüfekle)* Sen ne yapacaksın?

HALİL : Şimdiye kadar ne yaptımsa onu. *(Güler. Usulca kulağına)* Bu tüfeğe de fazla güvenme ha! Dedemindir. Bazen çok iyi ateş alır, ama bazen de domdom eder kalır.

EROL : *(O da usulca güler. Fısıltıyla)* Ben de zaten kullanmasını iyi bilmem.

HALİL : *(Yüksek)* Anlaşıldı mı? *(KIZ'a tüfeği gösterir.)* Anlaşıldı değil mi?

(Onlar aralarında konuşurlarken, SEHER türküsünü birden keser. Hemen hemen apıldayarak merdivenleri çıkar. O sırada MUNİSE de elinde bir tepsiyle evden çıkar. SEHER'in yanından sıyrılır. Çevresine bakınır. Acele samanlığa yönelirken)

SEHER : *(Kapı eşiğinde durur. Çocuğun ağlayışını dinler. Sonra, içtenlikle)* Anne... Çocuğun beşiğini sallayıvereyim mi? Bırakır mısın? Sallayayım mı?

MUNİSE : *(İçerden)* Uyuyor. Varıp uyandırma. *(SEHER eşiğe oturur. Alçak sesle türküsünü söylerken)*

(Samanlıkta:)

EROL : Ürktü mü annen?

HALİL : Eh, biraz. Bunu niçin yaptığını bilse, neyse. Niçin yaptığını bilmeden...

KIZ : Siz biliyor musunuz?

HALİL : *(Dik dik KIZ'a bakar.)* Evet. Biz biliyoruz.

KIZ : *(EROL'a)* Sen biliyor musun? Neyi niçin yaptığını biliyor musun? Neyi niçin yaptığını bilsen de, nasıl yapmak gerektiğini iyi biliyor musun?

HALİL : Hani her şeyin dışındaydınız?

KIZ : Ben, yolunu iyi bilmediğim için dışındayım... Daha doğrusu... yapılacak şey benim dışımda...

EROL : *(Keser.)* Kesin!.. Durun... Ayak sesleri... *(HALİL'e)* Duydun mu?

HALİL : Annemdir... Yemek... yani su... su ve ekmek getirecekti.

(Yine de EROL'a verdiği tüfeği geri alır. Doğrultur. Samanlığın kapısına gider. Kolu kaldırır, bekler. Kapı usulca açılır. MUNİSE, elinde tepsiyle içeri girer. Oğlunun doğrultulmuş silahıyla karşılaşır. Ne ürker, ne şaşırır. Küs gibi, HALİL'e bakmadan yürür. Tepsiyi samanların yanına koyar. KIZ'ı görür. KIZ, onun hiçbir şey demeyen bakışlarından tedirgin olur. Çekingen, doğrulur. Başıyla usulca selam verir.)

MUNİSE : *(Artık nerdeyse eski MUNİSE değildir. Katılaşmıştır. İçine kapanmıştır.)* Çalınmış tüfek... *(Doğrulur. KIZ'a)* Kimsin sen?

HALİL : *(Silahı indirir. Annesine yaklaşır.)* Anlatmak istemiştim sana anne...

MUNİSE : *(Dinlemez. Başını çevirir. Hiçbirine bakmadan)* Yemek orda.

EROL : Sağ olun. Burda çok kalmayacağız. Size fazla yük olmayız.

MUNİSE : *(Yine hiçbirine bakmadan kapıya yürür.)* Akşam uğrarım. Tepsiyi alırım.

KIZ : *(Kalkar. Onun ardından bir adım atar.)* Özür dilerim... Ben olmayacaktım burda... Ama benim suçum değil, eğer...

HALİL : *(KIZ'ı geri iter. Samanların üstüne oturtur. Annesinin önünü keser.)* Dur anam, gitme... Gitme hele... Bana kırgınsın, biliyorum seni zorladım. Ne katilim, ne eşkıya. İnan. Bu adları ta-

kıyorlar. İnan yalan! *(EROL'u gösterir.)* Bizlerden, bizim gibilerden yana suçlu arama anne. Suç işlemedik. Bizi suçlu göstermeye çalışanlar, kendi suçlarını örtmek için yapıyorlar bunu. Bizim söz hakkımız olmasın diyorlar. Koyunlar gibi, körü körüne her şeye, "evet" diyelim istiyorlar. Bir kez "hayır" demeye gör, üstümüze polislerini, tanklarını sürüyorlar. Suça itmek istiyorlar bizi. Bunu başarırlarsa yine de suç işlemiş olmayız. Anlıyor musun anne? İşin başını, en başını unutmamak gerek. En başını unutturacaklar size... Bunu unutmamak gerek anne. Asla, bunu unutmamak gerek. Bizim bütün istediğimiz herkes için, bütün yeni doğmuş ve doğacak çocuklar için daha hakçasına, daha güzel bir dünya!..

MUNİSE : *(İlk kez başını çevirir, öfkeyle bakar oğluna)* Okuyaydın... Alaydın bir ân önce diploma kâadını... Bir bey olaydın... Çocuğuna da bir baba... İşte benim için en güzel dünya! *(HALİL'in yeniden konuşmak istediği sezilir. Fakat MUNİSE onu elinin tersiyle iter.)* Canımsın ne olsa. Vermem seni ele. *(Bir an. Ötekiler)* Kapıyı ardımdan sürgüleyin. Gelirsem iki kez vururum. *(Oğluna, bakmadan)* Otur, sen de ye. Bol koydum. *(Çıkar.)*

(Üçü arasında bir sessizlik)

(Dışarda: MUNİSE gider, bademağacının altında durur. Çiçeklerine bakar. Sonra ağaca bir tekme atar. Eve yürür.)

HALİL : Almıyor aklı. Ne desem anlamıyor. *(Bir ân)* Ama ele vermez. Vermem diyorsa, vermez. *(İkisine)* Tabii onu, buna zorlamazsanız...

EROL : Annen gibi bir kadını ilk kez görüyorum...

HALİL : Sanki... Bugün ben de ilk kez görüyorum onu. Güvenmiyor bana artık. Asıl güvenmesi

gereken anda güvenmiyor. Asıl güvenmesi gerektiği yerde. Her şeyin biraz da kendisi için olduğunu anlamıyor. *(Silkinir. Katı)* Ama bir gün anlayacak! O zaman eskisinden çok güvenecek bana, bize!.. Gözündeki perde yırtılacak... Aydınlık bakacak... *(KIZ hafifçe güler.)* Ne gülüyorsunuz?

KIZ : Kusura bakmayın ama, siz de oldukça edebiyat yapıyorsunuz.

HALİL : Edebiyat olup olmadığını zaman gösterir size.

KIZ : Bir şeye seviniyorum hiç değilse: Artık benden çekinmiyorsunuz. Bütün gizleriniz nerdeyse ortada...

HALİL : Tek gizimiz var bizim. Şu andaki durum. Onunsa içindesiniz artık.

KIZ : Ya önemli birinin kızı; bir bakan, bir fabrikatör ya da bir paşa kızıysam ben? Bakan koltuklarıyla, paraları, pulları, topları, tüfekleriyle; bütün madalyaları ve sırmalı şeritleriyle, iyi nişancılarıyla aramaya çıkacaklardır beni...

EROL : *(Onu iter. Samanlık duvarına yapıştırır.)* Nesin sen be? Kimsin? Nerden çıktın karşıma?

KIZ : Beğeneceğiniz gibi konuşmak gerekirse: Kolejlerde okutuldum. Babam, onu metresleriyle her yakalayışımda çenemi tutayım diye cebime para doldurur. Yönetenleri yönetir, fırsat buldukça da kolejli arkadaşlarımı sıkıştırır. Anam kendine "bu gece ne kadar güzelsiniz" dedirtmek için kumar masalarında büyük paralar kaybeder. Eh, bunun da ödenmesi gerekir. O da babamın yabancı iş ortaklarına pas vererek... *(Alçak sesle)* Aslında pek böyle değil, ama fark etmez... pas vererek öder bunu.

HALİL : Sen nasıl ödüyorsun peki sana verilenleri?

KIZ : Dedim ya; parasını yiyip çenemi tutarak. Daha doğrusu, uzun süre bu pisliklere baş kaldırmayarak...

HALİL : *(Tüfeği ona doğrultur.)* Ya da ajanlıklarını yaparak!

KIZ : Ateş edemezsiniz bana... Etmemelisiniz. *(Bir ân)* Gürültü olur.

HALİL : Ok yaydan çıkmaya görsün...

KIZ : Kim çıkaracak oku yaydan? Ben mi? Kendimi sizin kadar önemseyebilsem!.. Ajanmışım... Nerdee? O bile bir şey. Bir köpek bile değilim ben. Artık hiçbir yerde değilim... Ne onların yanında, ne sizin yanınızda... Yapabileceğim tek şeyi yaptım. O evden kaçtım... Aslında kendince bir ahlaki düzeni vardır o evin. *(Bir ân)* Kaçtım... Şimdi ne yapacağım?

HALİL : Biz ne istersek onu.

KIZ : Peşime düşerlerse... Kıstırılırsanız?.. Öldürecek misiniz beni? *(Ötekiler karşılık vermezler. Bir ân)* Bakın... Dün zaten ölüydüm... Şimdi, yeniden ölürsem hiçbir şey değişmiş olmaz. Oysa bir şey değişmiş olmalı... Hiç değilse bir kişi... Öyle değil mi?

HALİL : *(EROL'a)* Ağzı iyi laf yapıyor. Ya gerçekten bir ajan, ya tuzu kuru bir küçükhanım. İkisi de bir ya zaten... *(Bir ân)* Neyse... Oturun, yiyin... Dedikleri doğru, ya da değil. Artık fark etmez. Yanlış yaptınsa da, yapmadınsa da...

EROL : *(KIZ'a bakar.)* Yanlış değil...

HALİL : Tanımış mıydı diyorsun seni?

EROL : *(KIZ'a ilgiyle bakar.)* Hayır. Tanımamıştı... *(KIZ, ona gülümser. EROL hemen başını çevirir.)* Onu tutarım... Bir terslik yapmasına izin ver-

mem. İçin rahat olsun. *(Bir ân)* Anneni, aileni, bura halkını da korurum... Korurum...

KIZ : Onlar sizi koruyabilirler mi bakalım?

HALİL : Buna inanmıyorsan neden çıktın o boka bulanmış rahat evinden?.. *(Islık gibi)* Orda, o bok çukurunda kalsaydın ya! Ahlaki düzeniymiş! *(Toparlanır, EROL'a)* En kısa sürede gelmeye çalışacağım. Hem, bakarsın yarın değişiverir her şey. Bakarsın artık şurasına gelmiş olan millet yükseltir sesini. Kendi sesini...

EROL : *(Başını çevirir.)* Bu sessizlik... Bu erken saat sessizliği... Belki de gerçekten...

HALİL : *(Umudu taze tutma çabasında)* Tabii ya!..Elbette... *(Bir ân)* Beni bekle. İçini rahat tut. Tamam mı? *(Tüfeği yeniden verir onu)* Al. *(KIZ'a)* Dedim ya, isteseniz de, istemeseniz de bizimlesiniz artık. Ve bizim gibi hareket etmek zorundasınız.

KIZ : *(Tepsideki sahanın kapağını kaldırmıştır.)* Bakın yumurta kırmış anneniz. Soğuyor. Yemenizi istedi. Yemelisiniz.

HALİL : *(Yutkunur. Sonra toparlanır.)* Vaktim yok. *(EROL'a)* Geç sen de. Otur. Karnını doyur. Yarın ne olacağımız belli değil. *(Kapıya yürür.)*

EROL : *(Tepsiden bir parça ekmek ve peynir alırken)* Dur... *(Peşinden gider.)* Bunu yanına al hiç değil...

HALİL : *(Gülümser. Ekmeği alır. Cebine koyar. EROL'un omuzunu tutar, sevgiyle.)* İyi misin?

EROL : Bu soruyu ben sormak isterdim sana.*(Onu kucaklar.)*

HALİL : Yarın her şey iyi olacak, göreceksin. Bizim de sevinecek günlerimiz olacak. Başkaları sevinince... Bizim de...

(Hemen çıkar. EROL ardından kapıyı sürgüler. Sırtını kapıya dayar.)

KIZ : *(Alaylı)* "Arkadaşlarının ölümüne ağladılar, ağladılar, yoruldular. Sonra karınları acıktı. Yemekleri yediler. Uykuları geldi, yattılar..." Homeros'tan...

EROL : *(KIZ'a biraz öfkeyle, küçümsemeyle bakar. KIZ, ağzında lokması, kalakalır. Gülümsemeye çalışır, beceremez. Usul usul ağzındaki lokmayı çiğnerken)* Doydum sanıyorum... *(Samanların üstünde, büzülür.)* Üşüyorum... *(EROL'un bakışı karşısında daha da ükekleşerek duvara doğru usulca çekilir.)* Günler serin daha...

(Evde:)

MUNİSE : *(Eşikte, SEHER'in yanına oturur. Usul usul saçlarını okşar onun. Gözü samanlıkta)* İçim titriyor Seher... Donuyor içim... *(Başını kaldırır, uzaklara bakar.)* Sabahleyin... Ne güzel... Yaz geldi sanmıştım...

(Işıklar yavaş yavaş kararırken)

1. BÖLÜMÜN SONU

2. Bölüm

(Aynı gün. Akşamüstü. Geç vakit)

(Samanlıkta: Bir ibrik. Bir gemici feneri. EROL, yine kitabını okumaktadır. Tüfeği yanı başına koymuştur. KIZ, üstünü düzelterek saman yığınının ardından çıkar.)

(Evde: SEHER, yanında radyo, merdiven basamaklarından birinde oturmaktadır. Radyodan bir marş duyulur. MUNİSE, elinde bir kürekle ahırdan çıkar. Küreği duvara dayar vb...)

(Samanlıkta:)

KIZ : Doğada yaşamak istemiştim. Ama böylesi de hiç aklıma gelmemişti doğrusu...

EROL : *(Başını kitaptan kaldırır.)* Evet... Gerçi fayans döşeli bir tuvalet değil ama...

KIZ : *(Ellerine bakar.)* Su kaldı mı acaba?

EROL : *(Başıyla yerde duran ibriği işaret eder.)* Bakıver zahmet olmazsa... *(KIZ omuz silker. İbriği alır. Ama kendi kendine eline dökmeyi beceremez. EROL, bir süre onu seyreder, sonra kalkar, ibriği alır, KIZ'ın eline dökerken, alaycı)* Nerde şimdi o rahat evin, ha? *(Dışarda: SEHER, radyodaki marşın temposuyla ileri geri sallanır.)*

KIZ : *(Dinler.)* Nedir bu? Durmadan marş, durmadan marş...

EROL : *(Yine alaycı)* Ne o? Milli duygularımızın harekete getirilmesinden de mi hoşlanmıyorsun yoksa?

(KIZ elini yıkarken dışarda da MUNİSE, SEHER'in yanına gelir.)

MUNİSE : Off, belim koptu! İneğin de huysuzluğu üstünde... Kapatıym şunu oh yavrum... Bum bum da bum bum...

SEHER : Kapama be! *(Radyoyu acele alır.)*

MUNİSE : İçim hiç kaldırmıyor akşam akşam... Sanki seferberlik... *(Radyoyu hızla çekip alır onun elinden)* Yeter canım. *(Radyoyu kapar.)*

SEHER : Oğlun tenezzül edip kalmadı, acısını benden çıkarıyorsun değil mi?

MUNİSE : Zırvalama... Hadi, çıkalım eve... Deden yemek ister şimdi...

SEHER : Zıkkımın pekini yesin! Gelmeyeceğim... Oturacağım daha...

MUNİSE : *(Cebinden iki yumurta çıkarır.)* Kümeste de ikicik yumurta... Kime yetecek bu? *(Merdivenleri çıkar. İçeri girerken)* Akşam karanlığı... Ordan kımıldama bari... Duydun mu kız?

SEHER : Duyduk...

(MUNİSE içeri girer. II. JANDARMA, yoldan doğru ıslık çalarak gelir.)

II. JANDARMA : Hayırlı akşamlar...

SEHER : *(Sesi tanımaya çalışır.)* Hayırlı akşamlar...

II. JANDARMA : İyi misin Seher Hanım?

SEHER : Sen kimsin be?

II. JANDARMA : Oooo, yavaş gel bakalım! Jandarmaya hakaret olmaz... Hele şimdiden kelli... Çık... Hiç olmaz...

SEHER : Ha, bildim! Şu eli sopalı candarmasın sen. Çalımından yanına varılmazmış...

II. JANDARMA : *(Kasılır.)* Amma iş! Kim diyor bunu?

SEHER : Demeye ne hacet? Sesinden belli...

II. JANDARMA : Ya Cemal gibi sünepe mi olacaktık?.. Vur dersin, eli titrer. Tut, dersin, iki adım geri gider. Pöhh...

SEHER : Cemal iyidir. İnsan gibi insan...

II. JANDARMA : Böyle giderse rütbe mütbe alamaz o.

SEHER : Alamazsa alamasın. İnsan gibi insan işte... Daha diyeceğin var mı?

II. JANDARMA : *(Bozulmuştur. Zorla güler.)* İyi... İyi... Her koyun kendi bacağından...

SEHER : Sen ne dolanıyorsun buralarda? Onu söyle...

II. JANDARMA : Geçiyordum... Zatınızı gördüm. İnsan gibi bir hatırını soralım dedik, kötü mü ettik? Hem de... Anana söylesen de bir tavuk verse bize, ha?

SEHER : Hadi, hadiii... tavukmuş. İyi alıştın. Anam verse, ben verdirmem...

II. JANDARMA : Kaç gündür et girmedi kursağıma... Ben ne yiyeceğim?

SEHER : Git başka yerden iste. Yok bizde, anladın mı? Geçenlerde cipin biri duvarımızı yıktı. Anam çağırdı da gelmediniz... Tavuk istemek olunca, yumurta istemek olunca... iyiydi!..

II. JANDARMA : Bir sizin duvarınız mı? Kim bilir o gün neyin peşindeydim ben... Boş gezenin boş kalfası değiliz ya? Hele şu sıralar... Ha koş oraya, ha koş buraya... Her şey de bizden sorulur...

SEHER : Zart-zurt etmesini biliyorsun... Sorulacak elbet...

II. JANDARMA : Demek şimdi tavuk yok mu?

SEHER : Yok.

II. JANDARMA : Gıt-gıtlarını duyuyorum ama?

SEHER : Duysan da yok, duymasan da...

II. JANDARMA : Bak o zaman ben de sahiden sorarım ama...

SEHER : Bokumu ye!..

II. JANDARMA : *(Zorla güler.)* Olur...

SEHER : Seni sevmedim ben!

II. JANDARMA : *(İyice bozulmuştur. Alaycı olmaya zorlar kendini)* Eh, ne yapalım? Çavuşum seviyor ya, sen ona bak. Kumandanım hakeza...

SEHER : Çekil git başımdan hadi...

II. JANDARMA : Çok terssin ya, kusuruna bakılmaz senin.

SEHER : Kafanı yararsam şimdi!..

II. JANDARMA : Mapusa girersin. Ondan sonra da, garip ananın başına al bir dert daha...

SEHER : Ne dert olacakmış? Hazır kurtulur benden.

II. JANDARMA : Yoo, Seher Hanım, ana anadır ne olsa. Abine hasret, bir de sana mı hasret olsun? *(Bir ân)* Bak, arayıp sormadı abin ne zamandır... Öyle değil mi?

SEHER : Sana ne be? Herkesin kör kâhyası mısın?

II. JANDARMA : Çıkıp geldi mi yoksa bu günler?

SEHER : Gelse... bilmez misin sanki?

II. JANDARMA : Eh, bazı da bilinmez... Belli olmaz ki...

SEHER : Bilsen ne olur, bilmesen ne olur? Var mı seninle bir girip çıktısı? Evi değil mi, ister gelir, ister... *(Bir ân)* Hem ne diye öyle kıyın kıyın yanaşıyorsun söze? Varsa bir diyeceğin, onu açık söyle...

II. JANDARMA : Hıh... Ne diyeceğim olsun? Tavuk mavuk, şurdan burdan konuşuyoruz işte... Abin güzel güzel okuyor herhal? İkide bir, ikide bir kazan kaldıran o mektepli eşkıyalardan değil herhal? Yani, ben diyorum ki...

SEHER : Eee? De bakalım... De, kesme lafı ha...

II. JANDARMA : Şayetleyin buralardaysa...

SEHER : Allah belanı vermesin e mi! Buralarda olsa, ilk sen bilirsin demedik mi be?

(Bir ân) Bir şey dönüyor Halil'in başında, ama ne?

II. JANDARMA : Yok canım? Ne dönüyormuş?

SEHER : Öyle sezinliyorum işte... *(Kurnaz)* Mapusta diyorlarmış... Doğru mu?

II. JANDARMA : Haberim yok.

SEHER : Bakkal Hüsnü'nün haberi var da, senin niye yok?

II. JANDARMA : Yok valla... Ne olmuş? Ne yapmış ki?

SEHER : Vay sinsi çıyan vaaay! Bir şeyler bilmesen buralarda dolanır mısın sen? Yumurta için bile hep başkasını gönderirsin, bilmez miyim? *(Alçak sesle)* Bana bak candarma... Abim kaçmış mı yoksa, ha? Birçokları aranıyormuş... Yoksa seni de onun peşine mi taktılar?

II. JANDARMA : *(Bozulmuştur.)* İnsanın gözü görmedi mi kuruntusu da bol olurmuş...

SEHER : Galiba sen bir kör kaya yemedin başına hiç! *(Bağırır.)* Çekil git hadi!

(Samanlıkta:)

EROL : *(Kulağını kapıya dayar, sesleri anlamaya çalışır.)* Allah kahretsin! Hiçbir şey anlaşılmıyor... Hiçbir şey de seçilmiyor artık...

KIZ : Acaba, gece döner mi senin şef?

EROL : Şef mi?

KIZ : Şef değil mi? Ne buyruklar yağdırıyordu sana... Sık kızıyordu...

EROL : Onu kızdırıyordum da ondan... Sus şimdi!..

(Kulağını yeniden kapıya dayar.)

(Dışarda:)

II. JANDARMA : Kızma Seher Hanım... Kızma... Yüzüne vurmak değil kasdım.

SEHER : Çekil git! Annemin aklına bin türlü şey gelir şimdi.

II. JANDARMA : Anneni pek seviyorsun bakıyorum.

(SEHER, karşılık vermez. Elleriyle yeri yoklar. Sanki bir şey aramaktadır.)

Belki dedikodudur canım... *(SEHER karşılık vermez. Hep yeri yoklar.)* Abin için söylenenler asılsızdır belki... Değil mi ama? Bakarsın bu akşam, yarın sabah çıkar gelir... Gelmez mi, Seher Hanım?

SEHER : Hanımından başlatma şimdi! Git ananla alay et sen! Çekil git be! Elimden bi kaza çıkartma benim!..

II. JANDARMA : *(Güler.)* Seninle hiç konuşulmuyormuş canım... *(Cebinden küçük bir kolonya şişesi çıkarır. Eline döker, sürünür.)* Kolonya ister misin? *(SEHER durur.)* İster misin kolonya?

SEHER : Ne kolonyasıymış o?

II. JANDARMA : Pek güzel kokuyor. Kaçakçılar getirmiş de... Bana da verdiler... İster misin? *(SEHER susar.)* Al, bak... Senin olsun. *(SEHER kımıldamaz. Ama isteklidir almaya.)* Al canım. Ben nasıl olsa yine bulurum... Daha neler var bende, neler... İpekli eşarplar... küpeler...

(SEHER kımıldamaz. JANDARMA basamağa, onun yanına koyar küçük şişeyi.) Buraya koydum işte, al. Sürünürsün... *(Uzaklaşırken)* Yakında yine görüşürüz belki... Bentlerden geçerken uğrarım...

SEHER : *(Usulca doğrulur.)* Bana âşık mı oldun yoksa?

II. JANDARMA : Eee, güzel bir kızsın Seher Hanım. Seninki gibi bir güzellik burda kimselerde yok.

SEHER : Yalancı...

II. JANDARMA : Gözüm çıksın yok. Ama inanmazsan ne diyeyim? Hadi, görüşürüz yine...

SEHER : Sen kötüsün... Çok kötüsün... *(II. JANDARMA kıs kıs gülerek uzaklaşır.)* Domuz herif! *(Bir ân durur. Sonra merdiven basamağını yoklar. Şişeyi alır, koklar. Bir süre oynar şişeyle ve acele koynuna sokar.)* Bir bilsem güzel miyim, çirkin mi?.. Bir bilsem!.. *(Yine bir ileri bir geri sallanmaya başlar. MUNİSE, elinde bir sahanla kapıda görünür.)*

MUNİSE : Biri mi geldi, Seher?

SEHER : Yoo...

MUNİSE : Biriyle konuşuyordun ya?

SEHER : Kimseyle konuşmuyordum...

MUNİSE : Elim ocaktaydı... Çıkıp bakamadım...

SEHER : *(Bağırır.)* Kimse gelmedi dedik ya! *(MUNİSE bakınır.)* Yoldan Cemal geçiyordu. Onunla konuştum...

MUNİSE : Bükten mi dönüyormuş?

SEHER : Bükten dönüyormuş.

MUNİSE : Bi şey mi dedi?

SEHER : Ne desin?

MUNİSE : Ne bileyim... Bir tuhaflığı vardı da oğlanın bugün... *(SEHER eliyle göğsünü yoklar.)* Dedenin tüfeği...

SEHER : Eeee?

MUNİSE : Hiç. *(Samanlıktan yana bakar.)* Kayıptı ya?..

SEHER : *(Kıpırtısız)* Bana ne?

MUNİSE : Değmedi mi eline bir yerlerde? *(SEHER omuz silker. MUNİSE yine samanlığa bakar.)* Karnın aç mı?

SEHER : Değil.

MUNİSE : Gel içeri. Çorba koyayım sana da...

SEHER : Acıkmadım, dedik ya!

DOMDOM ALİ : *(İçerden)* Muniseee! Bu çorba yağsız kuz!

MUNİSE : *(Bir kızına, bir içeri bakar. Başını sallar.)*... Lâ havle... *(SEHER'in yanına iner.)* Hadi benim inci kızım... Gel içeri artık. Karardı ortalık bak... *(Onu çeker.)*

SEHER : Bırak beni!..

MUNİSE : Eehh, uğraştırma... Yürü hadi! Sabahlayacak değilsin ya burda.

SEHER : Abimi bekleyeceğim...

MUNİSE : Delirme yine... Çoktan gitti... Mektebine...

SEHER : Hıh... Mektebine...

DOMDOM ALİ : *(İçerden)* Muniiis!... Kız Munis!...

MUNİSE : *(SEHER'i çıkarırken)* Geliyorum baba!..

SEHER : Yine odaya kitleyeceksin beni değil mi?

MUNİSE : Ne zaman kitledim kız?

SEHER : Öğlenüstü... Kitlemedin mi sanki? Bilmiyor muyum ben?

MUNİSE : Ben uyurken... Uyanırsın da... Bir yerden düşüverirsin diye, kızım...

SEHER : Gündüz niye kitledin peki? Güpegündüz, sen uyanıkken?.. *(İçeri girerlerken)*

MUNİSE : Sana öyle gelmiş... Kitlemedim...

SEHER : Sedirde... Uyuyorum sandın... Kitledin... *(Kapıda durur.)* Baak... Sakızı buldum ben.

MUNİSE : Nasıl buldun?

SEHER : Demincek... Toprağı elleye elleye buldum... *(Bir ân)* Senin döşeğin ne oldu?

MUNİSE : Ne olmuş? *(Elinde olmayarak bahçeye bakar. Yatağı daha önce orda bir yere bırakmıştır.)*

SEHER : Yerinde yok.

MUNİSE : *(Ne diyeceğini şaşırır.)* Yok mu? Ha, yok ya,

yok... Ayy, aman işte, güneşe atmıştım öğle-üstü... Arkaya... Bak unuttum gitti... Dedere bir bakayım da, gidip alayım bari... *(Parlar.)* Kız sen her şeyi yoklamasan olmaz mı, pis! *(Kafasına bir sumsuk atar. Girerler.)*

(Akşam inmiştir. İçerde bir gaz lambasının yakıldığı görülür. Sarı ışık kapıdan ve evin penceresinden dışarı süzülür. Ay çıkmaya başlar.)

(Samanlıkta:)

KIZ : Çok karanlık. *(EROL samanların üstündedir. Tüfek yanında. Karşılık vermez.)* Feneri yakmayacak mıyız?

EROL : Erken daha... *(Samanlık deliğine bakar.)* Öyle ya... Kadıncağız söylemişti... Fener yakmadan şu delikle kapının altını tıkayın, demişti...

KIZ : *(Bir kucak saman alır, kapıya yürür.)* Tıkayalım öyleyse!..

EROL : *(Yerinden fırlar. Tüfeği doğrultur. KIZ'ı kapı önünden uzaklaştırır.)* Bana bak! Hep kaçmayı tasarlıyorsun ama, şakaya gelmem, vururum...

KIZ : Vurur musun? Yani, gerçekten... Silah sesine koşup gelmeyeceklerini bilsen, vurur musun?

(Bir ân sessizlik)

EROL : *(İlk kez kendi kendine sorar gibi)* Vurur muyum? *(Silahını indirir. Kapıya arkasını yaslar.)* Vurur muyum? *(Bir ân)* Öldürmek değil benim işim! İşimiz öldürmek değil... Ama zorlanmamalıyız. Bizi bize karşı getirmemeli hiçbir şey... Biz bize karşı gelirsek... Anlıyor musun, işte o zaman...

KIZ : Sana inanmak isterdim... Ama inanamıyorum. Ne ben, ne de, daha önemlisi, onlar...

EROL : Senin inanman gerekli değil. Ama onlar inanıyorlar... Çoğu inanıyor... Kalanları da inanacak...

KIZ : Sen onlardan mısın ki, sana inansınlar?

EROL : Onlardan yanayım ya?.. Onlardan değilsem bile...

KIZ : Zor iş. Dedim ya, beni ilgilendirmiyor bunlar... Bir süredir hiç... Ben...

EROL : Kes... Seni dinleyecek değilim... *(Bir ân)*

KIZ : Ne zaman gelecek bu senin arkadaşın?

EROL : Sana ne bundan? Gelirse, kurtulacağını mı sanıyorsun?

KIZ : İyi ama bu böyle sürmez... Ben ne seni tanırım, ne kavganızın içindeyim... Ne hakla beni...

EROL : Bak, elimden geldiğince iyi davranmaya çalışıyorum sana. Ama sabrımı taşırıyorsun, haberin olsun! Dönüp bir çevrene baksaydın, kavganın içinde bulunsaydın, en azından şimdi böyle arı gibi vızıldayıp durmazdın kulağımın dibinde... Burda olman, beklemen, hatta korkman... Evet korkman, bir anlam kazanırdı, salak!

(MUNİSE evden çıkar. Elinde bir çıkın vardır. Sahanlıkta durur. Etrafına bakınır, dinler. Merdivenleri iner. Gündüzden döşeği bıraktığı yere doğru yürür.)

KIZ : Bir ayak sesi... Duyuyor musun?

EROL : Suss... Geç şöyle!..

KIZ : Arkadaşındır belki...

EROL : *(Kapıya kulağını koyar.)* Bu kadar çabuk gelebileceğini sanmam.

(MUNİSE yer döşeğini sırtlanır, samanlık kapısına gelir. Yeniden çevresine bakınır. Usulca kapıyı

iki kez urur. EROL tüfeğini doğrultur. Kapının kolunu kaldırır. MUNİSE iter, girerken) Çabuk girin... *(Kapıyı hemen örter.)*

MUNİSE : Yatak getirdim... *(Yatağı yere serer.)* Ekmek de...

EROL : Sağ olun...

MUNİSE : Suyunuz var mı?

KIZ : Pek az.

MUNİSE : Bu gece idare edin. Yarın getiririm... Kuyudan çekerim... *(Bir ân)* Yakmamışsınız lambayı?..

EROL : Erkendi...

MUNİSE : *(Gider. Bir kucak ot-sap alır. Ayağıyla tahta sandığı deliğin dibine iter. Deliği tıkar.)* Ben çıkınca kapının altını da tıkarsınız. *(Kapıya yürür.)*

KIZ : *(Peşinden bir adım atar.)* Kalsanıza biraz...

EROL : *(Dipçikle dürter onu.)* Çekil... *(MUNİSE'ye)* Sizinle konuşmak isterdim...

MUNİSE : Konuşacak bir şeyim yok benim. İşte kız. Konuşmak istiyorsan onunla konuşursun... *(Yatağı gösterir.)* İster konuş, ister... *(Döner, önceden kalan sahanı alır.)*

EROL : Dinleyin ama...

MUNİSE : Vaktim yok. *(Kapının önünde durur.)* Halil gelirse, uğramasın yanıma. Götürecekse sizi, alıp götürsün... Görünmesin bana. *(Bir ân)* Sabah uğrarım. Hâlâ burdaysanız, suyunuzu getiririm. Süt de getiririm...

EROL : Her şeyimizi düşünüyorsunuz ama. Neden? *(MUNİSE ona bakar, çıkar.)*

EROL : *(Ezilmiştir. Başı önünde gider, kapının mandalını indirir. Bir an. KIZ'a)* Getir samanları!.. *(Kapının altını tıkarlar. KIZ acele feneri yakar.)*

KIZ : *(Feneri kaldırıp samanlık direğinde bir çiviye*

asarken) Gördün işte. Sevmiyor seni. Artık oğlunu da sevmiyor.

(EROL, çıkının başına oturur. Açmaya eli varmaz. Gözünü çıkına diker, öylece durur. KIZ da gelir, yanına diz çöker.)

(Ay ışığı. Gece kuşları. Kurbağalar. Bir süre evi, samanlığı, bahçeyi, yolu ay ışığında donmuş bir tablo gibi seyrederiz. Doğa, ev içi ve samanlık içi sessiz bir oyunu sürdürür: MUNİSE iki kez sahanlığa çıkar. Ay ışığında durur, dikkatle dinler. EROL ve KIZ'ın neden sonra çıkını açtıkları, konuşmadan bir iki lokma yedikleri, ibrikten su içtikleri, samanlığın içinde gidip geldikleri, EROL'un saman yığını ardına girip çıktığı, ordayken başını uzatıp KIZ'ı gözetlediği vb... görülür. Neden sonra evden yansıyan sarı ışık söner. KIZ, EROL'un istekli kaçamak bakışları altında yer yatağına uzanır. Sonra yeniden doğrulur, çantasından bir hap alır, ibrikten su içerek yutar. EROL, elinde tüfekle sanlan yığınının üstüne oturmadan önce KIZ'ı görmekten kaçarcasına gemici fenerinin fitilini iyice kısar. Çok uzaklardan bir iki el silah sesi duyulur. KIZ uyumuştur. EROL yerinden fırlar. Kapıyı dinler. Çalıların arasında bir kıpırtı olur. JANDARMALAR, karanlıkta yankılanan koşma sesleriyle yolun üstünde görünürler. Bir el feneriyle bahçeyi tararlar.)

I. JANDARMA : Herkes uykuda işte... Hem gelecek olsa doğru buraya mı gelir o?

II. JANDARMA : *(Yeniden tarar el feneriyle bahçeyi. Her şey kıpırtısızdır.)* Bu yana geldiği görülmüş. *(Bir ân)* Akşamleyin...

(Ötelere bakar.) Yol boyu gitti demek? Tarlalara... Yürü bakalım...

I. JANDARMA : Dönelim bence...

II. JANDARMA : Koş be arkadaş, koş hadi... Bırakır mıyım çavuşa kısmet olsun onu yakalamak? *(Uzaklaşırlar.)*

(EROL, ne olduğunu anlamamıştır. Bir süre kendini sakin olmaya zorlayarak kapıya yapışık durur. Sık sık KIZ'ın uyanıp uyanmadığına bakar.)

(MUNİSE, karanlıkta yeniden kapıyı açar, sahanlığa çıkar. Çalılar arasında bir hışırtı olur. Yeniden gergin bir sessizlik)

MUNİSE : *(Usulca)* Halil?.. *(Bekler. Hiçbir karşılık alamaz.)* Halil?.. *(Yine sessizlik. Bekler. Bakınır. Kimsenin olmadığına iyice inanınca yeniden içeri girer. Fakat bu kez kapıyı ardına dek açık bırakır. İçerden bir çocuk ağlaması duyulur. MUNİSE'nin az sonra bir ninni söylediği işitilir.)*

Tosunumun babası gelecek
Yiğidime mama getirecek
Aslanım koca adam olunca
Ninesinin yüzü gülecek, ee, ee, e, e...

Tosunum büyük adamı olunca
Ninesinin yüzü gülünce
Yiğidim ninesini cennette
Samur kürkler içinde bulacak, ee, ee, e...

(Çocuk susmuştur. MUNİSE'nin giderek uykulu gelmeye başlayan sesi de yavaş yavaş hiç duyulmaz olur.)

(EROL, her tarafın yeniden sessizliğe gömüldüğünü anlayınca, tam kapı önünden uzaklaşmaktayken çalılar arasından HALİL fırlar. Samanlık kapısına gelir.)

HALİL : *(Fısıltıyla)* Erol... Aç... Çabuk... *(EROL korkunç*

bir hızla kapının kolunu kaldırır. HALİL'i içeri alır. Kapıyı kapar.)

EROL : Çabuk geldin...

HALİL : Suss... *(KIZ'a bakar.)* Uyuyor mu?

EROL : Ölü gibi. Bir uyku hapı yuttu galiba. Uyandıra...

HALİL : *(Keser.)* Tamam... Tamam... Bırak uyusun. Burdasınız daha.

EROL : Ne oldu? Bulamadın mı yeni bir yer? *(HALİL'in çok yorgun olduğunu görür.)* Geç biraz, soluk al. Dinlen... Anlat sonra...

HALİL : Burda olmam çok tehlikeli şimdi... Kalamıyacağım.

EROL : Neden? Yeni bir yer bulamadığına göre?.. *(Bir ân)* Bulamadın ha?

HALİL : Keşke bulmasaydım. *(Öfkeyle yumruğunu yumruğuna vurur.)* Bir şeyde yanıldık galiba... Ama inanmak istemiyorum! Hepsinin böyle olduğuna inanmak istemiyorum, Erol!

EROL : Anlat, ne var?

HALİL : Peşimdeler benim.

EROL : Nasıl? Kim?

HALİL : Üst köyde... ilkokulu burda, birlikte okuduğumuz bir arkadaşım vardı... Çok iyi arkadaşımdı... Çok severdi beni... Çok... "Canımı veririm sana" derdi... Ona gittim... Öyle emindim ki, gerekirse aylarca bile saklayacağından seni...

EROL : İstemedi öyle mi?

HALİL : İstemeseydi... yine de severdim onu. Anlardım... İstedi... Sonra da...

EROL : Sakın?.. İhbar mı?.. *(HALİL başını sallar.)* Alçak! *(KIZ, EROL'un sesine bir kıpırdanır. Arkasını döner, yeniden uyur.)* Dilim varmıyor.

Ama alçaklık bu! Bizimle olmaları gerekirken...

HALİL : Bunun tartışmasını sonra yaparız. Sen bilemezsin ama, benim bilmem gerekirdi. İnsan, çıktığı kabuğu da tanımazsa... Neyse, neyse... Eleştiriye zaman yok. Dinle şimdi. Tepe köyünden inerken, daha ormanın çıkışında izlenmeye başladım. *(Acı)* Bura insanını unutmuşum ama, yolları unutmamışım... Yolları hiç unutmamışım... Dört bir yan jandarma. Yine de... şaşırttım izimi... Buraya öyle gelebildim. Bir saniye daha kalmam hepimizin kıstırılması olur.

EROL : Arkadaşına... Söylemiş miydin burda olduğumu?..

HALİL : *(Yaralanmış gibi bakar ona.)* Arkadaşıma... söylemedim elbet nerde olduğunu... *(Bir ân)* Söylenir mi eşek?

EROL : Kafam karışınca salak salak konuşuruın bilirsin... Özür dilerim Halil.

HALİL : Yalnız seni düşündüğüm için sanma. *(Utançla)* Yalnız seni düşünmedim elbet. Anamı, ailemi, oğlumu... oğlumu düşündüm ben.

EROL : Öyle ya. Tabii...

HALİL : Şimdi gideceğim. Jandarmayı bu yöreden uzaklaştıracağım... Uzaklaştıracağım, görürsün! Kılınıza dokunamayacaklar...

EROL : *(Anlamıştır.)* Bırakmam seni.

HALİL : Öyle bir bırakırsın ki...

EROL : Bırakmam! Döverim seni, pestilini çıkarırım, yine de bırakmam, anlıyor musun? *(HALİL onu şöyle bir iter. EROL sendeler, toparlanır. Tüfeği çevirir ona.)* Evet, kolların benden güçlü... Ama bende de bu var.

HALİL : Hıh... Dedemin domdom tüfeği! Aklın da an-

cak bu tüfek kadar çalışıyor işte. Beyimiz bununla tutacak beni, yine dinlemezsem üstüme ateş edecek... Ee, sonra? *(Onun kolunu sevecenlikle tutar.)* Anlıyorum... Burada gergin beklemekten yorgunsun... Uykusuzsun... Sapıtman ondan... Dinle beni şimdi: Nerdeyse aydınlanır ortalık. Yarın geceyi bekleyeceksin. Yarın gece... Ben jandarmayı peşime takıp hepsini iyice uzaklaştırmış olacağım buralardan. *(Acele bir kâğıt kalem çıkarır.)* Ay doğmadan kızı alır çıkarsın... Anneme haber verme. Çıkarsın. Evin arkasından gideceksin... Bak, şurda bir ark var. Onu geçersin... Sonra bir kavaklık gelecek... Sık bir kavaklık. Solundan ince bir patika geçer... Böyle işte... Gördün mü? Bunu izle. Yol kel bir tepenin yamacında bitecek. Bittiği yerde, sağa doğru kayalıklara tırmanacaksınız. Epey tırmanacaksınız. On beş - yirmi dakika kadar. Hep sağı izle. Çık, çık. O zaman şöyle bir düzlüğe varacaksın. Düzlükte eski bir ağıl var. Ağılı birine vermiştim, fakat çekmiş davarlarını öte gün. Gitmiş... Kışı geçirmek için ordaydı... Şimdi yaz başı, boşalmış orası... Ertesi günü orada geçirirsiniz. Ertesi gece ağılın tam alnından dümdüz yürü. İn, in... Tamam mı? Hep ineceksin... Dümdüz... Hiç eğlenmeden dümdüz yürürseniz gün ağarırken bir köy yoluyla burun buruna gelirsin. Sağa sap yine. Böyle... Sağa, tamam mı? Bu yol seni bir şoseye çıkarır. Artık bu yöreyle hiçbir bağıntısı olmayan bir şoseye... Güneye uzanır yol. Duran ilk vasıtaya binersin... Alırlar. Gezginlere alışıktır ora şoförleri... Sonra? Sonra... Gerisini bilemiyorum şimdi... *(Derin bir soluk alır.)* Artık kim bilir ne zaman, nerede görüşürüz.

EROL : Çok arkadaş toplamışlar mı?

HALİL : Çok. *(Birden sözü değiştirir.)* Daha doğrusu, o kadar da değil canım... Biraz. O da bazı kentlerde... Sadece kentlerde...

EROL : Seninle gelmek istiyorum Halil...

HALİL : Böyle durumlarda birlikte olmamak en doğrusu. Öyle değil mi? *(Gülümser. KIZ'ı gösterir.)* Yanında bu, gezintiye çıkmış iki umursamaz sanırlar sizi.

(Kapıya yürür.) Yarın geceye kadar burda herhalde güven altında...

EROL : *(Bir adım atar.)* Halil...

HALİL : Anlamadığın bir şey yok ya?

EROL : Yok... Fakat...

HALİL : Öyleyse hoşça kal.

EROL : *(Tüfeği uzatır.)* Al bunu. Yanında bulunsun....

HALİL : *(Yorgun, güler.)* Ulan sen de bunu iyice işe yarar bir şey sandın be! Bir atımlık gücü varsa kendini... ve burayı... burayı koru onunla da. *(Hızla çıkar, kapıyı çeker. Dışardan fısıltıyla)* Az bir ışık sızıyor kapı altından... *(EROL hemen kapının altına samanları tıkar yeniden. Kapı kolunu indirir. Durur. Dışarısını dinler. Hiçbir ses duymaz. HALİL, bir kedi sessizliği ile süzülüp gitmiştir yıkık duvarın gerisinden. EROL, HALİL'in eline tutuşturduğu kâğıdı fenerin ölü ışığına yaklaştırır bakar. İyice bakar kâğıda. Gider, ibrikten yüzüne biraz su serper. Samanların üstüne oturur. Tüfeği yanına dayar. Uykuya direnir. Giderek yenilir uykuya. Fenerdeki gaz yanar, dibine erer.)*

(Karanlık)

(Tan yeri ağarmaktadır. Horoz sesleri. Bir ineğin böğürmesi vb... MUNİSE, evin altındaki ahırdan elinde süt kovasıyla çıkar. Samanlığa doğru bir göz atar. Çevresine bakınır. Merdivenleri tırmanır. Eve girer.)

(Samanlıkta: KIZ yer yatağında uyanır. Sıçrar. Korkuyla çevresine bakınır. EROL yoktur. Bir saniye sonra, pantolonunun önünü ilikleyerek saman yığınının ardından çıkar. KIZ'a bakar. Kapıya bakar. Gelir. İbriği alır. Fakat boşalmış olduğunu görür. Tüfeği alır, omzuna takar. KIZ'ın yanı başındaki samanlık direğine yaslanır.)

KIZ : *(Gülümsemeye çalışır.)* Günaydın.

EROL : .....

KIZ : *(Ayağa kalkar.)* Günaydın... *(EROL başını sallamakla yetinir.)* Derin uyumuşum... Beni öldürsen duymayacakmışım... *(Çevresine bakınır.)* Saat kaç acaba? *(Kol saatine bakar.)* Benimki durmuş. *(Bir ân)* Demek hâlâ burdayız? *(Bir ân)* Gelmedi demek?.. *(Fenere bakar.)* Işık söndüğüne göre şurayı biraz açabiliriz değil mi? *(Kırık tahta sandığın üstüne çıkıp samanları itmek ister.)*

EROL : Çekil ordan!

KIZ : Konuştun. Bir ses hiç değil...

EROL : Bırak o sandığı! Geç şöyle!.. *(Kendisi gider, tüfeğin ucuyla samanları iter, düşürür.)*

KIZ : Sabah oluyor... Bırak, şurdan bir bakayım...

EROL : *(KIZ'ı iter.)* Çekil, dedim!

KIZ : Bütün görmek istediğim, bir avuç gökyüzü. *(Sandığın üstüne oturur. Kendi kendine konuşur gibi)* Güzel bir bahar sabahı... Tek başıma bir parkta dolaşmak... Ya da kırlarda...

EROL : Neden kaçmadın demin?

KIZ : Kaçmak mı?

EROL : Öyle ya. Az önce... Uyandığında... Ben şey ederken... Yanında değildim... Bir fırlasan kaçabilirdin...

KIZ : Doğru ya.

EROL : Dün hep bunu kolluyordun. Neden kaçmadın?

KIZ : Bilmem... Hiç aklıma gelmedi... Tam tersine, uyandığımda, seni burda göremeyince bir ân... korktum. Sanki...

EROL : Eee, bitirsene sözünü.

KIZ : Kendimden söz etmek istemiyorum. Utanıyorum nedense kendimden söz etmeye. *(Bir ân)* Neden uyumuyorsun? Uyusana biraz. *(EROL kapıya gider. Kulak verir, dinler.)* Bütün gece başımda nöbet tuttuğuna yemin ederim...

(Evde: SEHER pencerede görünür. Sarkar. Sallanmaya başlar.)

SEHER : Gelen kim, giden kim?

(Sesi sabahın sessizliğinde yankılanır.)

(Samanlıkta:)

KIZ : Beni buraya getirdiğinde hiçbir şeyin farkında değildim. çıldırmış gibiydim. *(Bir ân)* Nasıl bir yer burası acaba? Yeşillik mi? Güzel mi? Güzel bir yer mi dersin?

EROL : *(Öfkeyle döner.)* Susar mısın biraz!

(SEHER aynı şekilde sallanmaya devam eder.) Bir mırıltı işitiyor musun?

KIZ : Hayır... Bilmem... Belki... *(Dinler.)* Sanki biri bir ağıt söylüyor. *(İkisi de dinlerler. KIZ doğrulur.)* Ne tuhaf... Dün hiçbir sesi ayırt edemiyordum dışarda.

EROL : Sus... *(Eğilir, kapı altını örten samanları çeker usulca. Kulağını yeniden kapıya dayar.)*

(MUNİSE elinde bir süt kabı, bir sahan evden çıkar. Sahanlıkta durur. Önce samanlıktan yana, sonra çevresine bakınır, dinler.)

SEHER : *(Birden haykırır.)* Anaaa! Ana kız!

MUNİSE : *(İrkilir. Alçak)* Ne var? Ne bağırıyorsun yine sabah sabah?

SEHER : Gelsene yanıma... Gel bak hele, ne anlatacağım...

MUNİSE : İşim var. Sonra. Ses etme. Uyusun dedenle çocuk daha. Uyanırlarsa hiçbir işime bakamam...

SEHER : *(İçten)* İçim yanıyor anne... *(MUNİSE dinlemez. Sessizce merdivenleri iner.)* Abimi gördüm düşümde... *(Gergin bir an. SEHER, bir büyücü gibi anlatır.)* Bir alanda kocaman ateşler yanıyor. Şöyle, ev boyu... Kocaman kocaman ateşlerin üstünde kızgın yağ tavaları... Kalabalık... Öyle kalabalık ki, iğne atsan yere düşmez. Sanki millet birbirini eziyor. İçimde bir yangın. Bir o yana, bir bu yana koşuyorum. Ateşlerin alafı yüzüme vuruyor. Bir bağırtı, bir bağırtı... Ateş, ateş diye bağırdıklarından... hani olur ya düşünde insanın? Hayırlar olsun, de. Hayırın karşı gelsin! İşte gördüğünü sanırsın?.. Ben de koca koca ateşleri gördüm sanıyorum.. Sonra birden Halil'i gördüm...

MUNİSE : Hayırdır inşallah...

SEHER : Yüzü ter içinde. Görüyorum basbayağı. Öyle, bir o yana, bir bu yana koşuyormuş... Beni arıyormuş... Yoo, yo. Seni... Seni arıyormuş... Yüzü ter içinde... *(Birden haykırır.)* Ana kız! Söylesene, kemikli mi abimin yüzü? Gözleri öyle çukura batık batık mı? Anlatsana hele oğlunu bana! *(Yine alçak sesle)* Sen bir yere gitmişsin... Uzak bir yere... Arıyormuşum seni de bulamıyormuşum... Abim... *(Yeniden bağırır.)* Söylesene kız, ne derdi var abimin? *(MUNİSE bir şey söylemek ister. Cayar. Samanlığa doğru yürür. SEHER neredeyse bir çığlık ha-*

linde) Haliiiil!.. *(Samanlıkta: KIZ da koşar. Kapıya kulağını dayar.)*

MUNİSE : *(Yerden bir taş alır. Pencereye atar.)*

KIZ : Sus!..

KIZ : Ne oluyor dersin?

EROL : Kıs çeneni!

(KIZ gider, yeniden samanlık deliğinin altında durur, bakar.)

MUNİSE : *(Çok doğal. Her sabah yaptığı gibi)* Geh bili bili bili... Geh geh geh geh... Geh bili bili...

SEHER : Tavukların batsın e mi? İçim yanıyor diyorum sana!.. *(MUNİSE samanlık kapısının önüne gelir. SEHER ondan karşılık alamayınca yeniden sallanmaya başlar.)* Kocaman kocaman ateşler... Kocaman kocaman ateşlerin üstünde kocaman kocaman kızgın yağ tavaları...

(MUNİSE çevresine bakınır. Samanlığın kapısına usulca iki kez vurur. KIZ hemen döner. EROL bir ân bekler. Sonra kolu kaldırır, kapıyı açar. SEHER birden durur. Dinler.)

EROL : *(MUNİSE girince hemen kapıyı kapar. Kolu indirir.)* Günaydın...

KIZ : Günaydın...

(MUNİSE ikisine de karşılık vermez. Gider, yatağın önüne süt kabıyla sahanı koyar. Feneri ve su ibriğini alır.)

EROL : Kim o bağıran? *(Karşılık alamaz.)* Söylesenize, kimdi?

KIZ : Tuhaf bir ses... Daha doğrusu...

EROL : Halil'in adını bağırdı. Kimdi?

MUNİSE : *(Yürür.)* Kızım.

EROL : *(Önüne geçer.)* Durun bir dakika... *(Bir ân)* Neden sözünü etti Halil'in? Neden bağırdı adını? Bir şey mi var?

KIZ : Ağıt söyler gibiydi...

EROL : Bir şey mi oldu? Söylesenize... Halil'e bir şey olduysa...

MUNİSE : *(İlk kez sevecenlikle bakar EROL'a)* Kızım... Gözleri görmez. Oğlum söylemedi mi? Yıllardır görmez. Ama çok düş görür. Her sabah yeni bir düşle uyanır. *(Bir ân. Yeniden dikleşir.)* Rahat tutun yüreğinizi hadi. Süt var orda. Ekmek de...

EROL : Bir şey yok değil mi? Yani... Kimse bir şey bilmiyor, değil mi? *(Bir ân)* Size soruyorum..

MUNİSE : *(Patlar.)* Hey gidi ana kuzuları heey! Hiç güveniniz yoksa hiçbir şeyciklere, ne diye kalkarsınız bizi kurtarmaya? Vatanı kurtarmaya?.. Böyle korkuyorsanız...

EROL : *(Yüksek)* Korkmak değil, hayır... *(Yere bakar, alçak)* Üstelik çok da güvenirdik sizlere... *(Bir ân)* Oğlunuzu tanımaz mısınız? Bilmez misiniz, oğlunuz korkak mı, değil mi?

MUNİSE : Bilmem. Hiç sıkıda görmedim onu ben. Hiç darda komadım. Elimden geldiğince, kıt kanaat...

EROL : Kendinizi de iki kat darda koyarak. Darda kalmadığını sandığınız Halil, okuyabilmek için üç yıldır ne yapar, bilir misiniz?

MUNİSE : *(Tedirgin)* Ne yaparmış?

EROL : Gece vardiyalarında işçilik.

MUNİSE : Oyy! Demedi bana hiç. Yolladığımın yetmediğini demedi...

EROL : Niye desin? Hem dese ne olacak? *(Bir ân)*

MUNİSE : İyi öyseyse... Siz ortalıkta bağırıp çığırınca ne olacak? Benim kesem altın mı dolacak? Boşuna ne diye kaçırırsınız elâlemin huzurunu öyleyse?..

KIZ : Siz de? Son ay evde en çok bu sözü duy-

dum... Huzur... annem yeni köpeğine bile bu adı taktı: Huzur... Huzur aşağı, Huzur yukarı... Yarın birçok yeni apartmanın adı da bu olur: Huzur...

MUNİSE : Huzur ya... Milletin derdi başından aşkın, bir de...

EROL : Millet ne zamandan beri açlığın adını huzur koydu anacığım? *(Bir ân)* Ne zamandan beri, çirkeflerin üstünü yalanla, silah zoruyla örten örtünün adı huzur?

MUNİSE : Anan yok mu senin? Baban? Bir kardeşin? Bak, aslan gibi delikanlısın. Onlar ne bekler senden? Bir iş sahibi olasın... Çoluk çocuğa karışasın... Ama şimdi bilirler mi, ölü müsün, sağ mı? Kimin izini sürüyorsun? Kim senin izini sürüyor?.. Bakalım uyku girer mi gözlerine uğursuz geceler boyu? *(Bir ân)* Radyoyu dinledim dün gece. Karanlıkta. Herkes yattığından, kısıp sesini dinledim. Dikkatlice kulak verdim. Anlamıyor muşum, bari anlayayım dedim.

EROL : Ne öğrendiniz? Ne diyorlar?

MUNİSE : Bilir miyim işin aslı astarı ne? Haberimiz mi var? Büyüklere baş kaldırmışsınız... Onların kurduğu bir güzel düzeni bozmaya kalkmışsınız... Tedirginlik salmışsınız ortalığa... Eşkıyalık etmişsiniz. Vatan hayınlığı...

EROL : Yaa? Şimdi böyle diyorlar demek? *(Alçak)* Dün o radyoda... Dün omuzlardaydık nerdeyse... Alkışlanıyorduk... *(Yüksek)* Demek şimdi böyle diyorlar? Demek biz öyle durup dururken... *(KIZ'a)* Demedik mi işin başı unutturulacak? *(MUNİSE'ye)* Demedi mi oğlunuz, başlangıç unutulmamalı diye...

KIZ : *(Usulca MUNİSE'ye yaklaşır.)* Bu işlerden anlamam anacığım. Ama şunu iyi biliyorum:

Büyüklerin her yaptığı, her söylediği her zaman en doğru olan değil... Büyükler hep haklı değil... Dünya durmadan değişiyor. Daha hızla... Anlamalısınız...

MUNİSE : Halil'e bir şey olursa, torunuma bir şey olursa gerisini anlamam ben! Hiç çocuk doğurdun mu? Hiç boyu boyuna erene büyüttün mü onu sen?

KIZ : *(Başını eğer.)* Hayır, fakat... Bir gün doğurursam... *(Kaldırır başını.)* Öyle sanıyorum ki... artık yalnız kendi çocuğumu düşünemem ben... Ne de yalnız kendimi... *(EROL'a bakar. Yürür gider, samanlık deliğinin altında durur.)* Rahat bir evi tepip çıkmak bile, yine o evin, o evdeki her şeyin bana verdiği bir özgürlükmüş... *(Sandığın üstüne çöker. Karnı ağrıyormuş gibi oturur.)*

MUNİSE : Sakın... Hasta mı?

EROL : Bırakın onu. Şurasında ince bir sızı başlamıştır olsa olsa..

MUNİSE : Bu sabah uyandığımda... Belki, diyordum, gittiler... Oğlum gelip götürdü onları belki, diyordum... *(KIZ'ı gösterir.)* Yazık şuna da be.. Soldu bir günde...

EROL : Kime yazık? Sizin hiç, rahat bir yatakta öğlenlere dek gerine gerine yattığınız oldu mu? Halil'i sütbeyaz bir hastanede mi doğurdunuz? İşte, Halil bile anlatamadıysa size eğer...

MUNİSE : *(Keser.)* Sen uğruyor musun ananın yanma. Koyuyor musun başını dizine? Derdini soruyor musun onun, ana yerine koyup, adam yerine koyup? *(Yeniden öfkeli)* Fikrimizi mi aldınız bizim?..

EROL : Ben benimkilerin almam! Babam köpeğin biri!

MUNİSE : Tövbe de!

EROL : Demiyorum! Demiyeceğim!.. Oturduğu koltuktan olmamak için, bir üstüne kim gelirse, onun arkasını yalayan köpeğin biri işte!

MUNİSE : Senin için etmiştir belki... Hem ayıp... ayıp... Bir babaya...

EROL : Ne baba ya! Hak etmediği yeri kaybetmekten korkan bir sülük o... Bir gün ayılırsınız da koltuğunu elinden alıverirsiniz diye...

MUNİSE : Boşuna korku ay oğul! Biz nasıl alırmışız?

EROL : Alın! Alın be alın! Nasıl alacaksanız öyle alın işte! Bizi de utançtan kurtarın!..

MUNİSE : Sus bağırma, suss... *(Omzunu okşar onun.)* Sizi saklamam gerekiyormuş madem, saklıyorum işte... *(KIZ'a)* Nesi olursun bunun?

KIZ : Hiç.

MUNİSE : Hiç ha? *(Bir ân)* Ya Halil'in?

KIZ : Onu da ilk, önceki gece gördüm... Burda...

MUNİSE : Onun da bir karısı vardı. Senin gibi sıskacık... Severdi oğlumu. Bir kez gördüm. Sevdiğini bildim. *(Bir ân)* Doğumda ölmüş. *(EROL'a)* Şeherde... Sütbeyaz bir hastanede ay oğul...

EROL : Sütbeyaz bir hastanede ha? Hiçbir şeyden haberiniz yok sizin. Halil gece vardiyasındayken... Birlikte didinip başlarını soktukları o tek göz evi bastılar... Kadını dipçiklediler. Gelininizi... Doğum sancılarındaymış o gece...

MUNİSE : Boyları devrilsin! *(Toparlanır.)* Öyle de, neden demedi oğlum işin doğrusunu bana? *(Düşünür, bulur.)* Öyle ya, dese, hep diken üstünde olurdum ben gayri... Dünden beri nasılsam, düne kadar da hep öyle olurdum... *(Bir an. Süt kabını gösterir.)* Süt getirdim size... Taze sağdım... Acık da bal vardı... *(Kapıya gider.)* Sonra da bir bakraç su getirdim kuyudan çe-

kip. Yüzünüzü yursunuz. *(Çıkar. İbriği ve feneri ahıra bırakıp, elinde bir kovayla evin arkasında kaybolur. EROL ardından kapıyı hemen kapamıştır. Fakat kolu indirmeyi unutur.)*

(Samanlıkta: Bir ân sessizlikten sonra)

KIZ : Duydun söylediklerini... *(Bir ân)* Kurtulmak istemiyorlar işte.

EROL : Ne diyorsun sen be? Ne diye karıştırıyorsun kafamı durmadan?

KIZ : Babandan söz ettin... Onu yadsıdığından... Ona benzemek istemiyorsun, tamam. *(Bir ân)* Başkalarını kurtarmakla aynı şey mi bu? Başkaları böyle kurtulabilir mi?

EROL : *(Yüzünü buruşturur.)* Gözlerinin boyası akmış. Onu düşün sen.

KIZ : *(Usulca güler.)* Peki... Onu yıkarım, geçer. Bir kova su gelecek nasıl olsa. Yıkarım... *(Bir ânı)* Sonra ne yapacağım? Sonsuza dek burda kalacak değiliz elbet. Arkadaşınla ya da onsuz, elbet burdan çıkacağız bir gün. De ki kurtuldunuz? O zaman, de ki, ben de kurtuldum... Ne yapmak için olacak bu?

EROL : *(Alaycı)* Güneye gidiyormuşsun ya? Gidersin yine...

KIZ : Bu düşünce şimdi çok gülünç geliyor bana... Burda, böyle...

EROL : *(Can sıkıntısıyla)* Yeni bir seçim yaparsın o zaman. Yeni bir yer seçersin.

KIZ : Sen seçtin mi yerini?

EROL : Benim yerim belli. Belli değil mi?

KIZ : Bilmem... Seçilen yer önemli tabii... Ama o yer bütün boyutlarıyla kavranarak seçilmişse... Değilse...

EROL : Öff... Çok kitap devirmişsin belli. Hayatın

pratiği yerine, küçükhanımların bol ve rahat zamanlarında...

KIZ : *(Keser.)* Kapıyı sürgülemedin...

EROL : *(Şaşırır. Acele gider, kapının kolunu indirir.)* Dikkatlisin.

KIZ : Hayatın pratiği.

EROL : Budala da değilsin.

KIZ : İyi beslendim... *(Bir ân)* Ne zaman gelir dersin?

EROL : Su mu?

KIZ : Arkadaşın.

EROL : *(Bir ân. Sonra)* Gelmiyecek o. Biz gideceğiz.

KIZ : Ne zaman? *(Karşılık alamaz.)* Nereye? *(Yine karşılık alamaz. Süt kabını alır. EROL'a uzatır.)* Al. İç

EROL : Sen içmiyor musun? *(KIZ, "Hayır" anlamında başını sallar. Düşüncelidir. EROL, süt kabını başına diker, içer.)* Al sen de... Mis gibi... *(KIZ kımıldamaz.)* Hale bak... Nerdeyse dost olduk seninle...

KIZ : O kadar da güvenme...

EROL : *(KIZ'ın bileğini büker.)* Hayır. O kadar da güvenmiyorum elbet!

KIZ : Ben de, eskisi kadar çekinmiyorum senden...

(Evde:)

SEHER : *(Pencerede)* Anaaa! Bunalıyorum kuz! Hangi cehennemin dibindesin yine? Açsana kapımı! Çiylere dokunmak istiyorum. Sabahın ıslağına...

(Samanlıkta:)

KIZ : Dinle bak... Bu ses daha çok ürkütüyor beni şimdi. Sadece bu.

(Dışarısı:)

MUNİSE : *(Elinde iki kova suyla evin arkasından gelir.)* Bekle anam sen. Bekle kuzum. Su çekiyorum. Şimdi gelirim. Açarım kapını sırma saçlım... *(Kovanın birini yere bırakır. Ötekiyle samanlık kapısına yönelir.)*

(Çocuk ağlaması)

SEHER : Abim dün, sevdi oğlunu değil mi? *(Bir ân)* Ağlıyor!.. Duymuyor musun?

(Karşılık alamaz.) Anaaaa! Ne diye gidip geliyorsun samanlığa sen?

(MUNİSE olduğu yerde kalır.)

(Samanlıkta:)

KIZ : Duydun değil mi? *(EROL başını sallar.)* Ürkmüyor musun?

EROL : Sus şimdi...

(Dışarda:)

SEHER : Sana diyorum kız! Ne işin var samanlıkta dünden beri?

MUNİSE : Deliye bak! Ne işim olurmuş? Darı çuvallarını taşıdım işte...

SEHER : Kaç çuval ki durmadan taşıyorsun? İkide bir orda, ikide bir orda?.. Sezmiyorum sanki...

(MUNİSE samanlığa girmekten cayar. Kovayı bırakır, eve çıkar.)

(İçerde:)

KIZ : Ne oluyor dersin?

EROL : Durmadan konuşuyorsun... Durmadan... Sus da bekle.

(İkisi de durur, dinlerler. MUNİSE pencerede görünür. SEHER'i içeri çeker.)

KIZ : Su getirecekti hani? Geri geleceğim demişti... *(Çocuk ağlaması daha net işitilir.)* Çocuk ağlıyor... *(EROL dinler.)* Annesi sizinle miydi?

(EROL karşılık vermez.) Sizden yana değil miydi? Kocasından yana?

EROL : Elbet ondan yanaydı. Herhalde... Fabrikada tanışmışlar Halil'le... Yeterince ilgili değildi ama...

KIZ : Neden?

EROL : Aklı ermezdi pek. Dinlerdi. Hep dinlerdi. Halil'in heyecanını severdi... Kendisi hiç konuşmazdı... Hep susardı...

KIZ : Yorgundur. Kolay mı bakalım, bir fabrikada, makine gürültüleri, ustabaşları, daha ustabaşları, daha ustabaşları... Bir gün babamın fabrikasına gitmiştim... Orda... *(Durur. Şaşkınlaşır.)* Ne bakıyorsun öyle?..

EROL : Anlat. Anlat hele...

KIZ : O güne dek, doğru, çok kitap devirmiştim ben... Sonuç olarak da kitaplardan öğrendiklerimi dosdoğru fabrikadaki işçilere anlatmaya kalktım. Yaaa, köylüyü bilmem ama, korkunç bir işçi severdim ben... Biri yüzüme güldü... Öteki, gördüm, cırk etti tükürdü ardımdan... *(EROL da kendini tutamaz, güler.)* Gül ya. Gülünçtü benim durumum da. Orda, terlemiş adamlar ortasında süslü püslü durmuşum, "belli bir sınıf bilincinin doğması için..." falan deyip duruyorum...

EROL : Seni dövmediklerine şükret...

KIZ : Dövülmekten beter oldum. Bakışları önünde birden çok şey... iğreti... evet, iğreti duydum kendimi. Bu türküyü ben çağıramazdım. Bu marşı ben söyleyemezdim. Bak... Nasıl anlatsam? Hani okullarda bir ağızdan marşlar söyletirlerdi bize. Başkalarının yazdığı, başkaları için o bestelenmiş marşlar... Biz o marşları kendimiz yazmış olsaydık... Kendimiz bestelemiş olsaydık... Yani marşlarda,

türkülerde kendi gerçek maceralarımız olsaydı... Şimdi de nasıl hep birlikte ve hâlâ taa yürekten söylenirdi o marşlar.

EROL : Şimdi biz kendimiz yazıyoruz kendi marşlarımızı. Sen değil tabii... Ama biz...

KIZ : Yine Halil'in anasının ve dipçiklenen karısının yerine söylenen bir türkü.

(Dışarda: MUNİSE evden çıkar. Acele merdivenlerden iner. Su kovasını alır. Samanlığa yönelirken)

EROL : Ama Halil'le birlikte... Ve gür. Babanın fabrikasındakilerin de hemen duyabilecekleri denli gür.

KIZ : Yeterli mi bu? Asıl onlar... fabrikadakiler...

(Kapıya vurulur.)

MUNİSE : *(Alçak)* Benim... *(EROL kolu kaldırır. Kapıyı aralar. MUNİSE girer. Hemen kapar kapıyı. Kovayı yere bırakırken)* Bir başıma değilim ki... Eteğime yapışır her biri.

EROL : Suyu hemen getirmeseniz de olurdu...

MUNİSE : Getiririm demiştim bi kez...

EROL : Sık gelmeyin... Kuşkuyu çeker...

MUNİSE : *(KIZ'a)* Korku bir kez girmeye görsün insanın yüreğine...

EROL : *(Baş kaldırır.)* Kendim için değil korkum!.. *(Bir ân)* Basılırsak sizi de götürürler.

MUNİSE : Götürmezler beni. Hayır. Neden götüreceklermiş? Beni götürürlerse parmak kadar çocuğa onlar mı sahap çıkacak?

EROL : Hıh... Onlar...

MUNİSE : Yoksa siz mi bakacaksınız ona? Kör kızıma, kayınbabama?..

EROL : *(İçten)* Evet biz... İnanın biz... Yine de biz...

MUNİSE : *(Tüfeğe bakar.)* Bunların ucuyla mı? *(Bir ân)*

Benim kocababa bile, öfkesi başına vurdu mu tüfeğim, diye tutturur. Tüfeğim... Tüfeğim... Bu tüfek işte. Ne işi var elinde bu tüfeğin senin? Oğlumun ne işi var bu tüfekle? Ne işe yaradı bu? Ne işe yarayacak?

EROL : Kendimizi nasıl savunacağız? Nasıl korunacağız?

MUNİSE : *(Eskisi kadar diklenmeden)* Rahat durun siz de. *(Süt kabına yürür. Kabı ve sahanı alır.)* Bir şey yememişsiniz. *(Kabı çalkalar.)* Sütü de içmemişsiniz. İçin. Ziyan etmeyin. *(Elindekileri geri bırakır.)* Hem günah... *(Kapıya yürür. Durur.)* Basılırsanız beni de götürürlermiş öyle mi? Şurdan şuraya götüremezler. *(Bir ân)* Haberim yok benim, derim. Haberim yokken girmişler...

KIZ : Nasıl?

EROL : Bırak. Doğru yapar öyle derse. *(MUNİSE'ye)* Doğru yaparsınız. *(MUNİSE ikisine bakar. Bir şey söylemek ister. Cayar. Çıkar.)*

KIZ : Ama haksızlık bu!

EROL : *(Kapıyı mandallar.)* Ne haksızlığı? Kıçı boyalı mumla mı çağırdı bizi? Konuğu muyuz yoksa? *(Bir ân)* Yüzünü yıkayacaksan yıka. Kovayı başımdan aşağı dökeceğim.

KIZ : Ne dedin?

EROL : Beynimde durmadan yeni sorular beliriyor. Durmadan... Serin bir kafaya ihtiyacım var.

(Dışarda: MUNİSE merdivenlerin alt basamağına oturur. Düşüncelidir. İçerden topallayarak DOMDOM ALİ çıkar.)

DOMDOM ALİ : Ben Yemen'deyken daha ırahattım. Çook daha ırahat. Yat saati yat, kalk saati kalk... *(Seslenir.)* Munise!

MUNİSE : *(Fırlar.)* Buyur baba!

DOMDOM ALİ : Kız niye çıkarmadın şu piç kurusunu dışarı? Mız mız da mız mız... Uyutmadı beni kız!

MUNİSE : *(Çıkar. Onu kolundan tutar. Yeniden eve sokmak ister.)* Geç kalmışım ben de... Sütü devirdim üstelik, telaşımdan...

DOMDOM ALİ : Vay! Sütü devirdin ha? Kör müsün? Nasıl devirirsin? Süt bu. Nasıl devirirsin? Çocuk ne içecek şimdi? Ben ne içeceğim? Düşündün müydü hiç?

MUNİSE : Hadi, yatın siz baba. Yatın. Daha erken. Çocuğu dışarı alırım ben.

DOMDOM ALİ : Yatmayacağım! Artık kalktım. Yatmam. Vayyy... Sütü devirdindiydi ha?.. Vaayy... Kötü gelin... *(Sızıldanır.)* Abdeste bile götürmedin beni. *(Merdivenlere yürür.)* Kendim yapamaz mıydımdı?.. Koskoca bir Yemen mücahiti, bir kötü gelinin eline mi bakacaktıydımdı?..

MUNİSE : Durun hele! Yuvarlanacaksınız baba!

DOMDOM ALİ : Girerim samanlığa... Orda...

MUNİSE : Aman, kurbanınız oluym... Niye ineceksiniz taa samanlığa?..

DOMDOM ALİ : Gideceğim!.. Ferah fahur...

MUNİSE : Hele gelin bi yol içeri... Bakın ne diyeceğim... *(Onu içeri doğru sürükler.)* İçerisini tertemiz yudum. Sıcak su da koydum. Elinizi yüzünüzü bir güzel yıkarım hem. Kurulursunuz arka sedirinize. Getiririm kahvenizi... Oh, rahat... Gelin hadi...

(Onu zorla içeri sokarken, samanlıkta: EROL başından aşağı boşalttığı kovayı yere bırakır. Kova büyük bir şangırtıyla devrilir. MUNİSE irkilir. KIZ da.)

DOMDOM ALİ : Saya yerimi istiyorum... Bütün gece uyku girmedi gözüme...

MUNİSE : Üzülmeyin siz. Söylerim Çopurun Süleyman'a. Dedesi razı gelmiyor, derim. Önümüz yaz zaten...

DOMDOM ALİ : Söylemelisin... Hem de söylemelisin... Önümüz yazsa, onun sonu yine kış. Yeniden heveslenmesin hiç... Ben taa Afyon'larda... Ölürüm demediydimdi... Çarpıştıydımdı bi güzel vatanım için... *(Girerler.)*

SEHER : *(Pencerede, fakat evin içine doğru)* Anaa! Hani bana ekmek kıız?!..

MUNİSE : *(İçerden)* Allah canımı alsın da kurtulayım bari, öf!

(Bir ân sessizlik)

(Samanlıkta)

KIZ : Duyuldu mu dersin?

EROL : Bilmiyorum!.. *(Bir ân)* Geç şöyle... *(Silahı alır.)*

KIZ : Şışşt. Dikkat et. Kovaya çarpacaksın!

EROL : Bütün salaklığım üstümde bu sabah... Hiç böyle olmamıştım...

KIZ : Tedirginsin de ondan.

EROL : Efendim?

KIZ : Tedirginsin de ondan, dedim.

EROL : Doğru. *(Bir ân)* Neden biliyor musun tedirginliğim? *(Tüfeğin ucunu yere indirir.)* Bunu sevmiyorum. *(Bir ân)* Yanlış yere nişan almaktan korkuyorum. Bir kez ateş alacaksa, en doğru yere ateş almalı, diyorum.

KIZ : *(Ürperir. Yatağın ucuna çöker.)* Ölmek istemiyorum. *(Bir ân)* Ölmeni de istemiyorum...

EROL : Öldürmek de istemiyoruz. Eee? *(Usulca KIZ'ın yanına oturur.)* Bazen her şeyi bütün boyutlarıyla kavradığını sanıyorsun ama... Yaşanmadan bilinmiyor. *(Bir ân)* Az önce, Halil'in annesi buradayken düşündüm. Ka-

dın beni ele vermeye kalkarsa, öldürebilir miyim, diye düşündüm.

KIZ : Vermez ele. Vermeyecektir.

EROL : Vermeyecektir... Gece, sen şurda uyurken... Bir şey öğrendim... Düşüncemi sarsan bir şey... Sonra, dedim ki kendi kendime: "Seni ele verirse suçlu görebilir misin onu?" Darda kaldı, sıkıştırıldı diyelim...

KIZ : Oğlu var ama... Oğlu olmasa... Geleceğini biliyor... Oğlunu unutma.

EROL : Ben unutmam. Umarım kimse de unutmaz. *(KIZ'ı bileğinden tutar.)* Her şeyi gördün. Her şeyi. Bir gün... gerekirse eğer... Gördüğün her şeyi olduğu gibi anlat. Başka türlü değil. Olduğu gibi...

(Dışarda:)

I. JANDARMA : *(Koşarak gelir.)* Munise Abla! Munise Abla!

(MUNİSE kucağında çocukla dışarı çıkar.)

MUNİSE : Ne var Cemal? Ne bu halin?..

I. JANDARMA : Halil...

MUNİSE : *(Merdivenlerden iner, gelir.)* Ne olmuş Halil'e? *(I. JANDARMA birden tıkanır, susar.)* Desene Cemal!..

I. JANDARMA : Kaçak saklıyormuş... İhbar varmış... *(Bir ân)* Kaçma demiştim ona... Kaçarsan vurulursun demiştim...

MUNİSE : Yaralı mı?

(SEHER pencerede sallanarak yepyeni bir türküye başlar.)

I. JANDARMA : Sabaha doğru yakalanmıştı... "Kaçarsa vururum" demişti kıdemli çavuş. Kaçma dedim ona..

(SEHER türküyü mırıldanır.)

MUNİSE : *(Değişikliği bilinçsizce yadırgamıştır.)* Sağ ya Cemal?

I. JANDARMA : *(Yere bakar.)* Senin başın sağ olsun Munise Abla... Halil'in ömrü oğlunun olsun.

(Yakından silah sesleri. MUNİSE olduğu yerde kalır.)

(Samanlıkta: Cemal'i duymuş olan EROL, yıkkınlığından sıyrılır. KIZ'ı sıkıca yakalar. tüfeği kapıya doğrultur.)

(Evde: DOMDOM ALİ, eski gocuğunun yakasında İstiklal Madalyasıyla kapıda görünür.)

DOMDOM ALİ : Seferberlik mi? Seferberlik mi Munise? Ben de gideceğim... Beni de alsınlar... Getir tüfeğimi... Beni unutmasınlar...

MUNİSE : Demek?.. Bu mu olacaktı bize candarmalığın?.. Bu muydu getireceğin güzel haberler, ay Cemal, Yeşil'in oğlu!.. Candarma Cemal!

I. JANDARMA : *(Bir solukta)* Çavuş-mavuş hep geliyorlar... Hepsi... Evi arayacaklar... *(Koşarak geri giderken)* Ben demiş olmayayım... *(Koşar, gider.)*

MUNİSE : Geliyorlar... Daha, taa nerelerden, barut kokusuyla geliyorlar... Yine barut kokusuyla... Hep barut kokusuyla... *(Boşluğa bağırır.)* Çocuklara dokunmayın! Sonu belli olmaz! Dokunmayın çocuklara!

SEHER : Kocaman kocaman ateşler... Kocaman kocaman ateşlerin üstünde kocaman kocaman kızgın yağ tavaları...

MUNİSE : *(Samanlık kapısına atılır.)* Açın!.. Açın!..

(JANDARMALAR ve kıdemli bir JANDARMA ÇAVUŞU yolun üstünde görülürler. Silahlarını eve doğrultmuşlardır.)

II. JANDARMA : *(Haykırır.)* Yerinden kımıldayanı vururum!.. Çıkın dışarı!

(Bir ölüm sessizliği)

DOMDOM ALİ : Hani senin madalyan? Benimki, bak işte... Hani senin madalyan?

II. JANDARMA : *(I.'ye)* Atlasana arkadaş! *(I.JANDARMA kımıldamaz.)*

ÇAVUŞ : *(Haykırır.)* Silahınız varsa atın! *(Bahçeye saçılırlar. SEHER, pencerede, koynundan kolonya şişesini çıkarır, fırlatır.)*

SEHER : Anaa! Halil'i iyi sakladın mı? Samanlıkta mı sakladın?

(ÇAVUŞ ve II. JANDARMA, samanlık kapısına atılırlar.)

(İçerde)

KIZ : Korkuyorum!

EROL : *(Onu sıkıca kavrar. Önüne siper alır. Fısıltıyla.)* Açıyorum anlaşıldı mı? Kadın bir şey bilmiyor, anlaşıldı mı? Kadının hiçbir şeyden haberi yok, tamam mı? *(Kapının kolunu ağır ağır kaldırır. Kapıyı usulca aralayıp tüfeğin namlusunu dışarı doğrulturken)* Çekilin! Yanımda kız var!

(II. JANDARMA ürküntüyle bir adım geri gider. Bademağacını siper alır.)

ÇAVUŞ : At silahını!

EROL : *(KIZ'ı öne sürer.)* Siz atın!

(Çıkar. KIZ'ı kendine siper yaparak geri geri evin arkasına gitmeye başladığı sırada ÇAVUŞ birden yanında duran kucağı çocuklu MUNİSE'yi kavrar. II. JANDARMA da koşar, MUNİSE'yi sımsıkı tutar. Çocuklu MUNİSE'yi siper alırlar. II. JANDARMA, ÇAVUŞ'un bir işareti üstüne KIZ'ın bacağına ateş eder. KIZ düşer.)

EROL : *(Ateş etmek ister. Çocuk ağlamaktadır. Bağırır.)* Alçaklar! *(Tüfeğini indirir. Atar. Dimdik durur. DONDOM ALİ titreyerek gider. Yerden tüfeğini alır.)*

DOMDOM ALİ : Tüfeğim... Benim güzel tüfeğim... *(Tüfeği kuşanır. Madalyalı göğsünü ileri çıkarıp durur.)*

II. JANDARMA : *(EROL'u tutar. I.'ye seslenir.)* Tutsana arkadaş!

MUNİSE : *(Kucağında çocukla yere çöker. ÇAVUŞ ve JANDARMALAR EROL'la KIZ'ı götürürlerken)* Bize bir tek sen kaldın yavrum. *(EROL, başını çevirip ona bakar. Uzaklaşırlar. MUNİSE, bağırmadan, fakat EROL'a seslenirmiş gibi konuşur.)* Gelmişin görmedim... Gelmişin tanımadım... Bu olmadı... Hiç olmadı oğlum.

(SEHER pencerede alçak tonla başladığı yeni türküsünü söyleyerek iner gelir, yüksek tonla sürdürür.)

Alanya, Yeşilköy; 1970
Ankara, 1971

Roman, öykü, anı, deneme alanlarında yetkin ürünler veren Adalet Ağaoğlu, tiyatro eserlerini bir araya getiren *Toplu Oyunlar*'ın birinci cildiyle okurlarının karşısında.

"Evcilik Oyunu", "Çatıdaki Çatlak" ve "Kendini Yazan Şarkı"dan oluşan *Toplu Oyunlar I*, insanı çevreleyen ve etkileyen bir karmaşık yapının: toplumun, insana yüklediği değer yargılarını gözler önüne seriyor.

Sorgulamaktan kaçınmayanlar için...

ISBN 975-08-0965-3
Takım ISBN 975-08-0964-5
14 YTL
14.000.000 TL
9 789750 809651